

Brežice: po novem brez starih napak

S ponedeljkove seje OK
ZKS

Na ponedeljkovi seji občinske konference ZKS v Brežicah so se osredotočili na tisto gradivo za jutrišnje seje občinske skupščine, ki vsebuje poročilo o delu skupščine in izvršnega sveta v doseganju mandatskega obdobja ter informacijo o izvajanju referendumskega programa. Gradivo ni ocena, ampak le seštevki opravljenega dela. Med slabostmi so tudi tokrat našli pomanjkanje več variantnih predlogov in povzetkov zborov občinske skupščine ter številne izostanke delegatov. Mnogi delegati so prihajali na seje brez stališč iz svojega okolja in le redki so imeli oporo pri strokovnih službah. To se je pokazalo še zlasti v zboru združenega dela, ki se je zaradi tega večkrat sprevrgel v mehanski glasovalni stroj.

V razpravi o uresničevanju referendumskega programa so komunisti dali pobudo, naj se razpoložljivi denar združi in takoj uporabi. Potreben je seveda ponoven dogovor, ker vsi zainteresirani ne bodo mogli graditi hkrati. Na dnevnem redu je bila tudi aktivnost komunistov pri delegatskih volitvah, vendar je konferenca zahtevala tehtnejšo oceno, ki naj bi jo obravnavali na eni od prihodnjih sej.

PREDSTAVA ZA ROME

Novomeški Romi bodo nočjo počastili svetovni dan Romov z ogledom Petrovičevega filma „Zbiralci perja“ in filma „Dae“ S. Popova. Filmska predstava bo v domu JLA, denar zanjo je zagotovila skupščina občine Novo mesto, pobudnik pa je bil Filip Robar, svobodni filmski ustvarjalec, ki pripravlja snemanje filma o Romih.

DREVEŠA V SPOMIN NA TITA – Minulo soboto zjutraj je skoraj sto mladih iz osnovne šole Vavta vas in krajevne skupnosti na raznih delih Straže posadilo 120 okrasnih dreves. Osemindeset sadik lipe, kostanja, javorja in breze so namenili spominskemu parku v trajen spomin na našega Tita. Akcijo, ki bo v mnogočem prispevala tudi k lepši podobi kraja, je na predlog družbenopolitičnih in družbenih organizacij pripravil gozdni obrat TOZD Straža. (Foto: J. Pavlin)

Ni vseeno, kdo gre v šolo

Ugotovitve o političnem izobraževanju v Posavju

V različnih oblikah idejnopolitičnega izobraževanja v Posavju si je lani širilo znanje 1361 članov ZK; od tega je bilo 398 kandidatov za sprejem v ZK in 289 na novo sprejetih obiskovalcev. Občinsko politično šolo je obiskovalo 114, dopisno šolo 154, drugih oblik izobraževanja pa se je poslužilo 406 slušateljev. Sodeč po sestavi novih občinskih konferenc ZK, je med člani zahtevnejših šol oziroma seminarjev, ZK je teh slušateljev približno polovico. Pokazalo se je, da v vrstah ZK cenijo to izobraževanje, čeprav v

Pripravljeni na kongres

V štirih dolenskih občinah so bile priprave vsebinske in dokaj razvejane – Obisk delegacij

Teden dni je še do 9. kongresa slovenskih komunistov, kako pa so se na ta velik zbor pripravljali v štirih dolenskih občinah, o tem je zadnji petek beseda tekla na posvetovanju, ki ga je za predsednike in sekretarje občinskih konferenc ZK pripravil medobčinski svet Zveze komunistov za Dolenjsko.

Na medobčinski ravni so priprave na kongres stekle pravčasno, dejavnost je bila usklajena s programsko-volilnimi konferencami po občinah, na katerih so pregledali delovanje komunistov v zadnjih štirih letih ter (ne glede na morebitne statutarne spremembe) določili naloge za naprej. Po obiskih predstavnikov CK ZKS je bilo več posvetov; na njih so ugotovili, da so mnogim pomanjkljivostim že prišli do konca, nekaterim pa bodo kos z dolgoročnimi akcijami. V Ljubljani se bo k razpravi priglasi najmanj deset dolenskih komunistov, zadovoljiva pa je tudi zastopanost dolenskih občin v delovnih telesih CK ZKS.

Sočasno je bila predkongresna dejavnost živahna tudi po posameznih občinah. V vseh štirih so izvedli več tematskih razprav, o kongresnih dokumentih so govorili tudi na sestankih osnovnih

organizacij; omeniti velja tudi seminarje in druge oblike izobraževanja za vodstva osnovnih organizacij, za nove člane ali tiste, ki bodo šele sprejeti v vrste komunistov.

Na petkovem posvetu so določili tudi potek obiska delegacij komunistov iz italijanskega Veneta in avstrijske Štajerske, ki bosta na Dolenjsko prišli drugi dan kongresa; dogovorili so se za čimprejšnji izbor pravnih kandidatov za politično šolo pri CK ZKS in v Kumrovcu in z razumevanjem sprejeli opombo T. Gošnika, predsednika komisije za agitacijo in propagando pri medobčinskem svetu, naj bi občinska vodstva ZK poslej več pozornosti posvečala pravilni rabi slovensčine v gradivih, ki jih pošiljajo komunistom.

D. RUSTJA

Sama diagnoza ni kos slabostim

Novi medobčinski svet ZK za Dolenjsko na prvi seji temeljito pretresel slabosti partijskega dela v dolenski regiji – Še tako dobro delo komiteja ne odtehta vloge OO

Novi medobčinski svet ZK za Dolenjsko je že na svoji prvi seji, ki je bila 30. marca v

Novem mestu, temeljito pretresel (ne)delovanje ZK v razvoju socialističnega samoupravljanja, kakor se je leto pokazalo ob obiskih delovnih skupin centralnega komiteja in na regijskih posvetih v okviru partijske predkongresne dejavnosti.

Po daljšem uvodu Borisa Gabriča, ponovno izvoljenega za sekretarja medobčinskega sveta, so sekretarji komitejev posebej poročali, kako v dolenskih občinah uresničujejo sklepe in stališča, sprejeta na pogovorih z delovnimi skupinami.

Gabrič je že na začetku omenil, da je iz delovanja ZK razvidna čudna dvojnost: sleherni problem znajo komunisti z njegove ekonomske

• Na prvi seji je novi medobčinski svet ZK za Dolenjsko poleg sekretarja izvolil tudi sedem svojih komisij. Kadrovska komisija bo vodil Boštjan Kovačič, komisija za družbeno-ekonomske odnose Joža Miklič, statutarno komisijo Mirko Jelenič, komisijo za mednarodne odnose Jože Mozetič, komisijo za agitacijo in propagando Tone Gošnik, komisijo za zgodovino delavskega gibanja pa Marjan Pureber.

strani obdelati prav vzorno, medtem ko jih samoupravna stran zanima na splošno z vidika notranje (tozdovske) zakonodaje.

Sicer velja pritrčiti ugotovitvi, da se „zdrava diagnoza“ stanja komunistom še kar dobro posreči, ko pa je treba pomanjkljivost odpraviti, ne gre več. Menijo, da zato, ker ZK še vedno producira preveč splošne, brezkrvne in nemalokrat nerazumljive sklepe, ki nikogar ne obvezujejo niti ne navajajo, do kdaj bodi kaj opravljeno. Nemalokrat pa se tudi dogaja, da marsikje v problem zagrejejo šele na ukaz od zunaj.

Vse to so kajpada slabosti, ki ne delajo ugleda in časti ne ZK ne komunistom. Sveda pa je tudi res,

Krško že med razvitimi

Viden uspeh občine Krško v materialnem razvoju in delegatskih odnosih v preteklem obdobju – Priznanje

Delegati vseh zborov krške občinske skupščine so na zadnji seji starega mandata obravnavali tudi poročilo o delovanju skupščinskega sistema in uresničevanju delegatskih odnosov v obdobju 1978 – 1982.

Da poročilo „ni za v kos“, kot je dejal predsednik občinske skupščine Silvo Gorenc, je potrdila sama razprava. K tej se je priglasi le delegat Agrokombinata Albin Potisk. Menil je, da je bilo veliko pasivnih delegatov, zato delo ni bilo tako plodno, zlasti ne zboru združenega dela. Pohvalil pa je dobro pripravljena gradiva, tuintam preobsežna, vendar nanje ni bilo dovolj odziva. Ker pa naj bi pridobljene izkušnje uporabljali v tretjem mandatu delegatske skupščine, bodo morali v vseh okolišnih storihi več za poglobljeno proučevanje razmer pri sebi, tudi v luči ocene občinskega poročila.

Predsednik Gorenc je poudaril, da se je Krško uvrstilo med gospodarsko razvite občine in da je pomemben napredek dosežen v vsebini dela občinske skupščine, njenih zborov in teles. To se kaže tudi v bistveno spremenjenem razmerju med normativno in samoupravno usmerjevalno funkcijo skupščine in prid slednje; tako pa se je skupščina uveljavila tudi kot najvišji organ samoupravljanja v občini. Zelo se je uveljavila skupščina tudi kot konferenca delegacij v zborih republiške skupščine.

Predsednica OK SZDL Margareta Marjetič je poudarila velik prispevek Silva Gorenc in Cirila Pluta pri razvoju občine in jima izročila umetniški sliki Dore Plestenjak.

P. P.

Kopitarna se združi z Mercatorjem

Združitev s tem sozdom bo omogočila naložbo za preusmeritev obrata pet v izvorno usmerjeno proizvodnjo lesenih ortopedskih podplatov

Po poti združevanja stopa tudi najstarejša sevniška Kopitarna, ki ima že 96-letno tradicijo. Javna razprava o predlogu elaborata se je začela v petek, 2. aprila, v osnovni organizaciji ZK.

Uspešno sodelovanje Kopitarne in Mercatorja, predvsem preko Contala, sega v leto 1980, ko je ta ljubljanska organizacija podpisala za Sevničane pogodbo z ameriško firmo Scholl. Za to znano trdno naj bi do leta 1986 izvozili za več kot 10 milijonov dolarjev lesenih podplatov, narejenih večinoma iz posavske bukovine. Kopitarna s sedanjo opremo ne more zadovoljiti ameriškega koncerna zaradi premajhnih količin. Letos pridobljena soglasja omogočajo prehod na velikoserijsko proizvodnjo. Vrednost naložbe znaša okrog 42,5 milijona dinarjev, pri tem pa mora Kopitarna zagotoviti še 27 milijonov dinarjev za trajna obratna sredstva.

• Sozd Mercator z delovnimi organizacijami kmetijstva, industrije, trgovine, gostinstva in storitev je bil po podatkih Ekonomske politike uvrščen na peto mesto med vsemi trgovinsko-gostinskimi podjetji v Jugoslaviji, po ustvarjenem družbenem proizvodu pa je bil uvrščen celo na tretje mesto. Doslej je v njem povezanih nad 11.800 delavcev in okrog 3.000 združenih kmetov.

Prednosti je seveda še več. Preko sozda bodo še uspešnejši na tujih trgih. Lahko računajo tudi na družbeno podporo, kakršne so deležni takšni skupaj dogovorjeni načrti. Ob nabavi terminala se lahko poslužijo tudi računalniške obdelave podatkov.

A. Z.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ŠTIRISTODVAJSET BORCEV V BANJOLE – V torek zjutraj je z novomeške železniške postaje posebni vlak odpeljal štiristodvajset članov krajevne organizacije ZKB NOV novomeške občine v počitniški dom borcev v Banjolah pri Pulju. Tirinevni izlet, ki je posameznika veljal le 1300 din, je namenjen predvsem ogledu tega rekreacijskega centra, da se bodo v bodoče tudi člani ZKB NOV občine lažje odločali za poletni oddih na morju. Na programu je kopanje v bazenu, ogled kulturnozgodovinskih znamenitosti Pulja. Z borci sta se odpeljala tudi zdravnik in medicinska sestra. (Foto: J. Pavlin)

Ob koncu tedna se bo vreme poslabšalo. Hladneje bo z možnimi padavinami.

J. T.

Dodajmo življenje letom!

Za letošnji dan zdravja

Napačna je podoba starega človeka kot zapuščenega posameznika, ki se opoteka proti grobu, izmučen od onemoglosti in spodbokan od boleznih, nezmožen ljubezni, nespodoben, da skrbi sam zase. Proučevanje zdravih posameznikov je pokazalo, da človek pri sedemdesetih letih lahko skrbi sam zase in dela še marsikaj drugega; ustvarjalno razmišlja, vzdržuje ljubezenske odnose in igra aktivno vlogo v človeški skupnosti.

To poudarjamo, ker je staranje v preteklosti – še posebej v najbolj industrializiranih deželah – pomenu prisilno upokojevanje in nasilno izločitev iz običajnih družbenih dejavnosti. Starega človeka so imeli in ga marsikje še imajo za neozdravljivega bolnika. Z njim ravnajo kot z bolnim otrokom.

Ostareli ljudje se bodo tudi sami morali potruditi, da bi v družbi spremenili podobo o staranju. Na njih je, da zahtevajo pravico do soudeležbe pri potrebni negi in zdravstveni dejavnosti kot polnovredni odrasli soudeleženci. Geslo svetovne zdravstvene organizacije „Zdravje vsem do leta 2000!“ nujno vključuje sodelovanje starajočih, ki pogosto sami najbolj vedo, kaj potrebujejo.

Staranje je ranljivo obdobje življenja. Poleg otrok so stari ljudje najbolj ogrožena starostna skupina, daleč najbolj občutljiva. Zato je potrebno skrbeti zanje v vseh pogledih.

Tema letošnjega svetovnega dneva zdravja se sklada z vodilno temo svetovne skupščine Združenih narodov o staranju, saj obe poudarjata, da je nujno potrebno ustreči posebnim zahtevam starajočih in korenito spremeniti odnos do njih in do staranja. Znano je, da je v deželah v razvoju položaj starejših v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami mnogo boljši kot v državah, kjer sta industrializacija in urbanizacija potekali že pred leti. V manj razvitih okoliših so še vedno živi običaji, ki vključujejo starejše ljudi v življenje skupnosti, saj tam starost še vedno enačijo z modrostjo, starejše ljudi pa imajo za naravne voditelje skupnosti. Te navade je vsekakor treba ohraniti, čeprav tudi v manj razvitih deželah nastajajo hitre spremembe, ki jih prinaša industrializacija. Obstaja nevarnost, da bi tudi pri njih ponovili napake.

Svetovna zdravstvena organizacija si prizadeva, da bi v tem duhu spoštovali človeške vrednote, da bi ohranili solidarnost z vsemi člani človeške družine pod geslom: „Dodajmo življenje letom.“

(Iz poslanice dr. H. Mahlerja, predsednika svetovne zdravstvene organizacije)

Skozi plime in oseke naše revolucije

Pred 9. kongresom ZKS - Kako se je gibalo članstvo

V četrtek, 15. aprila, se bo v Ljubljani začel 9. kongres ZK Slovenije. Ta pomembni politični dogodek bo nudil - podobno kot 12. kongres ZKJ, ki bo v dneih od 26. do 29. junija v Beogradu - vsem delovnim ljudem priložnost, da odkrito ugotovimo, kaj smo v zadnjem obdobju dosegli, pa tudi, česa nismo uresničili, ter za to, da se dogovorimo za naše nadaljnje naloge. Naša temeljna naloga, ki vsebuje pridobitve naše revolucije, pa je, razumljivo, slej ko prej ista: tako kot doslej moramo tudi v prihodnje dosledno, ustvarjalno in odgovorno poglobljati in krepiti socialistično samoupravljanje, bratstvo in enotnost narodov in narodnosti ter svobodo, samostojnost, trdnost in neodvisnost socialistične samoupravne federativne in neuvrščene Jugoslavije.

Cakajo nas resni časi, pred komunisti in delovnimi ljudmi Jugoslavije je veliko dela.

Zgodovina nas uči, da je v ZK vstopalo na desetisoče novih članov vedno, kadar so se komunisti brezkompromisno spopadli s političnimi in ekonomskimi težavami, kadar pa te aktivnosti ni bilo, so se vrste ZK osipavale. Ob koncu leta 1945 je KPJ imela 161.880, ob koncu leta 1981 pa 2.100.000 članov. Najhitreje je število članstva narasčalo v času revolucionarnega poleta množic od leta 1946 do konca leta 1948, ko je bilo sprejetih 321.000 članov, od tega samo leta 1948 okrog 200.000. Ta množični priliv je bil dokaz zaupanja Jugoslovanov v KPJ kot vodilno silo delavskega razreda v času pritiska informbiroja.

Leta 1952 je ZKJ štela 773.000 članov. Bilo je to obdobje uvajanja delavskega samoupravljanja in krepitve oblasti delavskega razreda, nato pa je sledilo triletno redčenje partijskih vrst (za 148.000 članov). Šele leta 1958 je bilo v ZKJ več članov kot leta 1952 - okrog 830.000.

Škodljivi pojavi in odkloni od revolucionarne smeri in hitrejše razvoja delavskega samoupravljanja so vplivali na to, da so komunisti zapuščali partijske vrste, obenem pa takšne razmere v ZKJ niso pritegovale novih članov. Fronta protisocialističnih sil je v tem videla svojo priložnost. Na čelu ljudi s protisocialističnim pojmovanjem je bil Milovan Djilas, tedaj eden od pomembnih partijskih voditeljev, kar je vneslo še večjo zmedo med članstvo, saj se je leta 1953 odkrito zavzel za večpartijski sistem. Njegova stališča so razgalila januarja 1954 na 3. plenumu CK ZKJ. Na 6. plenumu CK ZKJ leta 1956 so ostro kritizirali družbene pomanjkljivosti, leta 1958 pa je izvršni komite CK ZKJ naslovil na člane odprto pismo. Na 7. kongresu ZKJ so nato sprejeli nov statut in program ZKJ. Odkrit spopad s temi škodljivimi družbenimi pojavi je povečal ugled ZKJ in število članov se je že leta 1960 povečalo na več kot milijon.

Do leta 1968 ni bilo večjega osipanja in sprejema, tako da je bilo leta 1968 (ko so sprejeli celo 32.600 članov) vsega 1.146.000 komunistov. To je bilo tudi prelomno leto, ker je prišlo v prihodnjih štirih letih do osipa, največ v letu 1970 (skoraj 92.000), največ izključenih pa je bilo leta 1972 (skoraj 13.000). Kot vemo, je bilo to obdobje nacionalističnih izpadov na Kosovu, množičnega gibanja na Hrvaškem, liberalizma v Srbiji in drugih deviacij. Doslednost partije je vplivala na njeno popularnost. Pričelo se je s pismom izvršnega biroja in predsedstva ZKJ. Že leta 1973 je pričelo rasti število članov, leta 1974 pa je bilo preseženo število članov iz leta 1968. Odtlej pa vse do danes je število članstva naglo narasčalo. Sredi leta 1981 smo imeli 2.111.731 članov.

V zgodovini ZKJ niso bile številke nikdar odločilen dejavnik usposobljenosti ZK za akcijo. Zadnja leta pa številčnost omenjajo kot breme in poudarjajo, da je nagla rast članstva prej količinski kazalec močne sile ZK, kot pa kakovostna sprememba v njeni krepitvi.

VINKO BLATNIK

Sama diagnoza...

(Nadaljevanje s 1. strani).

ZK mora zaznati utrip, razpoložnja delovnih ljudi, mora biti sila znotraj, in nikakor ne zunaj političnega sistema. Zato mora spriti spremljati problematiko samoupravnih teles in delegatskih skupščin.

Ugotovitve kažejo, da občinske konference in njeni komiteji premalo poznajo problematiko, o kateri razpravljajo delegacije, skupščine SIS in občin. Ker je, žal, tako, nastopajo v tozidih, krajevnih skupnostih, SIS in na ravni občin najrazličnejše neformalne skupine, (politični aktivni, kolegiji, koordinacije), ki samozvano opredeljujejo interese delavcev in krajanov, se dogovarjajo in sploh nastopajo v njihovem imenu.

Izvršni sekretar predsedstva CK ZKS Frnaci Šali je dejal, da bi morali težišče dela prenesti v osnovne organizacije in tam preseči tako imenovano hierarhijo odnosov. V osnovnih organizacijah bi naj torej ne zmagovalno mnenje poslovnih in drugih organov samo zato, ker so nekomu nadrejeni, marveč naj bi imeli poglavitno besedo argumenti. Šali je prav tako dejal, da sta osnovna organizacija in občinska konferenca često v razkoraku, ko se je potrebno „naravnati“ na politični utrip. To so analize že pokazale, narejenega pa je bilo malo, da bi to pomanjkljivost odpravili.

Na podlagi ocen in na seji medobčinskega sveta potrjenih ugotovitev se je oblikovalo več sklepov. Med najpomembnejše sodi nedvomno ta, da je treba preveriti plane in načrtovati samo to, kar je izvedljivo. Za vse naloge je potrebna tako imenovana idejna naravnost komunistov.

I. ZORAN

Letos 4.500 telefonov

Program razvoja telefonskega omrežja na Dolenjskem in v Posavju precej skrčen - Pomanjkanje denarja

Glavna točka dnevnega reda nedavne skupščine območne skupnosti za ptt promet Novo mesto je bil načrt razvoja ptt prometa v letošnjem letu. Delegete je najbolj zanimalo, kaj bo narejenega in kdaj. Že sedaj pa je jasno, da bo potrebno program krčiti, čeprav so želje uporabnikov zelo velike. A če ni sredstev, investiranje ni možno.

Tako so uporabniki v letu 1981 namesto dobrih 20 milijonov dinarjev za razširjeno reprodukcijo zbrali le 15 milijonov, kar se seveda pozna pri uresničitvi načrtovanega razvoja. Že letos bodo zato izdelali spremenjen srednjeročni načrt do 1985, ki

bo precej ožji od sedanjega. Gre predvsem za črtanje nove poštna stavbe na novomeškem Novem trgu, kjer celotna zazidava ne gre po načrtih. Zato pa bodo zgradili prizidek k sedanjim pošti, da bodo lahko postavili že naročeno novo telefonsko centralo, brez katere novi telefonski priključki ne bi bili možni.

Letos bodo povečali zmogljivost avtomatskih telefonskih central za 4.492 novih priključkov. V prome bodo vključili nove centrale v Hinjah, Sentrupertu in Študentu, z dograditvijo opreme ali zamenjavo central pa povečali kapacitete v Gradcu, Brusnicah, Črnomlju, Sevnici, Krmelju na Jesenicah, Otočcu, Mirni, Senovem, v Sentjerneju, Kostanjevici, Semiču, Dobovi in Kapeilah. Med večje investicije pa sodi antenski stolp na Trdinovem vrhu, kabel Brestanica-Senovo, Novo mesto-Sentjernej ter novi prostori za telefonsko centralo v Novem mestu in Sentjerneju. Da bo vse to res možno uresničiti, bodo šli letos v akcijo, da pridobijo še več podpisnikov sporazuma o 20-odstotnem zbiranju sredstev od telefonskega impulza.

Z. L.-D.

ZAKAJ NI DOLENJCEV V CK ZKS?

Na seji občinske konference ZK, ki je bila v ponedeljek v Trebnjem, so delegati razpravljali o nalogah komunistov pri izgrajevanju delegatskega sistema. Po precej dolgi in bogati razpravi o teh nalogah so se sprejeli statutarna določila ZKS o trajanju mandatov, imenovali komisije pri občinski konferenci in sprejeli informacijo o predkongresnih aktivnostih. Ko so sprejemali spremembe kandidatne liste za CK ZKS, pa so med drugim spet opozorili, da v tem najvišjem organu slovenske zveze komunistov spet ni predstavnika Dolenjske. Več o seji konference bomo poročali v naslednji številki.

NISO SE VSI DALI ZA ŠOLSKE DELAVNICE

Združevanje sredstev za izgradnjo šolskih delavnic tehniških usmeritev v Novem mestu naj bi se končalo ta teden. Zbrati je potrebno 450 milijonov dinarjev. Precej denarja se je že nateklo, vendar pa ugotavljajo, da nekateri večji ozdi še niso primaknili svojega deleža. Prav od teh pa je odvisno, ali bodo omenjene delavnice nared do 1. septembra.

Če ni nafte, naj bo vsaj premog

S tiskovne konference o preskrbi z nafto, premogom in elektriko v Sloveniji

Čeprav energetske razmere v celotni Jugoslaviji niso rožnate, se pojavljajo v sredstvih javnega obveščanja drugih republik napačne trditve, da je v Sloveniji bolj kot v drugih republikah. Toda analiza stanja kaj hitro pokaže, da smo se znašli v prav takšnih težavah, kakršne okužajo tudi drugi Jugoslovani.

Največje težave imamo v preskrbi z nafto in njenimi derivati. Predstavniki Petrola so že konec lanskega leta poudarili, da Slovenija v letošnjem letu ne bo dobro preskrbljena, če ne bo dobila 1.960.000 ton naftnih derivatov, a ji je energetska bilanca odobrila za okrog 100.000 ton manj. Kljub temu smo v prvem trimesečju letos dobro krпали luknje z gorivom iz zveznih materialnih rezerv ter dodatnim uvozom predvsem zemeljskega plina iz Sovjetske zveze.

Če smo prvo trimesečje kljub težavam ugodno izvozili, pa se nam za prihodnje ne obeta nič dobrega. Vsak mesec bi v Jugoslaviji potrebovali za uvoz nafte 158 milijonov dolarjev, toda v zvezno blagajno se je do sedaj nateklo precej manj denarja. Čeprav je Slovenija med najboljšimi plačniki, je od 60 milijonov dolarjev, kolikor bi jih morala v prvem trimesečju zbrati za nafto, prispevala le eno tretjino.

Deviz za uvoz nafte torej še ni, poleg tega bo v aprilu tudi hrvaška INA predelala 10 odst. manj surove nafte, kar se bo poznalo tudi v

gotoviti vsaj premog, s tem pa se morajo količine za široko porabo nujno povečati.

Vzrok za to, da so slovenski porabniki bolj preskrbljeni z električno energijo kot so v drugih republikah, je v tem, da je Slovenija lani v poletnih mesecih kupovala električno energijo od drugih republik ter s tem ustvarjala zaloge premoga v soštanjskih termoelektrarnah, ki so ga potrebovale za proizvodnjo v zimskih mesecih. Električno energijo smo si izposojali tudi iz elektroenergetskih sistemov Italije in Avstrije. Hkrati pa je bil tudi odjem električne energije neprestano nekoliko manjši, saj imamo še vedno prvo stopnjo redukcije, kar pomeni prepoved dodatnega ogrevanja pisarn in drugih prostorov.

Slovenski izvršni svet se sam, kot tudi v okviru federacije trudi, da bi izboljšal energetske položaj v republiki, toda žal za enkrat še ne more postreči z bolj spodbudnimi podatki. Zato pa je naloga nas vseh, da damo s svojim racionalnim obnašanjem svoj prispevek k izboljšanju položaja.

M. KRUMPAČNIK

Ocena volitev

Se bomo na napakah kaj naučili?

Ocena priprav na volitve in njihova izvedba, ki jo je kot osnutek pripravila občinska konferenca SZDL Kočevje, je dana te dni v široko javno razpravo, v kateri naj bi jo dopolnili z ugotovitvami in ocenami.

Se posebno so razprave in ocenitve potrebne tam, kjer je znašala volilna udeležba po 90 odst., kjer bo treba ugotoviti vzroke. Po nekaterih mnenjih je teh vzrokov več, in sicer od nepopolnih volilnih imenikov pa do nekoliko slabših zadnjih priprav na volitve in tudi slabšega dela družbenopolitičnih organizacij.

Že v oceni (osnutku) SZDL je nakazana vrsta zadev, ki dokazujejo našo nedovoljno zrelost pri pripravah in izvedbi volitev, in sicer od nerazumevanja postopka evidentiranja do zamud pri evidentiranju.

Omenimo naj še pravilno ugotovitev, da marsikje voliča niso bila najbolje urejena in da so bila celo v premajhnih prostorih. Verjetno bi bilo prav, če bi imel vsak volilec svoj prostorček, v katerem bi obkroževali kandidate (kot vidimo po televiziji pri volitvah drugod), medtem ko so se pri nas marsikje volilci gnetli pri eni mizi in drug drugemu kukali, koga je kdo obkrožil. Tako nismo volili le v Kočevju, saj se je iz fotografij po časopisih (na primer v Delu) videlo, da so tako volili tudi drugod.

J. PRIMC

Hertz Rent a Car IZPOSOJANJE VOZIL V NOVEM MESTU, Novi trg 6, telefon: (068) 23-937, telex: 35811 YU KOMNOV

Svet šole OSNOVNE ŠOLE MIRANA JARCA, ČRNOMELJ

razpisuje prosta dela in naloge

POMOČNIKA RAVNATELJA

Prijavijo se lahko kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za učitelja po zakonu o osnovni šoli, imajo ustrezne družbeno-politične in moralno-etične lastnosti in vsaj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu. Prevzem del in nalog s 16. 8. 1982

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa.

Svet šole OŠ Mirana Jarca Črnomelj

202/14-82

OBVESTILO

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE ČRNOMELJ - Odbor za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu

o b v e š č a,

da je s 1. 4. 1982 objavljen na oglasnih deskah organizacij združenega dela, društev upokojencev in krajevnih skupnosti

POZIV

za vse upravičence za pridobitev solidarnostnih stanovanj v občini Črnomelj.

Predsednik Odbora za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu Papež Valentin, I. r.

191/14-82

Ljubljanska banka

TEMELJNA POSAVSKA BANKA n. sub. o., KRŠKO

Razpisna komisija razpisuje

na osnovi določil 84. člena Statuta delovne skupnosti LB - Temeljne posavske banke Krško in po sklepu 17. seje delavskega sveta delovne skupnosti LB - Temeljne posavske banke Krško dela in naloge s posebnimi pooblastili:

- 1. VODENJE SEKTORJA ZA POSLOVANJE S PREBIVALSTVOM, 2. VODENJE SEKTORJA SPLOŠNIH POSLOV.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonskimi predpisi, izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod 1: - da imajo znanje, ki ga daje visoka ali višja šola ekonomske ali druge ustrezne smeri - pet let ustreznih delovnih izkušenj - moralno-politične kvalitete in sposobnost razširjanja socialističnih samoupravnih odnosov, kot jih predpisuje družbeni dogovor o kadrovske politiki občine Krško pod 2: - da imajo znanje, ki ga daje visoka ali višja šola pravne ali druge ustrezne smeri - pet let ustreznih delovnih izkušenj - moralno-politične kvalitete in sposobnost razširjanja socialističnih samoupravnih odnosov, kot jih predpisuje družbeni dogovor o kadrovske politiki občine Krško

Kandidati, ki se bodo prijavi na razpisana dela in naloge, morajo pisмено prijavi priložiti opis dosedanjih del in nalog ter ustrezna dokazila, da izpolnjujejo razpisne pogoje, v 15 dneh po objavi razpisa v zaprti ovojnici z oznako ZA RAZPISNO KOMISIJO na naslov:

Ljubljanska banka Temeljna posavska banka Trg Matije Gubca 1 68270 Krško

Kandidate bomo o izidu razpisa pisмено obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

192/14-82

"SOP" KRŠKO, SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA INDUSTRIJSKO OPREMO, KRŠKO DELAVSKI SVET TOZD KLEPAR KRŠKO, GASILSKA 3,

objavlja prosta dela oziroma naloge

ELEKTRIKARJA

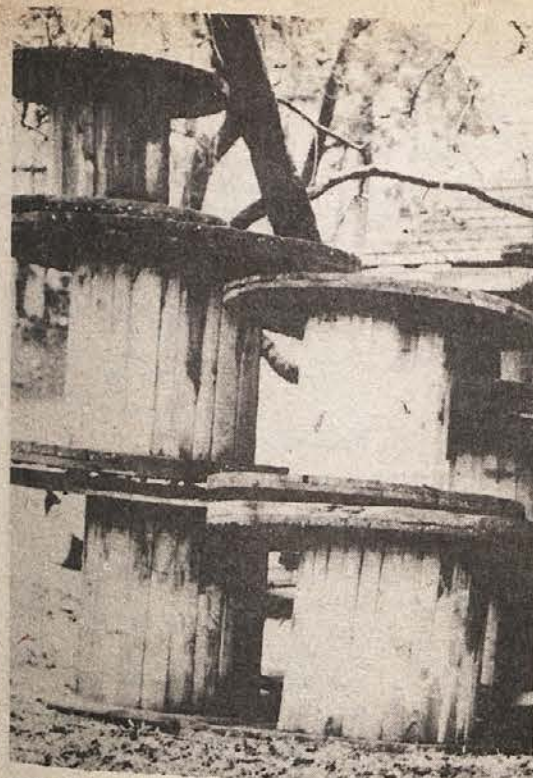
- Pogoji: - elektromehaničar za šibki tok - delovni staž vsaj 5 let na področju avtomatike in elektronike, - delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom - delo je tudi na terenu Prijave sprejema kadrovska služba „SOP“ Krško, in sicer 15 dni po objavi oglasa. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po objavi oglasa.

193/14-82

Med gorilami v TOZD ZOO

«Ves čas svojega mandata sem se tolkel po prsih, pa mi sedaj ob izteku mandata nobena opica ni rekla niti hvala...»

NIHČE JIH NOČE – Trebanjski elektroinstalater Ignac Škoda ima na zalogi precej lesenih kolotov za električne kable. Čeprav velja izdelava takega kolota več kot štiri tisoč dinarjev, jih nobena od tovarn noče vzeti nazaj, če od njihovega nakupa preteče več kot leto dni. (Foto: J. Simčič)

POZORNOST DO OSTARELIH – Brestaniška KO RK je pripravila srečanje več kot 90 občanov, starih nad 70 let. Za kulturni program učencev šole in vrtna ter pogostitev sta bila hvaležna tudi najstarejša, 91-letna Jožefa Plevnik in 86-letni Jože Preskar (na sliki). (Foto: P. Perc)

VARČUJEJO Z ELEKTRIKO – Zaradi okvar v elektrarnah in nizke vode v rekah nam manjka elektrike. Pozivu k varčevanju z elektriko so pristuhnil tudi v Kočevju in skušali varčevati, kjer se le da. Pri prodajalni Varteksa so v reklamnih tablah odklopili kar po dve izmed treh neonskih luči. (Foto: Primc)

ZAŠČITNA SREDSTVA BODO – Novo ustanovljeno društvo vinogradnikov Dolenjske Sevnica-Boštanj prizadevno zaokrožuje predavanja. V nedeljo je vinogradnikom govoril o zaščiti zastopnik Pinusa inž. Jure Mamilovič (na desni). Škropiva bodo postopoma na voljo, kljub težavam z devizami. (Foto: A. Železnik)

DOHODEK SO RAZDELILI
V preteklem letu je bilo v Temeljni dolenski banki – Ljubljanski banki Novo mesto ustvarjenega za 22,5 milijona dinarjev skupnega dohodka, ki so ga po sklepu nedavnega zbora banke razporedili na članice banke. Ustvarjeni skupni prihodek bodo do 14. aprila letos izplačali in nakazali na žiro račun in račune sklada skupne porabe članic banke, izvršilni odbor pa so pooblastili za izdelavo in sprejem seznama prejemnikov.

Sejmišča
NOVO MESTO: Čeprav je bil prvi ponedeljek v mesecu in je bilo naprodaj tudi govedo, je bilo sejmišče kaj slabo založeno. Naprodaj je bilo 327 pujskov, 36 od tri do pet mesecev starih prašičev in 25 glav goved, prodanih pa prvih 217, drugih 26 in tretjih 16. Pujski so veljali 2.700 do 3.500 din, starejši prašiči 3.600 do 4.200 din. Govedo so prodajali po živi teži: voli so veljali od 64 do 70, krave od 48 do 55 in mlada živina od 58 do 60 din kilogram.
BREŽICE: V soboto so rejci prodajali 442 pujskov, prodali pa so jih 303 po okrog 120 dinarjev kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti
Sadimo, kot narekuje stroka?
Poljedelstvo sicer še naprej ostaja „tovarna na prostem, brez strehe“, in kot tako odvisno od naklonjenosti narave. Vendar postaja ta odvisnost manjša in vse manj naključna. Sodobna agrotehnika, ki sloni na izsledkih znanosti in raziskav, že zagotavlja trajno visoke pridelke in že dolgo ne drži več pregovor, da ima najbolj neuk kmet najdebelejši krompir.
Ko smo že pri krompirju in ker je zdaj čas saditve, preverimo, če v praksi res delamo tako, kot svetuje kmetijska stroka. Za primerjavo navajamo navodila, ki jih je za letošnjo saditev dal Kmetijski inštitut Slovenije.
Priporočljivo je saditi, če že ne nakaljene, vsaj vzbujene gomolje, ki imajo 2 do 5 mm dolge kalčke. Gomolji naj bodo celi in ohlajeni na temperaturo zemlje, ki je primerna za sajenje, to je nekako 6° do 8° Celzija. Saditi je treba 5 do 10 cm globoko, odvisno od zemlje, njene ogretosti in namočenosti. Da dosežemo željeni sklop 20 do 25 glavnih stebel na kvadratni meter, sadimo 4 do 5 gomoljev na kvadratni meter, medvrstna razdalja naj znaša 62 do 75 cm, razdalja v vrsti pa 33 do 40 cm.
Da bi krompir obvarovali pred plevlami, je najbolje uporabljati talne herbicide, ki pa žal na peščenih in močno humusnih tleh ne dajo željenega uspeha. V takih primerih je bolje plevel mehanično odstranjevati. S herbicidi je treba škropiti tik pred vznikom plevelov, razen s sensorjem, s katerim je priporočljivo škropiti, ko so krompirjeve rastline visoke že 5 do 8 cm.
Dobre rezultate dajejo naslednji kemični pripravki. Zoper zelo nadležne enoletne širokolistne plevela, kot so dresen, bela metlika, ščir, kurja čreva ipd., se dobro obnese afaon, ki ga ob uporabi 500 do 600 l vode na hektar potrebujemo 1,5 do 2 kg. Enoletne travnate plevela, kot so kostreba, muhvič, krvava srakonja in podobni, učinkovito zatira lasso (4 do 6 l na ha). Zanesljivi herbicidi so tudi patoran, prometrin, pröhelan in sensor, ki je jih treba uporabljati vestno po priloženih navodilih.
Inž. M. L.

Posavsko gospodarstvo zastaja

S tiskovne konference v SDK Krško o rezultatih gospodarjenja gospodarstva Posavja

Z občinskimi resolucijami predvidena rast industrijske proizvodnje oziroma družbenega proizvoda v Posavju lani ni bila dosežena, tako da gospodarjenje za leto 1981 kaže zastoj v industriji in gospodarstvu nasploh. S to ugotovitvijo in številnimi podatki so postregli predstavniki SDK Krško novinarjem na tiskovni konferenci 30. marca.

Stane Kunej
čemer je kar 67 odst. skupne izgube (z a 87 odst. večja kot lani 1980) nekrite. To pa velja za IMV-tozd Tovarna avtomobilskih prikolic v Brezicah, večji del nekrite izgube pa imajo tudi v brežiškem Dekorlesu. Na meji donosnosti je poslovalo 15 ozdov, od tega trije iz brežiške, dva iz sevniške in 10 ozdov iz krške občine.

Izvozna prizadevanja so bila navkljub slabi preskrbi z domačimi in tujimi surovinami ter reprodukcijskim materialom dokaj uspešna, saj je posavsko gospodarstvo lani prodalo v tujini za 2,4 milijarde dinarjev vrednosti blaga in storitev, to je 10,1 odstotka celotnega prihodka. Največ so izvozili v krški občini.

„Pri razporeditvi dohodka bi lahko pozitivno ocenili le ustvarjanje akumulacije, ki je sicer rastla hitreje od dohodka in vseh oblik porabe, vendar bistveno počasneje kot v prejšnjih obdobjih,“ je poudaril direktor podružnice SDK Krško Stane Kunej. Po drugi strani pa so obveznosti iz dohodka in osebnih dohodkov za skupne družbene potrebe v vseh treh občinah rastle hitreje kot dohodek, kar ni skladno z resolucijskimi predvidevanji. To pa velja tudi za obveznosti iz dohodka in osebnih dohodkov za splošne družbene potrebe, ki so zaostajale za rastjo dohodka manj, kot predvideva resolucija.

Izšlo Čebelarstvo

Prispevki znanih strokovnjakov in praktikov v knjigi Kmečkega glasa

Casopisno založniško podjetje Kmečki glas je poslalo na trg zaletno knjigo (377 strani z barvnimi slikami) Čebelarstvo, ki naj bi bila vodnik začetnikom ter svetovalec starejšim in izkušenim čebelarjem. Knjigo je napisalo sedem piscev, teoretikov in praktikov, ki jih slovenska javnost dobro pozna po njihovih številnih člankih in predavanjih.

Lojze Kastelic, poklicni čebelar iz Vikrc pri Ljubljani, je opisal čebelarjenje v pri nas najbolj razširjenem panjskem sistemu – AZ panju, predstavil pa je tudi pridelovanje nekaterih stranskih čebeljih pridelkov. Tehnologijo čebelarjenja v LR nakladnem panju je opisal dipl. inž. Uroš Vidmar iz Bohinjske Bistrice. Dokazal je, da je z LR panji mogoče

uspešno čebelariti tudi v tako surovih podnebnih razmerah, kakršne vladajo v Bohinjskem kotu, in da je ta panoga izredno donosna.

Prof. Edi Senegačnik, dolgoletni urednik Slovenskega čebelarja in priljubljeni predavatelj, je nedvomno eden najboljših poznavalcev čebeljih paš, ki jih je v tej knjigi tudi temeljito opisal. Dr. Jurij Senegačnik, njegov brat, nam je v posebnem poglavju prikazal pisano paleto čebeljih pridelkov: medu, voska, cvetnega prahu, matičnega mlečka, propolisa in čebeljega strupa. Posebno zanimiv je njegov izbor najnovejših spoznanj o zdravilnosti teh pridelkov.

Bolezni, sovražniki in zastrupitve čebel je opisal mag. Franc Javornik. Prvič v zgodovini čebelarstva se je te teme lotil veterinar, ki je hkrati tudi dober čebelar praktik. To daje njegovemu razglabljanju posebno vrednost. Janez Mihelič, profesor biologije in sedanji urednik Slovenskega čebelarja, je opisal življenje čebel in zrejo ter odbiro, inž. Tone Krajnc pa gozdno medenje.

SLAVKO SMERDEL

Raj prevoznikov?

Metlika: še poslabšano glede obrtnih storitev

Konec marca je bilo v metliški občini prijavljenih 411 samostojnih obrtnikov, ki so zaposlovali okrog sto delavcev. Dobre tri četrtine je bilo avtoprevoznikov in tistih z gradbeno mehanizacijo, kar je prav gotovo svojevrsten pojav. Gostincev je bilo 14, 60 obrtnikov je opravljalo storitveno dejavnost, 20 pa proizvodno.

Prav storitvena obrt je v Metliki še vedno preslabo zastopana. V vseh občini ni namreč niti enega moškega frizerja, steklarja, parketarja, kovača, sedlarja, sodarja in avtopralnice. Devet dejavnosti drobnega gospodarstva, ki v občini sicer so, pa bi potrebovale okrepitve.

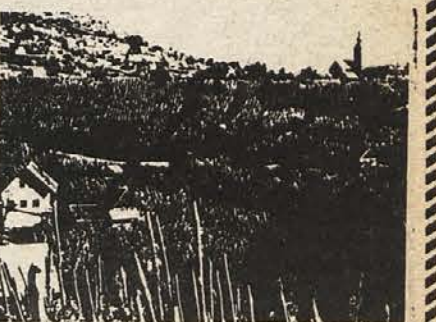
Poskusi Združenja samostojnih obrtnikov, da bi v deficitarne poklice pritegnili več učencev, ki končujejo osnovno šolo, niso obrodili uspehov. „Se težje pa je sedaj, ko smo začeli z usmerjenim izobraževanjem,“ je potožila tajnica združenja Jožica Kozjan. „Obrtniki se namreč vse težje odločijo, da bi dali študentje učencem, saj ne vedo, če se bodo po končanem šolanju zaposlili pri njih.“

Mar vse to pomeni, da v Metliki še ni videti rešitve?

M. KRUMPAČNIK

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Preja: Tit Doberšek

Kritika predpisov ni netočnost

Magister inž. Dušan Terčelj, referent za vinarstvo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije, v Dolenjskem listu (25. marca) očita netočnosti v mojem prispevku o predpisih o vinu, objavljenem v Dolenjskem listu 18. februarja.

Iz same vsebine prispevka magistra inž. Terčelja pa je razvidno, da ne gre za netočnosti glede navedbe predpisov samih, saj so navedbe napisane tako, kot so natisnjene v Uradnem listu SRS, zato očitek netočnosti ni upravičen. S tem očitkom želi inž. Terčelj le opravičevati neživiljski predpis republiškega upravnega organa glede same zahteve po analizi vina in monopolno določilo o izvajalcih teh analiz. Kot pisec prispevkov iz vinogradništva in kletarstva sem dobronamerno napisal, kar slišim skoraj vsak dan iz ust prizadetih vinogradnikov. O tem se je mag. inž. Terčelj lahko tudi sam prepričal ob letošnjem zaključku ocenjevanja dolenjskega cvička.

Takrat je bila od zastopnikov DO izrečena tudi kritika na račun pomanjkljivega podatka na spričevalu o analizi glede vsebnosti pepela. Toda inž. Terčelj ne napada vinogradnikov in OZD. Spoštovani mag. inž. Terčelj, taki prijemi ne sodijo v poštno strokovno razpravo.

Lahko bi se odkrito pomenila in bi brez izsiljevanja objave po zakonu o tisku skupaj napisala dodatek k mojemu članku, ki bi moj članek, kolikor je potrebno, dopolnjeval. S tem hočem povedati, da sprejemam vsako dopolnilo svojih prispevkov, ker vem, da objektivna dopolnila služijo stroki in izobraževanju vinogradnikov. Celo želim si takih prispevkov, vendar jih ravno od tistih, ki bi po svoji izobrazbi in položaju lahko kaj prispevali, ni ali pa jih je zelo malo. Izjema so le strokovnjaki iz Metlike, ki so doslej prispevali največ. Odkrito rečeno, da samo navajanje strokovnih del, ki naj bi jih Kmetijski inštitut opravil na območju Dolenjske, še ni opravičilo za neživiljske republiške upravne predpise, saj teh del Kmetijski inštitut v zadnjih 15 letih na Dolenjskem ni opravljal.

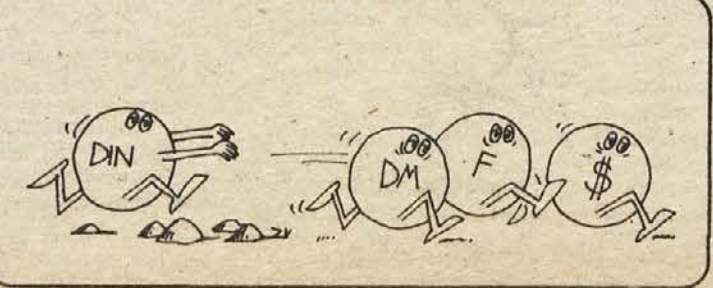
Glede sprejemanja vzorcev vina za analizo v Novem mestu pa na kratko too, da je krivda, da v Novem mestu nihče ne sprejema vzorcev vina za analizo, izključno na Kmetijskem inštitutu, ne pa na meni, in je vzvišen nasvet Društvu vinogradnikov glede tega zlonameren. To so zadeve, ki jih ne kaže javno razglabljati in bi se jih odgovorni ljudje pri Kmetijskem inštitutu morali drugače lotiti. Zvrčati krivdo na popolnoma nedolžnega človeka, to je name, je zlonamerno in neodpušljivo.

Pod točko 4 svoje razprave inž. Terčelj namerno očita nepravilnosti mojega zapisa. Točno sem napisal vse, kar je uradno. Pravico pa imam, da uradno stališče kritiziram, in samo to sem v svojem prispevku storil. Še vedno sodim, da je spričevalo, ki ga o analizi vina izda na podlagi republiških upravnih predpisov eden izmed pooblaščenih zavodov, uradna listina, ki bi po upravnem postopku morala dopuščati pritožbo, in ne le dolgotrajne tožbe. Kako bo treba to uskladiti, pa naj rešujejo pravniki! Za vinogradnika je to določilo nesprejemljivo.

Društvo vinogradnikov Dolenjske, ki s svojimi 900 člani predstavlja dolenjske vinogradnike, bo med letom na razširjenih sejah upravnega odbora še razpravljalo o neustreznih republiških upravnih predpisih, ki niso in ne smejo biti noben „tabu“. Če smo razpravljali o neustreznem zveznem upravnem predpisu, bomo razpravljali tudi o neustreznih republiških upravnih predpisih. Razpravljali bomo tudi o tem, kaj je danes cviček (barva, jakost), dolenjska črnina in belo dolenjsko vino, o dopolnitvi sortimenta itd., saj mnogi, ki o teh stvareh odločajo, teh stvari ne poznajo dovolj. To je naša ustavna pravica. Te razprave bodo javne, o njih bodo tudi pisali, udeležili se jih bodo lahko poleg zastopnikov OZD še drugi strokovnjaki, ki se s to problematiko ukvarjajo in jih zadeva zanima.

Ponovno vam tako pisca mag. Terčelja, kot druge strokovnjake ustanov ter strokovnjake OZD jugovzhodnega vinorodnega območja Slovenije, da v pouk našim vinogradnikom napišejo življenjske in objektivne prispevke za to rubriko Dolenjskega lista. Kritizirati je najlaže, teže je napisati kaj stvarnega. Če pa je kritika takega prispevka resnično potrebna, naj bo napisana dobronamerno in sprejemljivo.

TIT DOBERŠEK

OBVEZNO CEPLJENJE PSOV PROTI STEKLINI BO LETOS PO NASLEDNJEM RAZPOREDUI:

- Ponedeljek, 12. aprila, ob:**
8. uri: Brod
9. uri: Srebrniče
10. uri: Jurka vas
11. uri: Vavta vas
12. uri: Drganja sela
13. uri: Rumanja vas
- Torek, 13. aprila, ob:**
8. uri: Cegalnica
9. uri: Prečna
9.30: Podgora
11. uri: Dol. Straža
12. uri: Gor. Straža
13. uri: Gor. Polje
- Sreda, 14. aprila, ob:**
8. uri: Soteska
9. uri: Podhosta
10. uri: Podturn
11. uri: Poljane
12.30: Dol. Toplice
- Četrtek, 15. aprila, ob:**
8. uri: Dol. Kronovo
10. uri: Brezovica
11. uri: Šmarjeta
12. uri: Gorenja vas
- Petek, 16. aprila, ob:**
8. uri: Ruperč vrh
8.30: Birčna vas
9.30: Uršna sela — vas
11. uri: Uršna sela — združni d.
11.30: Dobindol
12. uri: Gor. Sušice
12.30: Dol. Sušice
- Sobota, 17. aprila, ob:**
8. uri: Gotna vas
9.30: Črmošnjice
10.30: Dol. Težka voda
11. uri: Nova gora
12. uri: Vel. Čerovec
13. uri: Podgrad
- Ponedeljek, 19. aprila, ob:**
8. uri: Rataž
9.30: Vel. Brusnice
11. uri: Gabrje
- Torek, 20. aprila, ob:**
8. uri: Vrhe
8.30: Dolž
9. uri: Zajčji vrh
9.30: Vel. Orehek
10. uri: Stopiče
12. uri: Stranska vas
13. uri: Dol. Lakovnice
- Sreda, 21. aprila, ob:**
8. uri: Jablan
9. uri: Goriška vas
10.30: Sred. Globodol
11.30: Biška vas
12.30: Jablan—Šranga
- Četrtek, 22. aprila, ob:**
8. uri: Mirna peč
9. uri: Železniška postaja
11. uri: Dolenja vas
12. uri: Šentjurje
- Petek, 23. aprila, ob:**
7.30: Gor. Kamenje
8. uri: Dol. Karteljevo
9.30: Kamenvrh
10.30: Dol. Kamence
12. uri: Gor. Kamence
13. uri: Potočna vas
- Sobota, 24. aprila, ob:**
8. uri: Bajnof
9. uri: Otočec
10.30: Stari grad
12. uri: Novo mesto — veter. postaja Ločna
- Ponedeljek, 26. aprila, ob:**
7.30: Šmihel
9. uri: Škrjanče
11. uri: Vel. Podljuben
12. uri: Mali Podljuben
12.30: Vrh pri Ljubnju
17. uri: Novo mesto — Loka
- Sreda, 28. aprila, ob:**
8. uri: Žabja vas
9. uri: Mali Slatnik
10.30: Smolenja vas
12. uri: Hrušica
- Na področju Šentjerneja in Škocjana**
- Ponedeljek, 12. aprila, ob:**
8. uri: Cerovi log
9. uri: Orehoviča
10.30: Dol. Mokro polje
11.30: Polhovica
12. uri: Gor. Gradišče
- Torek, 13. aprila, ob:**
8. uri: Gor. Brezovica
9. uri: Gor. Maharovec
10. uri: Dol. Maharovec
11. uri: Gomila — Draga
- Sreda, 14. aprila, ob:**
8. uri: Gor. Stara vas
9. uri: Loka
10. uri: Mihovo
10.30: Gor. Vrhpolje
11.30: Dol. Vrhpolje
- Četrtek, 15. aprila, ob:**
8. uri: Dol. Stara vas
9. uri: Groblje
10.30: Ostrog
11.30: Šentjakob

- Petek, 16. aprila, ob:**
8. uri: Šentjernej
- Ponedeljek, 19. aprila, ob:**
8. uri: Javorovica
9. uri: Vel. Ban
10. uri: Vratno
11. uri: Šmarje
- Torek, 20. aprila, ob:**
8. uri: Mihoviča
9. uri: Drama
10. uri: Dobrava
11.30: Zameško
- Četrtek, 22. aprila, ob:**
8. uri: Dobruška vas
9. uri: Grmovlje
10. uri: Dol. Dole
11. uri: Gor. Dole
- Petek, 23. aprila, ob:**
8. uri: Zagrad
9.30: Zbure
11. uri: Osrečje
- Sobota, 24. aprila, ob:**
8. uri: Škocjan
- Zamudniki**
- Sreda, 28. aprila, ob:**
8. uri: Šentjernej
10. uri: Škocjan
- SUHA KRAJINA:**
- Sobota, 10. aprila, ob:**
8. uri: Drašča vas
8.30 uri: Klečec
9. uri: Šmihel
10. uri: Vrhovo
11. uri: Praproče
- Ponedeljek, 12. aprila, ob:**
8. uri: Ajdovec
8.30: Vel. Lipovec
9. uri: Sred. Lipovec
10. uri: Trebča vas
11. uri: Sadinja vas
- Torek, 13. aprila, ob:**
8. uri: Lopata
8.30: Visejec
9. uri: Sela
10. uri: Ratje
10.30: Žvirče
- Petek, 16. april, ob:**
8. uri: Stavča vas
9. uri: Lašče
9.30: Vel. Lipje
10.30: Radenc
11. uri: Budganja vas
- Sobota, 17. april, ob:**
8. uri: Reber
9. uri: Žužemberk — levi breg
11. uri: Žužemberk — desni breg

Na podlagi republiške odredbe in Uradnega lista št. 1/81 SRS je cepljenje psov obvezno za vse pse, stare nad 4 mesece. Zaradi natančne evidence cepljenih psov prosimo, da pse pripeljejo k cepljenju odrasle osebe.

DODATNO OPOZORILO:

Vsi psi, ki zaradi ne dosežene starosti v tem cepljenju ne bodo zajeti, morajo biti cepljeni takoj, ko dosežejo starost 4 mesecev.

DODATNI RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 1982/83 ZA POTREBE ZDRUŽENEGA DELA IZ POSAVJA

OBCINA KRŠKO

Poklic oz. program	Stopnja zahtevnosti poklica	Število štipendij	Štipenditor
rudarski delavec	IV	2	Rudnik Senovo
železokrivec	IV	1	IGM Sava Krško
klepar	IV	3	SOP Krško—TOZD Klepar Krško, SOP Krško—TOZD IKON, Kostanjevica
ključavničar	IV	3	SOP Krško—TOZD IKON, Kostanjevica
avtomehanic	IV	1	IGM Sava, Krško
električar—energetik	IV	2	SOP Krško—TOZD IKON, Kostanjevica
električar—elektronik	IV	1	SOP Krško—TOZD Klepar, Krško
elektrotehnik elektronika	V	1	ISKRA IEZE, Kostanjevica
kemijski tehnik	V	1	ISKRA IEZE, Kostanjevica
ekonomski tehnik	V	1	Rudnik Senovo
tehnik mehanografske obdelave podatkov	V	1	Rudnik Senovo
ekonomist	VI	1	Rudnik Senovo
višji upravni delavec — davčna smer	VI	1	SO Krško — obč. uprava
dipl. ing. rudarstva	VII	1	Rudnik Senovo
dipl. ing. strojništva	VII	1	Tovarna celuloze—TOZD Vzdrževanje, Krško
		1	SOP Krško—TOZD Oprema, Krško
		1	SOP Krško—TOZD IKON, Kostanjevica
		1	ISKRA, IEZE Kostanjevica
		1	ISKRA, IEZE Kostanjevica
dipl. ing. — elektronik	VII	1	IGM Sava, Krško
dipl. ing. arhitekt. — urbanizem	VII	2	SO Krško—obč. uprava
dipl. pravnik	VII	1	SO Krško—obč. uprava
dipl. ekonomist	VII	1	SO Krško—obč. uprava

OBCINA SEVNICA

dipl. ing. živiloreje	VII	1	Mercator, Kmetijski kombinat Sevnica
dipl. ekonomist	VII	1	Mercator, Kmetijski kombinat Sevnica

Navedene štipendije so dopolnitev skupnega razpisa kadrovskih štipendij, objavljenega v prilogi Dela dne 16. in 17. 2. 1982. 196/14—82

900-LETNICA RIBNICE
prof. Ivan Andoljšek
ŠOLSTVO RIBNIŠKE DOLINE
1805—1813
s posebnim ozirom na Prešerna

V nekaterih naših slovstvenih zgodovinah¹² je rečeno, da je bila ribniška šola normalna. Upam, da sem z namenskimi natančnejšim opisom teh treh vrst osnovnih šol prepričal bralca o tej napačni trditvi.

Seveda je kasneje zaslovela ta trivialka zaradi Prešernovega šolanja v njej in zaradi njene „zlate knjige“,¹³ o kateri ve povsod vsak osnovnošolec, da je v njej vpisan tudi Prešeren kot odličnjak.

Ker iz „zlate knjige“ lahko med vrsticami razbereš marsikaj zanimivega, je prav, če si jo temeljiteje ogledamo. Podobna je bolj albumu (velikost je mala osmerka), kot knjigi, vezava je lična, robovi so že porumeneli in ni sledu o kakih pozlatitvah. Obsega 142 neoštevilčenih listov in 8 praznih, papir je za tisti čas zelo dober.

Pisati jo je začel leta 1808 dekan Humel in jo pisal do odhoda iz Ribnice 1818, nato so jo do 1874 pisali njegovi nasledniki. Do leta 1832 je pisana z več ali manj čitljivo gotico, kasneje z latinico. Osebná imena odličnih učencev so pisana nemški, krajevna imena v nemški obliki, npr.: Präschern Franz aus Felben in der Pfarf Rodain (Prešeren Franc iz Vrbe v fari Rodine). V pravopisu ni doslednosti.

Odličnjake so vpisovali po letih in razredih, ne pa po šolskih letih, npr.: 1811 II. razred. Zanimivo je, da so naprej učenci II. razreda, nato I. razreda. Na vsaki strani je sprva po nekaj premiferjev (obdarovanih odličnjakov), pod njimi pa so neobdarovani odličnjaki. Drug pod drugim ne sledijo po abecednem redu prilmkov, ampak očitno po večjem ali manjšem številu odličnih ocen. Obe skupini učencev sta oštevilčeni s tekočimi številkami. Tako je bil npr. France Prešeren v 1. razredu 1811 drugi med tremi obdarovanci (premiferji), v 2. razredu 1812 pa prvi od treh obdarovanih odličnjakov.

kot rečeno, za dvorazrednico dva učitelja, za trirazrednico trije itn. Tako so šole prehajale od nižje organiziranih do višje organiziranih, a šole v predmarčni dobi in kasneje.

Ker so ta čas obstajale večinoma enorazrednice in le nekaj dvorazrednic, so se starši sami znašli. Da ni učenec npr. 6 let posedal v 1. razredu enorazrednice ali trikrat po dve leti v dveh razredih dvorazrednice, so ga poslali v šolo z desetim letom ali še kasneje. Tako je desetletni začetnik v dveh letih končal dvorazredno trivialko in zadostil tudi šolski obveznosti glede na starost, ne pa seveda tudi glede na šestletno obiskovanje šole. Zdaj bo razumljivo, zakaj se je npr. vpisal omenjeni Fr. Kramer v ribniško trivialko že skoraj enajst let star, France Prešeren pa skoraj v desetem letu starosti.

Povojne razmere in precejšnja inflacija seveda niso pospeševale šolske reforme. Dunajska študijska dvorna komisija je namreč obvestila šolska oblastva, naj ne pričakujejo pomoči iz dunajskega šolskega sklada, zato naj ustanovijo šole samo tiste občine, ki jih bodo z drugimi vred lahko financirale. Način financiranja in vzdrževanja šol pa je zakon slabo urejal, ker je določil, naj vzdržujejo šole občine, petroni (varuhi) in zemljiške gospodarstva. Ker so k zadnjim spadale tudi cerkve, so morale kot zemljiški posestniki oz. veleposestniki tudi te prispevati svoj delež. Pogosto so vplivni krajanji dosegli, da je prevzel patronat sam „pravstili“ cesar ali kak deželni knez ipd. V tem primeru gaje seveda v kraju nekdo kot patrona zastopal in moral prevzeti tudi njegov delež dajatev. Tako sta v Dobrepoljah zastopala cesarja kot patrona čušperški graščak in župnik iz Dobrepolj in prispevala poleg svojega še vsak polovico cesarjevega deleža. V Ribnici je zastopal cesarja kot patrona graščak Anton Rudež. Ker je bil ta tudi patron šole v Loškem potoku, je bil kar precej obremenjen, saj je moral prispevati ribniški šoli delež kot zemljiški gospodar in kot patron in loškopotolški šol kot njen patron. Zato je razumljivo, da se je na vse načine otepal bremen za te šole. Ko so npr. hoteli leta 1809 v Loškem potoku temeljito predelati leseno šolo, ker je poletj vanjo vdiral dež, pozimi pa sneg, je Rudež dejal, naj se samo malo zakrpa, pa bo dobra. Ko pa so Ribničanje hoteli najeti še eno šolsko sobo v hiši „pri Zoržku“ (danes h. št. 54, kjer sta Merkatorjevi trgovini živil in oblačil) in je ta zahteval veliko najemnino, je Rudež rekel Humlu, naj našene iz ribniške šole vse učence iz drugih okrajev, pa bo za domače dovolj prostora. Dajatev so se seveda otesale tudi občine in cerkve. Pri tem načinu

financiranja se pogosto v škodo šolam ni vedelo, kdo pije in plačuje.

K ustanavljanju in vzdrževanju šol so morali kajpada prispevati tudi starši. Za preskrbo delavcev zadolžena občina jih je poklicala, da so npr. kopali temelje, zvozili les, kamenje, pesek in drug material, drva za kurjavo itd. Vsi so morali plačevati učitelju v roke šolnino, kmečki starši pa še bero v živilih. Kmetje torej niso dajali samo desetino graščakom, ampak tudi bero učiteljem in kaplanom, ki so uživali delež od t. i. beneficijev. Zato ni nič čudnega, da posebno kmetje niso kaj posebno marali ne šole ne učiteljstva, čeprav je moralo to z njimi previdno ravnati. Ako se je namreč učitelj kaj zameril, ni dobil šolnine ali pa je dobil prazne pšenične, jačmenove in prosene snope, gnla jajca ipd.

Podeželski učitelji so bili zelo slabo plačani, še posebno učiteljski pomočniki, ker kljub inflaciji niso dobili večjih prejemkov. Nekoliko na boljšem so bili učitelji glavnih šol, ki so prejemale dohodke iz okolišnih šolskih skladov, najbolje pa učitelji normalni; ti so bili plačani iz deželne šolskega sklada, da niso bili odvisni od staršev idr.

Na podeželju so bile tudi velike razlike v dohodkih po posameznih krajih. Čeprav so imeli podeželski učitelji po zakonu pravico do brezplačnega stanovanja — ta so bila v tem času zelo redka v šolah ali mežnarjah — so za stanarino navadno barantali. Iz deželne ali iz škofijskega šolskega sklada pa so dobivali redki učitelji zelo malo. Zato ta služba ni bila mikavna. Ker, pa se zanjo niso putili, je morala šolska oblast pogosto zamižati pred neustrezno izobrazbo učiteljev, seveda v škodo kakovosti pouka.

Zaradi skromnih dohodkov so morali podeželski učitelji še kaj prislužiti kot organisti, cerkveniki ali kot oboje in so bili tako še bolj odvisni od župnikov.

Šolski obisk je bil od 1805 dalje zelo slab, saj je obiskoval na Slovenskem osnovno šolo komaj vsak sedmi otrok. Nič boljše ni bilo leta 1806 v dekaniji Ribnica, kjer je obiskovalo po poročilih iz Ribnice te šole samo 61 učencev od 806 šolobveznih, tj. dobrih 6%.

znanja, zato je določal zakon (1805) v čl. 311, naj se ustanovijo *nedeljske šole*, v katere naj zajamejo ob nedeljah in praznikih mladino do 18. leta starosti, in naj v njih poučujejo v nedeljo popoldne bluhovniki pa učitelji vse absolvente osnovnih šol, naj snov ponavljajo in jo poglobljajo; zato so jih imenovali *nedeljske ponavljavne šole*. Začele so delovati ob rednih šolah na podeželju, manj pa v trgih in mestih. Ker šole niso bile strogo obvezne, doba obiskovanja (6 let) pa je bila predolga, je študijska dvorna komisija 27. 9. 1816 odredila, da so te šole obvezne za vse v šolano mladino do 15. leta starosti, razen za gimnazijce, absolvente štirikazrednih glavnih šol ter za sinove in hčere „odličnejših“ družin, ki jih poučujejo domači učitelji. Če ceh prizna vajencu izučenos brez spričevala ponavljavne šole, mora plačati globo, prav tako tudi starši, ki ne pošiljajo otrok v šole.

Nedeljske ponavljavne šole so obiskovali tudi taki, ki niso imeli kaj ponavljati, ker niso znali brati in pisati, zato so kmalu nastale zanje *začetne nedeljske šole*. Te so bile neobvezne, slovenske in brezplačne, nedeljske ponavljavne šole pa vsaj dvojezične. Prve so bile pomembne zaradi slovenskega učnega jezika, druge pa za voljo tega, ker so utirale pot nadaljnjemu učni obveznosti tudi v vsakdanjih osnovnih šolah; oboje pa so seveda pospeševale šolski obisk in izobraževanja tedanje mladine.

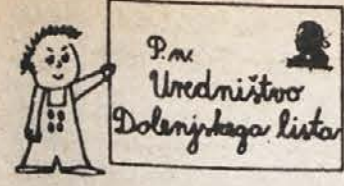
V letih 1807—1809 je bilo na Kranjskem in v bivšem beljaškem okrožju samo 7 nedeljskih ponavljavnih šol. Ker pa je posvetna in cerkvena oblast oboje šole pripravila in je škofijski ordinarij obljubljal duhovščini, ki bo poučevala v teh šolah, napredovanje in boljša fara, so se šole hitro množile, še posebno, ker so bile navadno ob rednih šolah. Gotovo pod tem vplivom je dekan Humel uvedel 1807 *nedeljsko začetno šolo v Ribnici*, ki je bila prva v dekaniji. Humel je celo sam poučeval ob nedeljah popoldne verouk, nato pa slovensko branje in pisanje. Kaplana pa sta poučevala ob nedeljah v podružničnih cerkvah ali v zasebnih hišah prav tako verouk in učila slovenski brati ter pisati.¹⁷ V Humlovem poročilu konzistoriju 1808 je omenjen tak pouk v *Nemški vasi*.

Ljubljanski škofijski konzistorij je leta 1805 pripravil dekanjskim šolskim nadzornikom v podeželskih trivialkah slovenski učni jezik, nemščino pa naj bi poučevali tam, kjer predvidevajo več učencev za obisk glavne šole in iz nje vstop v gimnazijo.

Šola	Obvezniki m.	2.	sk.	Obiskovanci m.	2.	sk.
Ribnica	236	92	328	16	3	19
Loški potok	76	89	165	20	—	20
Sodražica	76	87	163	—	—	—
Dobrepolje	42	34	76	7	—	7
Velike Lašče	34	40	74	4	1	5
Skupaj	464	342	806	47	4	51

Študijska revizijska komisija se je dobro zavedala, da je šol premalo, šolski obisk nezadovoljiv in da dajejo šole premalo

(Nadaljevanje prihodnje)

REFERENDUM USPEL

V Globokem so izglasovali referendum za krajevni samopispevek, ki ga bodo krajin plačevali 5 let. Z denarjem, ki ga bodo dobili, bodo obnovili stari del šole, da bo delo lažje potekalo.

JOŽICA ŠUŠTERIČ, 8. r OŠ Globoko

ZBIRAMO STEKLENICE

Tudi mi smo se vključili v akcijo zbiranja steklenic. Po naših domovih smo pobrali vse steklenice, ki so bile odveč, zanje pa smo poprosili tudi sosedice in znance. Akcija gre že h koncu, vrste steklenic v matematičnem kabinetu, kamor jih shranjujemo, pa se daljšajo. Steklenice bo odkupil MarKet iz Brezic, izkupiček pa bomo dali na skupni karton v hranilnici in ga porabili za zaključni izlet.

ROZIKA KOCJAN, 8. a OŠ Artiče

VESELA ŠOLA

V petek smo imeli na šoli razredno tekmovalstvo iz Vesele šole. Udeležilo se jih je 61 tekmovalcev, 32 od njih pa se jih je uvrstilo na šolsko tekmovalstvo. Na razrednih tekmovalstvih so se izkazali trije učenci, med njimi najbolj osmošolka Vesna Čančarjeva, ki je pravilno rešila vse naloge. Veselošolcem želimo še veliko uspehov na nadaljnjih tekmovalstvih.

SUZANA MOLAN, 5. a OŠ Artiče

SADILI SMO VRBE

Osmošolci smo pomagali Gozdnemu gospodarstvu iz Brezic pri sajenju vrbe v Vrbinu. Delali smo v trojicah, delo pa ni bilo težko. Bili smo pridni; zato zaslužek gotovo ne bo slab. Tudi ta denar bomo vložili na razredni karton v domači hranilnici. Sredstva, ki jih na ta način zbiramo za končni izlet, se vidno večajo.

METKA CIZL, 8. r OŠ Artiče

PREDAVANJE O STEKLINI

Predstavniki veterinarske postaje iz Brezic nam je pred dnevi predaval o steklini, ker se je nekaj primerov te bolezni pojavilo tudi v naši občini. Seznanili smo se z vsemi tremi fazami te nevarne bolezni ter s prvo pomočjo, če nas stekla žival ugrizne. Tudi otroci lahko pomagamo pri preprečevanju stekline. Pozorno moramo opazovati živali in o vseh spremembah opozoriti nanje staršev, ki bodo pravilno ukrepali.

SAMO PETELINC, 6. c OŠ bratov Ribarjev Brežice

MOJA POMOČ

Sem članica odbora PO, ki deluje na naši šoli. Z mentorico tov. Berto Logar se na sestankih dogovarjamo o sodelovanju na proslavah, čiščenju okolice in drugih nalogah iz našega programa. Največkrat pomagamo starejšim ljudem. Namesto njih gremo v trgovino, na pošto ali po zdravila, prinesemo jim drva. V akcijah sodelujejo vsi učenci naše šole. Jaz ne pozabim tudi na svoji stari mami, večkrat pa pomagam tudi svojim tetam, stricem ali sosedom.

ARIJANA BASTARDI, 4. r osnovna šola Krmelj

ROKOMETNI TURNIR

27. marca je bil rokometni turnir, na katerem so sodelovali tudi fantje in dekleta iz naše šole. Dekleta so igrala v športni dvorani v Novem mestu ter le enkrat zmagala. Fantje pa so se pomerili v telovadnici osnovne šole Sentjerneje, kjer so kar štirinjak slavili. Premagali so jih le domači rokometasi.

SONJA KONČEK OŠ Mirna peč

TEKMOVANJE SAHISTOV

V četrtek, 1. aprila, je bil v osnovni šoli Grm občinski šahovski turnir. Udeležili smo se ga tudi šahisti naše šole, ki smo tekmovali v štirih skupinah. Dobro sta se uvrstili Olga Žagar, ki je med mlajšimi pionirkami zasedla 3. mesto, ter Martina Žagar, ki se je med starejšimi pionirkami uvrstila na četrto mesto. Naši dečki so bili manj uspešni.

MARTINA ŽAGAR OŠ Mirna peč

PRIJATELJSKI PETEROBOJ

V sredo, 24. marca, so se na šoli pomerili najboljši atleti naše šole ter OŠ Vinica. Boj je bil težak. Z majhno prednostjo so zmagali domačini. Kljub temu je bil to za nas uspeh, saj imamo veliko slabše možnosti za vadbo kot gostitelji.

IVAN ŠTAJDOHAR, 7. r OŠ Stari trg ob Kolpi

PRIJAVE TABORNIKOV

Z Rokom sva obiskala člane taborniškega krožka, ki se pripravljajo na tekmovalstvo v mnogoboju. Ob najinem obisku so člani voda Planinški orel postavljali šotor, članice voda TV-15 so vadile signalizacijo, Orioni pa so se urili v lokostrelstvu. Loke so si naredili kar sami. Potem so zamenjali prostore, tako da so se urili tudi v drugih nalogah. Občinsko prvenstvo v mnogoboju bo v Sentjerneji, področno pa v Dolenjskih Toplicah.

ANDREJ NOVINA OŠ „Baza 20“ Dol. Toplice

OHRANIMO MIR

V svetu dajejo velike vsote za oboroževanje, čeprav prebivalci nerazvitih dežel trpijo za lakoto, bedo, boleznimi. Tovariš Tito je dobro poznal te razlike, zato je vse svoje moči usmeril v ohranitev miru v svetu. Bil je eden od ustanoviteljev neuvrščenosti. Titovo delo zato zelo cenimo. Tudi OZN želi ohraniti mir. Menim, da je mir pogoj za uresničevanje naših nalog.

FRANCI KLOBUČAR, 5. a OŠ „Baza 20“ Dol. Toplice

BRALNA ZNAČKA

5. aprila smo imeli na naši šoli podelitev Zupančičevih bralnih značk. Tekmovanje je uspešno zaključilo 430 učencev. Osmošolci, ki so tekmovali vseh osem let, so poleg priznanj prejeli knjižne nagrade. Letos nas je ob tej priložnosti obiskala pisateljica Marjeta Dečman.

DAMJANA JEVSČEK OŠ Crnomelj

PROMETNO TEKMOVANJE

Pretekli četrtek je bilo na naši šoli tekmovalstvo pod naslovom Kaj več o prometu. Najprej smo pisali teste, nato pa smo se pomerili v spretnostni vožnji in vožnji na poligonu. Tekmovalo je 56 učencev, na občinskem tekmovalstvu pa nas bodo zastopali po štirje učenci iz sedmih in osmih razredov ter štirje učenci iz petih in šestih razredov.

PETER ŠUJICA OŠ Crnomelj

PRIJETNO SREČANJE

Zadnji četrtek v marcu smo dekleta 4. VS in fantje 7. VS pripravili družabno srečanje. Fantje so pripravili krajši kulturni program, predstavili so nam svoje delo, povedali o učenem uspehu ter zaigrali nekaj skečev. Sledil je ples. Ob pogovoru, plesu in poslušanju glasbe smo za hip odložili šolske skrbi.

JOŽICA LILIC Dom za učence Majde Silc Novo mesto

TEKMOVANJE TITO-REVOLUCIJA-MIR

V Domu za učence Majde Silc smo se na to tekmovalstvo dobro pripravili. Poglobili smo svoje znanje o življenju in delu tovariša Tita, o njegovem pomenu v NOB, prizadevanjih pri graditvi socializma, krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov, o njegovi vlogi pri razvoju neuvrščenosti... Na domskem tekmovalstvu je sodelovalo devet vzgojnih skupin s tremi tekmovalci. Na občinsko tekmovalstvo so se uvrstile tri učence, od katerih sta dve zasedli prvi dve mesti.

MARIJA ZEMLJAK Dom za učence Majde Silc Novo mesto

PESNIK MED MLADIMI BRALCI

V torek, 30. marca, smo se učenci od 5. do 8. razreda, ki smo uspešno končali tekmovalstvo za bralno značko, zbrali v telovadnici. Člani recitatorskega krožka in pevski zbor so pripravili kulturni program. Ob tej priložnosti smo povabili pesnika Severina Šalija, ki nam je odgovarjal na vprašanja o njegovem delu in življenju. Po proslavi nam je podelil značke in priznanja, na katera se je tudi podpisal.

DUŠICA STOJČIČ, 6. b OŠ Milka Sobar-Nataša Novo mesto

MLADI NA ODRU - Dramska sekcija pri osnovni organizaciji ZSMS Potov vrh-Veliki Slatnik že deset let redno pripravlja proslave. Tako je letos ob 8. marcu v gasilskem domu na Križah s svojo igro razveselila dekleta in žene od blizu in daleč.

MLADI NA ODRU - Dramska sekcija pri osnovni organizaciji ZSMS Potov vrh-Veliki Slatnik že deset let redno pripravlja proslave. Tako je letos ob 8. marcu v gasilskem domu na Križah s svojo igro razveselila dekleta in žene od blizu in daleč.

Ne uničuj gozdnega rastiša - cvetja, plodov in gob (tudi, če so strupene)

Gozdni bonton

Gozd bo naš prijatelj, če bomo tudi mi njegovi

Ze pred petimi leti je bilo v Dolenjskem listu nekaj nasvetov, kako naj bi se obnašali v gozdu. Gozd ni le naše naravno bogastvo, ampak obnavlja tudi kisik in tako skrbi za naše zdravje in življenje.

Mnogi tega ne vedo in ne upoštevajo. Tudi tista navodila pred petimi leti so bila zama. Gozdovi so polni odvrenih štedilnikov, hladilnikov, avtomobilov pa tudi polivinila, steklenic, pločevink in drugih odpadkov, ki jih tam puščajo prebivalci okoliških vasi, izletniki in, žal, tudi nekateri lovci.

Se večjo škodo naredijo tisti, ki drevje lomijo, obsekavajo ali mu lupijo skorjo. Predvsem v sušnem obdobju in poleti je nevarno, da bi prišlo v gozdu do požara zaradi zakurjenega ognja ali odvrenega cigaretnega ogoraka. Na srečo pri nas večjih gozdnih požarov ni bilo, so pa pogostejši ob morju oz. na Primorskem. Bolj bi morali izletniki paziti tudi na to, kje vozijo z avtomobilom in kje parkirajo.

Spomlad je že tukaj. Starši naj bi podučili otroke, posebno še če gredo sami v gozd, kako se naj v naravi obnašajo. Seveda naj bi se primerno obnašali tudi odrasli.

KOČEVSKI GASILCI USPEŠNI

Pretekli mesec so člani kočevskega gasilskega društva na redni letni konferenci pregledali in ocenili svoje delo, ki je bilo uspešno, saj so prizadevni in dobro opremljeni. Beseda je tekla tudi o nadzidavi garaž, s čimer bi pridobili nove prostore. Prisotni so poudarili, da bodo morali v bodoče posvečati več skrbi strokovnemu usposabljanju kadrov. Konferenca so se udeležili tudi predstavniki pobratenih gasilskih društev iz Skofje Loke, Zabnice in Sore pri Medvodah.

V. DRAGOŠ

ZUPANOVA MICKA V ARTIČAH

V nedeljo nas je obiskal amaterski oder iz Sromelji in uprizoril Linhartovo komedijo Zupanova Micka. Predstava je uspela, saj so Sromljani že dolgo znani kot zagnani igralci. Gledalci so jih spodbujali s ploskanjem. Predstava je bila dobro obiskana. Artičani radi obiskujejo vse kulturne prireditve v kraju.

ALJA ŠTARKL, 6. a OŠ Artiče

ZBIRALNA AKCIJA

Konec marca smo mladi člani Rdečega križa metliške osnovne šole organizirali zbiralno akcijo, v kateri smo sodelovali vsi učenci. Zbirali smo papir in ga nabrali 3 tone. Denar bomo namenili društvu za boj proti raku in za težje invalide.

BLAŽ GIGIČ predsednik mladih članov RK OŠ Metlika

Žrtve divjanja

Zahvala „dobremu“ človeku

Moja hiša stoji na vogalu glavne ceste in vaškega kolovoza. Z dvema sosedoma, ki živita ob kolovozu, smo zbrali denar ter asfaltirali nekaj deset metrov poti. Drag je bil ta asfalt, davek, ki ga plačujemo danes zanj, pa je že zastrašujoč. Na tem kratkem odseku so brezobzirni vozniki v zadnjih štirih, petih letih pokončali veliko število piščancev, kokoši in mačk.

Tako je 31. marca ob 9. uri pripeljal z glavne ceste Arnovčan z rdečo stoenko in z dokaj veliko hitrostjo zavil proti naši hiši. Po kolovozu se je breskrbno sprehajala kura. Avto jo je povozil, ne da bi voznik zmanjšal hitrost, ter odpeljal naprej, čeprav sem v bližini nabirala regrat.

Dragi sovaščan, mar me nisi opazil, kot nisi opazil kokoši, ki ni iznenada skočila pred avto, ampak je bila na cesti prej kot ti? Mar ni v tebi ostal niti kanček človeka, da bi ustavil in se mi opravičil ali pa me nadrl, naj kure spravim na varno? Ali ne boš prav tako mirno vozil dalje, če ti bo pred avto prišel moj otrok?

ERNA ROŽMAN Arnovce selo 37 b Artiče

DELEGACIJE V KS

V krajevnih skupnostih v metliški občini so konstituirali vse delegacije in hkrati že imeli prvi del usposabljanja novih delegatov. Prav tako je konstituirana večina konferenc delegacij. Usposabljanje bodo nadaljevali jeseni, po programu političnega usposabljanja delegatov.

Pripombe na „Veliko bolnih“

Zdravstveni dom Kočevje - Ribnica komentira izjavo občanke (DL št. 12, 25. III.)

V zvezi s prispevkom „Veliko bolnih“ bi si kot prizadeti dovolili osvetliti primer še z druge plati. Ni pravi, da je naša zdravstvena služba predmet pavšalne kritike, ki ne zadostno poučenega bralca ne pouči dovolj ali pa ga pouči nepravilno in neobjektivno o določnem problemu. Vsi zdravstveni delavci se še predobro zavedamo, kaj pomeni tako velik procent bolniškega staleža za naše gospodarstvo, ki se bori s stabilizacijskimi težavami. Vendar pogledimo stvari takšne, kot so. Naj začnemo z ugotovitvijo Svetovne zdravstvene organizacije, ki pravi, da na 30 odstotkov bolniškega staleža zdravstvena služba ne more vplivati. Sem bi lahko prišteli vse številne bolniške dneve v obliki porodnega dopusta, bolniške za nego obolelega ožjega družinskega člana, čakajoče na invalidsko upokojeitev, zdravniške komisije itd.. Naj omenimo še problem alkoholizma kot socialne bolezni, ki počasi, a vztrajno prerašča v enega glavnih negativnih družbenih pojavov v naši občini. Lahko bi naštevati še doglo vrsto vzrokov za tolikšen bolniški stalež, katerih pa ne more obvladovati sama zdravstvena služba.

Kar se tiče tako imenovane slabe organizacije zdravstvene službe, kot omenja intervjuvanka Nada Kužnik, pa tole: Na mnogih sestankih so bili družbenopolitični delavci že seznanjeni s kritičnim stanjem glede upadanja števila visokega kadra zdravstvenih delavcev, ki jim ne moremo zagotoviti vsaj kolikor toliko vabljenih razmer za naselitev v naši občini. Brez zadostnega števila stanovanj ne bomo mogli dobiti kadrov, še manj pa jih stalno zadržati. Ne bi govorili o ne najboljši primernem nagrajevanju, o prevelikih obremenitvah in o drugih težavah. Pri manjšem številu zdravnikov so vrste bolnikov pač daljše, to je preprosta matematična zakonitost, ki je ne more rešiti nobena organizacija niti pripombe omenjene tovarišice, ampak jo lahko

LIVOLD: OPOZORILO KOMISIJE

Komisija za spomeniško varstvo pri krajevnem združenju borcev NOV „Ivan Omerza“ iz Livolda je ugotovila, da kokoši, ki se prosto pasejo, delajo veliko škodo okrog spomenika padlim borcem v Livoldu. Kokoši izpodkopavajo zemljo pod okrasnimi drevesi, zakopavajo pesek, uničujejo cvetje, trava pa je popasena in oncsnažena. Zato omenjena komisija opominja vaščanov, lastnike kokoši, ki delajo škodo, naj svojo perjad ogradijo. Če lastniki tega opozorila ne bodo upoštevali, bo komisija uvedla uradni postopek in zahtevala povrnitev škode.

ANDREJ ARKO

Gorivo za znance

Nerazumljivo obnašanje prodajalcev na bencinski črpalki

Zaposlenim na bencinski črpalki na Otočcu predlagam, naj zamenjajo napis „GORIVA NI“ z „GORIVO ZA KOLEGE“. Nemalo sem bil namreč presečen, ko sem 24. marca ob 5.30 zjutraj s tovarnjakom ustavlil na omenjeni bencinski črpalki, da bi napolnil gorivo. Pred mano je prodajalec napolnil tank avtobusu IMV, meni pa je odgovoril, da mi ne da goriva ter da naj grem naprej. Na mojo prošnjo, naj mi da vsaj nekaj litrov, da bom lahko pripeljal do Ljubljane, kjer me čakajo monterji, je odgovoril, naj grem z avto-stopom.

Toda avtobusu IMV, ki je sledil prvemu, je prodajalec prav tako napolnil tank. Sprašujem se, ali je denar mojega podjetja vreden marj. Predlagam, da „prizajne“ prodajalce te bencinske črpalke prestavimo na delovna mesta šoferjev oziroma jih zamenjajo.

ANTON POLČIČ Kočarija 2

KULTURNA PRAZNIINA?

V soboto so se v Metliki v okviru medobčinske kulturne izmenjave „Spoznajmo se“ predstavili sevniški mešani pevski zbor „Lisca“, oktet Boštanjki fantje ter folklorna skupina iz Boštanja s spletom prekmurških plesov. 50 nastopajočih je sprejela na pol prazna dvorana.

Vzgjajala Sokole

V spomin umrle načelnice Ane Križman in 81 članov ribniškega Sokola, ki so med vojno darovali življenje

Le redko beremo, da je bilo pred vojno v Ribnici telovadno društvo Sokol, katerega pripadniki so v najtežjih časih našega naroda vedeli, kje jim je mesto. Večina se jih je vključila v OF in odšla v partizane. Tisti, ki so ostali doma, pa so delali kot aktivisti.

Matija Kuhar

5. februarja smo se na ljubljanskih Zalah poslovili od soborca in prijatelja Matije Kuharja, rojenega 17. februarja 1924 na Dolnji Prekopi. Bil je otrok številne kmečke družine. Osnovno šolo je končal v Kostanjevici na Krki. Odšel se je učiti za mizarja, kjer ga je zatekla italijanska okupacija.

Z osemnajstimi leti se je maja 1942 priključil Gorjanskemu bataljonu. Poleti je postal borec v Belokranjskem odredu. Septembra, ko je bila ustanovljena Cankarjeva brigada, se ji je priključil skupaj s svojimi soborci iz Bele krajine. Kmalu je postal politdelegat, pozneje pa politkomisar čete. V brigadi je ostal do poletja 1944, ko je postal obveščevalni oficir Glavnega štaba Slovenije.

Po osvoboditvi je opravljal različne dolžnosti, od komandirja postaje do inšpektorja milice v sekretariatu za notranje zadeve SRS. Vedno je bil pripravljen sprejeti kakršnokoli nalogo. Imel je veliko načrtov in zamisli, vedno je veroval v pot socializma, v pot, ki so si jo izbrali jugoslovanski narodi. Za službo in udeležbo v NOV in povojno delo je prejel številna odlikovanja.

Kako spoštovan in priljubljen je bil Matija Kuhar, so potrdili mnogi borci in prijatelji ob zadnjem slovesu na Zalah. Številni govorniki so poudarili, da je bil borec in komunist, ki je vse svoje življenje žrtvoval za lepši jutri zlasti mlajših generacij.

NJEGOVI SOBORCI

pisma in odmevi

Kras opozarja

Lepote nadzemnega in podzemnega kraškega sveta si lahko še do 11. aprila ogledate na razstavi v Likovnem salonu v Kočevju. Razstavo fotografij o krasu je pripravil Prirodoslovni in muzej Slovenije, pokrovitelj razstave pa je Društvo za raziskovanje jam Kočevje.

Na razstavi so prikazane fotografije vsega slovenskega krasa, njegovih zanimivosti in lepote, mi pa spregovorimo na kratko o kočevskem krasu in njegovi žalostni usodi v zadnjih dvajsetih letih.

Zelnjske jame pri Kočevju so doslej najdaljši odkrit jamarški sistem na Dolenjskem. Merijo kar 1600 m. Žal je dostopen le manjši del, medtem ko sta njihov večji del zatrpala premogov prah in blato iz nove rudniške separacije, ki je začela delati pred približno dvajsetimi leti, zdaj, po ukinitvi rudnika, pa ne dela več. Znameniti so tudi trije naravni mostovi pri teh jamah, pri katerih je strokovnjak za staro kameno dobo, prof. Mitja Brodar, odkril tudi sledove pračloveka.

Človeške ribice so izginile že iz Zelnjskih jam, bližnje Vodene jame pri Klinji vasi, jame v Mestnem logu in verjetno še od kje. V zadnjih dvajsetih letih so jih pomorile gnojnice in druge odpadne snovi, ki jih spuščajo v podzemlje.

Ti primeri nas opozarjajo, da posebej naravi in še posebej podzemlju premalo skrbimo.

J. PRIMC

Zdravstveni dom Kočevje - Ribnica komentira izjavo občanke (DL št. 12, 25. III.)

naši občini dobro razvito zdravstveno službo, ki kljub redki naseljenosti pokriva ves teren, široko razvito specialistično službo in še mnogo dobrega, s čimer se marsikatera razvitejša občina ne more pohvaliti. Obstaja pa nevarnost, da bomo s takšnim načinom vzeli voljo še tisti pešiči zdravstvenih delavcev, ki se trudijo, da bi ta naša dejavnost postala boljša.

ZDRAVSTVENI DOM KOČEVJE

Matija Kuhar

5. februarja smo se na ljubljanskih Zalah poslovili od soborca in prijatelja Matije Kuharja, rojenega 17. februarja 1924 na Dolnji Prekopi. Bil je otrok številne kmečke družine. Osnovno šolo je končal v Kostanjevici na Krki. Odšel se je učiti za mizarja, kjer ga je zatekla italijanska okupacija.

Z osemnajstimi leti se je maja 1942 priključil Gorjanskemu bataljonu. Poleti je postal borec v Belokranjskem odredu. Septembra, ko je bila ustanovljena Cankarjeva brigada, se ji je priključil skupaj s svojimi soborci iz Bele krajine. Kmalu je postal politdelegat, pozneje pa politkomisar čete. V brigadi je ostal do poletja 1944, ko je postal obveščevalni oficir Glavnega štaba Slovenije.

Po osvoboditvi je opravljal različne dolžnosti, od komandirja postaje do inšpektorja milice v sekretariatu za notranje zadeve SRS. Vedno je bil pripravljen sprejeti kakršnokoli nalogo. Imel je veliko načrtov in zamisli, vedno je veroval v pot socializma, v pot, ki so si jo izbrali jugoslovanski narodi. Za službo in udeležbo v NOV in povojno delo je prejel številna odlikovanja.

Kako spoštovan in priljubljen je bil Matija Kuhar, so potrdili mnogi borci in prijatelji ob zadnjem slovesu na Zalah. Številni govorniki so poudarili, da je bil borec in komunist, ki je vse svoje življenje žrtvoval za lepši jutri zlasti mlajših generacij.

NJEGOVI SOBORCI

TELEVIZIJSKI SPORED

OBVEZNO RADIOFOTOGRAFIRANJE PREBIVALSTVA OBČINE TREBNJE BO
OD 12. DO 16. APRILA 1982

9. IV. petek

1
8.50 TV V ŠOLI: Koledar, Francoščina, Hrvaški potopisci (M. Mažuranić: Pogled v Bosno)
10.00 POROČILA
10.05 TV V ŠOLI: Osvoboditev Jugoslavije, Iz kockice, Risanka, Ne vprašajte mene, Pisci na ploščah, Risanka, Izobraževalna reportaža, Zadnje minute

10. IV. sobota

1
8.00 POROČILA
8.05 CIBAN, DOBER DAN: ČEBELICA LETI Z NEBA
8.15 MI SMO MALI MUZIKANTI: PRAVLJIČNA HIŠA STRICA DOREMIFAJA
8.40 V. T. Arhar: UGANKE - ZANKE
8.55 KAJ JE NOVEGA NA PODSTREŠJU
9.25 PISANI SVET: KONJI, KONJI: PANOVA PIŠČAL
9.50 MESTA: LONDON
10.35 PO SLEDEH NAPREDKA

11. IV. nedelja

1
9.10 POROČILA
9.15 ŽIVZAV
10.10 VROČI VETER
11.10 KAŽIPOT
11.30 NARODNA GLASBA
12.00 KMETIJSKA ODDAJA
13.00 POROČILA
15.05 PESEM EVROVIJZE 82, 1 del oddaje

12. IV. ponedeljek

1
8.45 TV V ŠOLI: Koledar, Ustvarjalne igre, I. B. Mažuranić Suma Striborova, Makedonščina
10.00 POROČILA
10.05 TV V ŠOLI: Makedonščina, Iz kockice, Risanka, Dolina Mlave, Drobnarije naredi sam, Risanka, Iz arhiva šolske TV, Zadnje minute
17.10 POROČILA
17.15 MESTA: DUBLIN
18.05 SLO IN DS: LAVINSKI PSI

13. IV. torek

1
9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Povej mi, povej, Kmetijstvo v nižinah, Dnevnik 10
10.00 POROČILA
10.05 TV V ŠOLI: Rastlinski laboratorij, Predeli in ljudje, Risanka, Velikani svetovne književnosti, Bosa Kičevac, Risanka, Tečaj kitare, Zadnje minute

14. IV. sreda

1
9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Socialistična revolucija v Jugoslaviji, Od Lovčena do Durmitorja, Zanimivo potovanje
10.00 POROČILA
10.05 TV V ŠOLI: Močvirje, Predeli in ljudje, Risanka, Kocka, kockica, Vetenirski tehnik, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute
17.25 POROČILA
17.30 CIBAN, DOBER DAN: ZELEZNIŠKA POSTAJA

15. IV. četrtek

1
9.55 IX. KONGRES ZK SLOVENIJE, prenos
15.40 ŠOLSKA TV: Geološka preteklost, Košarka in nogomet, Porečje Amazonke
17.10 POROČILA
17.15 PEDENJEŽ: POMLADNA SUITA
17.35 MI SMO MALI MUZIKANTI:

17.25 POROČILA
17.30 KAJ JE NOVEGA NA PODSTREŠJU, otroška oddaja
18.00 SLOVENSKE PIHALNI ORKESTRI
18.30 OBZORNIK
18.45 KIDRIČEVI NAGRAJENCI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 W. Atteway: SKAG
20.55 NE PREZRITE
21.10 TI DNEVI, TA LETA: FILMSKA KRONIKA 1957, 1. del oddaje
22.05 SPREMLJAJMO, SODELUJMO, športna oddaja

10.05 A. Marodić: VARNOST PA TAKA
12.00 POROČILA
14.55 ŽELJEZNIČAR: VARDAR, prenos nogometne tekme
16.55 POROČILA
17.00 PRENOS KOŠARKARSKE TEKME
18.30 NAŠ KRAJ: RUT-GRANT NA TOLMINSKEM
18.45 MUPPET SHOW (gostuje LYNDA CARTER)
19.10 ZLATA PTICA: MARTIN KRAPAN
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 TELEVIZIJSKA KRIŽANKA
21.45 ZRCALO TEDNA

15.40 POROČILA
15.45 KINO ROMAN, francoski film
Lastnik kinematografa se nikakor ne more izkupati iz dolgov, filmi, ki jih vrti, ne vlečejo ljudi. Izmišlja si vse mogoče prijeme, najame celo nekdanj popularnega, pa že betežnega filmskega zvezdnika, da bi ta privlačil gledalce... To dokaj melodramsko pripoved je režiral Serge Moati, v glavnih vlogah pa nastopata Jean Dufilho in Daniel Gelin.
17.25 625
17.55 ŠPORTNA POROČILA
18.10 VESELIN MASLEŠA, drama

18.30 OBZORNIK
18.45 ZDRAVO, MLADI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 P. Voranc: BORBA NA TUJIH TLEH
Beograjsko sodišče za zaščito države je 1930 na sedem let robije obsodilo Prežihovega Voranca, zato je odšel na tuje in v devetih letih prepotova. (večinoma ilegalno) domala vso Evropo, leto dni pa je moral odsedeti v avstrijskem zaporu. Ta leta svojega življenja je pisatelj popisal v knjigi Borba na tujih tleh in po njej so ljubljanski televizijci

15.20 ŠOLSKA TV: Geološka preteklost, Košarka in nogomet, Porečje Amazonke
16.50 POROČILA
16.55 SLOVENSKE LJUDSKE PRAVLJICE: PASTIR IN HUDIČ
17.10 J. Strauss: ROZNATI PRINC, balet
18.00 PUSTOLOVŠČINA
18.30 OBZORNIK
18.45 MOSTOVI - HIDAK, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost
19.00 KNJIGA
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA

17.45 DRUŽINA SMOLA
18.15 POZDRAVLJENA, MAKE-DONIJA
18.30 OBZORNIK
18.45 OBVEZNE PESMI, oddaja z mladinskega pevskega festivala v Celju
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: KDO TAM POJE
Dan pred nemškim napadom na Jugoslavijo skupina naključno zbranih ljudi potuje s starim avtobusom v Beograd. V glavno mesto gre vsak po svojem opravku, na dolgi poti pa doživijo marsikaj... O tem govori filmski prvenec Slobodana Šijana. Delo je bilo deležno velikih nagrad

18.45 NA SEDMI STEZI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 MEDNARODNA OBZORJA
21.25 POROČILO Z IX. KONGRESA ZK SLOVENIJE
22.55 V ZNAMENJU
2
15.25 Vardar: Dinamo (prenos nogometne tekme) - 17.20 Dnevnik - 17.55 Finska: Kandada (prenos hokejske tekme) - 20.00 Obarvana svetloba - 22.20 Poročila

22.15 NOČNI KINO: DEDINJI, madžarski film
23.55 POROČILA
2
16.55 Test - 17.10 Dnevni k madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Kolibri - 18.15 Mladi za mlade: Histerični razgledi - 18.45 Glasbeni klub 82 - 19.30 Dnevnik - 20.00 Moj svet glasbe: Miroslav Homen (dirigent sarajevske opere) - 20.50 24 ur - 21.05 Porota (dokumentarna oddaja) - 22.10 Nočni kino: Skrivnost izgubljenega otoka (ameriški film)

22.00 KLUTE, ameriški film
Kako se razplete filmska zgodba, tega vam ne bomo razkrili, saj gre za napeto kriminalko, oz. za prikaz, kakšnim nevarnostim se izpostavlja zasebni detektiv, ki v newyorški velemestni džungli pozveduje za prijateljem znanstvenikom. Film je režiral Alan J. Pakula, igrajo pa Jane Fonda, Donald Sutherland, Charles Cioffi, Nathan George, Dorothy Tristan, Rita Gam in drugi.
23.50 POROČILA
2
19.00 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Glasbeni oder: Pesem Evrovizije - 20.35 Poezija - 21.10 Poročila - 21.15 Feljton - 21.45 Športna sobota - 22.05 Svet Mayev, Inkov in Aztekov

19.00 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Glasbeni oder: Pesem Evrovizije - 20.35 Poezija - 21.10 Poročila - 21.15 Feljton - 21.45 Športna sobota - 22.05 Svet Mayev, Inkov in Aztekov
sarajevskih televizijcev
19.10 RISANKA
19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 NEPOKORJENO MESTO
21.30 ŠPORTNI PREGLED
22.00 POROČILA
2
15.45 Zgodba o Helen Morgan (ameriški film) - 17.40 Nedeljsko popoldne - 18.55 Risanke - 19.30 Dnevnik - 20.00 Zgodbe o jazzu - 20.45 Včeraj, danes, jutri - 21.00 Gledalci in TV - 21.35 Nana

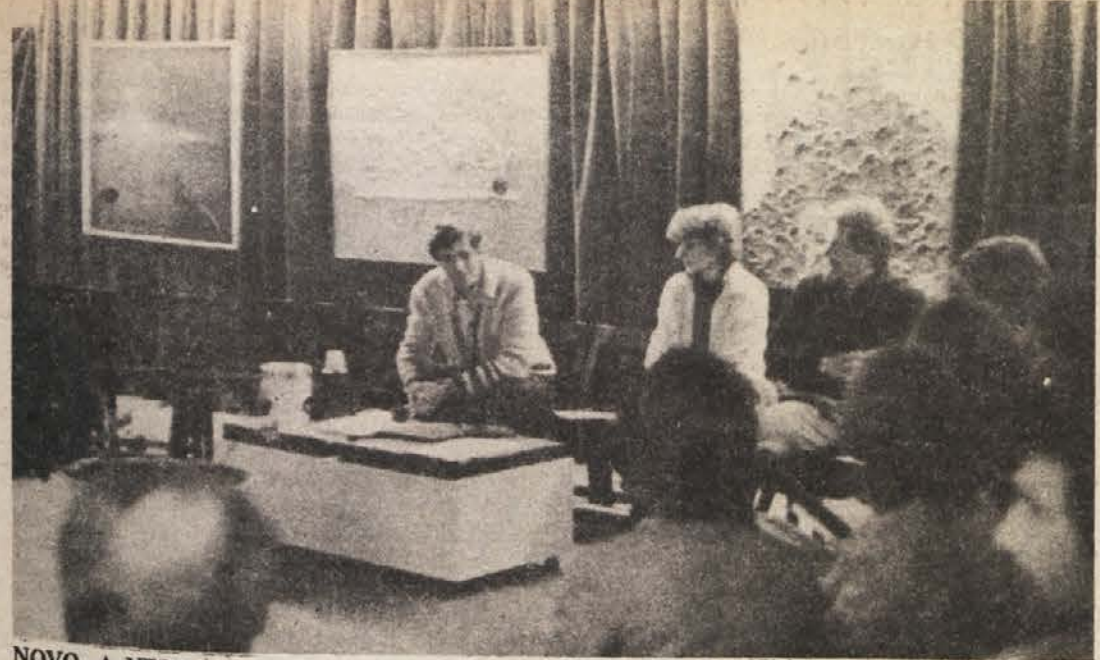
posneli dramo; režiral jo je Lado Troha, igrajo pa Evgen Car, Mojca Ribič, Janez Rohaček, Dare Valič, Saša Miklavc, Dare Ulaga, Livij Bogatec in drugi.
21.00 KULTURNE DIAGONALE
21.45 V ZNAMENJU
2
17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Celik - 18.00 Slovenske ljudske pravljice - 18.15 Knjige in proizvodnja hrane - 18.45 Telesport - 19.30 Dnevnik - 20.00 Znanost - 20.55 Zagrebška panorama - 21.15 Ponovitev zabavnoglasbene oddaje - 22.05 Gbivje slike

19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 SKUPNO, aktualna oddaja
20.50 ALPSKA SAGA, 1. oddaja avstrijske nadaljevanke
22.20 V ZNAMENJU
2
17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Otroška oddaja - 18.15 Odprta knjiga - 18.45 Prijatelji glasbe - 19.30 Dnevnik - 20.00 Narodna glasba - 20.45 Spomini - 21.30 Zagrebška panorama

na lanskem puljskem festivalu, priznanj na tujem, uvrščajo ga med najboljše jugoslovanske filme zadnjih deset let. Igrajo Pevle Vujišić, Dragan Nikolić, Danilo Stojković, Aleksander Berček, Neda Arnerić, Slavko Štimac in drugi.
21.25 MINIATURE: TAPISERIJA NA SLOVENSLEM
21.45 V ZNAMENJU
2
16.15 Čas za pravljico - 16.45 Prenos košarkarske tekme - 18.15 Pod zastavo - 18.45 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Poklic: Amater - 20.45 Zagrebška panorama - 21.05 Gledališka predstava

Obvezno radiofotografiranje občanov občine Trebnje, ki so rojeni 1943 ali pred tem letom, bosta v krajevnih skupnostih in nekaterih delovnih organizacijah izvajali dve ekipi si okovnjakov Inštituta za pljučne bolezni in tuberkulozo z Golnika in to od 12. do 16. aprila 1982. Občinski štab, ki je zadolžen za organizacijo in izvedbo akcije, poziva vse občane, ki so po odloku o obveznem radiofotografiranju prebivalstva v občini Trebnje dolžni, da se akcije udeležijo, naj pridejo na fluorografiranje v dneh in v času, ki je v planu radiofotografske akcije predviden za njihovo naselje ali ulico. Le v primerih, ko se iz upravičenih razlogov ne morejo udeležiti akcije v svojem kraju, se je lahko udeležijo v drugem kraju, ki je naveden v načrtu akcije, ali zadnji dan akcije v Trebnjem. Vsi občani, ki so bili letos že fluorografirani v zdravstvenem domu v Trebnjem, naj to sporočijo ekipi, ki bo po razporedu delovala v njihovem kraju, tisti pa, ki so bili fluorografsko pregledani kje drugje, morajo ekipi predložiti potrdilo zdravstvene organizacije, v kateri so bili pregledani.
Pozivamo vse občane občine Trebnje, ki so rojeni 1943 ali pred tem letom, naj se radiofotografske akcije obvezno udeležijo po naslednjem razporedu:

Datum	Čas fluorografiranja	Kraj RF baze	Naselja, ulice
Ponedeljek 12. 4. 1982	7.00 - 8.45	Jezero - pri Francu Zupančiču	Naselja, ulice Češnjevak Dol. Dobrava Jezero Lipnik Lukovek Rihpovec Dečja vas Dol. Nemška vas Dol. Podboršt Dol. Ponikve Gor. Ponikve Gor. Dobrava Gradišče Grm Meglenik Rodine Vina gorica Belšinja vas Benečija Breza Gor. Nemška vas Kamni potok Rožni vrh Štefan Zidani most Grič
12. 4. 1982	9.15 - 13.00	Dol. Nemška vas - pri gostilni Zupančič	Bitnja vas Breže Cerovec Češnjice Ornuška vas Podturen Radna vas Štatenberk Roje Bogneča vas Brazovica Čilpah Dol. Zabukovje Gor. Zabukovje Gorenji Mokronog Maline Trebelno Vrh pri Trebelnem Čikava Drečji vrh Jelševac Čužnja vas Mirna vas Velika Strmica Gor. Laknice Dol. Laknice Sred. Laknice
12. 4. 1982	14.00 - 16.00	Štefan - pri gostilni Mišič	Brezovica Gomila Gorenja vas Škrjanče Ševnica Zagorica Zabrdje Za IMV, Dano, Kolinsko in kraje Debenc Mirna Glinek Stan Stara gora Praprotnica Volčje njeve Trbinc
Torek 13. 4. 1982	7.00 - 9.15	Ornuška vas - pri Antonu Stariču	Bruna vas Hrastovica Most Martinja vas Mokronog Puščava Vrh nad Mokronogom Beli grič Križni vrh Gor. vas Log Ostrožnik Ripjek Pugled Slepšak Bistrica Dol. Jesenice Gor. Jesenice Prelesje
13. 4. 1982	9.45 - 11.30	Trebelno - pri šoli	Blato - pri Francu Novaku
13. 4. 1982	12.30 - 14.15	Jelševac - pri šoli	Blato - pri Francu Novaku
13. 4. 1982	14.45 - 15.45	Srednje Laknice - pri Marjanu Ogrincu	Trebnje I - pri novi postaji milice Jurčičeva ulica Maistrova ulica Obrtniška ulica Praproče Prijatljeva ulica Ul. Dolenjskega odr. Stari trg Ulica herojev Ulica heroja Majcna Dol. Medvedje selo Gor. Medvedje selo Dol Pekel Urga
Sreda 14. 4. 1982	7.00 - 9.00	Gomila - pri Danetu Kranjcu	Primštal Studenc Repče Grmada Vrhtrbnje Ul. Cankarjeve brig. Cesta Gubčeve br. Kolodvorska ulica Rožna ulica
14. 4. 1982	10.00 - 17.00	Mirna - pri IMV	
15. 4. 1982	13.00 - 14.15	Beli grič - pri gasilnem domu	
15. 4. 1982	15.15 - 17.00	Prelesje - pri hiši Berk	
Četrtek 15. 4. 1982	7.00 - 12.00	Mokronog - pri gostilni Deu	
16. 4. 1982	7.00 - 9.00	Blato - pri Francu Novaku	
16. 4. 1982	10.00 - 15.45	Trebnje I - pri novi postaji milice	

NOVO, A NEDODELANO — Petkova prireditev v mali dvorani novega oddelka NOB Dolenjskega muzeja je hotela biti literarni večer z nekakšno „okroglo mizo“, a se zaradi prevelike improviziranosti ni v celoti posrečila.

Poskus, ki se, žal, ni posrečil

Slikarsko-literarni večer v Dolenjskem muzeju je bil nemara preslaboten izziv obiskovalcem, da bi se vanj lahko, kot je bilo zamišljeno, tvorno vključili

Letos so se v Novem mestu zvrstili že trije literarni večeri, na katerih so bila predstavljena pesniška dela tako imenovanih domačih ustvarjalcev. Zadnji, ki so ga pripravili pobudniki za ustanovitev literarnega kluba, je bil minuli petek zvečer v mali dvorani novega oddelka NOB Dolenjskega muzeja, kjer sta se kakim 60 obiskovalcem predstavila literat Miro Gutman in slikar Toni Vovko.

Takoj je treba povedati, da se je prireditev v marsičem razlikovala od prvih dveh literarnih nastopov. Kot sta nastopajoča sama najavila, naj bi bil večer poskus nekakšne retrospektive njune ustvarjalnosti v zadnjih desetih letih, s tem da bi s svojimi razmišljanji o problemih slikarskega in pesniškega ustvarjanja sodelovali tudi obiskovalci oziroma poslušalci. Torej naj bi prireditev ne bila „suhoparen“ literarni večer, da bi navzoči ob gledanju slik sledili interpretacijam literarnega besedila, marveč precejšen odmik od tega, nekaj novega.

Sama zamisel je bila nedvomno posrečena in mikavna, žal pa je ostalo samo pri želji, da bi večer potekel po nakazani zamisli. Pokazalo se je, da je bila glavna ovira slaba improvizacija. Naj so se izvajalci še tako trudili, niso mogli iz njenih okvirov. Predvsem se je po nesrečnem poskus, da bi se v večer tvorno vključevali bodisi ljubitelji

slikarstva, bodisi ljubitelji poezije. Namesto pristnih ustvarjalnih odzivov je bilo iz vrst občinstva slišati le opazke in druge obrobne reči, s čimer se je večer le časovno raztegnil, bore malo pa je pridobil. Pač, pomagal je k spoznanju, da morajo biti tudi tako zamišljene prireditve zelo dobro pripravljene in da ne gre ničesar prepustiti naključju.

I. ZORAN

Risba skozi objektiv

Ob novi razstavi v razstavišču „Pri slonu v gosteh“

V novomeškem razstavišču „Pri slonu“ gostuje od minulega petka s svojimi fotografijami in risbami angleški avtor, 29-letni Gary Waters, predavatelj fotografije na fakulteti za umetnost in oblikovanje v valedžanskem mestu Swansea.

Po besedah Bojana Radoviča, ki končuje študij fotografije v Angliji, predstavlja pričujoča razstava umetnika, ki v ustvarjanju združuje fotografijo in sliko. Fotografija ima za Watersa dvojen pomen: kot pripomoček v slikarstvu in kot končni rezultat ustvarjanja. Vendar pa nikoli ne ve, ali se bo zadovoljil s fotografijo ali mu bo ta samo podlaga za risbo. Ob povečevanju izstopijo elementi, zrnatost pa doda nove dimenzije, tako da postaja fotografija vse bolj podobna risbi.

„Zanimivo je, da se na več Watersovih fotografijah pojavi človeška figura, ujeta na ulicah, postajah, v zgradbah. Toda to niso nikakršne socialne odslikave, saj je človek na njih le objekt, oblika. Cesto je motiv humorno obarvan, včasih tudi z grenkim priokusom,“ je razlagal

Radovič obiskovalcem na petkovi otvoritvi. Razstava, ki ji bodo kmalu sledila nove, bo odprta do 22. aprila.

OB ANGLEŽEVH FOTOGRAFIJAH — Obiskovalcem, ki so se udeležili petkove otvoritve nove razstave „Pri slonu v gosteh“, je značilnosti Watersovih fotografij in risb pojasnjeval Bojan Radovič (prvi od desne), ki študira fotografijo v Angliji.

Od danes posavski gledališki dnevi

Za letošnje srečanje gledaliških skupin Posavja pripravljene štiri ljubiteljske predstave

Posavski ljubitelji sklepajo bogato gledališko sezono, v kateri so namenili zadosti pozornosti usposabljanju svojih delavcev, ob tem pa so nastajale tudi predstave, ki niso zanimive zgolj po repertoarnem izboru — ta je iz leta v leto skrbneje izbran in sodobnejši — ampak izpričujejo tudi višjo raven.

Večino aktivnosti je v vseh treh posavskih občinah uravnaval področni odbor Zdrženja gledaliških skupin Slovenije, ki je izvedel dva seminarja v živo (za odrasle in lutkovne skupine), prireditev Posavje pleše, repertoarni posvet in druge aktivnosti. Dva posavska amaterja sta lani prejela zlato Linhartovo z načko kot najvišje odličje za izjemne dosežke, šestim pa so podelili tudi jubilejne Linhartove značke. Mimo tega se je kar šest režiserjev udeležilo osrednjega republiškega seminarja v Radencih.

GOSTOVALI V GABRJU

Gledališka skupina iz Skočjana potuje s predstavo Držičeve komedije „Tripče de Utolče“, ki jo je režiral Roman Celesnik, po podeželskih odrih. Minulo soboto je gostovala v Gabrju in doživela lep uspeh.

Mešani pevski zbor novomeške tovarne zdravil je bil minulo soboto v gosteh pri kulturnem društvu „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni. Na celovečernem koncertu, ki je potekal v kulturnem domu „Danice“ v Št. Primožu, so „Krkin“ pevci pod taktirko Francija Možeta izvedli program, pripravljen za lani praznovano desetletnico njihovega zbora, spored pa so razširili še za nekaj pesmi.

Naslednji dan so pevci iz Novega mesta položili cvetje na spomenik padlim partizanom v Sentrupertu pri Velikovu in zapeli priložnostno pesem. Obiskali so tudi Djekše, najsevernejšo slovensko vas onstran Karavank.

„Krkin“ zbor in „Danica“ sodelujeta že kakih deset let. Pevci tovarne zdravil so tokrat že četrtri gostovali v Podjuni. „Danica“ naj bi prišla v goste v Novo mesto prihodnje leto.

STANKA GLAVAN RAZSTAVLJA V ŠOSTANJU

Stanka Glavan iz Žužemberka razstavlja te dni svoje slike v avli Doma kulture v Šostanju. Razstavo je pripravil aktiv invalidov tovarne Gorenje iz Titovega Velenja. Stanka, ki je imela predtem samostojni razstavi v Novem mestu in Kopru, je v katalog med drugim zapisala: „Srečna sem ob delu, saj pozabim, da so moje roke nemočne in moj življenjski prostor močno zožen.“

KAKO JE SLIKAR VIDEL KRAPAN? — Od takrat, ko je zdaj že pokojni slovenski slikar Lojze Perko ilustriral Levstikovega „Martina Krpana“, je poteklo več desetletij. Razstava teh ilustracij v avli poslovne stavbe Krke v Ločni je zgovoren dokaz za to, da se dobra dela nikoli ne postarajo.

Krpan v Perkovih risbah

V avli Krkine poslovne stavbe v Ločni je od prejšnjega tedna odprta retrospektivna razstava Lojzeta Perka

Kdo ne pozna zgodbe o silnem in premetenem Martinu Krpanu, pripovedi o tem, kako je preprosti, robati silak z Vrha pri Sveti Trojici ugnal strašnega Brdavsca in ves cesarski dvor na Dunaju! Levstikov „Martin Krpan“ ni le knjiga, ki jo morajo že osnovnošolci prebrati za obvezno čtivo, ampak je junak te klasične slovenske povesti zamikal že prenekaterega likovnika, da je upodobil njegove dogodivščine. Znanih je malone ducat ilustracij, s katerimi so opremljene vedno nove izdaje te gotovo najbolj znane slovenske povesti, izdelali pa so jih najrazličnejši mojstri.

Ilustracije, ki jih je izdelal pred dvema letoma preminuli slovenski slikar Lojze Perko, so od 1. aprila na ogled v avli poslovne stavbe tovarne zdravil Krke v Ločni, kjer predstavljajo tudi umetnikovo retrospektivno razstavo. Čeprav se risbam pozna, da jih je delal slikar, ko je bil še na začetku svoje umetniške poti, so vendarle plod zrele ustvarjalnosti. Kot je zapisal dr. Mikuž, je iz njih zlasti razvidna jasna, preprosta interpretacija Levstikovega besedila.

Razstava bo na ogled več tednov. Na otvoritvi so obiskovalci prisluhli krajšemu kulturnemu sporedu. Nekaj skladb je na harmoniko zaigrala mlada Novomeščanka Mirjana Djordjevič.

Svetla „Črna komedija“

Novomeška gledališka skupina se je imenitno predstavila

Gledališka skupina novomeškega kulturnega društva „Dušan Jereb“, ki se s svojimi predstavami vselej dajala „ton“ in „barvo“ dolenjskemu gledališkemu ljubiteljstvu je za to sezono pripravila Arnolda Šafferja delo „Črna komedija“. Naj takoj dodamo, da se ji je uprizoritev v celoti posrečila, kar so potrdili tudi obiskovalci z dolgotrajnim aplavzom na ponedeljkovi premieri (in torkovi repriži) v Domu kulture.

Za to komedijo je značilno, da se njena, sicer nadvse živahna, zgodba odigrava v popolni temi. To zahteva od režiserja in igralcev dodaten napor, zato ni nič čudnega, da se te komedije ni lotila pred Novomeščani še nobena gledališka skupina na Slovenskem. Kolikšno zanimanje je

kultura in izobraževanje

KAJ BI S ŠAFRANOM!

Da smo v nekaterih pogledih res prava kulturna provinca, brez posluha za vrednotenje velike umetnosti, je Novo mesto (spet) pokazalo v petek. Tega večera je ob klavirski spremljavi Antona Ginsburga v kulturnem domu nastopil Danil Šafnan, ta čas vodilni violončelist na svetu, pred napol prazno dvorano. Nekomprimljivo ovacije ljubiteljev, ki jih je s svojo briljantno interpretacijo del Šostakoviča, Schnittkeja, Schumanna in Francka izval ta ruski čudež, Paganini 20. stoletja, in ki so izsilile kar štiri dodatne točke, žal niso mogle popraviti nove kulturne sramote mesta, ki ne zna počastiti velikega ambasadorja umetnosti, zna pa se zato do tal klanjati pridobitniškemu glasbenemu kiču kadar se — in to ni redko — sreča z njim.

M. L.

Kršitve v imenu „učinkovitosti“

Lojze Sterk, pravobranilec samoupravljanja občin Črnomelj, Metlika in Trebnje, o aktualnih nalogah — Prvo zaposlitev išč e že 100 mladih

Zaradi obsega dela in da bi se približali delavcem in organizacijam združenega dela, smo novomeško območje družbenega pravobranilca samoupravljanja pred kratkim razdelili na dve območji. Eno je še naprej novomeško, drugo pa zajema občine Črnomelj, Metlika in Trebnje. Pravobranilec se ob uradnih dnevih mudi v teh krajih, stik z ljudmi je boljši in tudi kakšen dinar se prihrani, saj ne gre gora k Mohamedu, ampak Mohamed h gori,“ je povedal Lojze Sterk, družbeni pravobranilec samoupravljanja občin Črnomelj, Metlika in Trebnje.

Po Sterkovih besedah je v zadnjem času največ dela z izpopolnjevanjem organiziranosti združenega dela. Treba je poiskati in najti vsebino, ne samo obliko tozdov. Veliko tozdov je samo formalnih, po drugi strani pa so tudi poslovne enote in dislocirani obrati, ki izpolnjujejo vse pogoje za osamostojitev. Med slednjimi je Sterk omenil Putnika, trebanjsko Dolenjko in mokronoški Induplati. So pa še drugi, ki bi v okviru enote gotovo zaslužili več samoupravnih pravic. Pravobranilec samoupravljanja je načel tudi vpra-

Veliko opravka imata oba pravobranilca tudi z izpopolnjevanjem samoupravnih aktov tozdov. Ti so pogosto nepopolni, celo površni, in zato ob dejanski potrebi neuporabni. Dala sta že več konkretnih pobud za izpopolnitve.

„Seveda dajemo delavcem in tozdom tudi pravno pomoč,“ je

rekel Sterk. „Ob tem se zavedamo, da bi morale za bolj učinkovito pravno pomoč kaj storiti tudi vse tri občine. Tako pa morajo ljudje hoditi k odvetnikom v Novo mesto ali celo v Ljubljano. Z novomeškim kolegom Marjanom Potrčem nenehno opozarjamo tudi na bogatno rast administracije, nadurno delo in zaposlovanje upokojencev. Ali morda veste, da na našem območju išče prvo zaposlitev že več kot 100 ljudi?“

Lojze Sterk je opozoril tudi na vse več primerov neodgovornega odnosa do družbene lastnine, na poplavo drobnih tatvin in malomarnosti, na slabo izkoriščenost strojev, naprav in objektov. Tu bi lahko veliko naredila samoupravna delavska kontrola, če bi seveda delala, kot je treba in kot bi morala.

„Zanimivo je,“ je poudaril Sterk, „da najpogosteje kršijo samoupravljanje tehnokratske skupine. Močni posamezniki so prevzeli vlogo samoupravnih organov pod pretvezo večje učinkovitosti.“

Kar se metod dela tiče, je družbeni pravobranilec samoupravljanja občin Črnomelj, Metlika in Trebnje povedal, da na nepravilnosti najprej opozore, samoupravnim organom da pravobranilec pobude in predloge za boljše in predvsem zakonito rešitev. Če to ne pomaga, lahko pravobranilec tudi zadrži sklep samoupravnega organa, pri težjih kršitvah pa lahko predlaga ukrepe družbenega varstva. Pri delu pravobranilstvi tesno sodelujeta s službo družbenega knjigovodstva, UNZ, temeljnem javnim tožilstvom in seveda z družbenopolitičnimi organizacijami.

M. BAUER

OBNOVLJENI PREHODI ZA PEŠCE — Zima s snegom je marsikje pešce, ki jih zaradi stalno mokrih cest jih zaradi stalno mokrih cest tudi ni bilo moč na novo zaristati. Pomlad in sončni dnevi pa so priklicali na ceste delavce Komunale, ki te dni v Novem mestu obnavljajo zbrisane „zebre“. Pešci tako ne bodo imeli več opravčila za „letanje“ čez cesto mimo prehodov.

dežurni poročajo

DRAGOCENA ŽICA — Med 27. in 30. marcem je nekdo vlomil v nedograjeno hišo Vladimira Zabkarja v Trebnjem. Zmikavt je vdrl v priložno skladišče in odnesel 100 metrov električne žice in 17 metrov kabela.

AVTO ZGOREL — Na Hrastju je 30. marca zgorel osebni avto opel kadette Jožeta Kuharja. Lastnik je z varilnim aparatom skušal odstraniti vlečno kljuko. Pri tem se je vžgal prtljajnik. Kuhar sam ognju ni bil kos, na pomoč je poklical soseda, vendar so plameni avto povsem uničili.

OB REZERVNO KOLO — Novomešan Kristo Bogdanovič je parkiral osebni avto na novomeškem Novem trgu. Nepridiprav se je lotil stekla na desnih vratih in iz prtljajnika odnesel rezervno kolo. Na avtu, ki je bil izposojen pri Kompas, je za 15.000 din škoda.

Lojze Sterk

šanje povezovanja in združevanja delovnih organizacij, posebej je navedel IGM in GOK iz Črnomlja, GOP in Tregard ter novomeško Krojstvo in Labod. Kar se tozdom tiče, je vanje združenih veliko delovnih organizacij, največkrat le na papirju. Eden takih „zakonov“ je tisti med Beti in Kometom, ki ga pravzaprav ne drži več skupaj niti papir, čeprav so možnosti sodelovanja velike.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Te dni je prišel po daljšem času domov zdomec A. D. in zgrožen ugotovil, da je imel med odsotnostjo v hiši „podnajemnika“, ki se je po vlogu kar udomil. Na štedilniku si je pripravil nekaj dobrot, izpraznil baterijo steklenic z žganimi pijačami, duha pa si je nepridiprav krepil ali moral z gledanjem televizije.

• Te dni je bilo vlomljeno v kurnik Anc Verček v Potočni vasi. Tatinska roka je odnesla 11 kokoši, kar ne bi bilo nič posebnega, če ne bi z verige ob hlevu obenem izginili tudi pes čuvaj. Domnevajo, da je tudi ta končal v loncu.

• Iz skupnih garaž na Cesti herojev v Novem mestu je 4. aprila mladoletnik vzel avto, v katerega je prej naložil posodo z bencinom, orodje, prevleke in oodeje iz drugega, prav tako tuje avta. Ko se je mladenič dobro založen odpeljal proti Zagrebu, ga je pri Prilipah doletela nezgoda. Saj ste že slišali za rekt: bilo je prelepo, da bi dolgo trajalo...

PADEL POD VOZ

Minuli četrtek popoldne se je huje poškodoval 45-letni Anton Lunder iz Radolje. Lunder se je peljal na traktorju, ki ga je Janez Pelko vozil po gozdni cesti od Radulj proti Mladi Gori. Ko je Lunder stopil na priključni drog voza, da bi med vožnjo po klancu navzdol zavrl, mu je spodrsnilo. Padel je pod voz in si poškodoval nogo, hrbtenico in glavo. Odpeljali so ga v bolnišnico.

Napeljal ga je k tatvini

Rado Rajer iz Novega mesta nagovoril mladoletnika, da je v IMV ukradel dve kolesi za „katro“

Na 9.500 din denarne kazni je senat novomeške enote temeljnega sodišča Novo mesto obsodil 29-letnega Rada Rajerja iz Novega mesta, ki je v začetku decembra 1980 pri sebi doma nagovoril mladoletnika, naj zanj ukrade dve kolesi z gumami za „katro“.

Mladoletnik ga je poslušal in s parkirišča IMV v Novem mestu ukradel kolesi, takrat vredni nekaj več kot 2.500 din. Rajer je v zagovoru odkritosrčno povedal, da je mladoletniku res omenil, da bi nujno potreboval dve kolesi za svojo katro, ki je imela izrabljene gume. Pri tem je dobro vedel, da bo mladoletnik kolesi ukradel v IMV, kjer je bil zaposlen. Poleg tega je sodišče menilo, da je Rajer vedel

tudi, da bo fant, s katerim je Rajer v sorodu, željo razumel kot namig, naj kolesa ukrade. Rajer je vedel tudi, koliko sta kolesi z gumama vred vredni.

Gre torej za napeljevanje h kaznivemu dejanju, v tem primeru tatvini. Eno od določil Kazenskega zakona SFRJ terja, da se napeljevalec kaznuje enako kot storilec kaznivnega dejanja. Za taka dejanja je zagrožena kazen zopora do 5 let, vendar je senat ugotovil nekatere tehtne olajševalne okoliščine. Poleg odkritega priznanja sodišče ni moglo mimo dejstva, da sta bila kolesi vrnjeni IMV, Rajer skrbi za družino, v kateri je tudi 4-leten otrok. Obtežila pa sta bila okoliščina, da je bila škoda prizadejana družbenemu premoženju, in dejstvo, da je Rajer kot mladoletnik že stal pred sodniki.

PEŠEC PO SREDI CESTE

V sredo, 31. marca zvečer, je šel 68-letni Ivan Rosenfeld iz Mosteca zunaj vasi po sredini ceste in pred seboj rnil neosvetljen vozček. Za možakom je z avtom pripeljal Jože Krošel iz Kapel in ga oplazil. Pri tem si je Rosenfeld zlomil nogo in ključno kost. Odpeljali so ga v brežiško bolnišnico.

BREZ IZPITA V PEŠCA

Ivan Zemljak (23 let) iz Poglek je 31. marca ob 9. uri na Senovem z osebnim avtom zadel in zbil 55-letnega pešca Jožeta Omerzo s Senovega. Omerzo so odpeljali v novomeško bolnišnico. Zemljak nima voziškega dovoljenja, pozelenel pa je tudi balonček.

PROMETNO NASILJE

Zagrebian Davorin Liktar je 3. marca zvečer vozil osebni avto od Čateža proti Zagrebu. Pri Podgračnem ga je z osebnim avtom prehitel neznan voznik. Liktarja je zrinil s ceste, tako da se je večkrat prekucnil in končno na kolesih obstal na travniku. Liktar je bil laže ranjen, drvečega nasilnika pa še iščejo.

NOČNI POŽAR

Nekaj po eni uri je 29. marca začelo goreti na skednju Jureta Štampoharja v Vukovcih pri Črnomlju. Leseno poslopje je zgorelo do tal, v njem pa motorno kolo, tri kolesa, motorna žaga, in precej sena. Škoda so ocenili na 250.000 din. Vzrok požara še ni znan. Gasili so črnomajski gasilci, ki pa so lahko samo preprečili širjenje ognja na sosednja poslopja.

KURJI TATOV NA POHODU

V noči na 4. april je bilo vlomljeno v kurnik Angele Čuk v Podgori pri Straži. Iz kurnika je izginilo 5 kokoši. Na škodi je tudi soseda Mirjana Stojanovič, ki je ob 6 kokošdajsk.

Po bližnjici ob življenje

Grk se ni mogel izogniti F. Liparju, ki je nameraval prečkati magistralo

Franc Lipar (56 let) iz Družinske vasi je 4. aprila opoldne nameraval prečkati magistralo. Ko je izza žive meje stopil na cesto, je iz ljubljanske smeri pripeljal z osebnim avtom Grk Zaharidas Pavlidis. Zaradi ovinka je pešca opazil šele na kratko razdaljo, zadel in zbil ga je kljub zaviranju in umikanju. Hudo ranjenega Liparja so odpeljali v novomeško bolnišnico, kjer je popoldne umrl.

Na tem območju si vaščani in okoličani pogosto skrajšujejo pot s prečkanjem magistrale. Tudi žrtve so že bile.

DEČEK POD AVTO

Marjan Bizjak iz Škovca pri Vel. Loku je 31. marca dopoldne peljal z osebnim avtom po Goljivem trgu v Trebnjem, ko mu je nenadoma prišel pod avto 10-letni deček. Pomoč so otroku nudili v novomeški bolnišnici. Kaže, da ni hujšega.

KRONIKA NESREČ

NEPRIMERNA HITROST — Marjan Jakofčič iz Brezovice pri Semiču je 30. marca zvečer peljal z osebnim avtom od Dragatusa proti Črnomlju. V ovinku pri Kvasici je zaradi neprimerno hitrosti zapeljal čez bankino, avto se je prevrnil in obstal na boku. Laže je bil ranjen voznik Jakofčič, ki nima voziškega dovoljenja. Škoda je za 10.000 din.

TRK PRED GOSTILNO — Alojz Globevnik je 31. marca dopoldne pripeljal z osebnim avtom v Dol. Maharovec in zapeljal čez cesto na parkirišče pri gostilni Turk. Prav tedaj je iz šentjernejske smeri pri-

OGENJ S TRAVE V GOZD

Minuli četrtek je požar zajel gozd pri Zapudju. Najprej sta gorela trava in grmičevje, nato pa je močan veter ogenj zanesel v smrekov in mešan gozd. Plameni so naredili za 400.000 din škoda. Požar so omejili in zadušili gasilci iz Dragatusa, Zapudja, Črnomlja, Vinice in Tanče gore. Kdo je zanetil ogenj, še ugotavljajo. Gozd je last kmetov iz Vel. Nerajca.

ZASTRUPILA STA SE S PLINI

Prvega aprila okoli 17. ure sta 33-letni Boris Rozman iz Starega gradu in 42-letni Jože Ostrelj iz Pesjega v krški tovarni celuloze čistila 4 metre globok jarek. Med delom jima je zaradi plinov postalo slabo, zaradi zastrupitve so ju odpeljali v novomeško bolnišnico.

SODNIKI ZA PREKRŠKE IN PROMET

Novomeški sodniki za prekrške so imeli lani zaradi prometa polne roke dela. Srečali so se s 1750 kršitelji, ki so zagrešili dobrih 2200 nevarnosti. Največ opravka je bilo zaradi vožnje motornih vozil, preden so kršitelji dobili pravico do tega: sledi vožnja z neregistriranim vozilom, tej pa vožnja motorčka brez potrdila o znanju cestnoprometnih predpisov. Na koncu seznama je parkiranje na prehodih za pešce in povsod tam, kjer ni dovoljeno.

peljal avtomobilist Silvo Pavlenč iz Vrbovca in tudi zavil na parkirišče. Vozili sta trčili. Pavlenč je bil laže ranjen, škoda pa je za 35.000 din.

NA STREHO — Stipo Pejič iz Kraljevice je 3. marca popoldne z osebnim avtom vleknil na vlečni drog pripet osebni avto Djuraja Kočinoviča iz Lipovec od Dragatusa proti Nerajcu. Ker na vlečnem vozilu niso delovali zavore in krmilna naprava, je vlečeni avto potisnilo naprej v Pejičovo vozilo, ki je zdrknilo v vsek in se prevrnilo. Gmotne škoda je za 80.000 din.

IMV in odgovornost

Izjava Nika Briclja, temeljnega javnega tožilca pri temeljnem javnem tožilstvu Novo mesto — Več prijav

Potem ko je častno razsodišče pri Gospodarski zbornici Jugoslavije izreklo Industriji motornih vozil Novo mesto javni opomin, so se v javnosti in delu sredstev obveščanja pojavila mnenja, da bi kazalo načeti tudi vprašanje kazenske odgovornosti IMV in nekaterih njenih delavcev. Uredništvo Dolenjskega lista se je s tem vprašanjem obrnilo na Nika Briclja, temeljnega javnega tožilca pri temeljnem javnem tožilstvu Novo mesto. Bricelj je dal naslednjo izjavo:

„Temeljnemu javnemu tožilstvu v Novem mestu je omenjena problematika znana iz vlog, ki so jih v letu 1980 in 1981 pisali različni kupci, pa tudi iz raznih člankov v sredstvih javnega obveščanja in drugih virov. Uvodoma je treba pojasniti, da v pravu poznamo razne vrste odgovornosti, pri čemer bi v konkretni zadevi mogle priti v poštev kazenska odgovornost, odgovornost za gospodarske prestopke, odgovornost za prekrške in odgovornost za kršitev pogodb (civilna odgovornost). Kazniva dejanja so opisana in naštetja v KZ SR Slovenije, KZ SFRJ in tudi v nekaterih drugih zakonih, gospodarski prestopki in prekrški pa naštetja v velikem številu zakonov in drugih predpisov. Kršitev določb zakona o obligacijskih razmerjih ima v osnovi za posledico odgovornost za kršitev civilno odgovornost, o kateri odločajo redna sodišča brez sodelovanja javnega tožilstva. V zvezi s tem nam je sicer znano, da je pri temeljnem sodišču v Novem mestu prav zaradi kršitev določb zakona o obligacijskih razmerjih vloženi zoper IMV večje število tožb posameznikov. Zakon o obligacijskih razmerjih sam ne pozna nobenih sankcij v obliki kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov ali prekrškov, pri čemer pa sicer lahko nekatera ravnanja, ki so nasprotna določilom zakona o obligacijskih razmerjih, ob določenih okoliščinah vsebujejo tudi znake posameznih kaznivih dejanj ali gospodarskih prestopkov. Vendar v ravnanju posameznikov, zaposlenih v IMV, glede zakona o obligacijskih razmerjih od sedaj ni bilo ugotovljeno, da bi storili kakšno kaznivo dejanje, in v tej smeri tožilstvo tudi ni sprejelo nobene ovadbe v smislu določil zakona o kazenskem postopku. Glede gospodarskih prestopkov, ki bi jih IMV ali njeni toždi utegnili storiti v zvezi z omenjeno problematiko, pa je potrebno opozoriti, da je šele zakon o dopolnitvi zakona o temeljih poslovanja organizacij združenega dela na področju blagovnega prometa in storitev v blagovnem prometu ter o sistemu ukrepov, s katerimi se preprečuje spodkopavanje enotnosti jugoslovanskega trga na tem področju (Ur. L. SFRJ 54/81), ki pa je začel veljati šele 9. decembra 1981, določil kot špekulacijo in v posledici tega kot gospodarski prestopok ravnanja, če organizacija združenega dela v pogodbi ne določi roka za dobavo blaga ali če po tem roku dobavi blago po višji ceni.

Temeljno javno tožilstvo v Novem mestu je v letih 1980 in 1981 prejelo več ovadb-prijav zoper IMV, predvsem tozd Commerce zaradi gospodarskih prestopkov. Nekaterе prijave so bile zavrnene v skladu s čl. 89 zakona o gospodarskih prestopkih, v nekaterih drugih pa smo postopali. Tako sta zoper IMV—tozd Commerce in posamezne odgovorne osebe vložena dva obtožna predloga zaradi gospodarskega prestopka po 37. čl. zakona o temeljih poslovanja OZD na področju blagovnega prometa ter o sistemu ukrepov, s katerimi se preprečuje spodkopavanje enotnosti jugoslovanskega trga na tem področju, in obtožni predlog zaradi gospodarskega prestopka po zakonu o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu. Medtem ko zadeva v zvezi s kršitvijo zakona o denarnem sistemu in zakona o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev še ni rešena. Temeljno javno tožilstvo v Novem mestu je sicer v letu 1980 na podlagi prejetih vlog dalo tudi pobudo za postopek pred častnim razsodiščem pri Gospodarski zbornici Jugoslavije.“

Ulica prometnega brezvladja

Na Ulici talcev v Novem mestu bolj poredkoma veljajo prometni predpisi — Ogroženi pešci, parkirišče na najožjem mestu

Zdi se, da v Ulici talcev v Novem mestu nekateri kljub predpisom lahko počno kar se jim poljubi. Ulica je razmeroma ozka, tako da ima skoraj po vsej dolžini samo en pločnik, ki je mestoma širok komaj nekaj decimetrov. Toda nekateri hišni lastniki ga še zožujejo, ker žive meje ne obrezujejo dovolj, tako da sega grmovje čedalje bolj na pločnik.

Lastniki hiš iz leta v leto bolj zanemarjajo čiščenje snega pred svojimi hišami, tako da morajo pešci, ko hodijo zjutraj v službo, uporabljati cestišče; to pa je močno prometno, vrh tega polno plojdre oz. deževnice, ker je asfalt kotanjast, slabo kanaliziran in ob padavinah poln umazanih luž. Se hujše je, kadar je pločnik poledenel. V letošnji hudi poledici v januarju na primer so morali pešci skoraj dva tedna hoditi po cestišču, namesto po trotoarjih, ker je bila na teh zrcalno gladka ledena plošča skoraj ob vseh hišah oz. vrtovih v Ulici talcev. Sicer nekdo hišne številke nemarnih lastnikov baje popisal, toda koristi ni bilo nobene: ledeno drsnico je mo-

rala odpraviti šele odjuga. Kot rečeno, postaja Ulica talcev v tem pogledu iz leta v leto slabša.

Povedal sem že, da je ulica večidel enopločniška. Toda to očitno prav nič ne moti lastnikov dveh avtomobilov, ki skoraj sleherno noč parkirata avto na pločniku pred hišo št. 10, čeprav je za hišo dovolj prostora. Skoraj nepojmljivo, da delata to že nekaj let in se tako posmehujeta vsem cestnim predpisom, pa tudi tistim ki so predpise sprejeli! Čudno navezadnje tudi zato, ker prav tod vozi mimo vsak dan službeno vozilo tistih, ki so poklicno dolžni skrbeti za red na cestah...

Spričo tega brezvladja, ki smo mu

prča že vrsto let, ni prav nič čudnega, če tudi avtomobilisti drvijo po Ulici talcev ne glede na to, kakšno je vreme, in brizgajo snežno brozgo in umazano vodo na nezaščitene pešce. Le redki vozniki so obzirni in zmanjšajo hitrost ob srečanju s pešcem, lahko pa rečem tudi, da so med brezobzirnimi vozniki tudi voznice, žal niti ne maloštevilne!

V dokaz, da se vozniki v nekotrolirani Ulici talcev ne boje prav ničesar, naj povem, da sem srečal tu tudi že avtobus, čeprav takim vozilom tod vožnja ni dovoljena. Primer: 22. februarja okoli 6. ure zjutraj je avtobus z registrsko številko 522-79 (zadnja številka morda 89, ker si zaradi naglice nisem mogel dovolj natančno zapomniti) vozil iz mesta proti Ločni.

OGLAŠUJTE V DL!

V dramatičnem odločilnem odbojarskem srečanju, ki je odločalo o prvaku II. zvezne lige — zahod in o uvrstitvi v I. B zvezno ligo, je v soboto pred 1.000 gledalci Mežica v novomeški športni dvorani premagala Pionirja z najtesnejšim izidom 3:2 (9, -5, 9, -7, 6)

Bilo je vsega, kar dela športno srečanje veliko: brezkompromisen boj dveh enakovrednih tekmecev, „torcida“ tisoč gledalcev, klubske zastave, sirena; manjka je le „pika na i“, zmaga domačinov, ki bi po skoraj dvajsetih letih spet odprla pot dolenjske odbojke v prvo zvezno odbojarsko ligo. Mrtvi tek največjih dveh favoritov, Mežice in Pionirja, se je po številnih dramatičnih zasukih v dveurni tekmi končal z zasluženim zmago slavjem bolj rutinirane, uigrane in srčne ekipe Mežice, ki je že v lanskem prvenstvu le za las zgrešila uvrstitev v I. B zvezno ligo.

strokovnem delu, ki je široko zastavljeno v klubu Pionir, pa še ne namerava reči zadnje besede. Jeseni se začne nova sezona in nova priložnost. M. LEGAN

Spodbuden start Krčanov

Omerzel 3., Žibert pa 4. na republiškem prvenstvu

Krški speedwayisti so očitno dobro pripravljene na letošnje dirke. Obrestovale so se zimske priprave, na specializaciji pri Jawi na Češkem pa so trije odkrili marsikakšno skrivnost o popravilih in negi strojev. Rezultat tega so uvrstitve Omerzela in Žiberta pa tudi Gerjeviča na nedeljo končanem republiškem prvenstvu.

Ze na prvi tekmi v Krškem, ko so na Stadionu Matije Gubca dejansko odprli letošnjo sezono speedwaya, sta Omerzel in Žibert presenetila, saj sta oba prehitela večkratnega državnega prvaka Kucovana, zaostala pa sta za lanskim in letošnjim prvakom Kekcem. V Ljubljani, na drugi tekmi, je Omerzelu v zadnji vožnji, ko je imel 2. mesto že v žepu, odpovedal stroj in je končal na 4. mestu, za Kucovanom in tekmecev iz domače ekipe Žibertom. Na zadnji, odločilni tekmi v nedeljo v Lendavi pa sta Krčana spet zamenjala mesti. Skupna razvrstitev republiškega prvenstva za leto 1982 je takale: 1. Kekec, 44 točk, 2. Kucovan 37, 3. Omerzel, 4. Žibert... 9. Gerjevič. Prvi štiri so si verjetno že zagotovili nastop na kvalifikacijah za polfinale SP parov, ki bo 2. maja v Krškem ob sodelovanju Avstrijev, Bolgarov, Madžarov, Italijanov, Nizozemcev in Švicarjev. Slednji, pravzaprav švicarski nadebudni rod dirkačev, so spoznali odlične možnosti za vadbo v

Krškem, kjer je 6 Švicarjev trdo delalo dopoldne in popoldne o prejšnjega ponedeljka do sobote, vsak dan po pet ur. V soboto so se pomerili v dvoboju s Slovenijo in Švicarji so morali priznati krepko premoč: Slovenija je namreč zbrala 76, Švica pa 26 točk.

ODLIČNA PREDSTAVA DOMAČIH — V Krškem je bila minulo sobota dirka za republiškega prvaka v speedwayu. Lanski prvak Štefan Kekec je bil napremagljiv, Krčana Krešo Omerzel in Jože Žibert (na sliki povsem desno ravnopravno prejema pokal) pa sta ob otvoritvi letošnje sezone dosegla odlično drugo oz. tretje mesto. (Foto: P. Perc)

USPEH NOVOMEŠKIH STRELCEV V KRANJU

V soboto je bilo v Kranju republiško strelsko prvenstvo v mladinski in članski konkurenci, na katerem so z velikim uspehom nastopili tudi Novomeščani. V ženski članski konkurenci je v streljanju z zračno puško Bučarjeva osvojila 4. mesto, s 361 krogi pa izpolnila normo za nastop na državnem prvenstvu. Podoben uspeh je v moški konkurenci zabeležil Celjustnik, ki je s 361 krogi prav tako izpolnil normo. Med mladinci pa je Slavko Malnar postavil nov republiški rekord s 338 krogi in vsega za 4 kroge zgrešil najboljši rezultat v državi, kar je seveda pomenilo tudi naslov republiškega prvaka.

KOČEVKE NADALJUJEJO Z ZMAGAMI

V nadaljevanju SOL so Kočevke v uteho Novomeščanom ugnale Mežičanke s 3:0 (6, 6, 10) in se tako z nekaj zaporednimi zmagami pomaknile po prvenstveni razpredelnici. Ekipe Kočevke je po slabem startu sedaj zabeležila kar sedmo zaporedno zmago in je po 16. kolih na 6. mestu s 16 točkami. V naslednjem kolu pričakujejo Kočevke doma moštvo Palome Branika. Prvenstvo pa so končali v republiški moški konkurenci, kjer je Mokronog zasedel 5. mesto z 10 točkami. V zadnjem kolu so Mokronožani gostovali na Bledu in proti tamkajšnjim mladincem tesno izgubili z 2:3 (-13, -9, 12, 6, -12).

TREBNJE: OBMOČNO PRVENSTVO V STRELJANJU

Prejšnji terek je bilo na strelišču Praproče in ob organizaciji trebanjske strelske družine območno prvenstvo v streljanju z zračno puško za pionirje in pionirke. V pionirski članski konkurenci je zmagala SSD Trebnje s 476 krogi, sledijo: SSD Grm 472, SSD Podzemelj 466, SSD Črnomelj 387 itd., medtem ko je pri posameznikih zmagal domačin Marjan Rajkovič s 165 krogi. Med pionirkami je bilo prvo SSD iz Zužemberka (410 krogov), sledijo: SSD Katja Rupena 343, SSD Črnomelj 340, SSD Metlika 340. Med posameznicami je zmagala Metličanka Silva Veselič.

TEČAJ O VARSTVU NARAVE ZAKLJUČEN

Odsek za varstvo narave pri PD Novo mesto je minuli mesec organiziral tečaj za gorske stražarje. Predavanja so bila v prostorih ekonomske šole, udeležili pa so se jih predvsem srednješolci, planinski mentorji, mladi planinci itd. Kandidati so ob koncu uspešno zaključili preizkus znanja.

DVE KEGLJAŠKI

V Trebnjem se je končalo 5. odprto prvenstvo v kegljanju, na katerem je zmagal N. Goleš s 1708 podrtimi keglji, sledita Prelec (1676) in Gričar (1651). Pri ženskah je zmagala H. Baškovič (818) pred Dalmacijo in Vebrovo. Na Čatežu pa se je uspešno končal seminar za instruktore kegljanja. Kandidati so opravili izpite pri trenerju I. razreda Avgustu Likovniku.

DANES KOLESARSKA SKUPŠČINA

V prostorih trgovskega podjetja Novotehna v Novo mesto, Glavni trg 11, bo danes ob 18. uri 2. seja skupščine novomeškega kolesarskega društva.

Z novo zmago na 2. mesto

Nadaljevalo se je prvenstvo v obeh drugih republiških nogometnih ligah — Prodor Črnomalčanov k vrhu

Z 11. kolom se je v nedeljo nadaljevalo prvenstvo v zahodni skupini SNL, na katerem so dolenjski predstavniki dosegli tele rezultate: Bela krajina — Vozila 2:1 (0:0) in Jesenice — Kočevje 2:1 (2:0). V vzhodni skupini so

Brežičani igrali doma 1:1 (1:0) s Kovinarjem.

Lestvica po tem kolu ni doživela večjih sprememb. Omeniti velja le prodor Črnomalčanov, ki so z zmago nad Piranom prišli na 2. mesto in imajo 4 točke zaostanka za vodilnim Tabor-Jadranom.

Vrstni red: Tabor-Jadran 18, Bela krajina 14, Vozila in Litija 13, Elan 12, Usnarj 10, Kočevje 9 itd. V vzhodni skupini so Brežičani še naprej zadnji z eno samo zmago in dvema remijema. Pari 12. kola: Kočevje—Elan, Litija—Bela krajina in Steklar—Brežice.

POLEG PULJANKE IN NOVOLESA SE HELIOS

Ekipe Heliosa iz Domžal, ki je v zadnjem kolu prvenstva v II. ZKL zapečatila usodo Novomeščanov, je poleg Novolesa in Puljanke tretja ekipa, ki mora zapustiti drugoligaško družbo. V tretjem, odločilnem srečanju so namreč izgubili v Kranju z Jožico z 91:90 (55:41).

USPELA REVIJA PIONIRSKA ROKMETA

Minuli teden je bilo v telovadnici Črnomaljskega Centra usmerjenega izobraževanja pionirsko območno rokometno prvenstvo, ki so se ga udeležile selekcije vseh štirih dolenjskih občin. Turnir je odlično pripravilo SSD OS Črnomelj, vrstni red pa je bil takšen: pionirke: SSD Stopiče 6 točk, SSD Dragatuš 4, SSD Metličica 2, SSD Veliki Gaber 0. Najboljša strelka je bila Stopičanka Murnova z 22 zadetki; pri pionirjih je zmagalo SSD Metličica (5 točk), sledijo: SSD Katja Rupena (4), SSD Mokronog (3), SSD Semič (0). Najboljši strelce je bil Radulovič iz OS Katja Rupena.

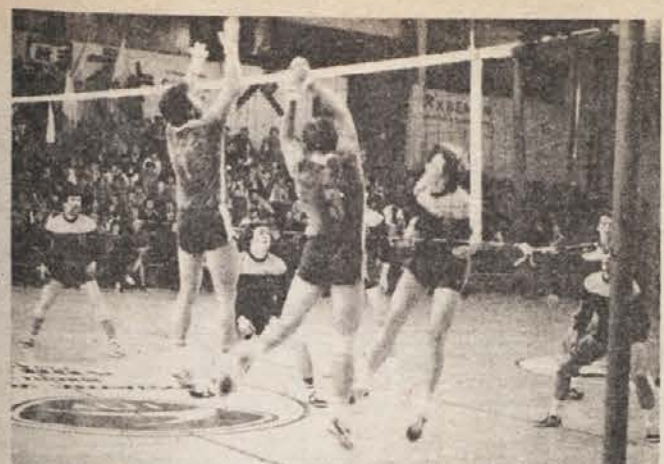
START TUDI V SRL

V soboto so pričeli spomladanski del prvenstva tudi v obeh republiških rokometnih konkurencah. Krčani so doma nesrečno izgubili z vodilno Lipo, medtem ko v ženski konkurenci Kočevke nadaljujejo zmagovito serijo, Šentjernejčanke pa se z gostovanja v Mariboru vračajo s točko.

KRŠKO — LIPA 26:27 (12:13) — Novinci v republiški rokometni ligi, moštvo Krškega, so se izredno

ZADNJE PRIPRAVE PRED STARTOM — Udeleženci tekmovanja so bili presenečeni nad obilico snega in smučišči, primernimi za vse kategorije smučarskega znanja. (Foto: Marko Klinc)

MRTVI TEK DOBILI MEŽIČANI — Po skozi vse prvenstvo izenačeni in negotovi borbi za naslov prvaka II-ZOL je sobota v novomeški športni dvorani skorajda gotovo dala novega prvotega. Ekipe Mežice je z zrelejšo in mirnejšo igro zaslužen odnesla točki, ki sta ji na široko odprli vrata v I. B ligo.

TUDI SIRENA NI POMAGALA — 1.000 gledalcev je v soboto gromsko navijalo za svoje moštvo, dva navijača sta od nekdaj privlekla celo pravcato sireno.

NASVETI NISO ZALEGLI — Trener Jankovič je skušal s številnimi nasveti in menjavami vendarle preobrniti tok igre, vendar je bilo tokrat v domači vrsti preveč nerve. Kot kaže, je prevelika želja po uspehu stala Novomeščane prvo mesto in tako pričakovano uvrstitev v prvotega družino.

V zadnjih minutah ob zmago

V nadaljevanju II. ZRL Ribničani v Splitu blizu popolnega uspeha — Nova zmaga Novomeščank — Pričelo se je tudi prvenstvo v SRL — Zanesljiva igra Kočevk

Po drugem kolu spomladanskega dela prvenstva v II. zvezni rokometni ligi so možnosti Ribničanov, da vendarle ujamejo korak z vodilnim Zagrebom, ponovno manjše, čeprav se inlesovci s težkega gostovanja v Splitu vračajo neporaženi. Ob remiju v Splitu je namreč prednost vodilnih Zagrebčanov pred Ribničani kar 4 točke in malo je možnosti, da bi do konca prvenstva na vrhu prišlo do spremembe. Z dobrimi igrami v drugoligaški konkurenci pa nadaljujejo Novomeščanke, ki so tokrat doma ugnale Ino kar s 36:28 in so tudi po 13. kolu na odličnem 3. mestu.

SPLIT — INLES 21:21 (11:11) — Res škoda, da Ribničanom ni uspelo v Splitu iztržiti obeh točk, saj bi si to po prikazani igri vsekakor zaslužili. Komaj nekaj minut pred koncem so gostje vodili z 21:19, in ko je že vse kazalo, da bo zmaga odšla v Ribnico, so domačini izsilili dve sedemmetrovki, ki sta obrnili rezultat. Sicer pa je bilo srečanje vseskozi dokaj izenačeno in kvalitetno.

Inles: Gelze, Križman 5, D. Ilc 1, J. Ilc 5, Tanko 3, Troha 2, Karpov 3, Ambrožič 2, Andoljšek, Kljun. Po gladki zmagi Zagrebčanov v gosteh proti Slavoniji DI z 28:20 se je prednost pred drugouvrščenim Inlesom povečala na 4 točke in bo takšna skoraj zagotovo ostala tudi po 14. kolu, ko igrajo Ribničani doma z Istraturistom, Zagreb pa s Prulami.

NOVO MESTO — INA 36:28 (14:14) — Čeprav je po prvem polčasu kazalo, da bosta ekipi do

konca tekme bili izenačen boj, so Novomeščanke dosegle visoko in zanesljivo zmago. Potem ko domačinke v prvem delu nikakor niso mogle najti prave igre, so v nadaljevanju zaigrale bolj odločneje, kar je prineslo v srečanju preobrat. Od minute do minute so večale prednost in tekmo ob koncu zaključile kar z osmimi zadetki prednosti. Največ zaslug za preobrat imata Iličinova in Strukljeva.

Novo mesto: Udovč, Strukelj 7, Iličin 9, Sitar 4, Jakše 1, Kramar 5, Godler 2, Mirhar 1, Mršnik 7, Kastelec, Šlajkovec. Po 13. kolu je vrstni red takšen: 1. Velenje 26, 2. Zrinski 22, 3. Novo mesto 18, 4. Mlinotest 16 itd. V naslednjem kolu potujejo Novomeščanke v Izolo, ki so jo v prvem delu premagale s 27:22. Morebiten uspeh gostij ne bi bil preseženo.

uspešno kosali s favoriziranimi gosti. Rezultat je bil večkrat izenačen, nazadnje pri 14:14, vendar je domačin ob koncu zmanjkalo moči. V domači vrsti se je ponovno izkazal Šebalj, ki je dosegel kar 13 zadetkov.

Krčani so po 12. kolu z 12 točkami na 6. mestu. POLANA — ITAS KOČEVJE 24:31 (9:14) — Čeprav so domačinke pokazale izredno poštvrtovalno igro, kaj več od častnega poraza proti vodilni ekipi SRL niso mogle doseči. Pri Kočevkah sta bili najboljši sestri Jerič, ki sta skupaj dosegli kar 21 zadetkov.

BRANIK — ISKRA IEZE 16:16 (11:10) — Šentjernejčanke so v Mariboru pokazale dobro igro in bi lahko tudi zmagale, vendar so morale biti ob koncu več kot zadovoljne tudi s točko. Mariborčanke so namreč v zadnji minuti zastreleje sedemmetrovko. Pri gostjih sta največ zadetkov, po štiri, dosegli Kastelčeva in Černetova.

Lestvica v ženski konkurenci je po 12. kolu takšna: 1. Itas Kočevje 21 točk, 2. Burja 20, 3. Iskra IEZE 19 itd. V drugem spomladanskem kolu potujejo Krčani k Usnarju, Kočevke pričakujejo zadnjevršeno Savinjsko, Šentjernejčanke pa morajo na Ravne k Fužinarju.

SPOSOJENO TRNJE
Igralca spoznaš po vlogi v monodrami, razpravljajca po vlogi — v monologu.
Iz POLITIKE EKSPRES

Več kot 200 tekačev na Drski

Nadvse uspel petkov ulični tek okoli Drske

Osnovna organizacija ZSMS na Drski je v petek pripravila nadvse uspel ulični tek okoli Drske, ki se ga je udeležilo preko 200 tekmovalcev, ob progi pa jih je spodbujala ne navadno velika množica gledalcev. Omenimo še, da je imel najmlajši udeleželec teka vsega 4 leta. Rezultati: pionirji do 11 let (95 nastopajočih): 1. Bučar, 2. Kaja-tazovič, 3. Fiftol in Borse; Pionirke do 11 let (36 nastopajočih): 1. Borse, 2. Pezderc, 3. Godler; mladinci do 16 let (36 sodelujočih): 1. Zaman, 2. Olvič, 3. Martič; mladince do 16 let (11 na startu): 1. Molan, 2. Gorenc, 3. Lobe; med ženskami do 35 let je nastopila le Erzenova; moški do 35 let (19 nastopajočih): 1. Žužek, 2. Sikoniya, 3. Malenšek, 4. Gimpelj, 5. Škedelj; člani so tekli 6 krogov po 900 metrov; veterani (9 sodelujočih): 1. Lukšič, 2. Stine, 3. Račević. Najboljši so dobili priznanja in nagrade, ki so jih prispevali Krka, Mercator in Mladinska knjiga.

Uspela smuka na Gorjancih

Delavci IMV tekmovali na smučiščih Gorjancev

Zadnje soboto v marcu se je pod Trdinovim vrhom zbralo preko sto članov kolektiva Industrije motornih vozil, ki so se v lepem, sončnem vremenu na dobro pripravljeno progi pomerili v veseljalom. Zanimivo tekmovanje je še posebej popestril veselstalom družinskih članov. Med otroci do 10. let je bil najhitrejši Gorazd Jakše, nad 10. letom pa Jurij Gorišek, pri ženskah je zmagala Elica Kranjc, med fanti do 30. leta je bil najhitrejši Darko Marolt, ki je imel tudi najboljši čas vseh kategorij. Pri moških do 40 let je zmagal Mirko Fink, med veterani nad 40 leti pa so z minimalnimi razlikami zasedli prva tri mesta Miro Jasnič,

SEVNIČANI SPET ZMAGUJEJO

Sevniška moška članska ekipa nadaljuje z zmagami tudi v spomladanskem delu prvenstva v II. slovenski rokometni ligi. V soboto je v težavnih razmerah, ves čas igre je močno deževalo, premagala ravenskega Fužinarja. Sevniško moštvo je igralo oslabljeno (odsotnosti, poškodba). V prvem polčasu so gostje celo nekaj časa vodili. Tik pred koncem so Sevničani izenačili. Na kraju so Sevničani obrnili srečanje v svoj nasprotnikovo mrežo poslala Trbovc (15) in Novšak (7). To soboto Sevničani igrajo v gosteh.

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal: Milan Markelj

PO TEJ DEŽELI MI JE ŽE HUDO SITNO HODITI, KAR NAPREJ ME SPRAŠUJEJO, ČE IMAM KAKŠEN LITER NAFTE ODVEČ.

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Plače na račun bolnih

Osebnih dohodkov zdravstvenih delavcev pod kritiko — Vse večje število splavov — Ni bila prvoaprilska šala

NA POSVETOVANJU zdravstvenih delavcev Slovenije so menili, da osebnih dohodkov zdravstvenih delavcev ne bi zaslužili kritike, če bi bili v vsakem primeru odsev vsega in kvalitete dela. Žal pa so primeri, da v posameznih zdravstvenih ustanovah varčujejo na račun oskrbe bolnikov, da bi si tako zagotovili osebne dohodke.

LANI SO v prenatrpanem ginekološkem oddelku novomeške bolnišnice imeli 866 splavov, od tega 489 s socialnim motivom. Predlanskim je bilo izvršenih 778 splavov. Število zdravniško odpravljenih plodov pa je v republiškem merilu še bolj zaskrbiljujoče. V Sloveniji je to število od 440 v letu 1950 naraslo na 14.000 v letu 1960. Na seji Sveta za zdravstvo LRS so pred nedavnim razpravljali o tem in ugotavljali, da je treba na neki način omejiti naraščanje števila splavov.

VČASIH SO BILA po posameznih krajih olepševalna društva, ki so vsaj nekoliko skrbela za estetsko podoben kraj. Danes pa skrbe za to predvsem turistični kraji. Toda Dolenjska je turistično slabo razvita. Zlasti v nekaterih od prometa odmaknjenih krajih prebivalci menda menijo, da je zanje vse dobro. Pa tudi časa nimajo, da bi okolje, v katerem živijo, lepo uredili, kajti zdaj je na kmetih manj delovne sile.

MLEKO SE JE podražilo s 1. aprilom. Gospodinjse so mislile, da je to prvoaprilska šala, pa ni bila. Mleko v tržnici stane 54 din, liter mleka, ki ga podjetje dostavi na dom, pa 57 din.

PREUREJANJE GOSTIŠČA na Veselici pri Metliki bo prav kmalu končano. S tem bomo na našem področju dobili prvi gostiški objekt. Veselica obeta postati lepa in prijetna turistična izletniška točka za Metličane, brez dvoma pa bo tja zašel tudi marsikateri tuji turist, ker bo možen dostop z avtomobila. (Iz DOLENJSKEGA LISTA 5. aprila 1962)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Odkrili starodavni narod orjakov

Stiri metre dolga človeška kost — Slovenci bili veseli, da niso dobivali brc — Čehi so nemirni ljudje — Letos bo kebrov v veliki množini

(Orjaki.) Iz New Yorka javljajo, da je v votlini v okolici Nesa Reco (Nova Meksika) najdena okostnica človeka, ki je bil štiri metre dolg. Prsi so mu bile široke dva metra 10 cm. V tisti okolici je še do 1000 takih okostij takšnih orjakov. V indijskih pravljičah je še ohranjen spomin na ta starodavni narod orjakov.

(Ena) temeljnih postav naše države je: vsestranska enakopravnost vseh narodov države. A kolikrat je vlada Nemcem na ljubo kršila to postavbo, Slovani in zlasti mi Slovenci smo smeli biti veseli, da nismo dobili brc, če je pa nam odpadla kaka drobtina, smo veselja kar noreli. Vlada si je z vednim negovanjem Nemcev vzgojila — kačo v nedrjih!

(Čehi) so nemirni ljudje. Ni jim dosti, da so si vedno v laseh z Nemci, vlačijo na dan stare reči samo zato, da se širi razpor med rodnimi brati. Sedaj hočejo spet proslavljati krivoverca Husa, zagrizenega nasprotnika katoliške cerkve. Seveda bodo katoličani odločno ugovarjali,

potem se bode pa govorilo o brezdomovincih in slabih narodnjakih, kakor pri nas. Bodimo edini v načelih katoliških in ne bo treba takih razporov, ki narodu le škodijo.

(Ker) je letos takozvano hroščevno ali kebrovo leto, ko bode, konec aprila in začetkoma meseca maja ta žuželka nastopila v nešteti množini, zato je potrebno in vredno, da se vsak umen kmetovalec seznanj z naravo tega svojega največjega sovražnika v nižjem zivalstvu in da po svoji moči pomaga, da se ga kolikor mogoče zatre.

(Ponavljaje) se je v naš okraj zanesla prešičja kuga po hrvaških prešičih ter prizadela kmetovalcem občutljivo škodo. Akoravno so se kmetovalci že večkrat svarili pred nakupom hrovaških prešičev, vendar oni v lastno škodo ne opuste te kupčije.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. aprila 1902)

PO SVETU OKOLI

DEVIZNI PRETOKI — Iz parkirnih ur v Malmoeju na Švedskem so doslej izveleki že preko 10.000 poljskih kovanec. Kovanec zlota je namreč prav toliko velik in težak kot švedska krona, razlika med njima, in to očitna, pa je v vrednosti. Krona je več vredna, saj dobiš zanj sedem zlotov. Preprost račun pove torej, da je parkiranje sedemkrat cenejše. Za naše parkirne ure ni strahu: kovanec, ki bi bili enako veliki in toliko vredni kot dinar, najbrž ni veliko.

BISTRA GLAVA — V laskoletnem poročilu o prometnih prekrških v Romuniji je zabeležen tudi prekršek, ki so ga označili kot najbolj izviren. Bukareštanska milica je sredi glavnega romunskega mesta zaustavila voznička, ki je na strehi avtomobila vozil trimetrsko desko. Voznik je desko pritrdil počez. Morda pa je hotel polteteti?

NESREČNA LJUBEZEN — Dvaindvajsetletni Jack Warnsworth iz Londona se je odločil, da bo zapustil ta svet, ker je doživel polom v ljubezni. Za korajžje je popil tri litre piva in ga okrepil še z litrom vina. Potem se je lotil samomora. Vzel je gumijasto cev, jo pričvrstil na izpušnik, zlezel z drugim koncem cevi v avto, pognal motor in začel vdihovati izpušne pline. Še preden bi lahko zakoračil v onostranstvo, ga je pri početju zalotil policaj. Nesrečni fant je moral pred sodnika, ker je bil pijan za volanom. Visoka globa mu je pregnala črne naklepe.

VARČNOST — Ida Resingeri se je ločila od svojega moža Otmarja. Kot glavni razlog za ločitev je navedla možovo skopost. Varčni Otmar ni pustil, da bi stanovanje v Oaklandu ogrevali. Ker je bila zima zelo mrzla, je bilo v stanovanju vse prej kot prijetno, kar je gospa Resingeri dokazala s preprostim dejstvom: od mraza so v stanovanju poginile tudi miši.

Podoba grškega boga sanj Hy pnoša, dvojčka smrti in sinu Noči. Desno slovita grafika Goye iz njegove zbirke Los Caprichos. „Sanje razuma-rode pošasti“ je zapisal slikar, lahko bi pa rekli tudi: „Pošasti v sanjah opozarjajo razum.“

Bolezen najprej pride v sanjah

Ali se res boleznij najavljajo v sanjah prej, kot se pojavijo razpoznavni znaki obolenj? — Najbolj občutljivo središče v možganih razpozna prve signale

Sanje že tisočletja vznemirjajo človeka. Razlaga si jih na različne načine, največkrat pa je v njih videl skrivnostne namige o bodočih dogodkih, v sanjah so mu bogovi sporočali svoje želje, v njih je človek našel mistični svet duha, odrešenega telesnih spon. Šele novejši čas je prinesel ustrežnejšo razlago sanj, čeprav vse skrivnostno iz sanj le ni izginilo. Med najbolj zanimivimi odkritji je gotovo Kasatkinova teorija, ki govori o tem, da sanje napovedujejo boleznij.

Že sloviti starorimski zdravnik Galen je opisal primer nekega bolnika, ki je v sanjah videl, kako mu je noga okamenela, nekaj dni po sanjah pa mu je noga zares odrevenela in ostala paralizirana do konca življenja. Sovjetski nevropatolog iz Leningrada Vasilij Kasatkin je ugotovil, da mnogi ljudje sanjajo nemirne in vznemirljive sanje, preden se zares pojavijo znaki kakšne bolezni. Kasatkin navaja primer nekega gradbenega inženirja, kateremu se je po-

gosto sanjalo, da se rušijo stavbe, kamenje pa mu pada na prsi. Natančnejše zdravstvene raziskave so odkrile, da mož boleha na srcu, kar prej zdravnikom ne inženirju niti na kraj pameti ni padlo. Neki ženski, katere primer prav tako navaja Kasatkin, se je pogosto sanjalo, da leži na mokri zemlji, da pada v jamo in da jo zemlja stiska. Zdravniki so ugotovili, da ženska boleha za tuberkulozo.

Na osnovi teh dveh in še preko 22.000 drugih primerov je Kasatkin izdelal teorijo, ki daje prav tisočletni modrosti, ki pravi, da so sanje in človek zelo tesno povezani. Celih štirideset let je proučeval sanje otrok, odraslih in odraslih najrazličnejših poklicev, nato pa zapise primerjal z zdravstvenimi ugotovitvami. Izkazalo se je, da je iz sanj in sanjskih podob mogoče razbrati simptome različnih bolezni. Še najbolj presenetljivo je, da sanje nakažejo nastajanje bolezni dneve, tedne in mesece prej preden se pokažejo očitni znaki bolezni.

Važno odkritje

Pesek bo vse bolj uporaben zaradi silicija

Silicija je po svetu na pretek, in ker je po nekaterih lastnostih podoben ogljiku, ki se sestavlja sam s seboj in z drugimi elementi v zanimive in za življenje dragocene molekule, je zanimanje za silicij med znanstveniki veliko. Atomska sestava silicija je tako podobna ogljikovi, da je mogoče v nekaterih ogljikovih spojinah zamenjati ogljik s silicijem. Tako je raziskovalcem v laboratorijih že uspelo izdelati silicijeva maziva, plastike in druge industrijske kemikalije. Vse do nedavnega je pri nadaljnjem odkrivanju uporabnosti tega elementa, če seveda izvajamo tehnologijo elementov za računalnike, zaviralo dejstvo, da ni bilo mogoče spojiti silicijevih atomov med seboj z več elektronskimi vezmi, medtem ko ogljikovi atomi zlahka tvorijo več takih vezi. Kot poroča revija Science, je ta ovira končno premagana.

Raziskovalcu Marku Finku z univerze Wisconsin je uspelo, da je naredil umetno oranžno rumeno snov, v kateri so silicijevi atomi povezani z dvojno vezjo. Imenovani jo je tetramethylsilicij. Zadeva se mu je posrečila tako, da je sestavine spojine ohladil na izjemno nizko temperaturo, blizu absolutni ničli.

Znanstveniki menijo, da gre za izjemno dober odkritje. Že prej so nekateri predvidevali, da se je v vesoljskih razmerah silicij povezoval v zapletene spojine in da je življenje drugje v vesolju, če se kje je, nastalo bržkone na osnovi silicija, in ne ogljika, kot je to primer za zemeljsko življenje. Finkovo odkritje daje tem teorijam znanstveno oporo.

Gripa, angina, bronhitis, vnetje slepega črevesa in gastritis se v sanjah najavijo dan ali dva prej, preden zares izbruhnejo. Griža in pegavi tifus se najavljata teden dni vnaprej, medtem ko visoki krvni pritisk in shizofrenija najavljata svoj nastanek celo mesece vnaprej. Kot zatrjuje sovjetski raziskovalec je čas od bolezni napovedujočih sanj in do nastanka bolezni pri ljudeh različni, saj je odvisen od značaja, temperamenta in živčnega sistema posameznika.

Kasatkin je svojo teorijo natančneje razložil v knjigi „Monografija sanj“. Delo je narejeno med znanstveniki na različni odmev; nekateri so knjigo ocenili kot izjemno zanimivo, drugi pa so jo vzeli kot sporno.

Kako je mogoče, da se v sanjah pojavijo napovedi bolezni, ko ni še nikakršnih razpoznavnih znakov? Kaj sploh so sanje?

Sergej Vavilov razlaga zadevo takole: V dolgotrajnem razvoju človeka, ki za razliko od drugih živali bitij dobiva 60 – 80 odst. vseh informacij o zunanjem svetu preko vida, se je središče za vid v skorji velikih možganov najbolj razvilo in je mnogo bolj občutljivo kot ostala funkcionalna središča (središča za otip, okus, bolečino, vonj, sluh itd.). Vidno središče reagira na tako slabotne svetlobne dražljaje, ki jih je skoraj nemogoče celo izmeriti. Ko človek spi, središče za vid praviloma ne sprejema svetlobnih dražljajev iz zunanjega sveta, zaradi svoje izjemne občutljivosti pa sprejema dražljaje, ki prihajajo iz notranjih organov telesa v možgane. Tako zazna tudi tiste dražljaje, ki so za druga funkcionalna središča prešibki in ne morejo sprožiti občutkov bolečine, sluha, otipa ipd. Ko se v človeku začneja kakšna bolezen, se iz obolelega organa širijo dražljaji v korteks, vendar pa so v začetni fazi tako šibki, da jih nobeno drugo središče ne zazna. Vidno središče jih sprejema in spreminja v sanje. Tako se v sanjah zares lahko odrazijo stanja notranjih organov.

Tudi raziskave, ki so jih opravili britanski znanstveniki, potrjujejo možnost, da ima Kasatkinova teorija praktično vrednost. Z elektroencefalogramom so merili možganska valovanja v treh poglavitnih stanjih človekove zavesti: v budnosti, spanju in spanju s sanjami. Izkazalo se je, da je za vsa tri stanja električna aktivnost možganov različna, vendar pa v prvih dveh stanjih možgani reagirajo na zunanje dražljaje, medtem ko pri sanjanju vpliv zunanosti skoraj povsem odpade. Najbolj globok sen je torej tisti, v katerem sanjamo. Organizem je skoraj popolnoma negiben, blokada do zunanjega sveta pa najmočnejša. Torej je zares možno, da med sanjami vidno središče sprejema zelo slabotne dražljaje iz organov in jih pretvarja v sanje.

Zakonitosti, ki so jih odkrili sovjetski znanstveniki, dobivajo podporo tudi v raziskavah drugih znanstvenikov, zato Kasatkin ni osamljen s svojo teorijo o pomembnosti sanj za zgodnje odkrivanje bolezni. Psihatri sicer že dolgo časa vedo, da so moraste sanje povezane s shizofrenimi osebnostmi in da je z analizo sanj mogoče ugotoviti nagnjenost posameznika k težkim duševnim boleznim, vendar te metode niso posplošili na odkrivanje tudi drugih bolezni.

Vse torej kaže, da prihajajo časi, ko bomo skrbno vodili dnevnike sanj in jih v določenih časovnih obdobjih dajali v računalniško analizo, nakar bomo zvedeli, pred katero boleznijo naj se varujemo. Morda bo tako, morda pa tudi ne. Sanje namreč še vedno niso dovolj raziskane.

Obroč se vrača

Lahko hulahup spet osvobje srca mladih in starih?

„Mislim, da je svet pripravljen za nov hulahup,“ z vso resnostjo zatrjuje izvršni podpredsednik B. Shapiro velike kalifornijske družbe za izdelavo igračk in drugih zabavi namenjenih predmetov. Družba je leta 1958 uvedla hulahup obroč, ki je v hipu osvojil svet. Hulahup obroče so vrteli po vseh celinah, mlado in staro se je nekaj časa podrejalo diktatu modne zabave, potem pa je tako hitro, kot je zaslovel, tudi izginil iz našega življenja. Kalifornijska družba, ki je sloviti obroč izdelala, si je nagrabila ogromno denarja, pa je razumljivo, da vodstveni delavci tipljejo, ali se velika norost ne bi mogla ponoviti.

Za letošnje leto ponujajo nov hulahup obroč, ki je pravzaprav nečak slavnega „očeta“. Novi obroč ima le to novost, da je sestavljen iz posameznih delcev, ki se v obroču vrstijo nanizani kot na nekakšni ogrlici. Vse ostalo pa je kot prej. Obroč je treba vrteti na rokah, nogah, na vratu, pasu ali s katerim koli delom telesa. Če pa to početje res kaj koristi zdravju in lepi postavi, je seveda tako kot pred desetletjem vprašanje.

Mladi prinašajo napredek

Suha krajina bo letos že osmič sprejela brigadirje, ki ji bodo pomagali iz zaostalosti

V zvezni mladinski delovni akciji „Suha krajina 82“, ki se bo pričela 6. junija, zaključila pa 29. avgusta, bo v treh izmenah delalo 650 brigadirjev. Vsaka izmena bo štela 5 brigad, brigadirji pa bodo nastanjeni v naselju Žužemberk.

Dela bodo potekala v štirih občinah, in sicer v novomeški, kočevski, trebanjski in grosupeljski. Brigadirji bodo urejali vodovodno napeljavo, ceste ter opravljali agromelioracijska dela na zasebnih in družbenih zemljiščih. Ker so delovišča oddaljena od brigadirskega naselja do 30 kilometrov, se bodo morali brigadirji voziti na delo z avtobusi. Prevoze bo organizirala ter jih tudi primerno regresirala Mladinska turistična poslovna iz Novega mesta.

Poleg rednega programa bodo brigadirji pomagali tudi krajanom. To sodelovanje je postalo že tradicionalno. V udarnih dnevih bodo urejali ceste, pogozdovali, pomagali pri izgradnji vodovoda in kanalizacije ter pripravah za postavljanje nove telefonske napeljave.

DVOR: UREJALI BOMO KLUB

Novo vodstvo klubske dejavnosti, ki delujejo v okviru osnovne organizacije ZSMS Dvor, bo odslej redno skrbelo za dobro izkoriščen prosti čas mladih. Ob nedeljah bomo urejali klub ter njegovo okolico. Prva akcija bo 11. aprila ob 9. uri. 2. maja pa bomo imeli problemsko konferenco, na kateri bomo skušali poiskati vzroke za neaktivnost mladih, ki je sicer prisotna v vseh organizacijah in društvih.

SLAVKO MIRTIC

Kot so poudarili na seji izvršilnega odbora skupščine akcije pretekli teden, so se v občinah sicer dobro pripravili na prihod brigadirjev, vendar se ponekod še kažejo vrzeli, zato se bodo morale začeti priprave na akcijo prihodnje leto takoj po zaključku letošnje.

Dela, ki jih bodo opravili brigadirji mladinske delovne akcije „Suha krajina 82“, bodo vredna skoraj 15 milijonov dinarjev oziroma 43 odstotkov vrednosti vseh del.

M. K.

ODPRTO PO POTREBAH?

Spremenjeni delovni čas na poštah je sprva dvignil precej prahu med uporabniki poštne storitve. Ljudi, predvsem v manjših krajih, je motilo, da je pošta v soboto zaprta kljub podaljšanemu delavniku med tednom. Res pa je, da so se ljudje pomirili, še posebno, ker je bila pošta pripravljena prisluhniti željam ljudi. Kjer je bilo potrebno, so delovni čas pošte uredili s posebnim dogovorom s krajevno skupnostjo.

S SAMOUPRAVO GRE NA BOLJE

V novomeški občini gre hišna samouprava počasi le na bolje, čeprav je povsod precejšnje nezanimanje ljudi. Doslej je bilo ustanovljenih 92 skupnosti stanovalcev v 189 stanovanjskih hišah, kar predstavlja 54 odstotkov. Z upoštevanjem vseh stanovanj in poslovnih prostorov, ki so zajeti v hišno samoupravo, je rezultat precej boljši. Vse te skupnosti so že izvolile hišne svete, delavsko kontrolo in svete stanovalcev pri krajevni skupnosti, kar je nujno za gospodarjenje s stanovanji, kot to zahteva zakon o stanovanjskem gospodarstvu. Finančna opravila so doslej vsi prepustili strokovni službi.

NOVOMEŠČANI SO SE ODREZALI – S premiero „Črne komedije“ v ponedeljek zvečer in ponovitvijo naslednji večer so člani novomeške amaterske gledališke skupine „Dušan Jereb“ uprizorili zahtevno igralsko ekipo, avtor domiselne scene, sploh pa režija, ki je bila tokrat v rokah Milana Bratoža. Škoda, da igre niso uvrstili v redni gledališki abonma, saj bi jo tako lahko videlo še več ljubiteljev amaterske odrske umetnosti. Več na kulturni strani. (Foto: Janez Pavlin)

Večji posek na domače kupce

GG Novo mesto bo letos posekalo bistveno več lesa, da bi zadostilo potrebam predelovalne industrije – Tudi večja vlaganja v gozdove

Novomeška interesna skupnost za gozdarstvo lani ni v celoti izpolnila svojega načrta. Vzrokov za različno uresničitev posameznih del iz programa je več, v prvi vrsti pa temu botruje precej manj zbranih sredstev od predvidenih, saj vsi porabniki lesa kljub podpisani sporazumu niso poravnali obveznosti. Predvsem se pozna delež IMV; tej so plačilo odložili.

Prekoračili so načrt pogozdovanja, medtem ko so manj dela opravili pri obzvetvi, pripravi sestoja in čiščenju, zamude so tudi pri redčenjih in vzdrževanju gozdov. Blizu 10 milijonov dinarjev so porabili za gradnjo gozdnih cest.

Delegati so obravnavali poročilo o lanskih rezultatih poslovanja na skupščini pretekli teden, ko so sprejeli tudi predlog načrta za letos. Današnje gospodarske razmere zahtevajo boljše oskrbljenost z lesom kot domačo surovino predvsem za izvozno usmerjeno predelovalno industrijo v občini, zato bodo že letos posekali toliko lesa, kot je bilo s srednjeročnim načrtom predvideno za leto 1985. Tako bo Gozdno gospodarstvo Novo mesto letos posekalo 325.800 kubičnih metrov lesa.

UPOKOJENCI!

1. 5. 1982. bo odprt novi počitniški dom upokojuencev v Izoli. Letovanje bo možno po 10 dni. Cene so naslednje: maj in oktober 320,00 din dnevno; junij, julij, avgust in september 420,00 din; november in december 280,99 din. Navedene cene z regresom veljajo le za upokojuence in zakonce, ki nimajo svojih dohodkov. Prijavite se do 15. aprila v pisarni DU Novo mesto.

Se več sodelovanja bo potrebno doseči tudi z vsemi porabniki lesa (predvsem večjimi, kot sta npr. Novolesin IMV) pri urejanju modernih žagarskih obratov.

V prihodnjih letih naj bi v Straži uredili veliko osrednje skladišče lesa z moderno žago za potrebe novomeške in dolenske lesne predelovalne industrije. Med posamezne porabnike pa bodo ponovno razdelili les. Ker se nekateri pojavljajo z novimi proizvodnimi programi, jim je treba preskrbeti več te surovine.

Izpopolnjena ponudba

Krkin tozd Zdravilišča razvija vinogradniško dejavnost – Ze letos 45 tisoč litrov vina – Hram spet odprt

Temeljna organizacija Zdravilišča novomeške tovarne zdravil Krka je pred leti na Trški gori zasadila 5 hektarov vinogradov, polovico od tega v sovlaganju s Kmetijskim šolskim centrom Grm. Na pobočjih Trške gore raste 15 tisoč trt žametne črnice, frankinje, rizlinga, kraljevine in drugih sort, ki jih obdelujejo strojno. Ob polni rodnosti, ki jo pričakujejo že letos, bodo pridobili 45 tisoč litrov cvetka in trškogorskega belega vina. S tem bodo skoraj v celoti pokrili potrebe Kiki-nega hrama na Trški gori, obeh zdravilišč in drugih Krkinih lokalov. V spodnjih prostorih gradu Babinca so sedaj uredili še klet za 85 tisoč litrov vina in postavili lastne naprave za predelavo grozdja, nastavili pa bodo še polnilnico s kapaciteto 5 tisoč steklenic dnevno. Zmogljivost je seveda velika, tako da bodo vino stekleničili tudi zasebni vinogradniki. V izgradnji pa je tudi manjši laboratorij in učilnica za potrebe Kmetijskega šolskega centra Grm.

Krka je začela s tovrstno dejavnostjo iz več razlogov. Cilj je bil povečevanje družbenega gospodarjenja z vinogradi in uvajanje modernega kletarjenja, poleg tega pa so s tem popestrili svojo ponudbo v zdraviliščih. Ljudem želijo omogočiti čim bolj prijetno bivanje v zdraviliščih, z izleti na Trško goro in ogledom vinogradov ter hrama. Le-ta je sedaj spet odprt ob petkih, sobotah in nedeljah, za večje skupine pa ga odpro tudi med tednom.

Za telefonijo le v svoj žep?

Apeljava telefona v delu brusniške KS za zdaj le na plečih bodočih naročnikov

„Čeprav je Ratez že skoraj novomeško predmestje, pa se ne more pohvaliti s komunalno ureditvijo in drugimi dobrinami, kakršnih so deležni drugi primestni kraji.“ ugotavlja Anton Vovko, znani gostilničar iz te vasi in eden tistih, ki so najbolj zagreti za napredek tega dela dolenskega poseleja.

Spoznanje, da brez sodobnih zvez s svetom ne morejo, je spodbudilo krajane Rateza, Sel, Gumberka in Brusnice, da so že pred slabim letom začeli z deli za napeljavo telefona. „Deloma po planu novomeške Podjetja za pti promet do leta 2000.“ pojasnjuje Vovko. „Tako moramo položiti 100-parni kabel, kar bodo volji za 150 do 160 telefonskih priključkov. Vse to bo veljalo 2,46 milijona dinarjev.“

Telefonska gradnja ni potekala brez zatikanja. Ker so kabli ni šlo tako, kot je bilo predvideno, so lani lahko pripravili le celotno dokumentacijo in postavili drogeve za Sela in Gumberk. Letos akcijo nadaljujejo. Financira jo 35 bodočih telefonskih naročnikov, od katerih je vsak že prispeval 25 tisočakov in 30 ur brezplačnega dela.

„Računi kažejo, da smo v gradnjo vložili že več kot dve tretjini lastnih sredstev. Da je to huda obremenitev, ni treba posebej podčrtavati.“ ugotavlja Vovko. Meni, da bi bila družbena pomoč še kako potrebna. Podjetje za pti promet financira 40-priključno centralo, kar se zdi krajanom odločno premalo. Bodo morali bodoči naročniki zavoljo tega še globlje poseči v svoj žep, pa čeprav se v SIS za pti promet zbira namenski denar za razvoj telefonije.“

RAZSTAVA SE DO NEDELJE

3. aprila so v Dolenjski galeriji odprli razstavo natečajnih del za poslovno stavbo na novomeškem pokopališču na Marofu. Vse predlagane rešitve s obravnavami si lahko ogledate še do 11. aprila.

POMLAJENI STAREC – Vojaški blok v Jerebovi ulici v Novem mestu, ki so ga sezidali pred štiridesetimi leti in je v teh letih zamenjal že nič koliko stanovalce, so pred mesecem dni pričeli temeljito obnavljati. Delavci Obrtne zadruge iz Ljubljane bodo zamenjali vse električne, vodovodne in odtočne instalacije, leseni pod, okna in vrata. Skratka, od starega bloka bo ostal le skelet. Dela, ki bodo predvidoma končana že koncem aprila, tako vsaj upajo stanovalci, bodo veljala preko 4 milijone dinarjev. (Foto: J. P.)

Dvom ne bo izsušil močvirja

Nekaj lastnikov zemljišč nasprotuje hidromelioracijam na Mokrem polju – Bo to res zavrlo dela? – Stare napake se maščujejo, saj je v ljudeh nezaupanje ostalo

Prizadevanja za hidromelioracije na Mokrem polju trajajo že dobri dve leti. Tudi priprave na akcijo so bile dokaj obsežne, vendar se načrtovalcem postavljajo na pot mnoge, včasih kar nerazumljive ovire. Najprej ni bilo denarja za poseg v zemljišča, sedaj pa so družbena sredstva v celoti zagotovljena, vendar akcija visi v zraku, saj je nekateri posamezniki ne odpravljajo. To pa je kljub vsem njihovim brez dvoma slabim izkušnjam v preteklosti težko razumeti.

Z načrtovano naložbo, ki je v družbenem planu novomeške občine do 1985, naj bi izboljšali skupno okrog 120 hektarov zemljišč, v prvi fazi pa okrog 60 hektarov z regulacijo obeh potokov, Kamenščka in Črnivca, ter morebitno kasnejšo drenažo. Regulacija obeh potokov je v srednjeročnem načrtu območne vodne skupnosti za Dolenjsko in Vodnogospodarskega podjetja predvidena za letošnje leto. Letos so s finančnim načrtom za to tudi predvideli 16 milijonov dinarjev in sredstva so zagotovljena. Gre za edino regulacijo za potrebe melioracij v novomeški občini. Poleg tega, da njena neuresničitev povzroča kup težav pri vodni skupnosti, saj priprave na kak drug projekt trajajo najmanj 3 mesece, se bodo sredstva prelila drugam, če jih tukaj ne bo moč porabiti. Območna vodna

skupnost namreč pokriva vse dolenske in posavske občine in druge kmetje preko krajevnih skupnosti celo sami prosijo, naj jim izboljšajo zemljišča. Dejstvo je, da doslej še nikjer niso naleteli na odpor tistih, ki jim je investicija namenjena. Nikjer ni bilo lastniških in drugih sporov, saj plačajo odškodnino, zemlja pa tako ostane kmetom, ki jo po končanih posegih spet lahko obdelujejo.

Projekti za hidromelioracijo na Mokrem polju so narejeni. V prvi fazi gre za poglobitev in razširitev obstoječe struge Kamenščka in Črnivca do ceste Novo mesto – Sentjerneje večinoma po sedanjih smeri, del pa po novi. Takšna rešitev je nujna, če res hočejo omogočiti stalen odtok vode s teh v velikih meri zamočvirjenih zemljišč. Kamenšček naj bi odvajal v glavnem „živo“

vodo v potok Pendirjevka, Črnivec pa bo odvodni jarek za podtalne vode. Zemljišča na Mokrem polju po posegu ne bi bila več zamočvirjena, kar je seveda velikega pomena za večjo pridelavo kvalitetnejše krme. Če pa bi izvedli še drenažo (napeljava cevi pod zemljo za odvajanje odvečne vode), bi bile lahko tu celo njive. Vse to so seveda strokovne ugotovitve, ki si jih ni nihče kar tako izmislil, pa jim zato tudi ne gre oporekati. To pa ljudje na tem območju počno.

Slišati je vse mogoče: da hidromelioracija sploh ni potrebna, oz. da naj bi le očistili obstoječe struge, češ da širjenje in speljava vode po delno spremenjeni smeri ni na mestu, ker zemljišča niso zamočvirjena; da jim bo jarek razbil parcele; da bo šlo veliko zemlje v nič, itd. Nekateri, predvsem kmetje, ki se preživljajo le z zemljo, mislijo drugače in se očitno zavedajo pomena teh del za izboljšavo zemlje, nekaj pa jih očitni „nasprotniki“ niso težko dobili na svojo stran, četudi z laسه privlečenimi argumenti. Zakaj?

Tu se brez dvoma maščujejo stari odnosi, predvsem kmetijske zadruge in Gozdnega gospodarstva, do ljudi

v teh krajih. Očitno je, da se ljudje bojijo podpisati soglasja za dela, češ da bodo potem izgubili pravico do svojih zemljišč, čeprav zlozham niti ne nasprotujejo. Tako se je vsaj delno razbrati iz njihovih besed. Najprej akciji tako niso nasprotovali, čeprav tudi posebnega navdušenja ni bilo. A po nekajkratnih pogovorih z njimi niso pričakovali tolikšnih težav in nasprotovanja, še posebno ne, ker je pobuda za melioracije prišla iz krajevne skupnosti Orehovca, v katero ti kraji spadajo. Za Mokro polje pa je padla odločitev iz preprostega ekonomskega računa. Prav na tem območju v novomeški občini bi namreč z vlaganji v kvadratni meter zemljišča dosegli najboljše učinke.

Hidromelioracijo bi pravzaprav lahko izvedli brez soglasij lastnikov zemljišč, a tega nihče noče. Del ne bodo začeli, dokler ne bo podpisano zadnje soglasje. Ljudem torej ostaja odločitev, ali hočejo boljše zemljo, kjer bodo lahko več pridelali.

Stroške del bodo v celoti kriili investitorji (območna vodna skupnost, novomeška kmetijska zemljiška skupnost in kmetijska zadruga) in kmetje ne bodo nič prispevali. V začetku so jim to prikazali drugače, saj takrat družbenih sredstev ni bilo dovolj. Ljudje pa se trdno držijo prvotnih razlag in novega nočejo niti slišati. Tudi na ogled zemljišč in pojasnitve obsega del na terenu niso hoteli. Kmetijska zadruga je pripravljena vsem, kr bi bili s posegi res oškodovani, dati celo svojo zemljo,

ki jo tukaj imajo. Vsi, ki načrtujejo hidromelioracijo in so odgovorni za strokovno izvedbo, so torej pripravljeni v čim večji meri ustreči zahtevam in željam ljudi. A ne gre. Kljub besedam, da ni tako, se očitno najbolj protivijo prav potrebnim zlozham zemljišč. Čeprav bi nad deli bedel poseben odbor lastnikov zemljišč, ki bi spremljal tudi razdelitev parcel med lastnike po opravljenem delu.

ZAMOČVIRJENA ZEMLJA NE DAJE DOVOLJ – Oba potoka na Mokrem polju, Kamenšček in Črnivec, ne odvajata sproti vse vode, zato so tukajšnja zemljišča zamočvirjena, ob vsaki nevihti pa se v vodo. Temu naj bi naredili konec z regulacijo obeh potokov in kasnejšo drenažo, vendar načrtovani akciji slabo kaže, saj nekateri v teh krajih niso zanjo. (Foto: Z. Lindič)

Stroji nadomeščajo roke

V gozdarstvu manj težakih opravil - Pri spravlilu lesa iz gozdov začenejo pri GG z novim načinom

Posodabljanje proizvodnje in nagel napredek tehnologije segajo tudi v gozdarstvo, na področje, ki je do nedavnega veljalo za eno najmanj priljubljenih pri iskalcih zaposlitve. Medtem ko so še prva leta po vojni podirali dreve, sekali in spravljali les v dolino vse z ročnim delom, je danes že večino opravil mehaniziranih in v kratkem se obeta še nova pridobitev. O tem je tekel pogovor z inž. Vladom Pavcem, direktorjem tozd GG Gradnje v Novem mestu.

Inž. Vlado Pavc: „Največ ročnega dela je še pri pripravljanju drv, zato so tudi tako draga.“

10 let, nam kažejo izkušnje. Mi temu sledimo. Vse manj je ročnega dela pri proizvodnji lesa. Ker delo v gozdovih ni več težaško in so delovne razmere veliko ugodnejše, imamo tudi vedno več intereso za zaposlitev. Včasih smo z veliko težavo dobili delavce, zdaj imamo prošnje celo več kot novih delovnih mest. Pravzaprav le nadomeščamo tiste, ki zaradi ostarelosti in bolehnosti ne zmorejo več neprestanega terenskega dela.

Za kakšne posodobitve gre v zadnjem času? „Nad Pendirjevko so velike količine lesa, ki smo ga do nedavnega s tremi žičnicami spravljali v dolino, od tam pa v Cerov Log in na

ročnikom. Te žičnice so dotrajale in jih ne mislimo nadomestiti z novimi, temveč smo že nabavili nov kamion TAM, nanj pa bomo v kratkem v Avstriji montirali žični žerjav. Ta investicija bo znašala okrog 10 milijonov dinarjev, pomeni pa bistven napredek. Zdaj lesa ne bomo več spravljali v dolino, marveč z žerjavom iz doline navzgor do ceste. V ta namen moramo širiti gozdne poti, da lahko kamion pride zraven. Seveda bomo lahko novo napravo uporabljali še na drugih mestih in naš tozd bo drugim tozdom opravljal usluge. Za zdaj je še največ ročnega dela pri pripravljaju drv, a tudi tu se obetajo spremembe.“

Na kakšen način drva pripravljate zdaj in kako jih boste po novem?

„Z žago motoriko naši delavci zdaj podirajo drevesa, jih ročno razbijajo in zlagajo ter nalagajo na konjička, da jih pripelje do ceste. Lastnih konj GG nima več, pač pa imamo zaposlenega zasebnika s konji, ki ta dela opravlja. Na cesti je potrebno spet drva ročno nalagati na kamion. Po novem bo stroj s klesčami dvigal metrska polena in jih razvrščal na kamion. Računamo, da bomo tako napravo dobili že letos.“

Gozdni delavci so bili že od nekaj uvrščeni med najtežje poklice. V kakšnih razmerah delajo danes?

„Še prva leta po vojni so bivali gozdni delavci kar v gozdovih ali pa so se domov vozili z mopedi. Danes jih razvažamo s kombiji ali avtobusom na delovišča in tja jim dovažamo tudi topel obrok hrane. Izjema pri tem oddaljena delovišča, kjer bi prevoz stal nekajkrat več kot hrana. Prav zaradi izboljšanih razmer je tudi za delo v gozdarstvu vse več zanimanja.“

R. B.

KAM S KROMPIRJEM - Prejšnji teden so na tovorno železniško postajo v Bršljinu kmetje iz širše okolice mesta pripeljali krompir na zadružni odkup. Rečeno je bilo, da bodo 40 vagonov našega krompirja odposlali v Italijo, toda republiška inspekcija je vsega zavrgla, češ da je predebel ali presuh, da kvaliteta ne ustreza. Kmetje iz Brusnic, Otočca, Kronovega in drugih krajev so bili jezni, da je bilo kaj! Svetovali so jim namreč, naj krompir odpeljejo v predelavo na Mirno, toda kako ga spraviti tja, ko pa niso imeli goriva v traktorjih in ga tudi na črpalkah takrat ni bilo. (Foto: R. Bačer)

Glas baze v kongresno dvorano

Pred slovenskim kongresom ZK se bo v novomeški občini izvrstilo 5 tematskih razprav - Prvo o pridobivanju in ugotavljanju prihodka je iz svojih izkušenj pripravil Novoles

31. marca je bila v Novem mestu prva v vrsti tematskih razprav, ki sodijo v predkongresno dejavnost novomeških komunistov. Pet tematskih razprav so izbrali iz resolucije za področja, za katera ocenjujejo, da je bilo doslej premalo narejenega.

Namen tematskih razprav je oceniti dejansko stanje in ugotoviti, kako bi se komunisti kar najbolje organizirali, da bi v čim krajšem času dosegli naslednje uresničitev v resoluciji za 9. kongres zapisanih stališč. Hkrati pa bodo tematske razprave osnova za pripravo razprav delegatov na kongresu.

Novoles je kot nosilec prve razprave „Pridobivanje in ugotavljanje skupnega prihodka“ pripravil obširno gradivo, saj je znano, da je prav ta delovna organizacija doslej v teoriji in praksi v tem pogledu prišla najdlje. V razpravi pa so ugotovili, da za doseg te ciljev ni vselej potrebno kompleksno zajemanje podatkov, marveč da je tudi z enostavnejšo delovno metodo možno priti do boljših rezultatov.

Novolesovega modela ni možno enostavno prenašati na druge delovne organizacije, pač pa lahko služi kot dober vzorec za osnovo, ki jo je treba poenostaviti in prilagoditi potrebam drugih okolij. Na področju pridobivanja in ugotavljanja skupnega prihodka je v novomeški občini tudi v nekaterih drugih

Tudi Krka je letos v kleščah

5. aprila so se sešli komunisti tovarne zdravil Krka in razpravljali o gospodarjenju in razmerah ob sprejemanju letnega plana. Odkrito so spregovorili o vrsti težav, ki se ob zaostrenih pogojih gospodarjenja letos obetajo tudi kolektivu Krke. Doslej so izdelali že več različnih planov za leto 1982, v vsakem naslednjem se še bolj odrekajo prvotnim zamislim.

Kot so poudarjali na konferenci, so se letos znašli v „kleščah“, ker zvezni ukrep o omejitvi izvoza še vedno velja, hkrati pa zahtevajo skrb za nemoteno oskrbo z zdravili na domačem trgu. Gre za več milijonov manjkajočih deviz, ki so jih nameravali ustvariti prav z izvozom. Tudi sicer so devize letos osrednji Krkin problem, ki so ga osvetlili z več strani.

V referatih so govorili o finančnih težavah, o problematiki zaposlovanja in investiranja, o planiranju farmacevtske proizvodnje. O vsebinsko bogati konferenci komunistov Krke bomo še poročali.

R. B.

delovne organizacije postavili v vlogo, kakršno opredeljuje Zakon o združenem delu. Vsebinsko bogato pripravljene razprave se je od 40 vabljenih udeležilo žal le 18 ljudi. Vabljeni so bili delavci komunisti iz Novolesa; delavci, ki na tem področju delajo kot strokovnjaki, in komunisti iz delovnih organizacij, kjer bi taka razprava lahko spodbudila boljše delo, ter delegati za 9 kongres in člani konference in komiteja. Res pa je, da je bilo tokrat precej upravičeno odsotnih zaradi istočasnega seminarja v Portorožu.

ŠTIRILETNI OBRAČUN V SINDIKATIH

Za sredo, 7. aprila, je bila v Novem mestu sklicana seja občinskega sveta Zveze sindikatov, na kateri je dnevni red določal obravnavo uresničevanja sklepov plenuma o kulturi in pa obravnavo poročila o delu občinskega sindikalnega sveta za minulo štiriletno obdobje. Hkrati je bila kot ena najpomembnejših točk obravnavo kadrovske zadeve glede na volitve novega vodstva in organov sveta. Poročilo bomo objavili prihodnjič.

ZAMENJANI IMENI

V prejšnji številki našega lista smo na novomeški strani objavili fotografijo cicibanov z Drske v svojevrstnem vozilu. Pri tem je prišlo v podpisu slike do pomote pri imenih obeh varuš. Rikše za varovance ni naredil mož Vide Jerič, marveč Štefek Dolinarjeve, oba pa sta na sliki.

Več po domovini

Letos manj zanimanja za letovanje po hotelih

Prejšnja leta so ta čas ljudje že močno obiskovali potovalne agencije in si skušali rezervirati mesta za poletni dopust. Letos je slišati, da sta visoke cene in padec življenjske ravni marsikomu prekržali načrte. Kako je s tem, je pojasnil Branko Vidmar, vodja poslovne enote Kompas v Novem mestu:

„Res je letos za letovanje v hotelih med Dolenjci manj zanimanja, pač pa narašča interes za izletniški turizem, in to za potovanja po domovini. Ker ni deviz in so potovanja na tuje tudi zelo draga, je tovrstna dejavnost začela ubirati drugo smer. Pravo, kajti veliko naših ljudi Jugoslavije še na pozna! V prvem trimesečju letos smo imeli tretjino manj izletov na tuje kot ta čas lani. Tudi izleti po domovini so zaradi stabilizacije krajši, ne več 3- ali 4-dnevni, mapak je večina dvodnevni. Precej zanimanja je za obisk Ohrida, Visa, Budve, za izlet po poteh Avnoj in tudi Brioni se odpirajo turizmu.“

Kako pa je z rent a car posli, s katerimi ste se začeli baviti šele pred tremi meseci?

„Res gre za novo dejavnost, ki posluje sicer v sklopu naše poslovne, vendar gre za samostojen tozd. Sprva ljudje niso vedeli za ugodnost, ki jo nudimo z izposojanjem avtomobilov amo v Kompas, namreč: avto, od fička do mercedesa in tovornega vozila, lahko vzameš tu in ga pustiš na kateremkoli letališču. Predvsem se najeteja vozila poslužujejo poslovni ljudje, med

Branko Vidmar: „Delovne organizacije in zasebniki še ne poznajo možnosti ugodnega najema prikolic za letovanje.“

strankami pa je tudi nekaj zasebnikov in tujcev. Še neznana pa je med ljudmi ena od novih možnosti pri izposoji vozil, da namreč delovna organizacija najame prikolico za letovanje. Povsem opremljena prikolica Adria 450 stane za ves mesec 12.000 dinarjev, ima pa 4 ležišča. Imamo še vrsto ugodnih aranžmajev, za katere ljudje ne vedo. Med takimi so kreditne kartice, s katerimi dajemo vsakomur najmanj 10 odst. popusta za usluge. S temi novostmi, smo na začetku poti, upamo pa, da se bodo uveljavile.“

R. BAČER

Na kaj le čakajo podpisniki?

Letu dni še niso vsi podpisali družbenega dogovora o postavljanju in vzdrževanju spomenikov - Člani borčevske organizacije še vedno v središču vseh dogajanj

Skoda, da tako vsebinsko bogatih razprav, kakršne so se dvigale na letnih skupščinah združenj borcev po terenu, ni slišati zborih krajanov, je dejal Vinko Bambič, predsednik občinskega odbora ZZB NOV mesto na letni programski skupščini, ki je bila 30. marca. Borci ne razpravljajo več o svojih težavah, marveč o širši družbeni problematiki.

Poprečna starost borcev je že nad 65 let, temu primerno se slabša njihovo zdravstveno stanje, vendar ljub temu večina članstva zadovoljno sodeluje v družbenopolitičnem delu. Posebno se to opaža v raznih skupnostih. Okrog 450 članov ZZB pa je še v vodstvih raznih organov, predvsem jih štejejo za nepogrešljive v organih SLO.

Da je v preteklem letu občinski odbor uspešno delal, z njim vred pa tudi več komisij in članstvo, pričča visoko priznanje. Prejeli so namreč malo plaketo JLA.

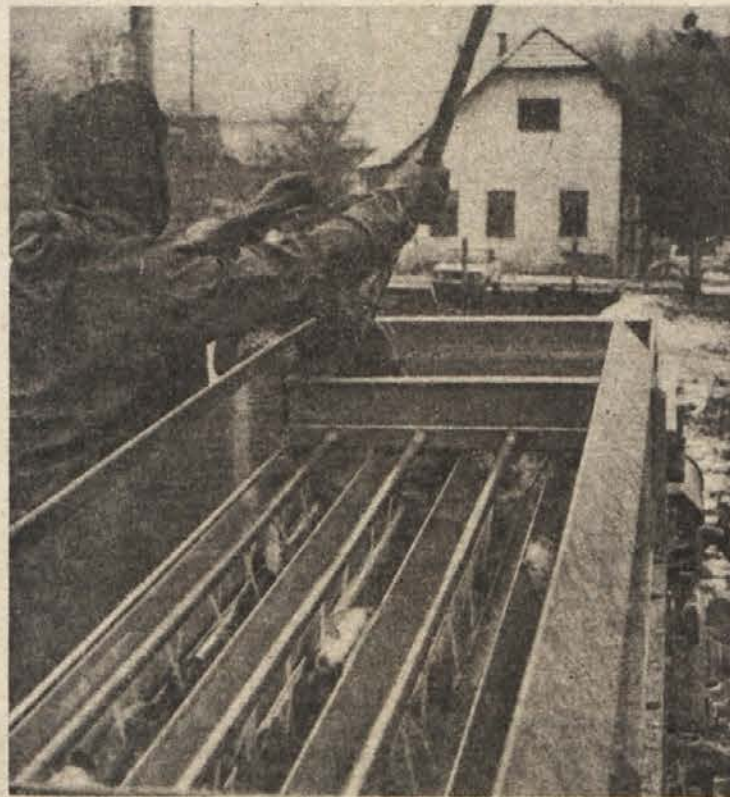
V razpravi so se na skupščini kritično dotaknili predvsem uresničevanja družbenega dogovora o postavljanju in vzdrževanju spome-

nikov. Leto dni že traja podpisovanje tega akta, pa ga še niso podpisale niti vse krajevne skupnosti in zato tudi vsebina dogovora še ni zaživel. To je vzrok, da še prihaja do nepotrebnih pomankljivosti.

S popisom je uvedena kartoteka vseh pomnikov NOB na novomeškem območju, manjkajo pa še podatki o nekaterih dogodkih, ki bi jih morali čimprej dopolniti. To so šteli za eno najpomembnejših nalog v novi delovni sezoni. Zaradi takih pomankljivosti se večasih pripeti, da v kakšnem kraju na hitro poskrbijo za obeležje iz NOB, ob tem pa nekateri pomembnejši dogodki ostajajo brez plošče ali spomenika. S tokratne skupščine velja posebej omeniti izvrstno predavanje upoko-

jenega generalmajorja Vlada Kocjana o zunanje-političnih dogodkih v svetu s posebnim poudarkom na Poljski.

R. B.

POZABLJAMO NA RIBE? - Ob vse dražjem mesu in slabi izbiri tega živila po mesnicah bi se pogosteje veljalo spomniti rib. V Ribogojnici na Dvoru vzrede letno okrog 100 ton postrvi, za katere sicer ne manjka kupcev v večjih krajih in po hotelih, domačini pa po njih še premalo segajo. (Foto: R. Bačer)

Novomeška kronika

LETOS PA ZAGOTOVO! - Želani je krajevna skupnost Mestne njive podpisala s Cestnim podjetjem pogodbo za asfaltiranje strmega dela Prisojne poti, vendar dela niso bila opravljena. Krajsani so pri posodobitvi te ceste veliko del opravili prostovoljno, pot pa bo asfaltirana najkasneje do konca junija letos.

RAZGIBANA DRSKA - Mladina te krajevne skupnosti je minuli petek popoldne spet privabila razen številnih tekmovalcev tudi mnoge krajsane k ogledu Teka po ulicah Drske. Pogoste in raznovrstne prireditve mladih so tudi pri starejših občanih deležne pohvale.

KJE SE ZATIKA? - V Novem mestu menda še ni bilo lokala, ki bi ostal zaradi prenove tako dolgo zaprt, kot je lokal na odlični točki na Glavnem trgu, kjer so prej prodajali klobuke. Kako si more mesto s takim pomankanjem poslovnih prostorov privoščiti tako počasnost, občanom ne gre v glavo!

ŠTIRJE FANTJE IN DEKLE - V novomeški porodnišnici je bilo v območja mesta pretekli teden rojenih 5 otrok. Rodile so: Milena Kovačič z Ragovske 10 a - Dejana; Sladžana Luganič iz Kotarjeve 4 - Igorja; Slavka Ovniček z Zagrebške 14 - Romano; Vida Darovec iz Segove 10 - Jerneja in Silvana Hudovornik iz Kristanove 32 - Grega.

ŽE PRVE SADIKE - Novomeška tržnica je bila zadnji teden, zlasti pa ob tržnih dneh, mnogo bolj obiskana kot sicer. Zgornji in spodnji del tržnice sta bila zasedena s prodajalci zelenjave, cvetja ter pridelkov okoliških kmetij. Značilno za tržnico ta čas je, da se začenja sezona prodaje sadik zgodnje solate in cvetja. Prodajali pa so tudi šope nageljnov, frezij in gerber po zelo znižanih cenah.

Ena gospa je rekla, da je očitno, česa si ljudje želijo številka Dolenjski lista, v katerem so bile prvopripravljene potegavščine, je bila najbolj brana zadnjem letu dni...

VAJENI DISCIPLINE

Glede sklepčnosti na sejah, ki se tako v družbenopolitičnih organizacijah, kot v nekaterih skupščinskih zborih in skupščinah interesnih skupnosti novomeške občine večkrat kritizira, so borci lahko za zgled. To je dokazala tudi prisotnost na nedavnih letnih programskih skupščinah ZZB NOV mesto, kjer je bilo od 71 delegatov navzočih 58. Pa tudi od manjkajočih je bilo osem opravičeno odsotnih.

V KMETIJSTVU GRE PREPOČASI

Glede hitrejšega napredka kmetijstva v novomeški občini je bila v zadnjem letu sprejeta že vrsta stališč in sklepov na raznih organih, kot je ugotovila zadnja občinska partijska konferenca, pa se le ti prepočasi prenašajo v prakso. Prav zato so naložili komunistom v kmetijstvu in drugod, da dogovorjeno in zapisano hitreje uresničijo. V prvi polovici letošnjega leta bo komite preveril, kaj je bilo narejenega.

Planinski dan bo na Lisci

Se eno uspešno leto planinskega društva „Lisca“ Sevnica – Krško – Peterici zvezni srebrni znaki

Planinsko društvo je že vrsto let eno najbolj množičnih v sevniški občini. Število članov se je dvignilo na 1.192. Pod mentorstvom društva je začela delati skupina na Mirni, ki se že osamosvaja v samostojno društvo.

Preštevilo bi bilo navajanje izleto posameznih skupin, denimo iz Jutranjke, Lisce, krške Tovarne papirja in celuloze, osnovnih šol Ane Gale ali Sava Kladnika. Pod okriljem planincev dela tudi smučarski klub s 311 člani. To zimo jim je sneg celo na Lisci obrnil hrbet, tako da bosta nova vlečnica in udarniško obnovljeni teptalni stroj povrnila trud v naslednjih sezonah. Zanimanje za smučarje je veliko. Samo za tečaj na Lisci se je prijavilo 100 šolarjev, a

je moral zaradi pomanjkanja snega, žal, odpasti.

Člani so tudi v minulem letu z lastnim prispevkom, predvsem v obliki članarine in druge dejavnosti,

– Občnega zbora Planinskega društva Lisca sta se 30. marca v sevniškem gasilskem domu med drugimi udeležila podpredsednik Planinske zveze Slovenije Tone Bučar in častni član inž. Henrik Čmak. Predsednik Lojze Anzelj, prof. Ljudmila Lipovšek, inž. Vinko Šeško, Franc Tihole in Tine Klemenčič so prejeli srebrne znake Planinske zveze Jugoslavije.

prispevali v blagajno društva več kot dve tretjini denarja. Ta znesek znaša več, kot je bilo porabljeno za izletništvo in tabore.

Letos je Planinskemu društvu Lisca zaupana izvedba dneva slovenskih planincev. Ponavadi se na takih srečanjih zbere tudi po 3.000 planincev. Ta šod bo na Lisci. To bo hkrati najlepša počastitev več jubilejev, ki so tako ali drugače letos povezani s to goro. Letos mineva namreč 80 let od postavitve prve Jurkove koč, 50 let izgradnje druge in 30 let postavitve Tončkovega doma.

A. Z.

Bruno Plavštajnar

Uspešen tečaj

Nastaja prva polnilnica za stekleničenje vin

Pri novoustanovljenem društvu vinogradnikov ožjega vinorodnega okoliša Dolenjske, Sevnica – Boštanj, vedno znova opozarjajo na gospodarski pomen te dejavnosti.

V register proizvajalcev vina in grozdi je vpisanih 353 vinogradnikov. To so običajno tudi tržni proizvajalci. Po katastru je v sevniški občini 503 hektarjev površin zasejanih z vinsko trto. Velik odziv – samo strokovno rez vinske trte si je ogledalo nad 200 vinogradnikov – kaže zanimanje ljudi za sodobnejše načine dela.

To zimo se je posebnega tečaja kletarstva in poljenja vina v steklenice pri grmki šoli iz sevniške občine udeležil Bruno Plavštajnar. Sam namreč pripravlja vse potrebno za ročno polnilnico.

Sevničan je izredno zadovoljen s predavanji strokovnjakov mariborskega Inštituta in Zadrudne zveze, hvaležen je tudi novomeškemu Društvu vinogradnikov, da so ta tečaj pripravili. „Bilo je skoraj 60 udeležencev. Očitno je, da vlada na Dolenjskem izredno zanimanje za strokovni dvig vinogradništva,“ opisuje ugodne vtise s tega tečaja in hkrati obžaluje, ker je bil iz sevniške občine sam tam. „Vinogradniki okrog Novega mesta, močno tudi iz trebanjske občine, to dejavnost po vsem sodeč gledajo tudi kot obliko turistične ponudbe. Zakaj ne bi od truda polnega pridelka vina tudi sami kaj več izžili neposredno?“ sodi o takem pristopu. Dobra vina bodo vse bolj cenjena, o tem se je prepričal tudi ob množičnem obisku ljudi na novomeški cvičkarji.

A. Z.

Kritično o delu delegacij

Ob koncu dveletnega mandatnega obdobja so v Trebnjem ocenili delovanje delegacij

Na skupnem zasedanju vseh treh zborov trebanjske občinske skupščine, ki je bila pretekli teden v Trebnjem, so delegati sprejeli poročila o delu občinskih upravnih organov, sodišča združenega dela, družbenega pravobranilca samoupravljanja, postaje milice, sodnika za prekrške, inšpekcijskih služb in drugih organov. Ob izteku drugega mandatnega obdobja delegatskih skupščin pa so ocenili tudi delovanje delegatskega sistema.

Kot piše v obširnem poročilu, ki je bilo pripravljeno za sejo, je bilo delo delegacij zadovoljivo, vendar je bilo v razpravi izrečenih tudi nekaj kritičnih pripomb, ki jih bodo morali upoštevati predvsem delegati skupščine v novem sestavu. Čeprav so bili delegati zbora združenega dela med najbolj rednimi na sejah skupščine, je bilo zanje rečeno, da so prav oni najmanj razpravljali o spremembah družbenoekonomskih odnosov, pa tudi o zaključnih računih jim beseda ni najbolj

tekla. Vendar krivda za to ni samo v delegatih, saj je bilo v preteklem obdobju čutili še premajhno povezanost delegacij s strokovnimi in samoupravnimi organi v temeljnih samoupravnih okoljih, pa tudi družbenopolitične organizacije so večkrat stale ob strani. Druga precejšnja slabost pri delegatskem odločanju je bila, da delo delegacij družbenopolitične skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti ni bilo vedno najboljše povezano in uglaseno. Sploh pa je spet prišla na dan stara slabost v delu delegacij, ki je v preslabem in prereditnem povezovanju z bazo, tako da se včasih zdi, kot da so delegacije nekakšni organi občinske skupščine. Slabosti je bilo naštetih še več, a za nobeno ni bilo rečeno, da se jih ne bi dalo odpraviti. Še posebno bo to moč doseči, če se bodo delegati v večjem številu udeleževali izobraževalnih programov, ki jih zanje pripravlja Socialistična zveza.

Sicer razprava na seji skupščine, kateri je to bilo zadnje zasedanje, ni bila pretirano živahna, nekaj več pripomb so delegati imeli le o delu inšpek-

cijskih služb pa o poročilu o socializaciji romov, kjer da se iz leta v leto ponavljajo eni in isti dosežki. Na seji so sprejeli tudi proračun občine in informacijo o poslovanju organizacij združenega dela v preteklem letu.

J. S.

DONIT: IZVOZ BODO MOČNO POVEČALI

Donitov tozd iz Velike Loke je lani dosegel plan količinske proizvodnje, precej pa je presejel prihodek in dohodek, kar pa je posledica višjih cen. Zaradi različnih težav so precej zaostali za načrti izvoza, saj so dosegli le dobrih 30 odst. plana. Zato pa imajo letos v načrtu precej povečati količinsko proizvodnjo, prav tako pa bodo povečali izvoz na zunanje trge, večinoma na konvertibilna tržišča, kamor bodo izvozili za 660 odst. več izdelkov kot lani.

MLADINCI Z MIRNE NAJBOLJ USPEŠNI

Trebanjska občinska konferenca je v soboto v Trebnjem pripravila kviz „Tito – revolucija – mir“, katerega se je udeležilo 36 tekmovalcev. V konkurenci osnovnih šol so se najbolj odrezali mladinci z osnovne šole Mirna, Vesna Kramar, Hinko Urbančič in Mija Papež, ki so zasedli prva tri mesta. V konkurenci osnovnih organizacij ZSMS iz krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela pa so prva tri mesta zasedli: Vanja Urbič iz osnovne organizacije Ponikve, Branko Janežič iz Donita in Evgen Čeh iz OO ZSMS Ponikve. Istega dne je bilo srečanje z delavci Donita v Veliki Loki; tam je bilo tudi tekmovanje v šoharki, v katerem so zmagali brigadirji, ki so se tekmovanja udeležili v okviru dneva brigadirjev. V popul-danskih urah je bil na Debencu pri Mirni slavnosten zaključek mladinske in partijske politične šole, v okviru dneva brigadirjev 1. aprila pa je bilo po krajevnih skupnostih tudi več mladinskih delovnih akcij.

RAZSVETLJAVA ZA SPOMENIK NOB

Borci in mladinci iz krajevnih skupnosti Mirna so imeli v soboto delovno akcijo pri spomeniku NOB na Rojah. Izkopali in zasuli so jarek za električni kabel, ki bo napajal električno razsvetljava spomenika. Poleg borcev se je akcije udeležilo 30 mladincev.

GRADNJA BO KONČANA JUNIJA – Gradnja mrliške vežice v Trebnjem bo končana do konca junija. Objekt bo veljal skupaj z opremo več kot šest milijonov dinarjev; gradi ga domače gradbeno podjetje Tregrad. Denar zanj so krajani večinoma zbrali s krajevnim samopriskom, čakajo pa še na dodatne denarne prispevke komunalne skupnosti.

IZ KRAJA V KRAJ

TATOVNI POZNAJO POTREBE TRGA – Menda kar precej traktorjev v trebanjski občini brezmočno stoji na dvoriščih. Manjka namreč nafte in rezervnih delov. Zadruga zaradi tega je huda, saj se začena spomladanska setev. Žal so v teh razmerah pokazali največ poslovne duha tatovi, ki so se z veliko gorečnostjo spravili na krajo rezervnih delov za traktorje. Kot je bilo moč slišati na seji občinske skupščine, kjer so delegati poslušali tudi poročilo postaje milice o kršitvah zakonov, najbolj narašča število teh kraj.

NI ČUDNO, DA UVAŽAMO STARO ŽELEZO – Pred dnevi se je zgodilo, da je neki trebanjski občan pripeljal v podružnico mariborske Surovine okoli tona starega železa. Za vse skupaj je dobil pribl. 300 dinarjev. Jasno je, da s tem ni dobil plačane niti svojega dela niti prevoza. Resda so se tamkajšnji „surovinarji“ nekaj opravičevali in ponujali še nekaj denarja, a občan je bil preveč jezen, da bi šel ponj. Cisto brez učinka pa ta primer le ni bil: občan je spoznal, zakaj moramo za staro železo odštevati dragocene devize...

BO TRŽNICA, BO – Zdi se, da bodo trebanjski občani že letos ali drugo leto dočakali novo tržnico. Tudi prostor zanj je okvirno že določen, le v razpravi o osnutku urbanističnega načrta se bodo morali izreči, ali se z njo strinjajo. Seveda tržnica še ne bo rešila vprašanja preskrbe in trebanjski občini. Na njej bo treba poskrbeti tudi za dobro ponudbo zelenjave in drugih živil, ki jih zdaj pogosto manjka.

KURE NE VEDO, DA ŽIVE NA MESTNEM ZEMLIŠČU – Mesne krize in druge zadrege s prehrano silijo vse več Mirenčanov, da doma redke kure. Žal pa niti kure niti njihovi lastniki ne vedo, da žive na mestnem zemljišču, kjer naj bi vladal red. In tako popasejo po vrtovih vso solato in še rože zraven.

Nežni purčki

Vidmarjeva iz Grma vzredi na leto prelo 10 tisoč puranov

Piščančjega mesa včasih zmanjka, temu pa je vzrok pomanjkanje krme in njena slaba kakovost. Ponudba bo lahko še manjša, saj se rejci piščancev pritožujejo, da se jim reja ne spleča. V nasprotju s piščanci je reja puranov še kar donosna. Tako vsaj pravi Julijana Vidmar – Zupančič iz Grma pri Trebnjem, ki je že 18. leto kooperantka ljubljanske Emone.

„V eni izmeni vzredimo pri nas 5.500 puranov. Dobimo jih iz Svetozareva stare komaj en dan. In pogovor, občutljiv kot purček, v rešnici velja. Prve dni je treba biti pri njih noč in dan jih spodbujati, da začno jesti, pa še za pravo toploto je treba skrbeti. Vendar tudi drugega dela ne manjka. Takoj na začetku je treba določiti njihov spol, kar opravita dva Japonca, posebej izurjena za ta posel. Ta razvrstitev po spolu je potrebna, saj purice v treh mesecih pridobe na teži za štiri kilograme, purani pa v štirih mesecih od 8 do 10 kilogramov. Že po treh tednih jih cepimo, po treh mesecih pa spet. Tedaj nam mora pomagati tudi šest ljudi. Na kilogram prirejenega mesa dobimo 10 dinarjev. Vendar so stroški precejšnji. Porabimo veliko gorilnega olja, katerega dobava ni vedno redna, potrosimo pa jim od 70 do 90 ton krmil.“

Za zdaj je dobava krmil dobra, pravi Vidmarjeva, pa tudi kvaliteta so dovolj. Tako da po tej strani ni hudih skrbi. Težko

Julijana Vidmar

pa je, ker Vidmarjeva nima pogodbe o reji puranov, pa tudi oprema ni primerna, saj so purani težke živali in to opremo večkrat tako ali drugače poškodujejo. Da bi opremo spremenili, pa še ne mislijo, saj se z rejo puranov ukvarjajo šele dve leti in ne vedo, koliko časa bodo še lahko vztrajali pri tem poslu. Vse delo s purani, ki ga je kljub avtomatskemu krmiljenju ravno dovolj za Julijano in njeno mamo, je nezanesljivo tudi po drugi strani. Vidmarjeva namreč ni zavarovana ne zdravstveno ne pokojninsko in je glede tega precej negotova. Ker je reja puranov njihov edini vir dohodka, saj tisto malo zemlje, ki je še imajo, niti ne obdelujejo več, se sprašujejo tudi, kako bo z novimi davki. Toda Vidmarjeva ne misli odnehati, saj je 18 let le predolga doba, da bi to delo opustila, še posebej, ker se reja še kar spleča in denar, ki ga zanj dobe, odtehta vse skrbi. Vsaj za zdaj! Kako bo naprej, pa bo morala povedati še Emone in davkarji, ki bodo merili njen dejanski dohodek.

J. S.

DOBRO POSLOVALI

Predsednik občinskega izvršnega sveta Franc Ogorevc je delegate vseh treh zborov občinske skupščine na zadnji seji na kratko seznanil s poslovanjem v minulem letu. Razultate gospodarjenja za lani na splošno ocenjujejo ugodno. Analitiki opozarjajo na visoke prispevke za samoupravne interesne skupnosti, ki so bile večje kar za 41 odst. Ravno obratno, kot je bilo to zastavljeno v občinski resoluciji o gospodarjenju, je potekalo zaposlovanje. Gospodarstvo je zaposlovalo več le 1 odst., čeprav so predvideli 2%, v gospodarstvu pa znaša porast kar 4 odst., čeprav so predvideli le 1 odst.

A. Z.

POMOČ OKROGLICAM

Na Okroglicah v sevniški občini so pred nedavnim ustanovili mladinsko organizacijo. Mladi družno s krajani gradijo cesto. To soboto, če bo primerno vreme za delo, jim nameravajo priskočiti na pomoč mladi iz Sevnice in člani kluba brigadirjev. Mladi na Okroglicah so si nasploh zastavili lep delovni program.

VEČ SREČE ČETRTIČ?

Cvetni nastavki v obsežnih sadovnjakih sevniškega Kmetijskega kombinata dobro kažejo. Doslej so imeli tri leta zapored pozebo. Če letos te smole ne bo, bodo imeli v jeseni, če jim kajpak ne ponagajajo še druge ujme, lep pridelek sadja.

ZVEZNO PRIZNANJE BOŠTANJČANOM

Boštanjka krajevna skupnost je dobila vabilo, naj se njeni predstavniki jutri udeležijo v Ljubljani seje skupnosti slovenskih občin. Na tej seji, kjer bodo počastili 20-letnico delovanja te skupnosti, bodo boštanjski krajevni skupnosti izročili priznanje Zvezne konference SZDL. Le-ta jim podeljuje to visoko priznanje za prispevek pri razvoju delegatskega sistema in samoupravnih odnosov.

Porodniška končno tudi kmetičam

Referendum in volitve v organe obrata za kooperacijo bodo v nedeljo, 18. aprila

Prenekatera kmetiča je, ko se je primerjala z delavko, navedla, da ob porodu ostaja brez vsakršnega nadomestila.

Po črki zakona ima zdaj združena kmetiča, tista, ki podpiše člansko pogodbo v temeljnem obratu za kooperacijo, pravo do pokojninsko-invalidskega zavarovanja in zdravstvenega zavarovanja. Pravkar se urejuje se potrebno, da bi v času porodniškega dopusta prejela tudi denarno nadomestilo. Mesečno naj bi prejela toliko, kot znaša zadržani osebni dohodek, kar naj bi bilo 5.300 dinarjev na mesec. Kot pravi inž. Jožica Mlakar, vodja

da ženske v mnogih primerih, niso članice obrata za kooperacijo – celo v primerih, ko zaradi močnejše zaposlitve opravljajo večino del na kmetiji.

Kakorkoli že, 6.300 dinarjev mesečno je lahko skromni kmečki ženi materi dobrodošla pomoč. Samoupravni sporazum, o katerem se bodo kooperanti izrekli na referendumu v nedeljo, 18. aprila, ne more biti brez obveznosti. Predvideno je, da bi član prispeval 730,80 dinarjev na leto. Znesek je izračunan po stopnji 1,16 od osnove, ki se jemlje od zakonsko določenega najnižjega osebnega dohodka v republiki. Omenjeni stotaki ne bi smeli nikogar odvrnati.

A. ŽELEZNIK

ZA KAJ GRE SAMOPRISPEVEK?

Sklad za gradnjo šol in vrtec v sevniški občini je delegatom občinske izobraževalne skupnosti poročal o izvršitvi načrta v minulem letu. Samopriskpeva, se je nabralo 14.440.662 dinarjev, sklad je imel lani 25.755.819 dinarjev prihodkov. Za avtobusni postajališča so namenili 270 tisočakov, projekt poklone oblačilne šole 3,2 milijona dinarjev, za ureditev okolice sevniške osnovne šole so doplačali 350 tisočakov, za adaptacijo šole v Luki pri Zidanem mostu 800.000 dinarjev. Osnovnim šolam so vrtili za leto 1980 nekaj nad 2,5 milijona dinarjev. Za ureditev razsvetljave pri krmeljski šoli so namenili 520 tisočakov, pot do kulnije pri sevniški osnovni šoli 131 tisočakov. Največji znesek je odplačilo posojil – nekaj nad 15 milijonov dinarjev. Skupaj so lani znašali odhodki tega sklada 23.995.075,70 dinarjev, tako da je bilo mogoče prenesti v to leto nekaj nad 1,7 milijona dinarjev.

DRUŽNO ZA PARKIRIŠČE

Prihodni teden naj bi v Sevnici asfaltirali parkirno nasproti samopostrežne trgovine št. 12. Denar za to delo so zagotovili krajevna skupnost, Mercator – tozd Trgovina in ABC – hotel Ajdovec. Urejšajo tudi del zemljišča poleg avtobusnega postajališča, seveda v makadamski izvedbi.

VISJA ŠOLNINA – Na seji skupščine izobraževalne skupnosti so določili prispevek za glasbeno šolo. To seveda pomeni, da bodo starši otrok, ki obiskujejo oddelek te hrastniške šole, morali seči globlje v žep za šolnino.

SEKCIJA AMD – Drugo nedeljo v maju naj bi na Studencu ustanovili sekcijo sevniškega AMD. Na ta dan pripravljajo pri sevniškem AMD rally po cesti na Studenec.

SEVNIŠKI PABERKI

LEP ZGLED – Stefan Simončič, trenutno živi v domu upokojencev v Sevnici, je krepko podpril prizadevanja blažiskih gasilcev pri urejanju letošnjega občinskega praznika urekom za gradnjo daroval star milijon. Gasilci bodo ta prispevek koristno uporabili.

BRIGADIRJI NA PLANEM – Dan brigadirjev 1. april so delovno počastili tudi sevniški brigadirji. Njihovo glasilo je sicer nared, vendar ga strojev v mestu niso mogli razmnožiti. So pa počistili okolico spomeniščnim materialom in v trgovini s tudi pano s slikami iz brigadirskega življenja. Po vsej verjetnosti bo sevniška brigada letos odšla na delovne polnoštevne.

SEVNIŠKI VESTNIK

Št. 8 (1704) 8. aprila 1982

TREBANJSKE NOVICE

Zemlji se vrača njena cena

Za začetek popis neobdelanih zemljišč - Zmeraj večje zanimanje za zemljo

Za začetek je metliška kmetijska zemljiška skupnost popisala neobdelana oziroma slabobdelana zemljišča v krajevnih skupnostih Podzemelj, Gradac in Metlika, se pravi v ravninskem predelu občine, kjer je tudi najboljša zemlja.

Ena glavnih ugotovitev te akcije, je, da je v tem predelu zelo malo povsem neobdelane zemlje, le kakih 10 hektarjev, veliko pa je slabo obdelanih zemljišč, kar velja zlasti za okoličarje Metlike in tako rekoč za celo krajevno skupnost Gradac, kjer je večina njiv zatravljenih; le-te sicer kosijo, vendar bi se, če bi bile primerno obdelane, dalo iz njih dobiti veliko več.

Na kmetijski zemljiški skupnosti so naredili seznam lastnikov neobdelanih zemljišč, določili posebno komisijo, ki se bo pogovorila z okoli 30 lastniki teh zemljišč. Vendar tudi to ne bo lahko, saj je že sedaj znano, da precej teh lastnikov ne živi v metliški občini ali pa so to ostareli ljudje, ki so pri hiši ostali brez sposobne delovne sile. V komisiji, ki se bo pogovorila s temi ljudmi, je poleg predstavnika kmetijske zadruga, kmetijske zemljiške skupnosti in kmetijskega inšpektorja tudi socialna delavka, saj je zapuščena zemlja marsikje povezana s socialnimi problemi lastnikov.

Kmetijska zemljiška skupnost želi, da bi čimveč takih zemljišč po sporazumni poti dobila za najmanj pet let v kmetijsko-zemljiški sklad; lastnika bi oprostil davka, zemljo pa dali v zakup tistemu, ki jo je pripravljen obdelovati. Zadnji dve leti je povpraševanje po zemlji v občini precejšnje; kmetje so se že specializirali in jim zemlje primanjkuje. Nasploh ne drži, da ljudje nočejo več obdelovati zemlje, nasprotno: zmeraj več jih je, ki bi radi delali na kmetiji. V metliški

kmetijski zemljiški skupnosti pravijo, da bi jo, če bi imeli na voljo 50 ha zemlje, razdelili v zakup v enem dopoldnevu.

A. B.

Pred kongresom

Vrsta predkongresnih aktivnosti - Razstava v muzeju

V okviru predkongresne aktivnosti potekajo v metliški občini v osnovnih organizacijah ZK razprave o kongresnih dokumentih, še posebej o osnutku resolucije 9. kongresa ZKS. Vendar se v teh razpravah ne omejujejo zgolj na osnutek resolucije, marveč skušajo kar se da oceniti tudi razmere v svojem okolju, kar je v nekem smislu nadaljevanje programsko-volilnih sej osnovnih organizacij, oziroma uresničevanje na teh sejah zastavljenih nalog.

Pred kongresom bodo v Belokranjskem muzeju pripravili razstavo o dosedanjih kongresih ZK in delavsko-kmečkem gibanju v Beli krajini. Vrsta aktivnosti poteka po šolah, delovnih organizacijah in drugod; med drugim bodo učenci osnovne šole pripravili posebno številko svojega glasila, posvečeno kongresu ZKS. V občini še posebej poudarjajo, da mora biti predkongresna aktivnost v vseh okolišjih usmerjena v uresničevanje zastavljenih nalog.

STAROTRŠKO KOLO - Folklorna skupina iz Starega trga je ena tistih skupin, ki že vsa leta nastopajo na največji folklorni prireditvi v Beli krajini, na jurjevanju. Seveda v krajevni skupnosti ni proslave, da ne bi nastopila tudi folklorna skupina, ki se je gledalci vedno znova razveselijo.

ŠTAFETA MLADOSTI V ČRNOMLJU

Letošnja štafeta mladosti bo v črnomaljski občini dva dneva. V torek, 27. aprila, bodo črnomaljski mladinci štafetno palico sprejeli od metliških vrstnikov v Gradcu ob 18.40. Štafeta bo nadaljevala pot preko Semiča v Črnomelj, kjer bo ob 19.30 na prostoru za jurjevanje osrednja občinska proslava, posvečena štafeti mladosti, dnevu OF in 1. maju. Če bo slabo vreme, bo prireditve v športni dvorani. Štafeta bo prenočila v Črnomlju, naslednji dan pa nadaljevala pot do Dragatuša, Vinice in Starega trga, kjer jo bodo predali mladincem iz kočevske občine.

Manj denarja za zdravilišča

Borci v črnomaljski občini so še posebno delovni v krajevnih skupnostih - Letos 40-letnica ustanovitve Belokranjskega odreda - Posebna doba buri duhove

V črnomaljski občini je nekaj čez 3.000 borcev. V zadnjem letu so bili borci še posebno aktivni v krajevnih skupnostih, njihovo dejavnost pa je bilo čutiti tudi na vseh drugih področjih, kar velja zlasti še za delo v okviru splošne ljudske obrambe in družbene samozastite. Tako je samo v zaključni akciji NNNP, ki je lani potekala pod geslom „Mirna gora 81“, sodelovalo okoli 600 borcev.

V letošnjem letu bodo pooblastili 40-letnico ustanovitve Belokranjskega odreda; o tem bodo borci na vseh šolah v

občini pripravili posebno predavanja. Komisija za razvijanje in negovanje tradicij NOB in spomeniške dejavnosti pa je pripravila na predlog krajevnih konferenc program ureditve partizanskih grobov in pokopališč v Brezovi rebri, Vojni vasi, Zapudju in pri bolnici Kremen.

Borci so zadovoljni z delom dispanzerja za borce. Na sistemskih pregledih so odkrili največ sladkornih bolnikov, veliko borcev ima visok krvni pritisk, manj pa je boleznih srca, ožilja in okvar jeter. V okviru dispanzerja za borce bo treba posvetiti več pozornosti patražni službi in obiskom borcev na domu, v zobozdravstveni ambulanti pa bodo skušali rešiti vprašanje zobotehnika; sedaj je samo eden, potreba pa je veliko več.

Letos bo na voljo manj denarja za zdraviliško zdravljenje borcev, okoli 1,5 milijona di-

narjev, kar bo zadostovalo le za zdravljenje kakih 60 borcev, zlasti takih, ki so prestali težjo operacijo in jim je potrebna rehabilitacija v toplicah.

V zadnjem času je posebna komisija obravnavala 52 zahtev za priznanje posebne dobe, v glavnem gre za obnovo postopkov, ko hočejo posamezniki doseči priznanje dvojne dobe, čeprav do tega niso upravičeni. Zal pa se prevečkrat dogaja, da prav to občutljivo vprašanje nekateri uporabljajo za gonjo proti drugim, pritožbe romajo na razne naslove. Vsekakor velja, da je treba neupravičeno priznanje posebno dobo dokazati s pisnimi dokazili. Lani so v občini ugodno rešili 53 prošev za stalno priznavalnino, 24 pa zavrnili, nekaterim borcem pa so priznavalnino ukiniteli. Tako prejema sedaj priznavalnino 781 borcev; najnižja znaša 500 dinarjev, najvišja pa 5.000 dinarjev. Zaradi pomanjkanja denarja večina upravičencev ne dobi najvišje možne priznavalnine in povprečna priznavalnina znaša dobra dva tisočaka na mesec.

A. B.

NOV SESTAV KOMITEJA

Komite občinske konference ZKS Metlika šteje devet članov: sekretar je Jože Matekovič; Milena Hočevar (za kulturo, vzgojo in izobraževanje); Jože Nemanič (kmetijstvo), Niko Ovniček (informiranje), Tone Šuklje (SLO in DS), Anton Tomič (družbeno-ekonomski sistem), Peter Trinko (politični sistem), Marija Vukmanič (družbenopolitične organizacije), Anton Zupančič (organiziranost in razvoj ter kadrovska vprašanja).

UREDITEV KRIŽIŠČA - Na križišču pri pildu je novomeško cestno podjetje začelo dela za ureditev križišča; podobna dela potekajo tudi pri samopostrežni trgovini, kjer hkrati komunalno urejajo zazidalni okoliš za novo poslovno-stanovanjsko središče. Metliška komunalna skupnost pa bo posodobila Cesto XV. brigade, povezavo med obema križiščema. Ko bo to narejeno, bo promet skozi Metliko precej razbremenjen.

SPREHOD PO METLIKI

Nič ne bo odveč, če zapišemo še kakšno besedo o radijski odaji Kar znaš, to veljaš, ki bo v Metliki 21. aprila, in sicer v kulturnem domu Edvarda Kardelja. Prav bi bilo, če bi dovolj gledalcev in nastopajočih, ki bodo morali opraviti 15. 4. avdicijo. Tudi preizkus bo v kulturnem domu Edvarda Kardelja, nanj pa lahko pridejo: recitatorji, pevci, ansambli, pesniki, igralci, kantavtorji, instrumentalisti, humoristi, in to iz vse Bele krajine, kajti oddaja ni namenjena le Metličanom. Opo-gumiti se je treba in priti!

16. in 17. APRILA BO METLIKA GOSTILA pionirje, sodelavce jugoslovanskih pionirskih iger, ki so potekale pod naslovom Gasilstvo v domačem kraju V Metliki bo prišlo preko petdeset pionirjev in prav toliko mentorjev, ki bodo gostje domačinov. V osnovni šoli jim pripravljajo kulturno-zabavni program, podelili jim bodo priznanja in nagrade, med drugim pa si bodo ogledali tudi Belokranjski in Slovenski gasilski muzej. Poleg mentorjev in pionirjev - raziskovalcev so povabili

organizatorji (Gasilska zveza Slovenije in Občinska gasilska zveza) v Belo krajino še vrsto gostov.

V JEDILNICI KMETIJSKE ZADRUGE, kamor hodi malicat kar precej ljudi, so dobili pred kratkim razglasno postajo, ki poskrbi za glasbo, a tudi za krajša obvestila. Obveščeno se je tako malce povečala, zvočniki so nadomestili plakate, ki jih mladina sicer zelo rada trga z razglasnih desk. Plakati so, žal, varni le za šipami izložb, kakor hitro so na prostem, izginejo prej kot v dveh urah. Nekomu bo treba naviti ušesa, prej ne bo miru.

V DELOVNI ORGANIZACIJI BETI so se odločili urediti svoj zaščitni znak - napis. V preteklosti so se pojavljali vse preveč različni napisi, s črkami, ki so se med seboj razlikovale. Končno so temu napravili konec naročili so študijo in ni več daleč čas, ko se bo lahko uporabljal le sprejeti znak. Tako je tudi prav, saj ne gre, da bi v dobro uglasenem orkestru piskal vsak, kot se mu vzljubi.

Prodajalci so v škripcih

Trgovine s čevlji so kljub veliki izbiri vse manj obiskane

Počasna rast osebnih dohodkov ter hitri skoki cen potrošniških artiklov so povzročili upadanje kupne moči ljudi, kar še najbolj občutijo trgovci, predvsem tisti, ki prodajajo blago, ki za prebivalce ni eksistenčnega pomena.

O težavah, ki tarejo prodajalce čevljev, je potožil poslovodja prodajalne čevljev „Josip Kraš“ v Metliki Janez Kompare. „Z blagom smo dobro založeni, saj je del spomladansko-poletne kolekcije že prispel, konec meseca pa bomo dobili še preostali del. Toda kljub temu našo prodajalno obišče malo strank. Vzrok je prav gotovo v tem, da ljudje posvečajo več pozornosti vzdrževanju in popraviljanju čevljev ter jih ne zavržejo, dokler za

popravilo res niso več primerni. Težko je namreč odšteti okrog 1.300 dinarjev, kolikor stane danes povprečno par čevljev.“

Pri „Krašu“ so imeli razprodajo, a so tudi čevlji z znižano ceno ostali na policah. Težava je namreč v tem, da sme imeti trgovina razprodajo le enkrat na leto, torej pozimi, ko za poletne modele ni zanimanja. Poleg teh ostajajo predvsem čevlji z majhnimi številkami. Poslovodja meni, da kupci sicer ne odklanjajo razprodaj, vendar pa tudi takrat zahtevajo le najboljše blago.

„Vse, tako kupce kot trgovce, pa tišči še nekaj: slaba kvaliteta čevljev, kar ima za posledico veliko reklamacij. Norme v tovarnah so visoke, delavci jih težko dosegajo, zato hitijo z delom, ki je nezadovoljivo opravljeno. Težave so tudi z lepilom, ki ga ne moremo uvažati, domače pa je tako slabe kvalitete, da kaj kmalu popusti. Tudi to, žal ni prispevek k naši stabilizaciji,“ končuje svoje misli Janez Kompare.

M. KRUMPAČNIK

TEŽKA NALOGA

Občinska resolucija nalaga črnomaljski skupnosti za cene izredno težko nalogo in vprašanje je, če ji bo ta skupnost lahko kos, kajti v največji meri to ni odvisno od nje. Po resoluciji se cene do konca letošnjega leta v primerjavi z lanskim decembrom ne bi smele povečati povprečno za več kot 15 odstotkov; za gibanje cen v teh okvirih naj bi bila odgovorna občinska skupnost. V ozkih okvirih 15 odstotkov je, po dosedanjih izkušnjah sodeč, skupnosti edino upanje čudežna moč statistike, ki je tudi ob zadnji podražitvi bencina dokazovala, da se zaradi tega življenjski stroški tako rekoč sploh niso povečali.

Znanja ni nikoli dovolj

Idejnopolitičnega usposabljanja se udeležuje okoli 15 odst. članov Zveze komunistov v črnomaljski občini

V občinski organizaciji Zveze komunistov v črnomaljski občini se okoli 15 odstotkov članov vsako leto udeleži te ali one oblike idejnopolitičnega usposabljanja. V zadnjem času se osip manjša, odnos slušateljev do tega usposabljanja je odgovornejši, saj je znanje, pridobljeno v raznih oblikah tega izobraževanja, zelo široko in ga člani Zveze komunistov s pridom uporabljajo pri svojem družbenopolitičnem delovanju.

V tej izobraževalni sezoni je bil lani oktobra enotedenski seminar za kandidate za sprejem v ZK, ki se ga je udeležilo 28 slušateljev novembra sta potekala seminarja za okoli 60 novosprejetih članov ZK. Občinsko politično šolo, ki je trajala od decembra do februarja, pa je obiskovalo 22 slušateljev; 19 slušateljev je od oktobra do konca marca delalo dopisno šolo marksizma, 6 pa jih je teorijo in prakso marksizma spoznavalo v trimesečnem seminarju v Novem mestu. Enoletno politično šolo

centralnega komiteja ZKS v Ljubljani obiskuje en slušatelj iz občine, 6 članov ZK iz občine pa se je udeležilo enotedenskega seminarja o samoupravljanju v združenem delu, ki je bil v Dolenjskih Toplicah.

V okviru idejnopolitičnega usposabljanja so med zimskimi šolskimi počitnicami pripravili dvodnevni seminar za vse prosvetne delavce v občini, ki je potekal po prirejenem programu dopisne šole marksizma. Prav tedaj pa poteka v občini usposabljanje na novo izvoljenih sekretariatov osnovnih organizacij ZK.

ČRNOMALJSKI DROBIR

NOVI ZVOKI - Črnomaljska godba na pihala, ki jo zadnja leta uspešno vodi Silvester Mihelčič st., je zadnje soboto v kulturnem domu pripravila samostojen koncert; izvedli so ga z novimi instrumenti, ki so jih dobili pred kratkim.

GASILSKI OBISK - Konec tedna so v Črnomlju prišli na obisk predstavniki gasilske zveze iz pobratene občine Duga Resa. Gostje so si ogledali tudi gasilski muzej v Metliki. V Črnomlju pa delovno organizacijo Belt. Seveda so si gasilci iz pobratenih občin izmenjali izkušnje, ki so si jih eni in drugi pridobili v boju za čim večjo požarno varnost.

EKIPI STA ZBRANI - Na sobotnem občinskem kviz tekmovalju „Tito - revolucija - mir“ v črnomaljskem domu JLA se je pomerilo okoli 30 mladih iz osnovnih in

srednjih šol ter delovnih organizacij in krajevnih skupnosti. Med osnovnimi ekipami celodnevnih šol Lijane Hožjan, Marjeta Gregorič in Zvonka Starha, med starejšimi 4. letnik črnomaljske gimnazije Sonja Kolar, Jožica Balkovec in Majda Zabar. Šek. Ti dve ekipi bosta zastopali občino na medobčinskem tekmovalju 24. aprila v Metliki.

TABORNIŠKE PRIPRAVE pomladjo so oživelj tudi taborniki črnomaljskega odreda Belih bregov, šteje nekaj čez sto tabornikov, ki se bodo pripravljali na odmor v mnogoboj, ki ga bodo pripravili konec aprila v okviru dneva tabornikov. Seveda se bodo črnomaljski taborniki udeležili tudi področnega mnogoboja v Dolenjskih Toplicah.

Črnomaljski poročevalec

Knol in Mikulič častna občana

Plaketo 26. marca Radu Jakinu iz Ljubljane, Urbanovo nagrado pa Riku

Ob letošnjem prazniku občine Ribnica so podelili zaslužnim posameznikom in organizacijam občinske nagrade in priznanja. Naziv častnega občana sta prejela Vinko Knol in Karel Mikulič.

VINKO KNOL se je rodil 1916 v Ribnici. Bil je član prve ribniške partijske organizacije v letu 1940, v prvem vojnem letu pa propagandist osvobodilnega gibanja. Bil je komisar prve ribniške čete, kasneje pa je opravljal vrsto odgovornih dolžnosti v oblastnih, političnih in vojaških organih. Udeležil se je tudi Kočevskega zbora leta 1943. Je nosilec partizanske spomenice. Po vojni je opravljal številne odgovorne dolžnosti v republiki in federaciji. Bil je tudi diplomat v tujini. Danes deluje v odboru aktivistov Barje-Kolpa in v drugih političnih organizacijah.

KAREL MIKULIČ se je rodil 1916 v Belih vodah v Loškem potoku. Kot prekaljen proletarec je bil že v začetku vojne med organizatorji osvobodilnega boja v domačem kraju. Med vso vojno je bil na odgovornih delih na terenu, v rajonu, okrožju, v partiji in oblastnih organih. Je nosilec spomenice 1941. Po vojni je bil predsednik okraja, sekretar okrajnega komiteja KP, predsednik okrajne zadrzne zveze itd., danes dela v odboru aktivistov Barje-Kolpa. Zelo si je prizadeval za ureditev in obeleževanje partizanske bolnišnice Ogenjca pa tudi pri snemanju TV nadaljevanke o tragediji v tej partizanski bolnišnici. Zavzema se tudi za obeleževanje drugih spomenikov iz zadnje vojne.

Plaketo 26. marca je prejel Rado Jakin, ki se je rodil 1924 v Gorenji vasi. Že v začetku vojne se je

opredelil za narodnoosvobodilno gibanje. Bil je hraber borec. Jurišal je na Turjaški grad. Bil je tudi namestnik komandanta Prešernove brigade. Po vojni je bil in je še na mnogih

Enajst plaket „Jelenov žleb“

Priznanje borcem za medvojno in povojno delo

Ob prazniku občine Ribnica je predsedstvo občinskega odbora Zveze združenj borcev NOV Ribnica podelilo 11 plaket „Jelenov žleb“. Dobili so jih borci in vodstveni kader v partizanskih enotah, ki so se borili v Jelenovem žlebu, drugod po občini Ribnica, pa tudi v drugih krajih naše domovine, ali pa so v povojnem obdobju prizadevno delovali v organizaciji ZZZ in na drugih področjih v občini Ribnica.

Med dobitniki naj posebej omeni generala Petra Brajeviča, ki je bil med borbo v Jelenovem žlebu 26. marca 1943 komandant drugega bataljona Gubčeve brigade. S svojimi hitrimi in jasnimi povelji je usmeril bataljon v borbo in pripomogel k zmagi v Jelenovem žlebu. V knjigi o komandantu brigade Draganu Jeftiču je opisal boj v Jelenovem žlebu. Udeležil se je tudi letošnjih svečanosti ob občinskem prazniku, na prazniku v Jelenovem žlebu pa je 27. marca v svojem govoru zbranim spet oživil spomin na to zmago partizanskih enot, ki je bila ena največjih v zadnji vojni.

Ostali letošnji dobitniki plaketa „Jelenov žleb“ so: Lado Kocjan, Kazimir Klešnik-Kazi, Karel Osredkar-Dimž, Vida Kulovec, Jože Ilnikar, Stane Renar, Jože Boldan-Silni, Venčeslav Kolenc, Srečko Štupica in Zorko Pucer.

Dobitnike plaket „Jelenov žleb“ vpisujejo v občinsko kroniko, prav tako pa so tam zapisane tudi zasluge, zaradi katerih so plaketo prejeli.

odgovornih vojaških dolžnosti. Letos je postal generalmajor.

Urbanovo nagrado je prejela delovna organizacija RIKO Ribnica. Kolektiv in njegovo vodstvo uspešno gospodarita, hkrati pa vedno pomagata povsod, kjer je potrebno, posebno še na kulturnem in telesno-kulturnem področju, pri ohranjanju in prenašanju tradicij NOB na mlade rodove pa tudi pri drugih družbenih dejavnostih. RIKO ima svoje kulturno-športno društvo. Je pokrovitelj noneta „Vitra“ in kvarteta „Vre“. Že več let podpira pevski tabor v Sentvidu. Je pokrovitelj delavske godbe Ribnica itd. Vse to v praksi predstavlja uresničeno načelo svobodne menjave dela na kulturnem področju. V izobraževalnem centru Rika se je usposobilo doslej skoraj 500 kovinarjev, zdaj pa štipendirajo 80 učencev v kovinarski stroki in 80 na raznih drugih solah. Riko je sodeloval tudi z organizacijo ZZZB, in sicer pri odkrivanju in urejanju partizanske bolnišnice Ogenjca, urejanju obeležja v Jelenovem žlebu, postavljanju skulptur „Kurirček“ in „Ribniška pesem“, pri postavljanju spomenika Serčerjevi brigadi v Grčaricah in spomenika padlim v Dolenji vasi, pri vseh dosedanjih kolonijah „Janko Trost“ v Ribnici, pa tudi pri postavljanju novega spomenika v Ribnici, ki je bil odkrit prav za letošnji praznik.

DESET PRIZNANJ

Letošnja priznanja občine Ribnica, ki so bila podeljena ob občinskem prazniku, so prejeli namiznoteniska sekcija TVD Partizan Sodražica, Pavel Erhovic iz Ljubljane, Franc Klun iz Ljubljane, Vili Levstik (tozd Inles Dolenja vas), Karel Oražem iz Vinic, Alojz Zbašnik iz Dolenje vasi, Viktor Pogorelec iz Nemške vasi, Rudi Putre iz Ribnice, Stane Vesel iz Zamosteca in Stane Kromar iz Dolenje vasi.

Načrte v stvarne okvire

Zaradi dobrega gospodarjenja in doseganja načrtov bo v ribniški občini manj sprememb kot v drugih občinah

Uspeh, ki ga je doseglo ribniško gospodarstvo lani, govori v prid trditvi, da so načrti OZD dobri in da jih ne bo treba bistveno spreminjati zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja. Vendar to povsem ne drži, saj so plane OZD spravili v kolikor toliko stvarne okvire le s pomočjo občinskih strokovnjakov. To pomeni, da bo moralo tudi ribniško gospodarstvo, se pravi OZD, ponovno preveriti svoje programe in pri tem upoštevati republiška stališča.

V SIS družbenih dejavnosti bo treba tudi ponovno preveriti norme, standarde in programe. Ker bo po oceni v občini dosežena načrtovana rast družbenega proizvoda, bodo tudi skupna sredstva za

skupno porabo ostala na dogovoreni višini. Znotraj skupnih sredstev pa bo le treba izpeljati nekatere spremembe in pri tem upoštevati republiška stališča ter posebnosti ribniške občine, ki je nastala z odprtjem novega zdravstvenega doma.

Na področju gospodarskih SIS bodo potrebne spremembe načrtov predvsem za področje PTT in elektro. Na stanovanjskem področju bodo zmanjšali načrtovano gradnjo stanovanj, tako privarčevani denar pa bodo preusmerili v obnovo starega mestnega jedra. To je možno zato, ker v Ribnici nimajo neresenih stanovanjskih problemov. Razen tega bo treba čimprej izdelati osnovno državno karto v merilu 1:5.000, da bodo lahko dopolnili prostorski del družbenega plana.

J. P.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCCI

ZBIRAJO PAPIR – V aprilu, juniju in septembru bodo v ribniški občini organizirali zbiranje odpadnega papirja. Akcije organizira Rdeči križ, ki bo tudi sporočil natančne datume akcije. V ribniški občini zberejo vsako leto več papirja. Predlanskim so ga nabrali 17.352 kg (približno 1,50 kg na občana), lani pa že 21.384 kg ali slaba dva kilograma na občana.

PREDAVANJA AMD – Ribniško AMD nadaljuje s predavanji za udeležence v prometu o novem republiškem zakonu o cestnem prometu. Na predavanjih prikazuje tudi filme o nesrečah in pravilni vožnji. Danes, 8. aprila, bo ob 19. uri predavanje v Sodražici, in sicer v prostorih družbeno-političnih organizacij. Jutri, 9. aprila, bo ob 19. uri predavanje v osnovni šoli v Loškem potoku. V torek, 13. aprila bo ob 19. uri v dvorani doma JLA v Ribnici; v petek, 16. aprila, pa ob 19. uri v gostilniški dvorani v Ortneku. Vabljeni niso le vozniki, ampak tudi peši. Predavatelji bodo skušali odgovoriti tudi na vsa vaša vprašanja o prometu.

KMALU KURIRČKOVA POŠTA – Po ribniški občini bo letos poto-

vala kurirčkova pošta od 2. do 6. junija. Ribniški pionirji jo bodo prevzeli na „Vahtnici“ od ljubljanskih, na Jasnici pa jo bodo predali kočevskim.

NEGA BOLNIKA NA DOMU – Jeseni se bodo v ribniški občini začeli 18-urni tečajji o negi bolnika ali ranjenca na domu. Tečajji bodo pri Sv. Gregorju, v Sodražici, Loškem potoku, Dolenji vasi in Ribnici. Denar za njihovo izvedbo je že zagotovljen.

medved odgovarja – Po čem sklepaš, da je bilo tudi na območju Ribniške doline včasih morje? – Ker je vsepovsod, tudi po gozdovih, polno ribjih konzerv.

REŠETU

LEPI DNEVI VABIJO – Prvi lepi dnevi so privabili na otroško igrišče pri Kidričevi ulici v Kočevju mame in otroke. Zal pa se je dalo takoj ugotoviti, da je igrišče precej zanemarjeno, nekatera igrala so poškodovana, polomljena so tudi vse klopi, na katerih bi lahko sedele mamice med tem, ko se otroci igrajo. (Foto: Primc)

Počasi prihaja „trenutek resnice“

Kočevsko gospodarstvo v velikih težavah, ki pa se jih, žal, marsikje še ne zavedajo – Rešitev je le v večji produktivnosti, ne pa v višjih cenah

Gospodarstvo kočevske občine že tretje leto drsi navzdol. Lani so se vse organizacije združenega dela srečevale s pomanjkanjem reprovmateriala, surovin in opreme, večina pa še z oteženo prodajo. Vrednostni indeksi sicer prikazujejo velik porast celotnega prihodka (135), dohodka (128) itd., količinsko pa je bilo proizvedenega manj. Ti indeksi so torej rezultat inflacije in prekomernega zviševanja cen.

O vsem tem so razpravljali na seji občinske konference ZK 31. marca. Spet so ugotovili že stare resnice, da je treba povečati izvoz na Zahod in stalno (mesečno) spremljati gibanje

Pripombe k statutu

Sklep naj velja, če je zanj nad polovico vseh članov in ne že, če je zanj polovica prisotnih

V Zvezi komunistov naj bi uveljavili dveletni mandat z možnostjo enkratne ponovne izvolitve. Tako so menili delegati na zadnji seji občinske konference ZK Kočevje, ko so razpravljali o osnutkih statuta ZK Slovenije in ZK Jugoslavije. Niso se tudi strinjali z nobenim izmed predlogov oz. inčič, kdaj naj bi bil sklep v ZK veljavno sprejet. Po kočevskem predlogu naj bi sklep veljal le, če bi zanj glasovala večina članov organizacije oz. organa organizacije ZK, ki sklep sprejema, in to ne glede na to, koliko članov je prisotnih. Vsi ostali predlogi namreč pomenijo, da bi bil sklep veljavno sprejet tudi, če bi bilo zanj manj kot polovico članov. Predlogi na primer govore o tem,

DROBNE IZ KOČEVJA

POMLAD JE TU – Prepričani so, da ne bo treba več pluziti po Gaju. Zato bi lahko betonirali in asfaltirali, ki so jih umaknili zaradi pluzenja, postavili nazaj obilov in motornih koles na tem območju in otroci, ki hodijo v šolo, bi bili spet varni. Tudi vozila ne bodo obizgala mimoidočih z blazinami ali umazano vodo.

POTREBNA JE STEZA – Občani zanimajo, kako bo urejena zelenica na NAMO. Učenci in dijaki so si uredili stezo kar preko zelenice, da pridejo po krajši poti do šole in domov. To bližnjico bi kazalo posutiti s peskom in urediti kot pes pot. To bi lahko naredila kar sama mladina s prostovoljnimi delom.

NEVARNA LUKNJA – Na križišču Tomiščeve in Roške ceste se je podal precejšen del cestišča. Očitno je bil tu asfalt prekopan, da so pod njim uredili to ali ono napeljavno. Nastal je precej dolg in globok jarek, ki je nevaren avtomobilom in voznikom. Kdor je cesto prekopal, naj bi jo popravil tako, da ne bi bila nevarna za promet, se pravi, da bi bila spet taka, kot je bila pred prekopavanjem.

SPET VIHARJI – Pred kratkim je izšla nova številka „Viharjev“. To je v tretjem letu že sedma številka glasila, ki ga izdaja krajevni odbor ZSM in SZDL Mozelj. List je lahko zglede tudi večjim krajem in krajevnim skupnostim, ki še nimajo svojega glasila. Hkrati je glasilo dokaz, da se z malo denarja in veliko dobre volje da izdajati glasilo, če so v kraju dobri organizatorji. Pohvalo zaslužijo dopisniki in uredništvo glasila.

medved odgovarja – V našem gostišču boste najhitreje postreženi. – Iz katerega pa je ta kruh?

KOČEVJSKE NOVICE

programske konference ZK (o katerih smo že poročali) in okrepi samoupravno odločanje združenih delavcev.

Ko so razpravljali o stanju v LIK in še posebno njegovem tozdu lveral, ki ima največjo izgubo, so sprejeli sklep, ki obvezuje komuniste v tej OZD, da se zavzemajo za sprejem sanacijskega programa.

Tudi stanje v Itasu zahteva takojšnje ukrepanje. Po enem izmed predlogov je odhajanje vodilnih in vodstvenih delavcev iz Itasa politično nesprejemljivo, saj so oni dolžni največ napraviti za rešitev podjetja. Drugi, iz Itasa, je menil, da bi bilo morda za Itas koristno, če bi nekateri že prej odšli.

Pretrseli so tudi položaj v ostalih OZD in našli le malo razveseljivih podatkov. Zal pa je v razpravi sodelovalo malo delegatov iz gospodarstva; predvsem so sodelovali tisti iz občinskih vodstev (občinske skupščine in političnih organizacij) in taki, ki so začeli svojo razpravo z: „Nisem iz gospodarstva, vendar menim...“

J. PRIMC

KOČEVJE: ZA MLADE POLITIČNE DELAVCE

Mladinska politična šola, ki jo organizira občinska konferenca ZSM Kočevje, se bo začela 8. aprila. Trajala bo 56 ur, obiskovalo pa jo bo nad 50 mladih iz skoraj vse občine. Predavali bodo domači politični delavci in gospodarstveniki.

Bratski dogovor

Most bo povezoval dve republik

Krajevna skupnost Osilnica je pred kratkim sklicala sestanek o gradnji mostu preko Čabranke pri Osilnici, ki vodi proti območju Hriba na hrvaški strani Čabranke, od koder hodi v Osilnico več ljudi na delo. Udeležili so se ga predstavniki občin Kočevje in hrvaških občin Čabar in Delnice, krajevnih skupnosti na tem območju, delovnih organizacij in SIS za komunalno in cestno dejavnost.

Ugotovili so, da je ureditev mostu v interesu vseh prebivalcev na tem območju, se pravi Slovencev in Hrvatov, ter da mora biti dograjen najkasneje do 4. julija letos.

Razporedili so si tudi delo. Izvajalec del bo KS Osilnica ob pomoči KS Gerovo. Ti dve KS bosta priskrbeli tudi potrebne železne traverze. Potrebni hrastovi les bo dalo ZKGP Kočevje –tozd „Rog“ in ga dostavilo „Snežniku“ Kočevska reka, ki ga bo razrezal in pripeljal v Osilnico na delovišče, se pravi do mostu. „Šumarja“ iz Delnic pa bo most in ograjo zgradila ter dodala ves preostali manjkajoči material. Most bo lesen, z železnimi traverzami, ki bodo postavljene na že obstoječi betonski osnovi.

J. P.

ČASTNI OBČAN – Vinko Knol (na fotografiji levo) je skupaj s Karlom Mikuličem prejel ob letošnjem prazniku občine Ribnica najvišje občinsko priznanje, in sicer naziv „častni občan“. (Foto: Jože Primc)

Ne spati na lovorikah

Za uspehom lahko pride tudi neuspeh

Kljub slabi oskrbi z reprovmaterialom, pritiskom za rast cen in raznim drugim neveščnostim je ribniško gospodarstvo lani dobro poslovalo in doseglo v republiki nadpovprečne rezultate. To so ugotovili na zadnji seji občinske skupščine Ribnica, na kateri so razpravljali tudi o gospodarjenju lani. Uspehi pa ribniških gospodarstvenikov ne bi smeli uspavati. Izračuni namreč povedo, da sta se gospodarstvenost in donosnost zmanjšali, dohodek na delavca pa je porasel za 35 odst. in prav za toliko izplačani čisti osebni dohodek na delavca, ki je znašal za lani 11.655 din.

Zaskrbljujoče je, da narašča zadolženost gospodarstva. Precej hitreje kot dohodek so rastle obresti. Tako je gospodarstvo samo za obresti plačalo 75.660.000 din, kar predstavlja dobro tretjino sredstev, ki jih je gospodarstvo namenilo za razširitev materialne osnove dela.

Uspehi gospodarstva pa so pripomogli, da so lahko dosegli tudi načrte na področju negospodarstva. Vsi ti uspehi, doseženi kljub opisanim težavam, pa ne bi smeli nikogar uspavati. Potrebno jih je stvarno oceniti in nadaljevati dobro usmeritev.

J. PRIMC

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1
URBANIZEM, PROJEKTIRANJE,
INŽENIRING

TEDENSKI KOLEDAR

Cetrtek, 8. aprila - Albert
Petek, 9. aprila - Demeter
Sobota, 10. aprila - Mehtilda
Nedelja, 11. aprila - Stanislav
Ponedeljek, 12. aprila - Lazar
Torek, 13. aprila - Ida
Sreda, 14. aprila - Valerij
Cetrtek, 15. aprila - Dan železničarjev

LUNINE MENE
8. aprila ob 11.18 - ščip

BREŽICE: 9. in 10. 4. italijanski barvni film Zakaj se dogaja vse meni? 11. in 12. 4. ameriški barvni film Monstrumi morja. 13. in 14. 4. ameriški barvni film Mestni kavboj.

malio glasi

STANOVANJA

PODSTREŠNO STANOVANJE prodam. Naslov v upravi lista (1438/82).
SOBO v Novem mestu iščem. Naslov v upravi lista (1439/82).
STANOVANJE v Crnomlju iščeta mlada zakonca. Silvo Kramarič, Partizanska pot 15, Crnomelj.
SOBO s souporabo kuhinje oddam samskemu dekletu. Telefon 23-597.
SOBO oddam samskemu dekletu. Šmihel 43, Novo mesto.
GARSONJERO v novejšem bloku prodam. Naslov v upravi lista (1444/82).

Motorna vozila

ZASTAVO 750, kompletno obnovljeno, registrirano za celo leto, prodam. Cena po dogovoru. Divjak, Dol. Prekopa 19 a, Kostanjevica na Krki.
STREHO, pokrov motorja in vrata za R 4 ugodno prodam. Pavlov, Zabja vas 36, Novo mesto.
ZASTAVO 750 L, karambolirano, skupaj ali po delih prodam. Prodajni boba Jamaha v kovčkih. Oglede možen vsak dan od 8. do 18. ure pri Mraku, Črešnjice 4 pri Otočcu.
GS club 1220, letni, 1973, prodam za 5400 DM. Telefon 21-034.
TAM 5500, kasonar, prodam. Emil Vidrih, Zameško 24, Sentjernej.
FIAT 126 P, letnik 1978, prodam. Informacije na tel. 21-367.
NSU 1200 skupaj ali po delih prodam. Albin Povše, Drganja sela 24, 68351 Straža.
Wartburg karavan, letnik 1977, registriran do 1983, ugodno prodam. Ivan Selak, Dobrava 56 pri Škocjanu, 68275 Škocjan.
ZASTAVO 750 luxe, letnik 1976, prodam. Vozilo je rumene barve in v odličnem stanju. Merica Kržan, Gubčeva 8, Brežice.
IMV KOMBI kasonar, (2,80 m) z dvojno kabino in dvojno osovino,

CRNOMELJ: 9. 4. ameriški film Kdo je ubil njenega moža. 10. in 11. 4. ameriški film Jerry išče delo.
KOSTANJEVICA: 10. 4. italijanski film Taxi-Grizil. 11. 4. angleški film Živa Meta. 14. 4. ameriški film Rdečilo za ustnice.
KRŠKO: 10. in 11. 4. angleški film Polnočni ekspres. 14. 4. italijanski film Rook'n roll. 15. 4. angleški film Ljudje, izgubljeni v veselju.
NOVO MESTO - KINO KRKA: Od 9. do 11. 4. ameriški barvni film Očividec. 12. 4. domači barvni film Kdo neki tam poje. 13. in 14. 4. gledališče. 15. 4. domači barvni film Veter in hrast.
SEVNICA: 8. 4. sovjetski film Zora lažnih bogov. 9. 4. ameriški film Riba, ki je rešila Picburk. 10. in 11. 4. angleški film Pobesneli Maks. 14. 4. jugoslovanski film Radio vihor ključje Andjelijo. 15. in 16. 4. ameriški film Smoki in banditi.

045 prodam. Franc Uhan, Lukovec 11, Trebnje.
VRTNO KOSILNICO Alpina Agrol, samohodno, kosa 70 cm, prodam. Telefon 25-161.
TRAKTOR URUS (55 KM), prevoženih 1800 ur, in rotacijsko kosilnico SK 135 prodam. Cyril Skedelj, Dobrava 13, Podbočje.
ZITNI KOMBajn EPPLÉ 250, rabljen tri sezone, prodam. V račun vzamem traktor do 42 KS. Naslov v upravi lista (1442/82).
MEŠALEC za seno, rabljen, znamke Holbach, širina 2,20 m, prodam. Jože Lampert, Vesela gora 26, 68232 Šentrupert.
TRAKTOR (25 KS) s koso in rotacijsko koso ter pajek - obračalnik prodam. Informacije na telefon (068) 61-863.
TRAKTOR UNIVERZAL (45 KM) prodam. Cyril Kavčič, Orehovica 41, Kostanjevica.
KOSILNICO BCS prodam. Smolenja vas 16, Novo mesto.

PRODAM zložljivo italijansko stajico in previjalno mizico. Telefon 22-417 (popoldne).

POSEST

TRAVNIK nad Semičem, ob cesti na Smuk, prodam. Možna gradnja zidanice in nasaditev vinograda. Anton Henjigsman, Vapča vas 46, Semič.
PRODAM 30 a ali 15 a zemlje, primerne za vikend in vinograd. Informacije na telefon (068) 22-906.
GRADBENO PARCELO (800 m²) v Prečni prodam. Naslov v upravi lista (1443/82).
HIŠO v Novem mestu, končana III. faza, prodam. Tel. 23-142.
HIŠO v drugi fazi gradnje v Brestanici prodam. Darinka Pečnik, Hočarjev trg 9, Krško.
ZDOMČI, POZOR! Prodajam visokoprtilnico hišo s približno 6 a vrta v neposredni bližini Novega mesta, Ob Težki vodi 23 (Regerča vas).
VINOGRAD (30 arov) v Vinjem vrhu prodam. Fani Pavlin, Čadražje 9, 68220 Šmarješke Toplice.
VINOGRAD (približno 10 arov) v Straški gori prodam. Franc Zoran, Prapreče 23, 68351 Straža.
ENOSTANOVANJSKO HIŠO 2 km iz Novega mesta prodam ali za menjaj za manjšo vrstno hišo. Rabzelj, Gotna vas 65, Novo mesto.
HIŠO, novo (10 x 11), v Kočevju, z vrtom, telefonom in centralno kurjavo, prodam. Leopold Trdan, Linhartova 49, Ljubljana.
STANOVANJSKO HIŠO v Dolenjskih Toplicah prodam. Oglasila se lahko vsak dan od 15. ure dalje na naslovu: Dolenjske Toplice 146 a.

PRODAM

PRODAM hišo v okolici Novega mesta s sadovnjakom in vrtom. Informacije na tel.: 24-93.
POHIŠTVO za spalnico prodam. Cena ugodna. Džule Bajrič, Rago vo 9, 68000 Novo mesto.
PRODAM 10 m² novega lamelnega hrastovega parketa. Informacije na telefon 24-637 v popoldanskem času.
HRAM, skoraj nov, prodam. Veličevič, Kržišče 9, Raka.
PRODAM 100 W ojačevalec za kitaro domače proizvodnje. Kličite na telefon 62-648!
PRODAM barvni televizor, avtoradio in pony kolo za otroka od 5 do 10 let. Naslov v upravi lista (1441/82).
TECHICS ojačevalec 2 x 55 W (SU 8055) prodam. Informacije na telefon 21-367.
PRODAM cisterno (1500 l) s črpalko na električni pogon in kosilnico Irus (10 KM). Jordan, Gmajna 11, Raka.
ŠTEDILNIK (Plamen), nov, na drva, prodam. Cena ugodna. Katka Pangerčič, Dobeno 5, Brežice.
PRODAM 10 m suhih drv. Naslov v upravi lista (1440/82).
PRODAM harmoniko Dallape (120-basna 9 registrov) in ZASTAVO 750, letnik 1970, obnovljeno, motor fliziran. Informacije popoldne po 15. uri: Mestne njive 20, Novo mesto.
24 AŽ panjev s čebeljimi družinami in čebelnjak prodam. Franc Božič, Stopiče 44, 68322 Stopiče.
KUHINSKO POHIŠTVO, kompletno, še dobro ohranjeno, po zelo ugodni ceni prodam. Telefon (061) 851-866.
PRODAM element iz MINI KUHINJE (korito z električnim štedilnikom in hladilnikom). Vse je malo rabljeno. Telefon 22-218 vsak delavnik od 8. do 14. ure.
HLADILNO SKRINJO (210 l), še nerabljeno, prodam. Telefon 24-297.
PRODAM rabljeno pohištvo, dva kavčica, dva fotelja, mizico in omaro, vse za 6 tisoč din. Prodajni boba Jamaha v kovčkih. Oglede možen vsak dan od 8. do 18. ure pri Mraku, Črešnjice 4 pri Otočcu.
PRODAM hidrofor in obračalnik za BCS, telefon (068) 56-092.
OTROŠKO OMARO prodam. Cena 15.000 din. Grčman, Danila Bučarja 25/4, Novo mesto, telefon 22-207 (dopolodne).
TELICO, sivojavo, brejo štiri mesece, prodam. Janez Knaps, Salka vas 1, Kočevje.
LESENO KAŠČO skupaj z ostrešjem ugodno prodam. Mitrič, Brezova reber 13, Dvor.
2000 kg dobrega sena prodam. Češnovar, Mali Kamen, Raka.
GLISER ELAN GT 402 z dodatno opremo in prikolico, dobro ohranjen, ugodno prodam. Informacije v soboto pri Martinu Držaniču, Dolenja vas, Krško.
KONJA, stara 6 let, prodam. Anton Travnik, Žužemberk 148, telefon 24-413.
GLISER G 380, kvarnerplastika, nov, nerabljen, prodam za 40.000 din. Branko Šutar, Gor. Gradišče 20, 68310 Sentjernej.
PRODAM 100-watni ojačevalec M 3 in profesionalno kitaro Gipson LP, izdelave Cimar, oboje deklarirano. Tomaž Štravs, Ob Težki vodi 4, Novo mesto.
PRODAM elektrokompresor trudbenik EKZ 3, 7 BAR, 180 m³/h, z elektromotorjem 27 KW, odlično ohranjen, in vakumsko črpalko LIJOSTROJ, tip BO-20/6-II H = 720 mm HG, z elektromotorjem 4,5 KW. Tel. 51-073.

RAZNO

KOOPERANTA za strojnoključničarska dela iščem. Telefon (068) 44-670.
OSAMLJEN UPOKOJENEC, po rodu iz Dolenjske, živi pa na Gorenjskem, solidno situiran, išče za družbo in oskrbo žensko zrelih let. Ponudbe pod šifro: VSE, KAR IMAM, BO VAŠE".
Dne 23. 3. sem izgubil od trgovine Seme do parkirišča pred kinom Krka denarnico z vsemi dokumenti. Poštenega najditelja prosim, da mi jo vrne na naslov Anton Bohte, Dol. Lakovnice 6, Novo mesto.
Pri zahvali za JOŽETA ZUPANČIČA, ki je bila objavljena prejšnji četrtek, je prišlo do neljube napake. Namesto GD Dobrič je pravilno GD Občine, izpuščena pa je bila tudi LD Dobrič.

PREKLIC

LEOPOLD MOŽINA, Stan 17, Mirna, preklicujem vse neresnične besede, ki sem jih govoril in širil o Ivanu BONU iz Zabrđja 8, Mirna, in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.
PAVLE OKLEŠČEN, Uršna sela 62, prepovedujem Albertu Klobučarju iz Uršnih sel 63 pašo kokoši po mojem vrtu in njeni ozkolu. Če tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.
PAVLA MOŽE, Mirna peč 109, prepovedujem Škrjančevim iz Srednjega Lipovca, Dvor, vsako sečnjo po mojih gozdovih. Če te prepovedi na bodo upoštevali, jih bom sodno preganjal.

ČESTITKE

Dragi mami MARIJI REBOLJ iz Metlike za 89. rojstni dan iskrene čestitke. Vsi njeni.

Vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani in nam nudili pomoč, se najiskrenje zahvaljujemo. Posebno hvalni smo GG Podturn, Gorjancem - Straža, Mercatorju - tozda iskreno pomoč v teh žalostnih trenutkih.
Žalujoci: žena Darinka, hčerke Jožica, Darinka in Sonja z družinami sin Bojan, bratje Ljodje, France in Štefan ter ostalo sorodstvo

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto
USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.
UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Tepey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik in Marko Klinc.
IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 12 din. Letna naročnina 480 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 960 din - Za inozemstvo 960 din ali 23 ameriških dolarjev oz. 52 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenski banka Novo mesto).
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 13 od 1. 11. 1981 dalje. Na podlagi menja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.
TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva 88001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33 (telefon (068) 23-606 - Naslov uprave Jenkova 1, p. p. 33 tel. (068) 22-365 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 - Nenaročenih rokopišev in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelom DITC tozđ Časopis Dolenjski list, oddelke grafične priprave Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

SAMOSTOJEN ARTIKEL z vsjo tehnično dokumentacijo oddam v delo obrtnemu podjetju ali strojnemu ključavničarju. Prodaja zagarančirana. Ponudbe pod šifro: „DOGOVOR“

OBVESTILA

Iz kooperacijske reje KZ LAŠKO prodajamo 15 tednov stare jarčice, pasme hisex. Prodajamo od 16. do 18. ure. Ignac Jeršin, Račje selo 2, Trebnje, tel. 44-389.
VODOVODNE INSTALACIJE napeljujem in popravim. Material imam na zalogi. Možnost plačila z bančnim kreditom. Drago Virč, Tomšičeva 11, 68210 Trebnje, telefon 44-594.
VODOVODNE INSTALACIJE napeljujem in popravim. Material imam na zalogi. Kličite popoldne od 16. ure dalje na tel. 25-598.
NA SERVISU LTH CRNOMELJ popravljamo vse vrste hladilnih aparatov za gostinstvo, industrijo in gospodinjstvo. Izvajamo tudi montažo hladilnih naprav drugih proizvajalcev z garancijo. Za LTH aparate opravljamo usluge tudi v garantnem roku. Območje servisiranja: Mozelj, Trebnje, Krško, Kostanjevica na Krki, Metlika, Ozalje. Za montažo hladilnih naprav tudi dje. Anton VRŠČAJ, Kolodvorska 56, Crnomelj, tel. 51-073.

NA ZALOGI imam kulir plošče (40 x 40 cm) več barv, okenske police (notranje in zunanje), robnike debeline 5, 8 in 12 cm. Jože Kic, Škocjan 6, Delavnica je v Dobravi.
SINGER servis (Jože Novak, Dol. teška voda 32, Novo mesto) obvešča stranke, da poleg Singerjevih popravila tudi vse vrste navadnih in električnih sivalnih strojev. Delavnica je odprta od 15. do 20. ure. Se priporočamo!
GRAVIRAM svinčnike, ploščice (plastika, kovina), pokale, oznake na strojih (od 16. ure dalje). Radovan Vugrinec, Erbežnikova 17, Samobor.

»Dolenjski list« v vsako družino

SPOSOJENO TRNJE
Jugoslovani se delijo na tiste, ki uživajo zaupanje, in na tiste, ki uživajo privilegije. (IZ MLADOSTI)

ZAHVALA
Ob smrti naše drage mame in babice

AMALIJE DEBEVC
rojene Žagar
iz Klenovika 25 pri Škocjanu

se zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih dneh pomagali, nam izrekli sožalje, pokojnici darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebna zahvala velja IMV-TOZD TA Novo mesto, Mercatorju Ribnica, Zvezi združenih borcev, sosedom ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: hči Marica, sinovi Ivan, Alojz, Rudolf z družinami, sin Viktor ter ostalo sorodstvo

Klenovik, 4. aprila 1982

ZAHVALA
Nenadoma nas je v 71. letu zapustila naša draga mama, stara mama in teta

MARIJA STANIŠA
iz Vinje vasi

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, znancem in prijateljem za izrečeno sožalje, za darovane vence in cvetje ter vsem, ki ste pokojno spremili na zadnji poti. Hvala vaščanom za nesebično pomoč. Priserčna hvala tovarni Ela Novo mesto, Industriji obutve Novo mesto, Veleblagovnici Nama iz Ljubljane ter župniku za opravljeni obred.

Vsi njeni

ZAHVALA
V 50. letu nas je po hudi in dolgotrajni bolezni zapustil dragi mož, oče, stari oče in brat

JOŽE MAVSAR
iz Meniške vasi 67 pri Dol. Toplicah

Vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani in nam nudili pomoč, se najiskrenje zahvaljujemo. Posebno hvalni smo GG Podturn, Gorjancem - Straža, Mercatorju - tozda iskreno pomoč v teh žalostnih trenutkih.
Žalujoci: žena Darinka, hčerke Jožica, Darinka in Sonja z družinami sin Bojan, bratje Ljodje, France in Štefan ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 78. letu nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in teta

FRANČIŠKA HROVATIČ

z Dolža 62 pri Stopičah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem, sorodnikom in znancem za pomoč in izrečeno sožalje. Hvala Iskri Semič, Iskri TOZD Ela, GG TOK Novo mesto za podarjene vence in župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Zalujoči: hčerka Francka z družino, sinova Ivan in Martin, sestra Rezka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 69. letu je prenehalo biti srce naše drage sestra in tete

ANTONIJE SIMONIČ

iz Semiča 30

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom in sosedom za pomoč, vsem, ki ste pokojni darovali cvetje in vence ter jo v tako lepem številu spremili na zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni duhovnikom za opravljeni obred in cerkvenemu pevskemu zboru za lepo petje.

Zalujoči: sestri Nežka in Ana z družino ter ostalo sorodstvo

Semič, Kot, Chicago

ZAHVALA

Ob nenadni in težki izgubi naše mame, stare mame, babice in tete

JELKE GRUBAČEVIČ

iz Grobelj 5 pri Novem mestu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam pomagali, izrekli sožalje, pokojni pa podarili vence in cvetje. Zahvaljujemo se tudi župnikoma iz Prečne in Metlike za opravljeni obred.

Zalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Ob tragični izgubi, ko nas je v 21. letu starosti za vedno zapustil naš dragi sin, brat in stric

VLADIMIR ABRAM

iz Ledine 74, Sevnica

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom, ki so našemu ljubečemu sinu podarili vence, ga spremili na zadnjo pot, nam pa izrekli sožalje. Zahvalo smo dolžni tudi skladišču Železnica Brežice in župniku za opravljeni obred.

Zalujoči: mama, očim, brata Branko in Rudi z družinama, sestre Vida in Silva z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage mame, sestre in tete

AMALIJE LAVRIČ

iz Črnomlja

ki nas je zapustila v 86. letu, se srčno zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem, sorodnikom in sosedom ter vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali. Iskrena hvala delovnemu kolektivu Rudnika Kanižarica, pogrebem iz Kanižarice in nezgodnemu oddelku Novomeške bolnišnice. Posebno se zahvaljujemo govorniku Antonu Jankoviču za poslovljne besede, župniku za opravljeni obred in cerkvenim pevcem.

Zalujoči: hčerka in ostalo sorodstvo

Nisi se mogel posloviti, zlati moj mož, ne morem verjeti, da te več ni. Le tihi dom je nema priča, da si za vedno odšel.

V SPOMIN

12. aprila bo obletnica usodnega dne, ko je kruta roka pretrgala nit življenja nadvse dragega moža

IVANA JARKOVIČA

Vel. Podlog, Leskovec pri Krškem

Vsem, ki se ga kakorkoli spominjate, mu prizigate svečke in krasite njegov prerani grob, prisrčna hvala.

Zalujoča žena Lojzka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 82. letu nas je zapustila sestra in teta

ANA BAVDEK

iz Jurke vasi pri Straži

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste pokojno spremili na zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter nam kakorkoli izrazili sožalje. Hvala tov. Kulovčevi za poslovljni govor. Zahvalo smo dolžni tudi zdravnikom in strežnemu osebju Doma starejših občanov v Šmihelu in lajsanje bolečin v času njene težke bolezni. Hvala župniku za opravljeni obred.

Zalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

V 93. letu starosti nas je za vedno zapustil oče, dedek in pradedek

JOŽE MIKEC

upokojenec
iz Trebnjega

Iskrena zahvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter delovnim kolektivom za darovano cvetje in izrečeno sožalje. Posebna zahvala velja teti Skodovi za dolgoletno skrb in nego pokojnega. Zahvalo smo dolžni tudi pevcem in duhovniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Zalujoči: sinova, sestre z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 63. letu nas je nenadoma zapustil ljubeči mož, očka, brat in stric

KAROL COLNAR

upokojenec
iz Kočevja, Kajuhovo naselje 2

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki so nam kakorkoli pomagali, izrekli sožalje, pokojnemu podarili vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Hvala tudi ZZB NOV Kočevje, Društvu upokojencev, kolektivoma Hydrovod in LIK za podarjene vence, godbi, župniku za opravljeni obred in tov. Karničniku za poslovljni govor. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi in se ga boste še spominjali.

Zalujoči: žena Lojzka, hči Alojzija, sin Anton, brat Tone, sestra Pepca ter ostalo sorodstvo

Kočevje, 25. marca 1982

ZAHVALA

V 80. letu nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

FRANC JALOVEC

iz Šutne

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so v teh žalostnih trenutkih sočustvovali z nami, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na zadnjo pot. Posebno se zahvaljujemo dr. Vjekoslavu Frlanu in dr. Kramerju za uspešno zdravljenje, sorodnikom in vaščanom, Zvezi združenj borcev Podbočje, tov. Zupančiču za poslovljni govor, delovnim kolektivom Agrokombinat Krško-TOZD Meso, Iskra Šentjernej, Transport Krško, kostanjeviškemu oktetu ter duhovniku.

Zalujoči: žena Mici, sinova Jože in Milan ter hčerka Marjanca z družinami

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 26. marca do 3. aprila v brežiški porodnišnici rodile: Marija Bencalič iz Samobora - Ivana Slavica Gašpar iz Novih Dvorov - Valentino, Damjana Zarn iz Vel. Strubevca - Lavida, Danica Jež iz Rigone - Valentino, Ana Ogorelec - Primoža, Zdenka Letin iz Dobove - Uroša, Anica Kovačiček iz Vel. Erpenje - Petro, Marija Bibič iz Samobora - Ivana, Marija Dvornik iz Skopje - Barbaro.

Ana Umek s Senovega - Dejana, Marija Šarlog iz Lučelnice - Damirja, Romana Hanzec iz Šibice - Almo, Jožica Anbrožič iz Župeče vasi - Jožico, Ivanka Nikič iz Brežic - Josipa, Ljubica Ivanušević iz Jarušja - Burdičo, Antonija Germšek iz Debena - Srečka, Ivanka Dergez iz

Novi vasi - Majo, Katica Bargar iz Šentlenarta - Boštjana, Slavka Punčgarčič iz Dvora - Lidijo, Anica Kelhar iz Mihalovca - Borisa, Jožefa Ivanuš iz Trebč - Aleša, Pavica Rakovič iz Brezja - deklico, Danica Mateja, Milena Mavrič iz Otočca - dečka, Dubravka Karabegović iz Prigorja - deklico, Sanja Milonjič iz Kalinovice - Andrejo, Zdenka Horvat iz

Grdanjcev - Stjepana, Albina Kolman z Metnega vrha - Heleno, Marija Škrnanc iz Samobora - Ivo. CESTITAMO!

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 25. 3. do 31. marca so v novomeški porodnišnici rodile: Cvetka Aupič iz Svibnika - Nino, Anica Brajev iz Trbinca - Janeza, Milica Pavček iz Podgore - Alenko, Darinka Mišica s Tanče gore - Mateja, Milena Mavrič iz Otočca - Blaža, Marija Kovačič iz Gorenjega Vrhopolja - Boruta, Dragoslava Zarabec iz Zidnje vasi - Sabino, Ber-

narda Jarc iz Ivanje vasi - Barbaro, Branka Kragolnik iz Šentjerneja - Andreja, Ivanka Zupan iz Cerovega Loga - Janjo, Martina Judnič iz Brezja pri Vinjem vrhu - Marijo, Alojzija Kuplenik z Vrha pri Pah - Mihaelo, Tonika Kodrič iz Šutne - Antona, Martina Kmet z Gmajne - Damjana, Jerica Avguštin iz Podhoste - Jožico, Marija Kovačec iz Gorenje Straže - Janeza, Andrejka Jevnikar z Vrhovega - Katjo, Marta Bukovec iz Velike Loke - Nino, Ana Miketinac iz Pravatine - Franjo, Marija Kovač iz Trebnjega - Marika, Ivanka Tekavec iz Tuševga dola - Gorazda, Slavka Zakrajšek iz Dolenjih Ponikev - Janeza, Marija

Koligar iz Gorenjega Vrhopolja - Mojca, Otilija Agnič iz Trebnjega - Igorja, Marjanca Lamut iz Jerneje vasi - Tadejo, Karolina Mikec z Malega Slatnika - Romana, Slavica Vujaškovič iz Semiča - Vesno, Antonija Čuk iz Dobov - Alenko, Magdalena Valenček iz Arnovega sela - Jožeta, Majda Žiberna iz Stopič - Adama, Regina Lukovica iz Gornje Lepe vasi - Jasmno, Bernarda Zupan iz Kladja - dečka, Luca Zečević - Pejč iz Črnomlja - dva dečka, Marija Progar s Sela pri Zagorici - deklico, Dragica Stopar iz Birčne vasi - deklico in Arzelca Hrovat iz Gorenje Brezovice - Ireno. Cestitamo!

KMETIJSKI SOLSKI CENTER GRM NOVO MESTO

objavlja licitacijo kokošje trave na Pluski, v Pogancih in na Grmu in to 10. aprila 1982 ob: 8. uri na Pluski 10. uri na Grmu in 11. uri v Pogancih

MILAN ŠIMEC

Pred leti so v belokranjski vasi Zemelj odkrili spomenik padlim borcem NOB in žrtvam fašističnega nasilja iz teh krajev. Ob tej priložnosti je imel govor Milan Šimec in to je bil eden najlepših govorov, kar sem jih slišal na številnih podobnih priložnostih: preprost, jase, razumljiv, neposreden, kratka tak, kakršen je tudi Milan Šimec sam.

Milan Šimec, danes 70-letni upokojenec, je po starosti eden najstarejših komunistov v Beli krajini. Pravzaprav ga v partijo ni nihče formalno sprejel, vendar mu je Centralni komite kasneje priznal članstvo v partiji od leta 1935. „Jaz sem postal komunist pri očetu mizarju, pri katerem sem se tudi izučil poklica; oče ni bil član partije, je pa bil vseskozi komunist po svojem prepričanju,“ pravi Šimec, ki ga je oče uvedel tudi v branje napredne strokovne in druge literature. „Že kot 14-leten šolar sem bral Cesarca in Krležo.“

Pred vojno v Črnomlju oziroma okolici niso za 1. maj skrivaj pripravili kresa, ne da bi bil zraven Milan Šimec. Seveda se je udeleževal vseh naprednih akcij in manifestacij, bil član Društva kmečkih fantov in deklet, Društva prijateljev Sovjetske zveze. „Bil sem že kar navajen, da so me pred 1. majem in ob podobnih priložnostih za nekaj dni zaprli,“ se danes spominja.

Njegova napredna usmeritev in komunistično delovanje sta ga tik pred vojno

skupaj s 320 Slovenci pripeljali v taborišče v Medjuščici v Srbiji. Po raznih peripetijah je prišel domov v Črnomelj in 22. julija 1941, prav na dan nemškega napada na Sovjetsko zvezo, na opozorilo Centralnega komiteja KPS odšel v ilegalo. Sredi avgusta je na Miklarjih postal partizan prve partizanske enote v Beli krajini in kasneje borec Prve belokranjske čete ter bil novembra eden tistih osmih, ki so preživeli tragedijo te čete na Gornjih Lazah. Kmalu zatem so ga Italijani nad Semičem ujeli in obsodili na smrtno ječo. V zaporu v Alessandriji v italijanskem Piemontu je bilo več sto jugoslovanskih zapornikov in ti so za predsednika svoje kolektiva izvolili Milana Šimca. „Osvobodilna fronta je naš kolektiv pohvalila kot najboljši kolektiv v zaporih,“ je še danes ponosen Šimec, ki je konec vojne pričakal v Nemčiji.

Po vojni je v Črnomlju ustanovil mizarstvo zadrugo, bil na takratnem okraju predsednik planske komisije, predsednik okrajnega ljudskega odbora, potem spet vodja lesnega obrata v Beogradu in se končno upokojil kot obratovodja v lesnem podjetju Zori. Vseskozi je deloval na številnih družbenopolitičnih področjih, največ pri sindikatu in Zvezi borcev (zdaj je že šesto leto predsednik KO ZB v Črnomlju) in za svoje delo dobil številna priznanja in medalje.

A. BARTELJ

Vse življenje zdrava kot riba

Pri 95 letih Marija Volčanjk iz Jereslavca pri Kapelah še vedno živahna

Najstarejša kapelska občanka Marija Volčanjk je 24. marca dočakala svoj 95. rojstni dan in z njim pomlad, od katere si obeta prerojenje. Nad vse rada bi posedala na toplem soncu, njena največja želja pa je, da bi jo noge spet ubogale, malo, čisto malo, toliko, da bi se lahko sama sprehodila po travnati preprogi okoli hiše.

Zdaj živi pri sestri in svaku na mali domačiji v Jereslavcu pod Kapelami. Dvanajst let je, odkar se je priselila k osemanjst let mlajši Ani. Na pogled njima tolikšne razlike v letih ne bi prisodila, ker jih tetka Marija kaže precej manj. Tudi zelo živahna je, spominja se mnogih dogodkov, le za letnice se tu in tam zmoti. Rodila se je v Kapelah, prva od osmih otrok. Le trije so še živi: ona, sestra Ana in brat Andrej. Osnovno šolo je obiskovala v Kape-

lah in, ko je z enajdvajsetimi leti postala polnoletna, je odšla po svetu za kruhom.

Tri leta je prebivala na Dunaju. Preživljala se je kot kuharica. Potem je odšla bliže doma, v Zagreb. Tam

je službovala vseh štirideset let delovne dobe. Kuhala je pri bogatih družinah. Dobro je obvladala svoj poklic in še danes je ponosna na to, da so jo gostje nič kolikorkrat pohvalili in da so se gospe zelo rade pozanimale za njene kuharske skrivnosti.

Samo enkrat se ji je pripetilo, da jo je gospodinja podcenjevala kot kuharico in ji po kosilu prinesla kup raztrganega perila z naročilom, naj ga pošlje. Takrat ji je Volčanjkova hitro odbrusila: „To pa ne, flikacija nisem. Učila sem se kuhati.“ Odgovor je zalegel in za šivanje so dobili drugo žensko. Kuhala pa je Volčanjkova z velikim veseljem, zaradi tega so bili povsod zadovoljni z njo.

„Veste, kadar smo imeli goste, je bilo umazane posode za pol kuhinje, a sem jo vedno sama pomila. Nobeni nisem zaupala, preveč sem bila natančna.“

V prostem času sem veliko brala. V nedeljo popoldne sem najraje smuknila v posteljo in vzela knjigo v roke. Mladi doktor, gospodarjev sin, me je ob taki priložnosti nekoč začuden vprašal, če sem bolna, saj so vsi pričakovali, da bom šla na sprehod ali na klepet s prijateljico. Ko je zvedel, da knjige kar požiram, mi je priskrbel druge, še lepše.

Tudi v kino sem dosti zahajala. To je bilo takrat, ko sem kuhala za družino direktorja kinematografa. Nič kolikorkrat so mi rekli, naj ne pripravljam večerje, in potem smo šli vsi skupaj v kino. Takrat mi je

AFRIŠKI PLESI NAVDUSILI NOVOMESCANE – Presenetljivo veliko gledalcev – tega na podobnih prireditvah v Novem mestu nismo vajeni – se je v nedeljo zvečer zbralo v Športni dvorani na nastopu najboljšega folklornega umetniškega ansambla Afrike. Mnogi v dvorani, ki niso prišli tja le zaradi vabljivega plakata, so uživali nad plesom in virtuoznim obvladovanjem nacionalnih instrumentov prebivalcev prijateljske in neuvrščene Gvineje. Še posebej je gledalce navdušila dovršenost gibov, kar je moč doseči le z velikimi napori, saj člani te profesionalne skupine vadijo tudi do 15 ur na dan. (Foto: J. Pavlin)

LABODU PRIZNANJE IZ SARAJEVA

Na sarajevskem sejmu mode je v hudi konkurenci jugoslovanskih proizvajalcev metražnega blaga, konfekarjev in usnjenih izdelkov novomeški Labod prejel drugo najvišje priznanje, in sicer „Srebrno Skenderjo“. Novomeščanom je to priznanje podeljeno za predstavljeni ženski kostim iz nove kolekcije.

VISOKE OCENE ZA BELOKRANJSKA VINA

Petčlanska degustacijska komisija je zadnjo soboto v Semiču ocenjevala lanski pridelek belokranjskih vin. Od 76 vzorcev jih je komisija izločila 8. Največ točk (16,10) je za belokranjsko belo vino dobil pridelovalec Matija Absec iz Mihelje vasi. Metliška črnina je bila tokrat izredno visoko ocenjena, največ točk (16,64) pa je za svoje vino dobil Jože Simonič iz Sel pri Semiču. Najboljše belokranjsko rdeče vino ima KZ Vinska klet Metlika, ki je z oceno 16,10 točke prejela tudi zlato diplomu. Vsa najboljša vina bodo na razstavi belokranjskih vin od 23. do 25. aprila v Semiču.

Koza povrgla četverčke

Marsetičevi iz Metlike že dve desetletji gojijo koze – Švicarska prvič povrgla četvorčke – Zdravo mleko

„Narava daje toliko, kolikor ji je človek pripravljen dati.“ To je bila glavna misel Terezije Marsetič iz Metlike, upokojenke; ki že vrsto let z veliko ljubeznijo goji domače živali. Posebno pa so ji pri srcu koze, ki so njihov stalen „družinski član“ že več kot 20 let.

Koza švicarske pasme, ki jo imajo danes, pripeljal pa so jo pred tremi leti iz Opatije, jim je med vsemi

VELIKO JE PRESTALA – Novakova „frajtonarica“ je popolna ročno delo, sestavljena iz mozaikov in furnirja. Ima deset basov in tri vrste tipk, ki po sto dvajsetih letih še vedno odpirajo glasilke. Utrudil se je le stari meh.

zaigral nanjo.

Pri Novakovih v Orehovici je bila harmonika prva. Zato je poskrbel oče Franc, ki je bil pravi mojster tega instrumenta in je zanj vedela vsa novomeška kotlina. Slavno staro harmoniko je kupil od ameriškega Slovence in je takrat imela že več kot 50 let. „Ves grunt z gostilno vred je oče priigral s harmoniko. Znal je držati tudi po tri noči in le redko se je zgodilo, da je en večer dvakrat ponovil skladbo. Veliko skladb je bilo njegovih in jih je hodil prepisovati in v note zapisovati tudi harmonikaš Avgust Stanko,“ pravi Tone, ki je 1935 igral na Radiu Ljubljana skupaj z Avgustom Stankom in je od vseh Novakovih sinov najbolj sledil očetovim stopinjam. O očetu Francu še danes kroži med ljudmi anekdota, da je vsako leto dobil pri čevljarju en par čevljev zastoj: zaradi njegovega igranja se je namreč precej čevljev obrabilo in čevljar je dobil delo.

Pri Novaku v Orehovici je že od nekdaj navada, da sta na klopi velike gostilniške sobe dve harmoniki: klavirska in navadna. Tako ima vsak, kdor to zna, priložnost razveseliti družbo. Tudi stara „amerikanka“ je bila do Francetove smrti pred 35 leti vsakomur na voljo. Novo rojstvo je vsa ta leta čakala v omari in zato ni prav nič izgubila. „Ostala bo pri hiši. Zet bo v novi hiši izdelal vitrino, kjer bo še kasnejšim rodovom najbolj zanimiv predmet,“ pove Tone in potegne stari meh.

J. PAVLIN

SPOSOJENO TRNJE

Nekateri so zamešali stvari: odmrtili mora država, ne socializem! (Iz OMLADINSKIH NOVIN)

LJUBEZEN DO ŽIVALI – „Ni dovolj, če dajemo živalim le hranilo. Z njimi se moramo ukvarjati,“ pravi Terezija Marsetič. (Foto: M. Krumpačnik)

NEKATERIM PADE SEKIRA V MED

– Madonca, imajo nekateri srečo...
 – Misliš na Jožiča, ki je podedoval?
 – Daj daj, Revščina. Poglej Franca. Rojen je, bi rekel, pod srečnim ozvezdjem, ne le pod zvezdo.
 – Na katerega Franca ciljaš? Menda ne na Kmetiča ali Delaviča?
 – Ne bodi smešen: v mislih imam Franca Funkcionarica. Sekira mu je telebila v med.
 – Ugledna funkcija. Kar bo rekel, pa naj bo pametno ali trapasto, bodo imeli za suho

zlati. Naužil se bo sveta, nagledal se ga bo. Na račun države bo postal svetovljan, še kakšnega tujega jezika se utegne naučiti. Delo za bogove, ti pravim. V odročnih občinah bodo metali pred njegove noge dragocene tekače, imel bo lastnega šoferja; če se mu bo mudilo, ga bodo s helikopterjem peljali iz Gornje v Spodnjo Repičevo drago. O tajnicah nočem izgubljati niti besedi. Cukrček je preskromna primerka. Pa sprejemi pa obiski pa banketi. Ne rečem: naporno mu bo. Včasih

se mu bo stožilo po navadnem finzolu z Repičevega vrta, po vinu, zraslem na trti Zelene gore, po kleni domači besedi...
 Toda človek hitro pozabi, odkod je izšel, kako je rasel, se prebival in tolkel v življenju. Hitro. Zasujejo ga s papirjem, v katerem je zelo malo življenja, izdelajo mu urnik, po katerem bo živel, po katerem se bo pogovarjal, smejal, nasmihal, napišejo mu imena tistih, ki jim bo stiskal roke. Celu obleko mu skrojijo po meri, in to vse zato, ker

zna vizionarsko misliti, ker zre v bodočnost in ker se zna tako iskreno in predano boriti za dobrobit človeka, za njegovo svetlo prihodnost...

– Oprosti, toda Franca, o katerem govoriš, sploh ne poznam.

– Tudi jaz ga ne poznam osebno.

– Kako moreš potem poznati njegova bodoča občutenja, njegov način življenja?

– Ne smeš se, prosim. Si mar pozabil, da sem dve mandatni dobi opravljal dela in naloge, ki so jih zaupali pred kratkim Francu Funkcionaricu?

TONI GAŠPERIČ

Dom na kolesih

Nov izdelek iz IMV na beograjskem sejmu

Na letošnjem beograjskem avtomobilskem sejmu je IMV poleg svojih že poznanih izdelkov razstavila tudi počitniški prikolici z lastnim pogonom, ki so ju imenovali avtomod 420 in 450. Nastali sta v prototipni delavnici, kjer so pod vodstvom dipl. ing. Staneta Lukšiča razvili oba modela. Avtomoda spadata v tisto vrsto izdelkov, po katerih je na zahodnoevropskem tržišču precejšnje povpraševanje, hkrati pa sta dokaz, da so v IMV tudi sposobni z lastnim znanjem kaj narediti.

Avtomod 420 in 450 sta grajena na dostavnem avtomobilu Renault z močjo 68 kW. Na tovornem delu je nadgrajen bivalni prostor, ki ima ležišča za 5 do 6 oseb, kuhinjo s plinskim kuhlalnikom in hladilnikom, kopalnico s tušem, plinskim boilerjem in toaletno omarico, v avtomodu je tudi kemično stranišče, 200-litrski rezervoar za vodo, plinska peč za ogrevanje, električni priključek za ustrezno napeljavo itd.

Razlika med obema modeloma je predvsem v njuni velikosti. Tip 420 ima skupno dolžino 6,2 m, medtem ko je tip 450 dolg 6,5 m.

PRVI LASTOVKI – Avtomoda iz IMV na sliki sta najbrž prvi lastovki na naših cestah. Lahko pričakujemo, da jih bo vsako leto več.

SPET MOTOKROS NA BREZJU

Kot vsako leto bo tudi letos za 1. maj AMD Bela krajina organizirala na Brezju pri Črmošnjicah tekmovanje v motokrosu, in sicer v dveh kategorijah: v razredu 125 kubikov bo tekmovanje za državno prvenstvo, medtem ko se bodo za 9. nagrado Bele krajine pomerili tekmovalci na 250 kubiknih motorjih. Slednja dirka bo mednarodna, saj je organizator povabil tekmovalce iz Sovjetske zveze, Čehoslovaške, Avstrije in Italije, seveda pa bodo nastopili tudi najboljši jugoslovanski tekmovalci.

PRAZGODOVINSKI TANK IZ BREŽIC

B. IV. '82

7

PRILOGA

Na sejmišču pod gradom v Brežicah so pri izkopu temeljev za veterinarsko postajo 1948 našli prazgodovinske grobne ostanke. Prof. Bratanič je takoj spoznal, da ne gre za stare obroče, temveč za ostanke orožja keltskega bojnika. Najdbe so bile spravljene in jih danes hranimo v Posavskem muzeju. Naslednji grob se je pojavil ob polaganju vodovodnih cevi 1954. Ponovno je šlo za žgan moški pokop z ostanke orožja in bojne opreme. Jeseni 1981 je Posavski muzej zaradi predvidenih zemeljskih del Vodnogospodarskega podjetja iz Novega mesta sondiral teren ter odkril moški grob suličarja ter ženski grob z razkošno bronasto zapetnico. Sondiranje je pokazalo, da imamo na sejmišču po vsej verjetnosti obsežno keltsko grobišče iz 3. in 2. stol. pred n. št. Zato je pri vseh zemeljskih delih potrebna pazljiva pozornost.

V letošnjem marcu so nadaljevali s polaganjem električnega kabla ter gradnjo ceste mimo Veterinarske postaje. Prvi teh delih smo delavci Posavskega muzeja s sodelovanjem Vodnogospodarskega podjetja odkrili še pet grobov, eden pa je bil, kot kaže, uničen pred začetkom nadzora, kajti Mirko Vučanek je pri zasipavanju jame za kabel našel ostanke močno uničenega meča.

Med odkritimi grobovi se eden odlikuje zaradi svoje vsebine: v njem smo poleg žganine pokojnika, njegovega orožja in njegove bojne opreme našli tudi kovinske ostanke enosnega voza. Restavratorska dela najdenih predmetov se še niso začela. To delo bo dolgotrajno, zato je

vednarle prav, da si zaradi njegove izjemnosti ta grob, ki nosi številko 6, pobliže ogledamo.

V grobu 6 je bilo razmeroma veliko žganine pokojnika, dolg železen meč v nožnici, bojni nož, pasna veriga in dve sponki. Ob tem pa so ležali ostanke voza, ki jih ogenj ni uničil: dva kolesna in štiri pestni obroči, dva osna zatiča ter še drugi železni zatiči, ki so bili potrebni za konstrukcijo voza. Iz lege in ohranjenosti predmetov v grobu je mogoče sklepati, da je bil pokojnik položen na voz in skupaj z orožjem sežgan. Potem so pogrebci v sklopu pogrebnih sponkama, s katerima je bilo speto ogrinjalo. Zraven je bilo položeno orožje: meč v nožnici, kovana pasna veriga, na kateri je bil meč pripasan, ter velik sekač, ki ga je bojnik uporabljal tako za razkosavanje mesa, kot tudi sovražnikov. Med temi predmeti so bili pomešani pestni obroči in zatiči. Močno zvita kolesna obroča sta bila vsak zase postavljena okrog žganine.

V Jugoslaviji so bili do sedaj odkriti razmeroma skromni ostanke vozov iz arheoloških obdobj. Najznamenitejši je voz iz rimskega obdobja najden v Poljancu pri Ludbregu. Številni ohranjeni deli razkošne antične kočije so omogočili verno rekonstrukcijo, ki je ponos Arheološkega muzeja v Zagrebu. V prazgodovinski dobi so seveda najdbe vozov izredno redke. Temu botruje tudi dejstvo, da so bili

pogosto narejeni izključno iz lesa in se značilni kosi seveda niso ohranili.

Najstarejše ostanke vozov pri nas najdemo v ilirskih knezijskih grobovih v Atenici (zah. Srbija). Tam so bili najdeni kolesni obroči in zatiči, ki jih lahko pripišemo enemu vozu na dve kolesi in drugemu na štiri. Žal ni bilo dovolj podatkov, da bi vozova lahko rekonstruirali, čeprav se vklapljata v podobne najdbe v srednji Evropi. S prihodom Keltoev pa pride k nam tudi znameniti keltski bojni voz, „prazgodovinski tank“, o katerem so nam antični pisci zapustili vrsto pripovedi. Najdba v Brežicah je prvi povsem ohranjeni voz in ima trenutno pri nas edino primerjavo v nekaterih železnih delih v dvojnem grobu z Odžakov v Bački. Kolikor je v Brežicah voz razmeroma bolje ohranjen, nam pa ravno primerjava z grobom iz Odžakov omogoča, da lažje razložimo značaj najdbe. Keltski novci in rimski pisci nam posredujejo sliko takega bojnega voza. Praviloma so bili zasedeni z dvema borcem, voznikom in suličarjem, ki je stal za voznikom in metal iz voza sulice na nasprotnike. V našem primeru je bil na vozu pokopan le voznik, saj v grobu nismo našli nobene sulice, v primeru iz Odžakov pa oba skupaj, saj je imel grob kar šest suličnih osti. Iz upodobitev na nagrobnikih, najdenih v severni Italiji, sta povsem razvidni oblika keltskega voza in izdelava koles. O voznikih pišejo antični pisci, da so v bitki med dlom skočili na oje in jarem, zaustavili konje ter namudoma zdirjali v drugo smer in se vrnili nazaj na voz. Livij poroča o 1000 bojnih vozovih, s katerimi naj bi se bili

leta 295 pred n. št. soočili Rimljani na bojnem polju pri Sentinu. Polibij pa poroča o 20.000 keltskih jezdecih in bojnih vozovih v bitki pri Talamonu. Za nas je pomembno, da železni ostanke, odkriti v grobu 6 iz Brežic, dokazujejo pravi keltski voz, kakršnega so Kelti izdelovali od Francije do Romunije. Še posebej pa je zanimivo to, da najdba iz Odžakov in grob iz Brežic lahko uvrstimo v isti čas, tam okrog začetka 2. stol. pred n. št.

Najbolj verno rekonstrukcijo keltskega voza so izdelali v Angliji na podlagi dobro ohranjenih delov na najdišču Llynn Cerring Bach in v Duernbergu pri Salzburgu, kjer so se z gledovalci po ohranjenih zapisih antičnih piscev, risbah na kovancih ter nagrobnikih. Brez lesenih delov si je težko zamisliti pravilno sliko našega voza, zato je tudi naša rekonstrukcija podvržena primerjavi z drugimi, v Evropi najdenimi vozovi. Seveda bo boljša rekonstrukcija možna, ko bomo na podlagi restavriranega gradiva izdelali pri kovaču posnetke železnih delov ter vse to skupaj soočili s kolarskimi pravili izdelovanja voz.

Brežiški grob je zaradi svoje enkratnosti izredno pomemben, se pa s svojo vsebino dobro vključuje med ostaline keltskih grobov, izkopanih v preteklosti predvsem v Dobovi, pa tudi v Velikem Mraševem in Žadovinku pri Krškem. Kot kaže, je v tretjem stoletju rodna savska terasa privabila številne keltske naseljence, ki so nasledili bogato halštatsko dediščino starih Ilirov.

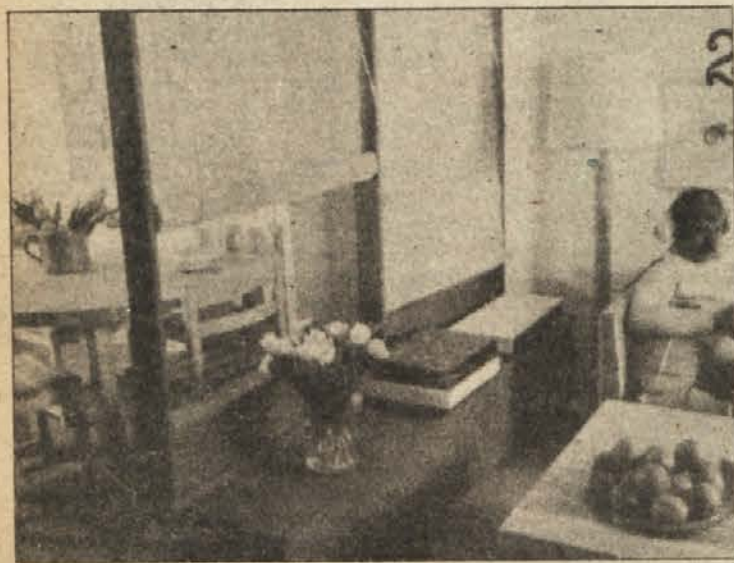
MITJA GUŠTIN

še vedno brezrokavniki!

Že več let so v modi brezrokavniki, a še nič ne kaže, da bi se morali umakniti drugim modnim muham. Letos je ta del ženskega in moškega oblačila še posebej v

čisljih. Največkrat sega brezrokavnik do bokov, prednji del pa je pleten v norveškem vzorcu. Ker so v modi mornarske barve, lahko iz teh kombinirate vzorec.

roleta v sobi

Če želite jedilni kot v dnevni sobi posebej, ga lahko pregradite na več načinov. Najbolj znan je ta, da postavite vmes omarice poljubnih višin, lahko pa se odločite še drugače, na primer: postavite lesni okvir, vanj pa namestite rolete. Lahko so iz slame, lahko iz blaga, s kakršnim imate preoblečeno sedežno garnituro, lahko pa so tudi žaluzije.

Kuha: Peter Bevc

praznične dobrote

Pečena šunka v testu
Orehoval potica
Šarkelj
Pisanice
Pletenice

PEČENA ŠUNKA V TESTU

Testo: 25 dkg bele moke, 3 jajčka, malo soli in mlačna voda. Iz zmesi naredimo malo bolj trdo vlečeno testo. Testo mora počivati vsaj pol ure, nato ga razvaljamo dva prsta na debelo. Medtem šunko dobro operemo, s kuhinjsko krpo osušimo in zavijemo v testo. Že prej smo prižgali pečico in jo segrejemo na 180° Celzija. Šunko — testo namažemo z raztepenim jajcem in pečemo 4 ure, če je šunka težka 5 do 6 kg. Šunka mora biti zapečena zlato rumeno kot kruh. Tudi ostale manjše suhomesnate izdelke pečemo na enak način, le da čas pečenja prilagodimo količini mesa. Na enak način lahko pečemo tudi perutnino.

OREHOVA POTICA

75 dkg moke, 3 rumenjaki, 4 dkg kvasa, 10 dkg sladkorja, 10 dkg margarine, sol in mleko. Iz kvasa, žličke moke, žličke sladkorja in pol decilitra mlačnega mleka postavimo kvasec. Vse skupaj damo na toplo. Vzhajano zvrnemo k presejani moki in jo primerno segrejemo in kvas pomešamo. Posebej raztopimo maščobo, ki ji pridamo mleko, sladkor, rumenjake, sol, rum in sekljano limonino lupinico. Dobro razmešamo in toplo vlijemo k moki. Stepamo, da postane testo po površini gladko, v notranjosti pa elastično ter se loči od posode in kuhališnice. Nato testo pomokamo, ga pokrijemo s čistim prtom ter postavimo na toplo, da vzhaja. Narasti mora vsaj za enkratno količino. Vzhajano testo zvrnemo na pomokan prt in razvaljamo 1 cm na debelo. Načev po testu enakovmerno razmažemo. Nato testo previdno zvijemo. V modelu sme testo segati le do 3/4 višine. Potico postavimo na toplo in naj počasi vzhaja. Ko je model poln, potico premažemo z raztepenim jajcem in počasi pečemo v srednje vroči pečici. Pečemo 1 uro.

ŠARKEJ

45 dkg moke, 4 dkg kvasa, 12 dkg sladkorja, 1 dcl mlačnega mleka, 6 jajc, 20 dkg masla, 15 dkg rozin. Moko stresemo v skledo. Na sredini naredimo jamico in vanjo nadrobimo kvas. Dodamo žličko sladkorja, nekoliko mleka in moke ter zmešamo. Zmes pustimo pokrito, na toplem 15 minut vzhajati. V skledo stresemo preostali sladkor, mleko, jajca in sol. Na moko razporedimo maslo v kosmičih. Od zunaj navznoter zgnemo testo. Ko je testo ugnjeno, mu dodamo še rozine, ki jih namočimo v rum. Model namažemo z margarino in napolnimo s testom. Testo naj sega samo do polovice modela; pustimo ga vzhajati vsaj 20 minut. Pečemo približno 60 minut. Šarkelj vzamemo iz pečice in pustimo, da se ohladi. Razrežemo ga še naslednji dan.

FINI ŠARKEJ

28 dkg moke, pol zavitka pečilnega praška, 14 dkg sladkorne moke en zavitek vanilijevega slad-

korja, 14 dkg margarine ali masla, 3 jajčka, približno 1 dcl smetane, 5 dkg namočenih rozin v rumu, maščoba za model in malo ostre moke ali drobtin. Maslo penasto vmešamo, dodamo sladkor, vaniljo in rumenjake. Dodamo izmenično moko s presejanim pečilnim praškom in smetano ali mlekom. Nazadnje dodamo trd sneg iz beljakov. Testo spečemo v pomaščenenem pekaču — modelu za šarkelj. Pečemo v srednje vroči pečici 1 uro.

DIETNI ŠARKEJ

10 dkg moke, 1 žlička pečilnega praška, 1 zavitek vanilijevega pudinga, 16 dkg sladkorne moke, 1 zavitek vanilije, 2 žlici olja, 1 žlica vode, 4 jajca, malo naribane limone. Rumenjake, olje in vodo nekoliko stepemo, nad soperd vmešamo sladkor, vaniljev sladkor in sekljano limonino lupinico. Stepamo toliko časa, da dobro naraste in postane rahlo. Na koncu pridemo presejano moko s pečilnim praškom. Iz beljakov napravimo trd sneg in ga pomešamo med testo. Testo pečemo 45 minut v pomaščenenem modelu za šarklje.

PLETENICA

50 dkg moke, 4 dkg kvasa, 1/4 l mlačnega mleka, 10 dkg sladkorja, 1 zavitek vanilije, ščepec soli, 1 jajce, 10 dkg masla ali margarine, 15 dkg rozin. Moko stresemo v skledo. Na sredini naredimo jamico, vanjo nadrobimo kvas. Dodamo malo mlačnega mleka malo sladkorja in moke. Pustimo na toplem, da se kvas dvigne oziroma naraste. Posebej penasto vmešamo maslo z rumenjaki, sladkorjem in vaniljevim sladkorjem. Vse skupaj pomešamo med kvas in stepamo. Testo stepamo toliko časa, da se začne mehuriti in da si loči od sklede. Dodamo namočene rozine in pustimo testo počivati pol ure. Ko vzhaja na pomokani deski, oblikujemo iz testa dve 5 cm debeli klobasi. Spletemo kito. Pekač namažemo z margarino, na to položimo kito in na koncu dobimo venček. Pekač prekrijemo s kuhinjsko krpo in pustimo vzhajati vsaj še 15 minut. Kito pomažemo s stopljenim maslom ali margarino ter postavimo v pečico za približno 45 minut pri 200° Celzija. Ko je pletenica pečena, jo damo na krožnik, v sredini pa okrasimo s pisanicami.

VOJAŠKI KOTIČEK

Italija je v času vojne s Turčijo (1911—1912) prva izvedla vojne zračne operacije, ki pa so bile zelo omejene. Zveza z mornarico je bila v tem, da so zračne ladje prevažale mornariško in ostalo vojaško posadko.

Nekateri zgodnji poskusi so kazali možno prihodnjo vlogo letala v pomorskih vojaških silah ZDA. Novembra leta 1910 je civilni pilot Eugene Ely vzletel s ploščadi, nameščene na boku križarke Birmingham, ki je bila zasidrana pri Hampton Roads v državi Virginiji, in uspešno pristal na kopnem. Januarja 1911 je Ely vzletel s kopnega pri San Franciscu in pristal na grobo skonstruiranem pristajalnem krovu ladje Pennsylvanija. Letalo so ustavili s kavlji, ki so bili pritrjeni na pristajalno opremo letala in ki so se zataknili za kable, povezane z vrečami peska na krovu. Nato so ga obrnili in Ely je vzletel s krova in pristal na kopnem. Pred koncem meseca je Glenn Curtiss, sledeč naprom Francoza Henryja Fabra, ki je poletje pred tistim le delno uspel, vzletel z vode in ponovno pristal na njej ter tako oznanil začetek vodnega letala. Februarja 1911 je Curtiss vzletel s kopnega in s hidroplanom pristal na gladini poleg ladje Pennsylvanija. Letalo so dvignili na krov, ga ponovno spustili na gladino in Curtiss je odletel na kopno, s čimer je sklenil krog. Poskuse z vodnimi letali so zelo zavzeto nadaljevali v ZDA in Angliji in prav kmalu so tvrdke obeh dežel proizvajale „leteče čolne“.

V začetku 1913 so ameriški pomorski letalci iz oporišča pri zalivu Guantanamo na Kubi sodelovali v pomorskih manevrih, kjer so opravili razne izvidniške naloge, točno lokalizirali mine, iskali podmornice in eksperimentirali z zračno fotografijo in bombardiranjem; julija 1913 so tudi britanska vojna letala sodelovala v mornariških manevrih in delovala skupaj z ladjo Hermes. Ena od prvih vojaških operacij, kjer je tudi mornariško letalo odigralo pomembno vlogo, se je zgodila med razvrščanjem ameriških pomorskih sil pri Tampicu in Veracruzu v Mehiki, zgodaj leta 1914, ko je por. Bellinger

opravil uspešne izvidniške polete nad sovražnikovi linijami pri Veracruzu. Te prve preskušnje so potrdile, da letala lahko sodelujejo pri vojaških operacijah mornarice v vojnih razmerah.

Izbruh 1. svetovne vojne nekaj mesecev po akciji pri Veracruzu je pomenil prvo resnično preizkušnjo pomorskega letalstva. Velika Britanija je pri večjem številu nalog z dokajšnjim uspehom uporabila letala iz vrst mornarice; v bitki pri Dardanelah so vodna letala s krova Ark Royal in Ben-My-Chree določala natančno lokacijo ognja z bojnih ladij, opravljala izvidniške naloge, iskala mine, bombardirala sovražnikove enote in napadala železniške proge med Carigradom in Evropo ter sovražnikov morsk transport z bombami in še neizpopolnjenimi torpedi; na drugih prizoriščih so Britanci uporabljali pomorsko letalstvo za napade na osamljene nemške ladje in pri obrambi britanskih otokov pred nemškimi letalskimi in cepelin-skimi napadi. Do konca vojne so bile glavne naloge Kraljevske pomorske zračne službe izvidniški poleti za potrebe mornarice in iskanje ter napadanje podmornic.

Britansko pomorsko letalstvo je bilo v 1. svetovni vojni predvsem iz hidroplanov; toda Kraljevska mornarica je nadaljevala poskuse tudi s kopnim letalstvom in je leta 1916 izbrala križarko Furious za preureditev v letalonosilko z vzletnimi krovoma pred in za nadgradnjo poveljniškega mostiča. Kopna letala so lahko vzletela s te ladje, praviloma pa zaradi napote, ki jo je delal poveljniški most, niso mogla pristajati na njej. Kljub tej resni pomanjkljivosti so letala z ladje Furious 19. julija 1918 napadla vodene hangerje pri Tonderju na Danskem. Leta 1917 so začeli ladjo Argus spreminjati v letalonosilko z enonivojskim krovom, kar pomeni začetek modernih letalonosilk.

Nemci so uporabljali pomorsko letalstvo pri svoji blokadi Velike Britanije in pri tem napadali zavezniške trgovske ladje z bombami in

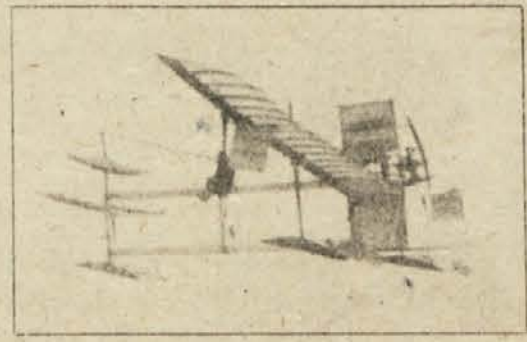
torpedi in včasih pristajali blizu lastnih trgovskih ladij zaradi vkrcavanja dela vodilne posadke. Letala, ki so delovala z bojne ladje Wolf, so priganjala trgovske ladje v območje Wolfa tako, da so grozila z bombnimi napadi. Mornariški cepelini so napadali zavezniške pomorske transporte in London; izvajali so tudi izvidniške naloge proti zavezniškim pomorskim silam in njihovu transportu.

Italija in Avstro-Ogrska sta uporabljali letala v pomorskih operacijah v Jadranskem morju, predvsem pri izvidniških nalogah, zračni obrambi in bombardiranju mest. Italijanska mornarica je v glavnem uporabljala letala za zaščito transportov, predvsem v boju proti podmornicam. Zato so zgradili hidroplanske postaje, ki so obkrožale italijanski polotok, pa tudi v Tripoliju in Homsu v Libiji. Da bi ne bili odvisni le od kopnih letalskih oporišč, so Italijani dve ladji spremenili v nosilke za vodna letala.

Glavni nalogi pomorskega letalstva ZDA v prvi svetovni vojni sta bili protipodmornični boj in bombni napadi na nemške podmorniške baze, iz česar se je pozneje razvil vzorec tako imenovanega „napada virov.“ Iz oporišč v Franciji, Angliji, na Irskem in Italiji ter z obaf ZDA so izvajali vojaške operacije z vodnimi letali in zračnimi ladjami. Čeprav so bila letala za današnje pojme nerodna in brez učinkovite oborožitve, naprav za iskanje, so mornariški piloti napadli 25 nemških podmornic in jih 12 potopili ali poškodovali. Zaradi nujnega protipodmorničnega patroliranja med 1. svetovno vojno so v mornarici ZDA začasno ustavili poskuse z letalonosilkami.

Vodna letala so bila glavna bojna letala mornaric v prvi svetovni vojni; uporabljali so jih predvsem v protipodmornični vojni. Po koncu vojne je maja 1919 sicer že uveljavljene zmožnosti vodnih letal dramatično potrdil prvi čezatlantski polet letala NC-4, ki je pripadal ameriški vojni mornarici.

J. P.

9. KONGRES ZKS
KONGRES

KONGRES AKCIJE, NE LE PAPIRNAT DOGOVOR

Od 15. do 17. aprila bo v novi srednji dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani 9. kongres Zveze komunistov Slovenije. Na programsko-volilnih sejah občinskih konferenc so bili izvoljeni delegati, ki bodo zastopali članstvo iz naših občin. Iz večine občin Dolenjske, Posavja, Bele krajine, Kočevskega in Ribniškega bodo po področjih odšli na kongres po štiri delegati, iz Črnomlja 5, Krškega 7 in novomeške občine 16. Lep čas so v javni razpravi kongresna gradiva. Novinarji Dolenjskega lista so zaprosili za pogovor po enega delegata iz vsake občine.

Alojz Ferenčak iz brežiške Tovarne pohištva je član tega kolektiva vse od leta 1947. Vmes je bilo le dvojce prekinitve, ko je služil kadrovski rok v JLA, in čas, ko je bil predsednik občinskega sindikalnega sveta v Brežicah. Potem se je, kar je vse prereditko, vrnil v matični kolektiv. Ker smo vsakega delegata najprej povprašali o delu, težavah in uspehih osnovne organizacije, kjer je član, Alojz Ferenčak meni, da se v njej učinkovito spoprijemajo z najbolj perečimi problemi. „Ob težavah z reprovizualom, izvozu, okrnjenih pravicah do lastnih deviz se naša osnovna organizacija redno sestaja in s pomočjo sindikalne organizacije obvešča delavce na zborih. Z obžalovanjem spoznavamo, da je naša osnovna organizacija premajhna, da bi stvari lahko premaknili v širšem okolju. Prepričan sem, da imamo preveč komunistov samo na papirju,“ je kritično menil brežiški delegat. Jože Nemanič, vodja izmene in vzdrževalec v Novotekovem tozdu Predilnica iz Metlike, samokritično ugotavlja, da so imeli zadnja leta v tozdu precej težav. „Po sprejetju stabilizacijskih ukrepov se je stanje precej izboljšalo, za kar ima nedvomno veliko zaslug tudi naša osnovna organizacija. Komunisti smo si vsepovsod, od delavskega sveta do sindikata, prizadevali za ureditev stanja in uspeli,“ pravi Jože Nemanič.

NATANČNE NALOGE IN ROKI

Kako je vendarle mogoče premoščati nekatere težave pri nabavi reprodukcijskih materialov, lahko vidimo iz črnomaljskega Belta. Delegat za 9. kongres in skupinovođa v tej tovarni Peter Vipavec navaja, kako so komunisti začeli akcijo, da so odstranili težave v komercialni nabavi. „Dogovorili smo se za natančne naloge in postavili roke. To se je obrestovalo, stvari so se uredile in Belt je dosegel lepe uspehe. Še nikoli nismo poslovali tako dobro kot lani,“ meni Vipavec. Jelko Novak, vodja elektro delavnice v Ročevskem Melaminu, poudarja, da uvažajo le tisto, česar v Jugoslaviji sploh ni mogoče dobiti. Je pa vseeno bolje, če uvažajo surovino, kot če bi vsa lesnopredelovalna

industrija uvažala proizvode, ki jih delajo oni. Navaja, kako njihovi kupci združujejo dovolj deviz, da z njimi lahko pokrivajo uvoz, kar je v skladu tudi s kongresno resolucijo. Kljub temu se lotevajo naložbe, s katero bodo nadomeščali uvoz.

Boris Kozamernik, delegat iz sevniške občine, sicer pa zaposlen v Lisci, pravi, kako so na vseh sestankih družbenopolitičnih organizacij v tovarni in samoupravnih organih razpravljali in jim je uspelo lani povečati izvoz in ga s pomočjo usklajenega načrta s skupnostjo za ekonomske odnose s tujino tudi preseči za 20 odst. Zmanjšali so uvoz, kar letos bridko občutijo ob praznih skladiščih. Letos si s sovlagateljema Jutranjko in Kometom obetava veliko od nove pletilnice na Dolnjem Brezovem, saj naša tekstilna industrija kljub razvoju ne dela primernih materialov za njihove izdelke.

Osnovne organizacije ZK so svojske tudi po sestavi svojega članstva. Tako so komunisti trebanjske Kmetijske zadruge razdrobljeni po številnih krajih občine. Delegat inž. Drago Kotar vseeno omenja večjo pozornost osnovne organizacije za idejnopolitične vidike vprašanj kmetijstva. Pri svojem delu bridko občutijo, kako neenake tržne razmere na jugoslovanskem trgu kmeta — kooperanta potiskajo v neenakopraven položaj. „Proste cene korusa in živine omogočajo, da je drugod živina dražja kot v naši republiki, kjer se skušamo držati dogovorov. Kmetje kapak manj iztržijo. Postavlja se vprašanje, da je tu treba nekaj ukreniti tudi v ZK, zadeve je treba širše urediti,“ meni inž. Kotar.

ODGOVORNOST ZA NALOGE

Ko smo delegatom za kongres zastavili vprašanje, kaj bi poudarili, če bi sami pisali kongresno resolucijo, jih je več omenjalo predvsem odgovornost. Dipl. pravnik iz novomeške SDK in eden od šestnajstih delegatov za slovenski kongres ZK iz te občine pravi, kako smo že pred dvema letoma besedo stabilizacija jemali kot parolo. „Danes je že stvarnost. Še vedno smo premalo učinkoviti na vseh ravneh. Po moje moramo poudariti predvsem večjo učinkovitost pri delu, rezerve so še v organizaciji dela. Nadaljnje rezerve so v delu v več izmenah, ne le v eni, ko marsikje stroji popoldne stojijo. V zavest vsakogar izmed nas mora priti, da gremo na delo, ne le v službo. „Ne drži, da so vsi odgovorni za vse,“ meni inž. Drago Kotar iz Trebnjega. „Odgovornosti moramo dati večji poudarek, predvsem takrat, kadar so sprejeti sklepi ali resolucije. V naši osnovni organizaciji obravnavamo odgovornost tudi samokritično. Za ostriti jo je treba na vseh ravneh.“ Za dosledno odgovornost od baze do vrha se zavzema tudi metliški delegat Jože Nemanič. O akcijskem povezovanju in odgovornosti komunistov pripravlja kongresno razpravo. „Če demokratično sprejetih in dogovorjenih zadev dosledno ne uresničujemo, bi bilo bolje, ko bi jih ne sprejemali. Lep primer so cene: na odgovornih položajih, kjer se odloča o njih, so komunisti, pa kljub temu ne spoštujejo resolucijskih določil. Med ljudmi je pred

kongresom takšno razpoloženje: če ne bomo na kongresu samo govorili, ampak potem sklepe tudi dosledno izvajali, bo kongres dosegel zastavljeni cilj.“

„Komunisti se moramo povsod stabilizacijsko obnašati, kot se v naši tovarni že vsa leta,“ pravi brežiški delegat Alojz Ferenčak. Odgovornost čutijo premalo tudi v občinskih družbenopolitičnih organizacijah, meni. „Kot sprejemamo dogovore v družbi, mi ni vseeno,“ je še dodal, da govorimo eno, delamo pa drugo.“

JASNEJŠO RESOLUCIJO

Če bi jaz pisala resolucijo, bi jo napisala tako, da bi jo razumel vsak delavec in kmet, medtem ko je osnutek sedanje napisan tako, da marsičesa niti izobraženci ne razumejo,“ meni Cvetka Vesel, učiteljica iz Sodražice. Pravi, da bi morali na kongresu določene spregovoriti tudi o šolstvu. Kot takšna vprašanja omenja uvajanje celodnevne osnovne šole. Zanj izobrazevalna skupnost nima dovolj denarja, tako da bi zaradi tega ostale šole lahko dobile celo manj denarja. Šola naj bi ne bila le izobrazevalna, temveč tudi vzgojna ustanova. „Prepričan sem, da je treba na kongresu dati največji poudarek na delegatski sistem in samoupravljanje. Če delegat na seji ni dovolj aktiven, to ni le njegova krivda, temveč tudi strokovnih služb, ki delujejo preveč oblastveno,“ pravi ribniška delegatka. Opozarja, da merila za osebne dohodke prosvetnih delavcev še vedno niso oblikovana po načelu „za enako delo enako plačilo“.

Nagrajevanja po delu se nameravajo lotiti tudi nekateri drugi delegati. Peter Vipavec iz Belta pripravlja referat o tem. „Pri nas je fizično delo zelo naporno in še ni dovolj plačano. Vsekakor pa je stanje boljše kot pred leti. Vseeno imamo nagrajevanje po delu pri nas delno urejeno v proizvodnji, medtem ko za režijska dela velja osebna ocena, ki jo daje posebna komisija.“ Na poseben vidik opozarja Lidija Hočevar iz krškega Labodovega tozda Libna. „Delavke v tekstilni industriji imajo nasploh nižji standard, saj prejemajo sorazmerno nizke osebne dohodke glede na doseženo zahodnoevropsko storilnost. Minulo delo teh konfekcijskih delavk je pripomoglo k razvoju drugih vej industrije. Tega ne bi smeli pozabiti, ko pojasnjujemo, da bolniški in porodniški dopusti v pretežno ženskih kolektivih resda tanjšajo kuverto, a ne bi smeli biti gluhi za solidarnost.“ Hočevarjeva meni, da je ženska še vedno v podrejenem položaju. „Ob urejenem otroškem varstvu, zdravstvu in prehrani bi bile ženske bolj družbenopolitično aktivne.“

Kočevski delegat Jelko Novak misli, da bi dal pri oblikovanju kongresne resolucije poudarek na ustvarjanje in razporejanje dohodka in osebnih dohodkov. „V Melaminu smo med redkimi v občini, kjer imajo delavci v proizvodnji občutno večje osebne dohodke kot v administraciji. Smo med redkimi, ki imamo načrt investicij, še bolj med redkimi pa med tistimi, ki se širše povezujemo. Združeni v sozdu Kemija imamo interno banko, nakup in prodajo, izvoz in uvoz. Združitev nam

omogoča tudi boljše dogovarjanje v kemični branži, da ne prihaja do prekrivanja naložb itd.“

O DEVIZAH LE DOGOVARJANJE

V sevniški Lisci se kot marsikje drugod srečujejo s pojavom, da jim dobavitelji zaračunavajo devizno soudeležbo za vse, tudi za tisto, kar prodajajo doma in sploh ne izvažajo. Boris Kozamernik poudarja posebej, da vseh deviz ne bi smela združevati le Narodna banka. „Delavci naj razpolagajo in se dogovarjajo o združevanju deviz. Omejitveni ukrepi, če že morajo biti, naj bodo selektivni in naj ne udarjajo vseh povprek, tisti, ki z vsami silami izvažajo, in tistih, ki ne. V enoti tekstilcev je že nekaj takih, ki ne izpolnjujejo zastavljenih načrtov. Zgrešeno bi bilo, če bi prizadeli spet vse,“ ima v mislih desetodstotno omejitev, ki velja enako za tiste, ki so kot npr. Lisca uvoz zmanjševali, in druge, ki tega niso počeli.

Je v osnutku kongresne resolucije (medtem je prišlo že do predloga) tudi področje, ki ni omenjeno? Delegat iz trebanjske občine inž. Drago Kotar je precej opazil, da v tem sicer zajetnem gradivu kmetijstvo ni podrobneje omenjeno! „Verjetno je tako, ker je še sorazmerno blizu seja centralnega komiteja o vprašanih kmetijstva,“ sodi inž. Kotar, vrsta nalog pa ostaja.

Novomeški delegat Zvone Špelko ob izkušnjah razvitejših dežel ponazarja, kako tudi delavec ob stroju ne more naprej brez potrebne izobrazbe. Vse zahtevnejša tehnologija terja vse več znanja. „Izobrazba in znanje sta v zaostrenih razmerah gospodarjenja še bolj pomembni,“ meni Špelko.

V času, ki je sledil tistemu, ko smo se pogovarjali samo z nekaterimi od delegatov bližnjega 9. kongresa slovenskih komunistov, se je zvrstilo še mnogo poglobljenih razprav. V anketi zajeti delegati so poudarjali predvsem vprašanja, s katerimi se srečujejo v svojih okoljih. Izhajali so iz svojih osnovnih organizacij, kjer se je treba tudi nasploh dogovarjati za akcijo. Njihove izjave kažejo, da delajo tudi širše, v delegacijah, samoupravnih organih, sindikatih in drugih družbenopolitičnih organizacijah. „Naše delavsko gibanje, prežeto z ustvarjalnim prispevkom Tita in Kardelja ter številnih drugih revolucionarjev, je prevzelo odgovornost, da s prizadevanji za osvoboditev dela in človeka v naših razmerah uresniči dediščino, ki jo predstavlja zakladnica misli in del obah velikih sinov naših narodov in narodnosti,“ je zapisano v uvodu poročila CK ZKS. Svoj prispevek v tej borbi bodo v skupni mozaik na tem kongresu vgradili tudi naši delegati.

Z delegati so se pogovarjali novinarji: Ria Bačar, Andrej Bartelj, Pavel Perc, Jože Primc, Jožica Teppey in Alfred Železnik, ki je povedano strnil za objavo.

Cvetka Vesel Alojz Ferenčak inž. Drago Kotar Jelko Novak Lidija Hočevar Peter Vipavec Jože Nemanič Zvone Špelko Boris Kozamernik

Zamisel gradnje Narodnih domov po naših mestih je vznikla v obdobju narodnih taborov, velikih t. j. ljudskih zborovanj, ki jih je pripravljala in vodila mlajši rod slovenskih izobražencev med leti 1868 in 1871. Na njih so se zbirale tisočglave množice slovenskega, zlasti kmetijskega prealstva – na Vižmarskem taboru pri Ljubljani 17. maja 1869 celo do 30.000 – in navdušeno spremljale govornike ter sprejemale resolucije z zahtevami po Zedinjeni Sloveniji, po uvedbi slovenščine v urade in šole, po uvedbi strokovnih, zlasti kmetijskih šol, univerze in podobno. Tabori so se vršili po vseh slovenskih pokrajinah od Slovenskih goric do Goriških Brd in od Slovenske Istre do Roza in Podjune na Koroškem. Le na Dolenjskem taboru ni bilo.

S februarjskim patentom 1861 se je v habsburški monarhiji začelo ustavno obdobje. Kulturno in politično delovanje Slovencev je v tem času imelo svoja središča v narodnih čitalnicah. Že l. 1861 so bile čitalnice ustanovljene v Trstu, Mariboru, Ljubljani in Celju. Metlika in Novo mesto sta jo dobila l. 1865, potem še Črnomelj itd. Sredi l. 1869 je bilo na Slovenskem že 67 čitalnic. Čitalnice so nastajale zlasti v mestih, trgih in manjših upravnih središčih. V njih se je zbiralo narodno zavedno izobraženstvo, mestni, trški in podeželski veljaki, obrtniki, trgovci itd. Imele so namen predvsem širiti in utrjevati narodno in politično zavest med deloma že odtujenim prebivalstvom takih krajev. Svoje narodnovzgojno in izobraževalno poslanstvo so čitalnice opravljale s pravnimi čitalnicami časopisov in časnikov, s knjižnicami in različnimi predstavami, koncerti in družabnimi prireditvami. S časom se je izkazala potreba, da čitalnice in druga narodna društva, ki so v tem času nastajala, dobe lastno streho, imenovano Narodni dom. In prvega na slovenskih tleh je dobilo prav Novo mesto, metropola Dolenjske imenovano.

Središče vsega slovenskega narodnega in političnega delovanja je bila Ljubljana. Zato je v njej 19 slovenskih rodoljubov že 25. septembra 1869 izdalo in podpisalo „zaupno pismo“ in v njem poudarilo potrebo, „da se vsa slovenska društva zbera za primerno plačo pod eno streho – v hiši, ki bi se ji reklo Slovenski dom“. Ta dom naj bi zgradili z delnicami po 50 goldinarjev in kakih 4000 odkupljenih delnic bi dalo za gradnjo potrebna sredstva v višini kakih 200.000 gld. Poziv pa ni rodil uspeha. Ponovno so poskusili 1878, uspeli pa so šele dve leti kasneje, ko je bilo ustanovljeno posebno društvo, ki je zbiralo deleže in prostovoljno prispevke. Te so zbirali po vsej deželi. Iz tega časa so znani posebej krožki t. i. „Krajske družbe“, v katerih so povsod zbirali tudi najmanjše prispevke. Tako je le prišlo do gradnje ljubljanskega Narodnega doma (danes Narodna galerija), ki pa je bil svečano odprt šele 10. in 11. oktobra 1896, torej več kot 10 let za novomeškim. Leto za tem je bil odprt dom v Celju, 1899 v Mariboru in 1904 v Trstu in Gorici.

Zamisel gradnje lastnega Narodnega doma v Novem mestu se je rodila l. 1872, ko je Anton Hočevar, brat krškega bogataša in takrat na volitvah propadlega nemškutarskega kandidata Martina Hotschewarja, pognal čitalnico iz svoje gostilne „Pri kroni“ (Glavni trg 14) na cesto. Pod streho jo je vzela Jožefa Skaberne, prababica našega skladatelja Marjana Kozine in lastnica velike hiše in gostilne „Pri zlatem levu“, (danes stavba tovarne zdravil KRKA). Tu so čitalničarji sklenili zidati lasten dom.

Pobudnik te zamisli je bil brez dvoma takratni predsednik čitalnice, novomeški okrajni zdravnik dr. Žiga Bučar, povsod znan kot odločen narodnjak in v mestu ter širni okolici spoštovan in priljubljen kot odlični zdravstveni strokovnjak. Ob njem je bila še vrsta velikih rodoljubov iz vrst meščanov in mlajšega uradništva. Ti so se z vso vnemo vrgli na delo in že leto kasneje, 7. junija 1873, so domu svečano položili temeljni kamen. Ob tej priliki je bilo veliko ljudsko zborovanje, igrala je mestna godba, dijaški zbor je prepeval in ob bodrilnih besedah govornikov zupana Dominika Rizzolija, dr. Žige Bučarja in gostov dr. V.

NOVOMEŠKI NARODNI DOM

Zarnika in dr. J. Vošnjaka iz Ljubljane, A. Navratila iz Metlike, hrvaškega grofa Vranicanja, ki je prišel z Navratilom, ter Krčana V. Pfeiferja je zbrana množica vedno znova vzvalovala v vihnem navdušenju. Leopold Picigas, kronist Novega mesta, je kasneje v svojih zapiskih zapisal, da so bile te svečanosti za Novo mesto

in Dolenjsko skoraj enakega pomena kot tabori za ostale slovenske pokrajine.

Zidanje novega doma je šlo hitro od rok in še pred zimo je bila velika dvonadstropna stavba pod streho. Prispevki in darila za zidanje so se stekali iz vse Dolenjske, Topličani pa so dali ves les za ostrešje. Kljub

veliki gospodarski in finančni krizi, ki je tista leta pestila avstrijske dežele in še posebej prizadela našo Dolenjsko, je bilo do l. 1875 vsaj pritičje doma usposobljeno za vseletve čitalnice.

Potem pa se je zataknilo. Gospodarska kriza je vse bolj kazala zobe, poleg tega so novomeški rodoljubi izgubili še svojega vodjo: nemškoliberalna vlada je na hitro premestila dr. Žigo Bučarja v nemško Kočevje, kjer je nekaj let po nasilni premostitvi zagrenjen umrl. Leto so tekla, ne da bi bilo delo na stavbi obnovljeno. Šele s prihodom dr. Albina Poznika, ki je 1880 dobil izpraznjeno notariatsko mesto, se je vse zopet premaknilo. Poznik je bil izvoljen za predsednika čitalnice, po popolni zmagi narodne stranke na občinskih volitvah 1882 je bil kmalu izbran tudi za župana in začelo se je novo obdobje dela za vsestranski napredek Novega mesta. Najprej pa se je Poznik lotil Narodnega doma. Čitalnica je izdala delnice, sam je skrbel za nabavo materiala, nadziral dela in kakšne manjše račune tudi iz svojega poravnava. Poskrbel je tudi, da je bila v prvem nadstropju urejena velika dvorana s sodobno urejenim odrom. Tako je bil prvi Narodni dom na slovenskih tleh l. 1885 povsem dograjen in izročen svojemu namenu.

Narodni dom je dal streho čitalnici in drugim narodnim društvom, ki so nastajala. V njem so bila razna predavanja, šola Glasbene matice, knjižnica, sedež Sokola itd. Gledališke predstave čitalničnega odra, koncerti domačinov in gostov, akademije in narodna zborovanja so se vrstila v prepolni dvorani in v njej so bile razne družabne prireditve in zabave. Iz čitalniškega odra je ob koncu prejšnjega stoletja izšel novomeški krčmarski sin Alojz Jenič, ki je opustil očetovo obrt in se ves posvetil le gledališču, najprej v Ljubljani, potem pa v Zagrebu, kjer je 1926 umrl. Prvo umetniško razstavo je imelo Novo mesto l. 1900, ko je v Narodnem domu razstavljal svoja dela rojak Ivan Vavpotič.

Med prvo svetovno vojno je Narodni dom onemel. Zasedla ga je vojaška vojna bolnišnica Nagy Kikinda. Po njeni preselitvi v laški Codroipo se je Narodni dom zopet prebudil v velikem deklaracijskem gibanju. Vršila so se zborovanja, prepevala je Pavla Lovšetova in nastopali so mladi igralci, ki so ob rojstvu naše narodne države uprizorili Podbevkovo „Noč na Kalimegdanu“. Ob Novomeški pomladi so bili v domu recitacijski in literarni večeri Antona Podbevška, Mirana Jarca itd., na koncertu pa je Kogojev pesmi prepevala Zdenka Zikova, primadona ljubljanske opere. Za vse te prireditve je izdelal originalne plakete Božidar Jakac.

Ob koncu prve svetovne vojne in leto pozneje se je uveljavljala novi rod igralcev, med njimi Janez Cesar, Viktor Markič, Ciril Dular, Viktor Pirnat, Jože Paučič idr. Med igralkami je slovela zlasti Elza Kastelic–Grozničkova, glasbeno življenje v domu pa se je razvilo pod taktirkami J. Poule, Nagodeta in zlasti Zore Ropasove, ki je z domačimi močmi priredila celo Bendlovo opero „V vodjanku“ in odlični Dvorčakov koncert.

L. 1925 se je čitalnica razdužila in njeno premoženje z Narodnim domom vred je nasledil Sokol, dom pa so preimenovali v Sokolski dom. Ob sovražni okupaciji 1941 so dom zasedli karabinjerji, po kapitulaciji Italije pa domobranci. Po osvoboditvi je dom prešel v last društva Partizan, dolga leta pa ga je imel v najemu Dom JLA.

Danes se ponovno razpravlja o namembnosti te velike in v zunanjo podobo našega mesta nepogrešljivo vgrajene stavbe. Eno drži kot pribiti:

Narodni dom je bil od vsega začetka pred več kot sto leti namenjen za središče narodnoprosvetnega in kulturnega dela. Je torej kulturni spomenik Novega mesta. Njegova sedanja in bodoča namembnost more in mora služiti le pospeševanju kulturnega in ljudskoizobraževalnega dela. Njegovo zunanost je treba ohraniti in na njem zopet obnoviti napis Narodni dom. Notranost je možno urediti po potrebah uporabnikov, s tem da ostane dvorana še nadalje res dvorana. Nad vsem tem pa morajo bdeti varuhi naše kulturne dediščine in Kulturna skupnost. JANKO JARČ

Po uradnih podatkih je lani v Jugoslaviji inflacija dosegla 43 odstotkov, kar je po letu 1965, ko je inflacija znašala 30 odstotkov, največji povojni porast. Zvezni izvršni svet si bo letos prizadeval, da stopnja inflacije ne bo presegla 20 odstotkov, vprašanje je seveda, kako mu bo to uspelo, izkušnje iz prvih mesecev niso najbolj obetavne.

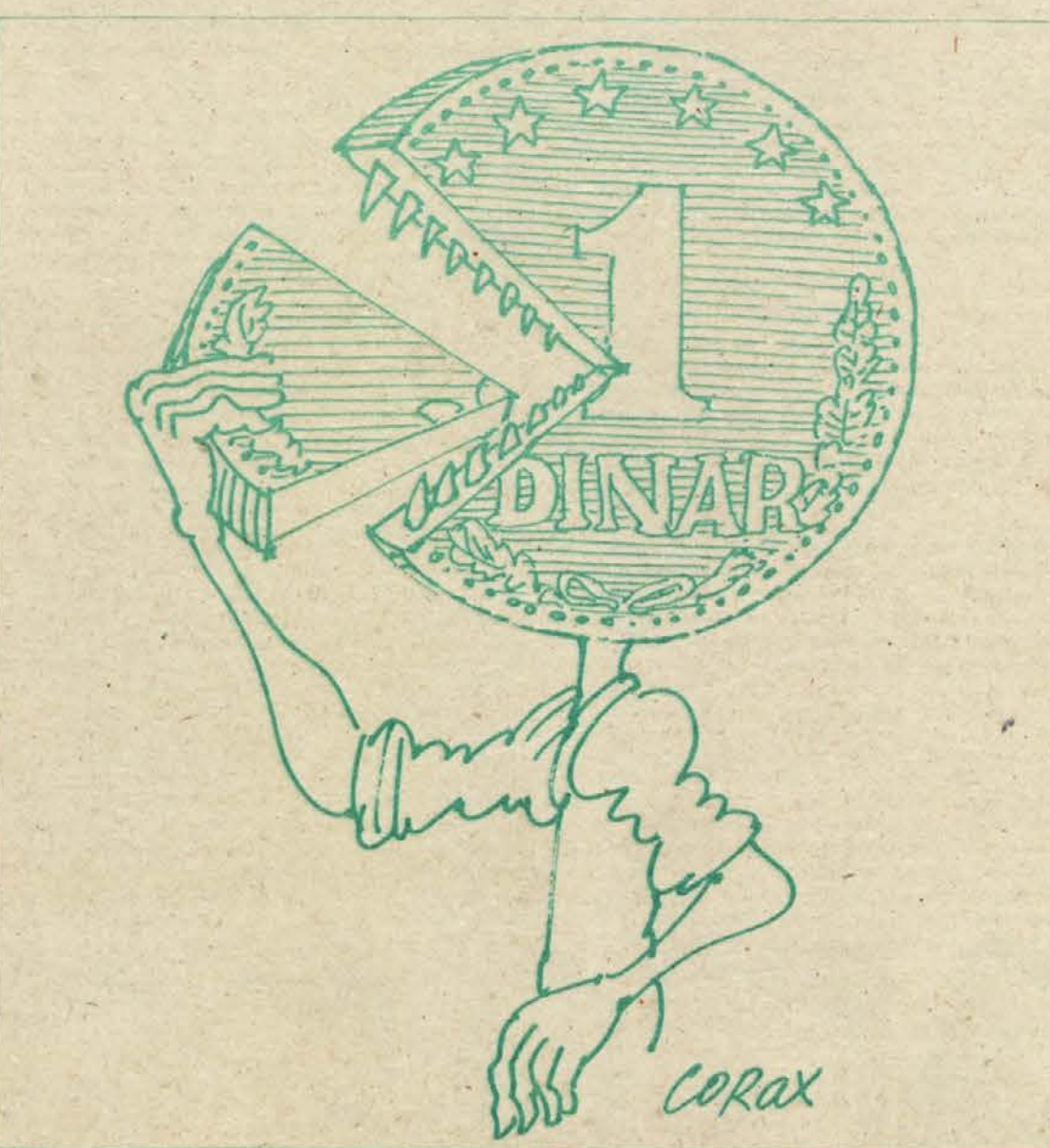
Vse je bilo lepo in prav, ko smo se še lahko zadolževali, država in državljan. Poglejmo preprost primer. Nekdo ima nekaj denarja. Ker ve, da je stopnja inflacije precejšnja in da cene rastejo pod oblake, bo ta denar nekam vložil, na primer v počitniško hišico. S tem bo ohranil realno vrednost. Ker je inflacija velika, se spleča vzeti tudi kakšno posojilo, razmišlja naš graditelj. Vzame kredit, ali dva. Inflacija bo posojila prelevila v nepomemben drobiž, obenem pa dvignila ceno hišice.

Podobno kot naš graditelj je razmišljala država. Tvorci naše ekonomske politike so menili tudi, da bo visoka stopnja svetovne inflacije kaj hitro izničila najeta državna posojila, investicije pa bodo obstale in prinašale denar. Samo tako lahko namreč med drugim pojasnimo dejstvo, da smo v letu 1979 v tujini najeli za več kot 7 milijard (!) dolarjev posojil, primanjkljaj v plačilni bilanci pa je znašal v omenjenem letu kar 3,6 milijarde dolarjev.

Svetovna inflacija je res zmanjšala posojila, vendar samo tistim, ki so s svojo valuto lahko sledili dolarju. Dinarja, žal, ni bilo v njihovi družbi. Da je zadeva še hujša, prenekatera investicija, ki smo jo zgradili z najetimi posojili, ne prinaša obetanege dohodka, ampak izgubo.

Nevšečnosti se začnejo takrat, ko zadolževanje ni več mogoče. Takrat inflacija pokaže svojo pravo podobo. Visok odstotek inflacije lahko spremeni celo razvojno družbeno gospodarsko usmeritev. Oglejmo si poblize nekaj posledic visoke inflacije.

Inflacija prinaša državi dohodek, saj dela vtis, da družbeni proizvod hitro narašča. Ker država odločujoče vpliva na razporeditev družbenega proizvoda, inflacija pa megli realno podobo tega proizvoda, se mimogrede izgubita občutek in mera, koliko je državi potrebno za njeno funkcioniranje. Pri tem ne mislimo samo na izdatke za proračun, obrambo itd., ampak na najbolj klasični delitev med gospodarstvom in negospodarsko. Zdej se ve, kdo je pojedel sredico in kdo skorjo, ve se, da o delitvi pogosto niso

VEČJA INFLACIJA, VEČJA DRŽAVA

odločali samoupravljalci, ampak uradniki. Lep primer za tako ravnanje so samoupravne interesne skupnosti. Take, kot jih poznamo, so večino

ma samo s samoupravnim klobukom pokrite in maskirane roke administrativne, državne arbitraže. Kakšni politiki smo priča, se vidi tudi po

gospodarstvu, v katerem vse bolj opuščamo ekonomska načela in zakonitosti. Vse se pač dogaja po povsod veljavnem načelu: čim večja je inflacija, večja je država, oziroma težja njena roka. In seveda obratno.

Za drugo družbeno spremembo, ki je prišla z inflacijo, lahko obtožimo samega sebe, občana, državljana. Inflacijsko partijo kart z državo je igral v prepričanju, da ne more izgubiti. Življenjska raven je rasla hitreje, kot bi lahko glede na storjeno delo. Spremenil se je način življenja celih socialnih struktur. Lani je znašal družbeni proizvod na prebivalca kar 3200 dolarjev, kar je toliko, kot je leta 1976 imela Italija. To je lepo in razveseljivo, vendar se ekonomisti pripravajo, če je ta podoba realna. Inflacija namreč zamegli večino računov.

Povsem res pa je, da realni osebni dohodek povprečnega Jugoslavana pada nezadržema že tri leta, kljub temu pa nismo imeli omembe vrednih socialnih pretresov. Lahko bi celo rekli, da celo večjega razburjenja ni bilo. To nekateri imenujejo jugoslovanski fenomen, oziroma enega od fenomenov iz sicer bogate zaloge. Neobičajno je tudi, da se sociologi in ekonomisti še niso lotili tega pojava. Da le odgovor ne bi prišel sam in nepričakovano!

Ni namreč treba biti ekonomist ali sociolog za ugotovitev, da je v letih padanja življenjske ravni v jugoslovanski socialni, ekonomski in s tem tudi politični strukturi prišlo do vidnih sprememb. Res je, da smo dosegli standard, ki je tolikšen, da brez vznemirjenja in večje škode prenese kakšno žrtve. Res pa je tudi, da žrtve ne prenašajo enako vsi socialni sloji. Vprašanje je, kako bo padanje življenjske ravni vplivalo na življenje in ravnanje zaposlenih v klasični neposredni proizvodnji, proizvodnji, ki so jo negativni inflacijski učinki najbolj ošinili.

Manj denarja v ovojnicah ob mesecu prinaša manj volje za delo. Izračunali so, da v Jugoslaviji sicer nikoli nismo delali vseh predvidenih 8 ur na dan, nekaj več kot 4 ali morda 5 ur, kolikor se v povprečju z delom ukvarjamo danes, pa je evropski, če že ne tudi kakšen drug rekord. Pač po pravilu: „Ne moreš me plačati tako malo, kot jaz lahko malo naredim.“ Smo pa zato popoldne bolj pridni, kar je spet ena od jugoslovanskih posebnosti. Žal pa ni tudi jugoslovanskega načina odprave inflacije, njenih vzrokov in posledic. Zadevo bo treba urediti po klasični, dolgi in naporni poti.

M. B.

ZVEZA PIONIRJEV MED VČERAJ IN JUTRI

„Ugotavljamo, da pionirje vse premalo vključujemo v priprave akcij, ki jih bodo izvajali, kaj šele, da bi bili vključeni v organe, ki pripravljajo programe aktivnosti pionirskih odredov.“ Ugotovitev je iz gradiva za javno razpravo in nedavno republiško problemsko konferenco o vlogi Zveze pionirjev v razvoju samoupravne socialistične družbe. Z njo si je naša mladinska organizacija postavila zahtevno nalogo: podrobno proučiti sedanje delo pionirske organizacije, predvsem pa ugotoviti, kako poteka sodelovanje med pionirji in mladinci. V razpravi, ki je potekala cela dva meseca, so se na številnih okroglih mizah, javnih tribunah in tematskih sejah pokazale mnoge slabosti, prav tako pa tudi izoblikovali predlogi za drugačno dele s pionirji.

Letos praznuje Zveza pionirjev 40-letnico obstoja in delovanja, njen „uradni skrbnik“ Zveza prijateljev mladine pa 30-letnico. Vsekakor jubilej, vreden svečanih proslavitev, ki se bodo v letošnjem letu brez dvoma tudi zvrstile. Dali naj bi jim predvsem delovno obeležje. Tak jubilej je tudi priložnost, da naredimo prelošnico v delovanju, kritično pregledamo prelojeno pot in širše zastavimo koncept dela v prihodnosti, po možnosti brez napak in zatikanj, ki jih doslej pri delu s pionirji pri nas le ni manjkalo. Obet, da vse to ne bo ostalo gola fraza, so številne kritične besede, izrečene na problemski konferenci mladinske organizacije tako na svoj kot na tuj račun, ter jasne ugotovitve, kaj šepa in kaj kaže v prihodnosti vsekakor spreminiti in narediti.

MLADINSKA SAMOKRITIKA

Kot rečeno, ZSMS ni štedila s kritiko na svoj račun. Po letu 1952, ko je Zveza pionirjev prešla pod okrilje tega leta ustanovljene Zveze prijateljev mladine, je mladinska organizacija sicer obdržala stike s pionirji, vendar preveč le preko svojih formalnih programov. ZSMS je precej zanemarila svojo vlogo in ji ni uspelo „preseči pokroviteljskega odnosa do Zveze pionirjev, ki se kaže predvsem v kampanjskih akcijah, dvotirnosti organiziranja in neusklajenih programih dela“. Ob tem pa se seveda dobro zaveda, da rastejo v pionirskih vrstah bodoči mladinci. Pokroviteljskega odnosa do pionirjev se niso otresle tudi druge družbeno-politične in družbene organizacije ter društva. Pokroviteljstvo in zastarele delovne metode s pionirji pa ne sodijo k oblikovanju mladega človeka za življenje in delo v naši družbi. Prav tako ne bi smeli pozabljati, da pionir ni pionir le v šoli, ampak tudi v krajevni skupnosti, kjer naj bi aktivno deloval v krajevni samoupravi preko pionirskih hišnih svetov, klubov, pionirske vaške skupnosti in pionirskih odredov. Kajti ne le šola, ki smo ji v veliki meri prepustili skrb za vzgojo in rast otrok, ampak celotno življenje oblikuje mladega človeka.

MENTOR NI „PREDELAVEC“

V razpravah po posameznih občinah so med drugim poudarili pomembno vlogo mentorjev, ki pa je povsod ne opravljajo najbolje. Ena od možnih rešitev je večje vključevanje mladincev, seveda primerno usposobljenih, v tako delo s pionirji. Vsekakor bi morali pritegniti med mentorje za interesno delo v šolah in za najrazličnejše dejavnosti v krajevni skupnosti mlade kadre, ki se pripravljajo na pedagoški poklic, prav tako pa tudi druge mentorje zunaj šole, da bodo pionirji

NJIHOVA BESEDA

Matjaž Blažič, 7.a, OŠ Grm: „Kot pionir sem sicer aktiven, zelo pa si želim postati mladinec, ker bom imel prav gotovo več odgovornosti do dela in bom lahko sodeloval na več delovnih akcijah. O ZSMS pa ne vem veliko. Moti me, da nas mladinci na šoli ne seznanjajo dovolj z delom in organiziranostjo ZSMS.“

Tomaž Borsan, 8.a, OŠ Grm: „Seveda se zavedam, da sem mladinec. Naša osnovna organizacija je aktivna, saj se sodelujemo delovnih in drugih akcij. V ZSMS mi je všeč predvsem to, da učenci več sami odločamo in tudi sami rešujemo probleme. Na zboru šole smo osmošolci učence sedmih razredov že delno seznanili z delom, ki jih čaka v mladinski organizaciji. Sicer pa bomo medse povabili

mladince iz kmetijske šole, da jim bodo razložili statut.“

Manca Barbič, 8.r., OŠ Bršljin: „V ZSMS smo bili sprejeti lani ob dnevu mladosti. Pred sprejemom nismo veliko vedeli o delu in nalogah ZSMS. Statut smo na razrednikovi uri pregledali zelo površno. Sedaj nam pri delu pomagata ravnatelj in mentorica in mislim, da smo kar precej aktivni. Za eno glavnih nalog smo si zastavili, da bomo ob sodelovanju s krajevno skupnostjo in gimnazijo dobro pripravili bodoče mladince na sprejem in jih seznanili z njihovo vlogo v ZSMS.“

Andreja Berus, 8.r., OŠ Bršljin: „Težave imamo pri prenašanju sklepov s sestankov na ostale mladince. Ti večkrat ne kažejo zanimanja za delo v ZSMS. Žal redno dela samo peščica, večina pa je pasivna. Pionirska organizacija je v primerjavi z nami bolj aktivna in bolj organizirana.“

izgubili občutek, da so njihove dejavnosti izključno šolske in se bodo lažje vživeli v krajevno dogajanje. S tem so bile doslej velike težave.

Na republiški problemski konferenci o vlogi Zveze pionirjev so strnili ugotovitve javne razprave in izoblikovali tudi osnovne smernice za nadaljnje delo. Med drugim so zapisali, „da je samoupravni položaj pionirja v neposredni zvezi z razvitostjo samoupravnih odnosov v konkretnem okolju. Zato ne gre samo za usposabljanje posameznikov za vodenje pionirske organizacije, temveč za razvijanje delovnih metod, ki bodo pionirjem zagotavljale samostojnost in ustvarjalnost v najširšem smislu. Prenehati je treba prakso, ki postavlja starejše v položaj organizatorjev in pionirje v položaj izvajalcev nalog.“

Ta misel je bila zelo pogosta v dvomesečni javni razpravi in je tudi ena najpomembnejših smernic za bodoče delo. Uresničiti se bo dala le, če se bosta v šolah in v krajevni skupnosti okreplila sodelovanje in povezanost pionirjev z ZSMS in drugimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami ter društvi, predvsem društvi prijateljev mladine.

Vse omenjeno (pokroviteljski in hkrati mačehovski odnos ZSMS in drugih organizacij ter društev do Zveze pionirjev, problem mentorstva, nepovezanost vseh dejavnikov in neusklajenost njihovih programov za delo s pionirji, prepuščanje večino skrbi in dela pedagoškim delavcem v šolah, težave na prehodu iz pionirske v mladinsko organizacijo itd.) velja v večji ali manjši meri tudi za dolenske in posavske občine. Od ene do druge so sicer precejšnje razlike, a brez problemov ne gre nikjer. Marsikje šele iščejo poti, da bi dorekli dejavnost Zveze pionirjev. Ni redko okostenelo mišljenje, da pionirji lahko sodelujejo le v krajevnih očiščevalnih in raznih zbiralnih akcijah, čeprav je jasno, kako bogato aktivnost nudi množica organizacij in društev in ustvarjalna domiselnost pionirjev ter njihova zagretost za delo.

PIONIRJE JE ČUTITI POVSOD

Dejstvo sicer je, da so pionirji, organizirani v pionirske odrede na šolah, zelo aktivni. Kje vse jih srečamo! Sodelujejo v očiščevalnih akcijah v skrbi za čisto okolje, redno zbirajo star papir, steklenice, tekstil in železo, skrbijo za spomenike

NOB, se udeležujejo pohodov in mladinskih delovnih akcij, v okviru organizacij Rdečega križa obiskujejo ostarele, pogozdujejo, se športno in kulturno udeležujejo, saj predvsem v krajih, kjer so šole, sodelujejo na vseh krajevnih proslavah in prireditvah.

Prav tako ne gre pozabiti množičnega sodelovanja pionirjev v kurirčkovi pošti, štafeti mladosti, v tekmovalstvu za znak partizanskih enot in za bralne značke, sodelovanja v akcijah Pionirskega lista in v jugoslovanskih pionirskih igrah, v šoli v naravi, pa v informativni dejavnosti itd. Pionirji so pripravljani delati in to dokazujejo z vsakodnevnimi akcijami. Poleg naštetega delajo še marsikaj drugega. Črnomaljski pionirji npr. zbirajo knjige za koroške Slovence, letos pa bodo pripravili zbor pionirjev Jugoslavije, ki bo v Črnomlju. Pionirji v novomeški občini so podpisali samoupravne sporazume o skrbi za spomenike in grobove iz NOB s krajevnimi organizacijami ZZB.

Do tod je torej v glavnem vse lepo in prav. A problemov vendarle ne manjka. Omenili smo že, da družbenopolitične in družbene organizacije ter društva posvečajo premalo pozornosti Zvezi pionirjev in življenju ter delu pionirjev v šoli in krajevni skupnosti. V vseh občinah sicer delujejo na občinski ravni sveti Zveze pionirjev, večinoma pri občinskih Zvezah prijateljev mladine. V njih so delegati mnogih društev, interesnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, krajevnih skupnosti in svetov pionirskih odredov. Komisije ali sveti za delo s pionirji ter za vzgojo in izobraževanje obstajajo tudi pri vseh občinskih družbenopolitičnih organizacijah, predvsem pri SZDL in ZSMS. A vse to očitno ni dovolj, da bi skrb in delo za vključevanje otrok v akcije steklo bolj usklajeno. Pionirski odredi delajo na vsaki šoli večinoma po svojih programih (kar je glede na različna okolja in naloge seveda prav), medtem ko širše povezave ni. Šola je marsikje tudi edina, ki ima to na skrbi z mentorstvom in tudi organizacijo akcij v krajevni skupnosti vred. Skrb za pionirje smo v največji meri sploh prevzeli na pleča učiteljev.

SLABO JE, KJER NI ŠOLE

Bitveno slabše je tam, kjer v krajevni skupnosti ni šole. Doslej se namreč praktično še nikjer

ni našla organizacija, ki bi znala poskrbeti za nepretrganost dela pionirjev, ki so na šolah zelo aktivni. V trebanjski in sevniški občini so se zato že dogovorili, da bodo ustanovili pionirske odrede po takih krajevnih skupnostih, kjer ni šole.

Tudi na področju dela občinskih Zvez prijateljev mladine in društev prijateljev mladine po krajevnih skupnostih (ki jih marsikje sploh ni) je še veliko praznega prostora. V črnomaljski občini občinska Zveza prijateljev mladine sploh ne dela. Drugje je boljše (npr. v krški, brežiški, novomeški občini), saj je Zveza prijateljev mladine nosilka mnogih akcij. V brežiški občini so zagotovili tudi dobro sodelovanje s pionirskimi odredi. Nikjer pa ni vzpostavljen stik z občinsko mladinsko organizacijo in tako se dela po dveh tirih. Krivda za tako stanje je brez dvoma obojestranska. V zadnjem času pa se v novomeški občini že čuti tovrstno približevanje in upati je, da bo le steklo. Povezava vseh dejavnikov v skrbi za pionirje bi v marsičem izboljšala delo.

Sodelovanje med pionirskimi odredi in mladinsko organizacijo v šolah in krajevnih skupnostih in na občinski ravni ni nikjer pretirano zadovoljivo. Skupaj sicer pripravijo kakšno akcijo ali pohod, kaj več pa le redko kje. Poleg tega so načrtovalci takih akcij starejši, pionirjem pa ostane le izvedba. Vse to se še kako čuti pri prehodu iz pionirske v mladinsko organizacijo.

SLAVNOSTNI SPREJEM NI DOVOLJ

Slavnostni sprejem v mesecu mladosti in pred tem le kratek pogovor o značilnostih, vlogi in nalogah ZSMS brez dvoma ni dovolj, da bi pionirje zagreli za delo, še posebno če jim nihče ne ponudi roke. Tako v mladinski organizaciji „zaspi“ prenekateri novopečeni mladinec, četudi je bil v pionirski organizaciji z gled pridnosti in delavnosti. ZSMS bolj kot kdaj prej išče pot, kako to spremeniti. Lahko ne bo, pa to tudi ni le njena naloga, a poskusiti se splača in idej prav v zadnjem času ne manjka.

Velik problem je mentorstvo. To ostaja v glavnem na ramenih učiteljev, tako za interesne dejavnosti kot za samo pionirsko in mladinsko organizacijo na šoli. Sicer šole počasi dobivajo tudi mentorje od zunaj, kar pa bi bilo treba pospešiti. Med mentorje bi morali pritegniti tudi mlade iz ZSMS. Ni rečeno, da dela ne bi opravili bolje kot učitelj, ki sprejme mentorstvo le zato, da ima zadostno število ur. Tudi na tem področju bi se dalo marsikaj narediti. A če ni pravega zanimanja, ne gre. Občinska konferenca ZSMS Novo mesto je npr. pripravila razgovor z mentorji, vendar se ga je udeležila ena sama tovarišica. V Brežicah bi člani sveta pionirjev in Zveze prijateljev mladine radi prišli na take seminarje, če bi jih mladinska organizacija le povabila.

Pri vlogi Zveze pionirjev in pri delu s pionirji je torej povsod treba še marsikaj doreči. Morda ne toliko na šolah, kot v krajevnih skupnostih, kjer bi se ZSMS, SZDL, društva prijateljev mladine in druge organizacije morale povezati v skrbi za zdrav razvoj otrok in pri načrtovanju programov ter akcij za prijetno in vsebinsko bogato zaposlitev otrok.

Podatke so zbrali novinarji: Andrej Bartelj, Zdenka Lindič-Dragaš, Pavel Perc, Jože Simčič, Jožica Teppy in Alfred Železnik ter naši mladi sodelavci: Stojan Pelko, Mateja Cekuta, Saša Šepec in Mojca Osolnik.

Nastaja hladna noč, in preden zaprem vrata hiše, me spreleti nejasna, neprijetna slutnja: kaj pa, če pomladi ne bo, če zapade sneg, pritisne mraz? Tako kot predlani. Takrat so se ptiči vrnili zgodaj, tako kot letos, čez nekaj dni je zapadel visok sneg, pritisnil je hud mraz in vse je zaledenelo. Kolikor ptičev je preživel ob pomanjkanju hrane, toliko so jih premrle od mraza in oslabele polovile vaške mačke. Ko se je stopil sneg, ko je prišla pomlad, je po naši vasi letalo zelo malo škorcev, letos jih je za dobro jato.

Naslednjega dne je drobno pršilo in megla je legala nize in nize. Škorcev ni bilo na spregled. Popoldne je pričelo pihati, ostra burja je nenadoma prinesla s seboj z Radohe snežno neurje. Temne slutnje so se uresničile. Iz divjega plesa posameznih snežink je nastalo močno sneženje, sedaj je sneg nosilo še z Roga, z Gorjancev, snežilo je tako, kot letošnjo zimo še ne. Nobenega dvoma ni bilo več, da zime še ni konec. Nedelja se je zbudila v močnem sneženju, čez dan so čisto orali in snega je vedno več. Zaman je bil vaš dolgi let, dragi škorci, zaman vaše hrepenenje! Ali je hrepenenje ptič po domu in pomladi prav tako močno kot hrepenenje človeka? Prezgodaj, vse prezgodaj ste se vrnili domov...

Neslišno pada sneg. Radoživi žvižgi škorcev so zamrli v neskončni beli tišini. Lani so se zlegli v gnezdih domov naše vasi, preživeli prve življenjske izkušnje, dolgi let v tople kraje in prezgodaj jih je sla po domačih gnezdih pripeljala v smrtno naročje.

Mehko in neslišno pada sneg, vedno več ga je in že zdavnaj se izpod snežne odeje ne vidi nič več, kar je še včeraj klicalo po pomladi. Pomladi še ne bo, beli prt je vse preveč velik in hladen. Pada sneg in v tej beli tišini bo umrlo to prezgodnje hrepenenje po življenju, po pomladnih radostih, po toplih poletnih nočeh. Ne, hrepenenje ni vedno pravo, tisto, ki vodi v zmago — neredko vodi v pogubo in uničuje...

JOŽA SLADIČ

PANKRACIJA

... — Tak si le našla pot do župnišča? Te je prignala stiska, kaj? Seveda, vedno med toliko moškimi, le katera bi se upirala skušnjavi? Ampak za tebe, Polona, da si tudi ti legla čez korenino in grešila, ko si že toliko stara in pri vsej pameti, še posumil nisem. Zdaj si pa privlekla tega pankrta... je vrela iz župnikovih ust ostrina strupenosti.

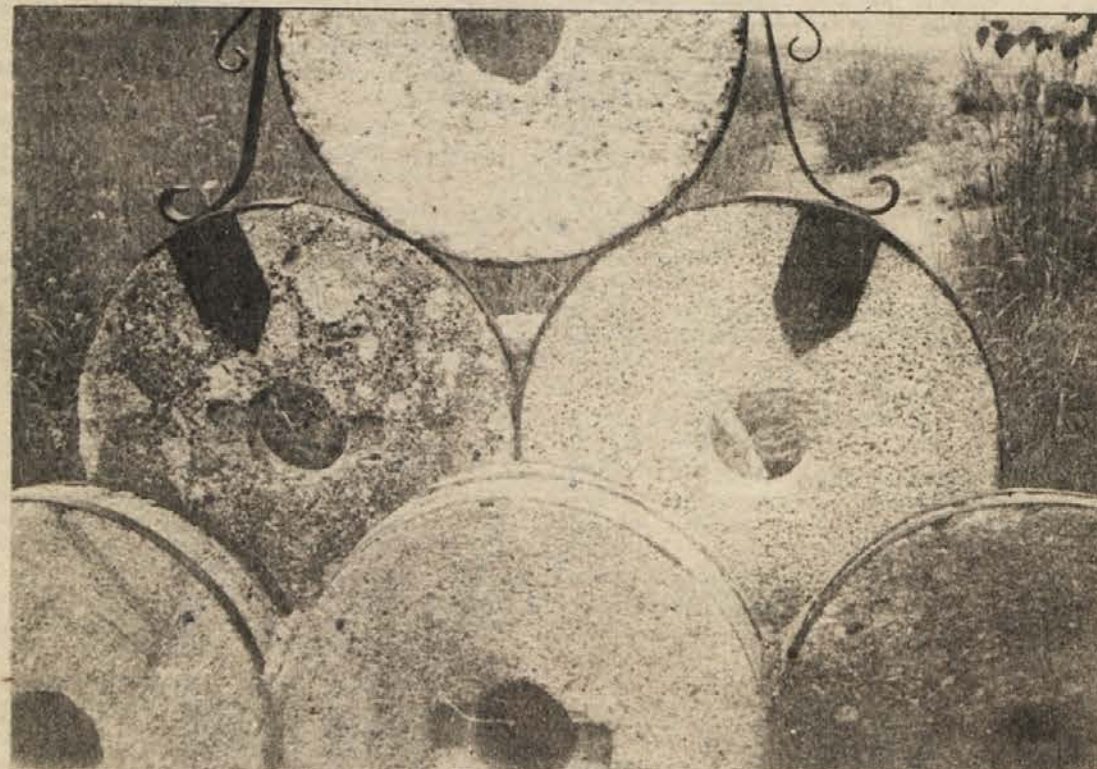
Padale so težke besede in ranile Polonino srca. Stisnilo jo je v grlu, da je komaj spravila iz sebe: „Toda gospod župnik...“

„Kakopak, zdaj, ko je pankrt tukaj, pa gospod župnik sem, gospod župnik tja. Presneto vas dobro poznam, gnide partizanske. Čeprav je vaša kmetija odročna in samotna v tistih strminah, sem vse zvedel, kaj ste počeli tam gori. Partizani in njihovi kurirji so si kar podajali kljuko pri vaši hiši. Še dobro, da si samo ti staknila tega pankrta, ko pa je žena tvojega brata mnogo bolj privlačna ženska.“

Poloni je jemalo sapo in je kar bruhnilo iz nje: „Toda gospod župnik, ta otrok ni moj in hotela sem vam povedati o vseh grozotah, ki so se dogajale na naših Osojah in kako je sploh prišlo do tega otroka, do tega pankrta, kot mu vi pravite.“

Gospod župnik se je brezbrizno udobno namestnil v usnjeni naslonjaci in jo končno pogledal ter vprašal: „Zdaj me pa res zanima, kaj mi boš tako zanimivega natvezala?“

Polona je bila verna ženska, celo zelo verna, a ob takem poniževanju se je začelo v njej nekaj lomiti in rušiti. Porogljiv posmeh je opazila v župnikovih očeh in spoznala, da je ta človek daleč od svojih faranov. V notranjost ji je lezla neka čudna moč, da je dobila pogum in je mirno začela pripovedovati: „Hotela sem vam povedati, da ta otrok ni moj, ampak od žene mojega brata, Marjeta. Da je ta otrok italijanski, od nekih Kalabrežov. Vražji ples se je začel spomladi 1942, ko so ti zločinci pririli na naše Osoje. Do takrat sploh nisimo vedeli, kaj je vojna. Imeli smo vsega. Toda takrat so nam pobrali, kar se je dalo odvleči. Še sreča, da so bili otroci s kravami na paši. Tako so nam otroci ostali neprizadeti in krave pri hiši. Mene so zaprli v kamro, a v hiši so neusmiljeno pretepali brata. Ko so odšli in odpeljali, kar se je dalo odvleči, so s seboj vzeli tudi mojega brata in ga poslali v internacijo na Rab. Po njihovem odhodu sem odšla iz hiše in zašla tudi v hlev. Tu sem za vrati na tleh našla bratovo ženo Marjeto.“

Skoraj naga si je nekaj raztrgane obleke tiščala k sebi in zakrivala goloto ter krčevito ihtela. Bil je to grozen pogled. Vsa soldateska se je nad njo izživljala. Po devetih mesecih je rodila otroka. To je ta deklica, ki sem jo vam danes prinesla krstiti. Toda tega gorja še ni bilo konec na Osojah. Tisočkrat prekleta vojna, pri naši hiši jo je menda sam hudič blagoslovil da je obrodila toliko zla. Po kapitulaciji Italije so prišli na Osoje Nemci. Takrat je Marjeta z vsemi otroki pobegnila v senik in se z njimi zakopala v seno, a policijski psi so jih našli. Nemci so streljali v to živo kopico sena. Postrelili so Marjeto in njena dva otroka. Ostal je samo ta nezaželeni otrok. To punčko sem vam danes prinesla, da jo krstite. Mati je želela, da bi jo krstili po njej za Marjetico. To je vse, kar sem vam imela povedati.“

Župnik se ji je nekaj časa nasmihal in majal z glavo. „Polona, Polona, da znaš takšne vleči iz rokava, pa nisem pričakoval od tebe. Če so bili ubiti, zakaj nisi potem prišla k meni, da bi jih cerkveno in v posvečeno zemljo pokopali? Menda nisi onih treh kar zagrebala kot žival? No, pa pustimo to zdaj na strani in se bova o tem pogovorila po krstu. Poglejva, kakšno primerno ime bomo dali temu otroku.“ Vzel je v roke kalendar in nekaj časa listal po njem in našteval imena: „Anton... Žiga... Pankracij.“ Ob tem imenu se je ustavil in ga še enkrat ponovil: „Pankracij... Glej, glej,“ je navdušeno vzkliznil, „kako je v našem kalendarju predvideno, da je za vse prav! Tudi za takšne pregrešnosti. Pankrt... Pankracij... Pankracija, se kar ujema, kar pravšno ime bo. Torej, Polona, punčko bomo krstili za Pankracijo!“

Poloni so se ob tem zablješale oči od razžaljenosti in upornosti. Stisnila je otroka k sebi in brez besed zapustila župnišče.

IGNAC JEREB

PRVA PLAČA

Pavla je postavila vrečko na tla, da bi poiskala ključ. Za hip je postala, loveč sapo, saj so jo upehale strme stopnice do petega nadstropja. Kadar je nabavljala hrano, je še bolj občutila, da ima zdravo eno samo roko. Drugo ji je pred leti stisnil stroj v tovarni. Roko so ji po več operacijah sicer ohranili, toda skoraj nič si ni mogla pomagati z njo.

Danes se je še posebno potrudila. Njena hči Marjana bo dobila prvo plačo. Ni si mogla predstavljati, da je res že čisto odrasla, čeprav se je že nekaj let zadirala nanjo, če ji ni bilo kaj prav. Res je pustila šolo, pa jo ima kljub temu rada. „Niso vsi otroci za šolo!“ jo je branila pred sosedi, če si je kdo drznil reči le besedico čeznjo. V srcu pa je vendarle želela, da bi hči nekaj doštudirala in imela boljše življenje kot ona. Z grenkobo se je spominjala, koliko se je morala truditi, da jo je sploh spravila v službo, kolikokrat ji je z raznimi izgovori izmamila zadnji dinar njene revne delavske plače iz žepa. Zdaj je na to pozabila.

Ko je končno našla ključ, je s treskom odprla vrata. Najprej jo je presenetil strahoten nered v kuhinji, ki jo je pred nakupovanjem pustila čisto. Skorje kruha so ležale po mizi, kot da jih je nekdo odvrigel kot nepotrebno šaro. V skledi je bila umazana žlica, drobne povsod, plin je ostal priključen, nihče se ni, kljub precejšnemu mrazu, spomnil zapreti okna.

Streslo jo je. Zaprla je okno in pogledala v hčerino sobo. Postelja je bila razmetana, to je najprej opazila, nato pa se je nekaj zganilo, nakar je Pavla z neizmernim začudenjem ugotovila, da Marjana še leži.

„Kaj nisi šla v službo? Si morda bolna?“ je zaskrbljevano vprašala.

„Pusti me, kaj tečnariš!“ se je zadržla in obrnila na drugo stran.

Poznala je ta hčerini ton. Posluževala se ga je vsakokrat, kadar ji ni bilo kaj prav. Kadar je bila v takem razpoloženju, Pavla ni mogla nikoli uveljaviti svoje volje.

„Danes dobiš vendar plačo!“ je kljub vsemu še enkrat plaho poizkusila. „Svojo prvo plačo!“ je dodala. „Glej, nakupila sem precej stvari, priredila ti bom majhno proslavo.“

Hči jo je končno le pogledala. Se ji je samo zdelo ali je v njenih očeh res opazila žalosten, skoraj otožen lesket?

„Ne moreva proslavljati, mama, nimava kaj proslavljati!“ je rekla.

„Kako, da ne? Tvoja služba!“

„Nimam nobene službe!“ je Marjana trdo rekla. Žalost iz njenih oči je izginila, spet se je imela v oblasti. „Naplahtala sem te. Nekaj denarja sem izlekla, čeprav moram priznati, da nisi preveč radodarna. Moji družbi je že zoprno, da vedno sodelujem samo v pijači, skoraj nikoli pa je ne plačam.“

„Kam pa si hodila ves mesec?“ je Pavla nejeverno vprašala, še vedno v upanju, da hčerine besede niso resnične, da se bo vsak hip posmejala in rekla, da je bilo vse samo šala.

„S klapo, po mestu. Misliš, da sem edina? Drugi starši niso tako egoistični kot ti. Svojih otrok ne silijo v službo. Dajo jim žepnico in jih pustijo pri miru.“

Pavla je brez besed odšla iz sobe in tiho zaprla vrata. V kuhinji je odložila vrečke na mizo in se žalostno zastrmela skoz okno.

JOŽI PETRIČ

SLEPI POTNIK

Takrat nisem mogel misliti, da bi ne bilo vse res, kar se bral, da, tudi legendam in pravljicam sem verjel. Prepričan sem bil, da so nekje (kakor sem bral) v Afriki po deset metrov dolge kače, ki imajo na glavi diamant. Tak diamant, da je vreden več kot vreča cekinov. Odkupi ga lahko le kakšna kraljična. Da pa so kraljične tudi začarane, sem vedel že prej. Moj sklep je bil trden in nepreklicen. Priti do diamantov, jih na kraljevskem dvoru prodati in denar razdeliti revežem, kakršnih je bilo nekaj tudi v naši vasi.

Od nekake cigane sem kupil revolver na pet nabojev. Cigan je rekel, da je to „neiner“, zakaj tako ime, mi pa ni znal pojasniti. Po takem „kanalu“ sem nabavil tudi municijo, devetmilimetrsko naboje, katerih sem v gozdu tako za „probo“ precej porabil.

Odšel sem brez slovesa. Na dvorišču gostilne Pri figovcu v Ljubljani je bila avtobusna postaja. Tam je bil po en ali največ po dva avtobusa hkrati. Od tod je vozil tudi na Sušak in z njim sem tistega dne vse srečen potoval v nadi, da grem sreči naproti. Od časa do časa sem pogledal na mrežasto polico, na kateri se je pozibaval moj mali usnjeni iz Amerike pripeljeni kovček. V njem sem imel nekaj perila, par suhih kobas revolver in za prgišče nabojev. Iz zemljepisa sem vedel da je Sušak ob morju in da meji z Italijo. Morja do tada še nisem videl. Šele zdaj sem se spomnil, da se ne more kar tako tja daleč v tuje dežele in pragozdove. Malo mi je skrbelo, da pa bom potem, ko bom bogat, mogel nazaj spet po tej poti, sem začel pisati kraje, kjer smo si ustavili — Vel. Lašče — Ribnica — Kočevje — Delnice...

Za takratne čase, zlasti še za kmečke ljudi, je pomenila mehanizacija in tehnika nasploh nekaj, kar na bi bilo v zvezi s čarovnijo. Videl sem, kako je bager velikanskimi klesčami zgrabil poln voz desk, ki so jil pripeljali iz bližnjega skladišča, dvignil in položil v truj tovarne ladje, ki je bila ob pomolu.

Nihče se ni zmenil zame, ko sem se sukal okrog ladj in pokukal tudi v notranjost. „Ta me bo popeljala tja ker me čaka sreča!“ sem sklenil in jo občudoval.

Drugi dan je bila ladja naložena z raznim rezanim lesom, trami in deskami. Iz dimnika na ladji se je začel kaditi. Delavci, ki so prej zlagali tvor na ladji, se posedali po klopcih v parku tam v bližini. Smuknil sem kar se je dalo previdno v trup, to je teman prostor globoko bolj, kot je bila gladina morja. Zdelo se mi je da je to najbolj primeren prostor za skrivališče.

Stroj na ladji je nekajkrat zabrljal in ladja se je rahle stresla. Srce mi je močno utripalo. Takoj za tem pa ser zasilal tiho govorjenje in rahle korake, zagledal sem medlo svetilko žepne baterije. Stisnil sem se čisto v kot in nad mano so bili trami, daljši od desk, na katerih sem sedel. Govorjenje je bilo vse glasnejše in objel me je soj luči. Naredil sem se, kot da spim. Čvrsta roka me je zgrabila in neusmiljeno stresla. Šele na površju sem ugotovil, da sta to moža postove, carinik in orožnik. Odnala sta me v neke vrste pisarno na krovu. Carinik me je pahnil pred tam sedečega v mornariško uniformo oblečenega človeka s pripombo: „ČORAV PUTNIK!“

Kapetan je hotel vedeti, kam sem bil namenjen. Ko sem mu vse po pravici povedal, se je zamislil in začel pojasnjevati: „Pomisli, da ne veš, kam plovemo, da bi te na odprtem morju zvezali in te vrgli v morje...“

S kovčkom v naročju sem pozneje gledal, kako se je „moja“ ladja oddaljevala in plula proti zahodu. S solzami v očeh sem jo spremljal, dokler ni zatopil tudi dimnik.

Čeprav razočaran, sem bil le prepričan, da se mi bo še kdaj nudila prilika najti srečo, obogatiti se in deliti revežem.

FRANC LUZAR

VAŠA ZGODBA

Na natečaj VAŠA ZGODBA je prispelo preko 150 zgodbic, ki ste jih napisali z bolj ali manj večjim peresom. Nekatero zgodbo se odlikujejo po pristnosti opisanega doživljanja, druge po oblikovni spretnosti, tretje po izvirnosti motiva, nekaj pa je tudi takih, kjer je čutili je avtorjevo željo, uspeha pa ni bilo pravega. Komisija ni imela lahkega dela, ko je izbirala najboljšo. Po temeljitem branju vseh prispevkov je komisija sklenila, da podeli dve 1. nagradi (1.000 din) zgodbama „V tej beli tišini“, ki jo je napisala Joža Sladič z Laz, in „Pankracija“, ki jo je napisal Ignac Jereb iz Koroške Bele. Komisija je prav tako sklenila, da podeli dve denarni nagradi po 500 din skupaj s knjižnima nagradama Joži Petrič iz Škofje Loke in Francu Luzarju iz Gabrja, obema za kvaliteten izbor prispevkov. Knjižne nagrade pa bodo prejeli: Ivanka Bogolin iz Črnomlja, Danica Kocmut iz Ljubljane, Andreja Marinč iz Kočevja, Peter Vovk iz Kočevja, Albina Koman iz Kočevja, Marija Nemanič iz Metlike, Nežka Raztresen iz Adlešičev, Marcel Kronegger iz Ljubljane, Ivan Škofljanec iz Ljubljane in Paula Laci iz Krškega. Poleg nagrad bodo vsi nagrajenci prejeli običajni honorar, ko bodo zgodbe objavljene.

Seveda boste lahko večino zgodb prebrali tudi vi, spoštovani bralci. Iz tedna v teden, kadar nam ne bo primanjkovalo prostora, jih bomo uvrščali na sredino časopisa.

Za sodelovanje se vsam zahvalujemo, nagrajencem pa čestitamo!

V TEJ BELI TIŠINI

To zgodnje marčno jutro je bilo drugačno od drugih. Nekaj me je zbudilo, nekaj neobičajnega. Ko sem stopila na dvorišče, me je pozdravil zategel žvižg, tisti živahni, dolgi žvižg, tako žviga samo... nisem se motila. Da, zares prihaja pomlad, ko se bo zbudila speča zemlja, ko bodo zorana polja zahrepenela po rasti, rumeno zacvetele mačice po grmih, zvončki pod njimi, trobentice v bregu, ko bodo jutra polna ptičjega petja in sončne svetlobe, v tisoč barvah odbijajoče se v rosnih kapljicah zelenih travnikov, ko se bo večer poslavljaj ob žvižganju kosov. Pomlad v vsem svojem razkošju. Pogled na oreh ob hiši mi je to potrdil. Tam so sedeli ti znanilci pomladi, prišli so nazaj z juga k nam, škorci. Sedaj sedijo ti ljubeznivi ptiči na orehu, na vejah, kjer še vise črne krpe lanskih sadežev, ki niso odpadli. Potem jata žvižgajočih radostnih pevcev odleti z drevesa, obleti hišo in gre pozdravit vas, ki jih je lani gostila. Gotovo jih bodo opazili tudi drugi, saj so to naši škorci, tisti, ki so lani tu gnezdili in nas jeseni zapustili.

Vsako leto jih opazujem, spomladi se prvi vrnejo k nam in v nas zbudijo hrepenenje po pomladi, po obdelanih poljih, dolgih sončnih dnevih in zvezdnatih nočeh. Gnezdiijo v luknjah stene zapuščene šolske stavbe in poredno žvižgajo, kot bi izzivali. Zadržujejo se v človeški bližini in se tudi odzivajo na žvižge ljudi. Prijetne ptice. Ko iz teh gnezd zletijo mladi pevci, posedajo po žicah elektrosvoda, strehah, po drevju in čez leto pridno pobirajo mrčes po njivah in travnikih. Pride pa čas, ko se jezimo nanje. To je čas zorenja češenj in sladkih hrušk. Zanje je to tako velika vaba, da jih ne bi nobena stvar odvrnila od sladkih sadežev: ne krepela, ne ploskanje, ne frača, nič. Sicer pa so nam škorci dragi prijatelji. In zdaj so tu. Jutro je lepo, kot pomladansko, zdi se, kot da trava že dobiva tisto nežno zeleno barvo. Iz gozda se oglašja žvižg kosa. Škorci utihnejo, nato pa se odzovejo na izziv iz hoste. Ko jih hočem izzvati tudi jaz z neuglasenim žvižgom, naenkrat vsi odlete. Pozdravljeni, prijatelji!

Čez dan se ne oglasijo več. Vidim jih po njivi, ki je ostala jeseni nezorana, po travniku, pridno pobirajo hrano, in ko lega mrak, odlete proti šolski stavbi.

obzorja

prebrali smo

Ljubezen do zemlje

Pri ČZP Kmečki glas je izšla že četrta knjiga Anice Zidar, pisateljice iz Mokronoga. Na tržišču je pripovedno delo „Začutila sem tvojo ljubezen“, ki ga je težko opredeliti, kaj pravzaprav je. Po mnogih značilnostih je to večerniška po- vest (enoznačne nravi, poučnost in strnjene življenjske pripovedi) in kot taka ne bi zaslužila večje pozornosti, vendar je po drugi strani v pisanju

Zidarjeve zaslediti elemente romana, torej mnogo bolj zapletene in zahtevne literarne zvrsti. Vendar pa ne moremo zapisati, da je nova knjiga povest ali roman, pisateljica je z njo presegla običajno ljudsko povest, do pravega romana pa ni segla in tako ostaja knjiga v tem pogledu nekakšen literarni hibrid.

Zidarjeva je pripoved zastavila na dveh ravneh. Zunanji okvir predstavljajo obiski šolskih otrok, ki jih je učiteljica poslala k šestim kmetijam v neki dolenski vasi, da bi tako bolje spoznali domači kraj in življenje. V tej plasti pripovedi se razkriva sedanja podoba podeželja na Slovenskem, ki pa je tu in tam le preveč poenostavljena. Drugo raven pripovedi tvorijo retrospektivni pogledi v

življenjske poti posameznih junakov pripovedi. Pisateljica je tako spletla pestro pahljačo likov in usod ter jih nekoliko povezala med seboj, vendar je povezava prešibka, da bi lahko govorili o pristnejši romaneskni celoti. Mnogi liki so zanimivi, napisani z občutkom za psihologijo značajev, pa vendar se zdi, kot da je pisateljica le preveč hitela skozi življenje, da je življenjske napone junakov le preveč preprosto položila v nekaj osnovnih čustev in misljenj. Priznati je treba, da so nekateri liki napisani izredno živo in posrečeno, kar dokazuje, da je Zidarjeva nedvomno pripovedniški talent.

Knjiga je posvečena dolenski zemlji in tudi osnovno sporočilo govori o ljubezni do zemlje, kar je dandanes še kako potrebno spoznanje.

M. MARKELJ

naši na tujih tleh

V sodelovanju s Slovensko izseljensko matico je Cankarjeva založba izdala knjigo, ki na antološki način predstavlja književnost Slovencev v Severni Ameriki od konca 17. stol. do zdajšnjosti. „Naši na tujih tleh“ je naslov dela, mimo katerega ne bo mogel iti nihče, kdor se bo hotel približe seznaniti z najboljšežnejšim literarnim deležem slovenskega izseljstva, deležem, ki nedvomno bogati slovensko književnost nasploh.

Zastopanih je blizu petdeset piscev z več ko še dvakrat toliko besedili (gre za potopisna pisma, odlomke iz daljših poljudnoznanstvenih in leposlovnih del, črtice, novele, pesmi). Časovno so sestavki zajeti od 1699, ko je misijonar M. A. Kappus pisal bratu Janezu v stari kraj, do dandanašnjosti, ko v Kanadi pesni npr. D. Dolenc (roj. 1955). Med tema mejnikoma najdemo vrsto znanih imen (F. Baraga, E. Kristan, I. Zorman, L. Adamič, V. Grill, A. P. Krasnal), mnoga pa nam odkriva šele ta knjiga, saj so bila številna besedila doslej priobčena samo v izseljenski, deloma tudi doma-

či periodiki, nekaj stvari pa je objavljenih sploh prvič.

Antologijo je (ob prevajalski pomoči Stefana Vevarja in Andreja Arka) uredila Jerneja Petrič, ki je prispevala tudi oris književnosti ameriških in kanadskih Slovencev ter o iz-

branih piscih na kratko, a dovolj povedno strnila življenjske in bibliografske podatke. V predgovoru je zapisala, da se kljub težnji po sestavi literarne zbirke ni bilo moč ogniti posameznim neleposlovnim besedilom, kar velja zlasti za najstarejše obdobje. Opazne so kajpak razlike med literarno kakovostjo sestavkov; so takšni, „ki vzdržijo stroge literarne kriterije“, a slednji niso bili odločujoči pri izboru, o doživljanju Novega sveta in vsakršnem znajdevanju v njem, pa o trdem boju za kruh, o domotožju in podobno pristno govorijo tudi manj dodelana besedila.

živi in pomni

O sodobni sovjetski literarni tvornosti občasno kaj malega izvemo iz časopisov, prevodi v slovenščino pa so dokaj redki, zato je vsako srečanje z deli sovjetskih književnikov svojevrstno doživetje. To lahko rečemo tudi ob romanu „Živi in pomni“, ki ga je pred sedmimi leti spisal Valentin Rasputin; zanj je prejel sovjetsko državno nagrado, si dokončno utrdil slo-

pripoveduje zgodbo o nadarjenem osnovnošolcu Polžu (igra ga Miha Petrovič), ki na lastno pest raziskuje, kako bi iz hrupa, sonca ali še iz česa drugega pridobil energijo. S svojimi poskusi, ki se zvečine končajo s pokom in škodo, moti življenje v družini, sestanovalec in sosed, na neki način pa tudi šola in ves svet odraslih, ki nekako ne kaže pravega zanimanja za početje mladega nadobudneža in ga prej zavira, kot pa spodbuja v njegovih prizadevanjih. Ob osnovni zgodbi in liku je scenarist Željko Kozinc zarisal še nekaj likov najstnikov, Polževih prijateljev in sošolcev, pa nekaj do kaj zanimivih likov deklet, kar vse naj bi tvorilo podobo življenja današnjih mestnih najstnikov.

Koliko je režiserju, igralcem in scenaristu uspelo izrisati prepričljivo podobo najstniškega sveta, bodo mladi gledalci najlažje sami presodili, čutili pa je, da vsi skupaj filmsko pripoved dobro obvladujejo v tem okviru. Vendar pa Polž in njegovi ne živijo le v svojem svetu, njihovo življenje je vpeto v širši okvir, ki napon najstniškega sveta zavira in duši.

Ustvarjalci filma so pri zari-

iz izložbe

Svoj lanski program je Slovenska matica zaokrožila z nedavnim izidom treh knjig zgodovinskega značaja.

V eni knjigi sta združeni 5. in 6. številka „Zbornika za zgodovino naravoslovja in tehnike“. Uvodni besedi, v kateri Fran Dominko razmišlja o znanosti in o tem, čemu služi zgodovina znanosti, sledijo razprave o deležu Slovencev v speleologiji (F. Habe in A. Kranjc), o prvih slovenskih zdravnikih v Mariboru (E. Pertl), o razvoju agrotehničnih znanosti na Slovenskem (F. Adamič), S. Turk pa je prikazal zgodovino masivnih in lesenih konstrukcij na naših tleh ter osebnost Mihaela Strukla, prvega rednega univerzitetnega profesorja med slovenskimi gradbeniki.

Svojevrstno zgodovinsko pričevanje so spomni Karla Claricija, strica novomeškega rojaka Marjana Mušiča; slednji je „Knjigo moje mladosti“ prevedel iz nemščine, jo opremil s opombami in slikami. Gre za spomine potomca hrvaško-slovenske družine o življenju v drugi polovici 19. stol. Prikazane so življenjske posebnosti na raznih graščinah (tudi v okolici Novega mesta), ki jih je upravljal Claricijev oče, poznejši dunajski uradnik pa se s posebno živostjo spominja svojih dijaških let, pri čemer je najbolj podroben pri opisu osmih novomeških let. Knjiga je dragocen vir za proučevanje družbene podobe druge polovice 19. stol. v Istri in na Slovenskem, kajpak s posebnim ozirom na Novo mesto in njegovo okolico. Dopolnjuje jo Janka Jarca zgodovinska razprava „Novo mesto v obdobju med leti 1850–1900“; ta je opremljena z izčrpnimi opombami, navedbo virov in literature.

Velik založniški in kulturnopolitični dogodek zdajšnjosti pa je prva slov. nška izdaja

znamenitega Linhartovega (v dveh knjigah nemško spisanega) „Poskusa zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije“. Osnutek za prevod druge knjige je rokopišno pripravil Alfonz Gspan že v petdesetih letih, kmalu po prvi knjigi Linhartovega Zbranega dela (1950). Javnosti ni znano, zakaj „Poskus...“ ni dopolnil to Zbrano delo v Gspanovem uredništvu, navsezadnje pa je vseeno, pri kateri založbi je knjiga izšla. Za Matico je Gspanov osnutek prevedla za objavo pripravila njegova vdova Nada Prašelj, prevedla pa je prvo knjigo Marjeta Kos-Sašel. Tako pomembno delo, kot je Linhartov „Poskus...“ (nesporno predstavlja začetek našega znanstvenega zgodovinopisja in prvo kaže Slovence kot poseben narod), je kajpak opremljeno s potrebnimi dodatki. Eden takih je Frana Zwittra razprava z naslovom „Linhartova doba, misel in delo“, podroben komentar pa sta prispevala (k prvi knjigi) Jaroslav Sašel in (k drugi) Bogo Grafenaur.

D. R.

ves pomembnega predstavnika sodobne sovjetske književnosti, posledica tega pa je, da njihovih knjig ne prevajajo samo v vzhodnoevropskih državah, temveč tudi na Zahodu.

Skodoželjnem ni težko izslediti njegovega skrivališča — in ko ona spozna, da moža ne bo mogla pravočasno opozoriti na nevarnost, se vrže v derožo

več tudi zato, ker so nosilci dogajanja navidezno slovenskega porekla. Tako je ustaljeno prepričanje, vendar je poreklo junakov moč razložiti tudi z drugačnega, za pomensko izročilo romana najbrž pravilnejšega gledišča.

reko; strah pred tem, da bi potomec nosil pečat očetovega izdajstva, je prehud. A moža ko da ni bilo, pobegnil je v tajgo, ne da bi za sabo pustil najmanjšo sled.

V romanu se zdaleč ni tako veliko dogajanja, kakor bi lahko sodili po vsebinskem povzetku. Ključno je opisovanje duševnih stisk junakov, ki se borita za svoj prostor pod soncem, pri čemer ne hlepita po nemogočem, ampak bi bila srečna, ako bi imela priložnost živeti na moč preprosto. Kruti čas pa jima tega ne dopušča, zlomi ju kljub ljubezni, vdanosti, požrtvovalnosti. Brez vznesenih besed, cenjenih domislic, razglabljanj, pač pa slogovno zanimivo je spisan ta roman, ki bralca pritegne z nekakšno poetsko in epsko močjo hkrati. Za izid pri založbi Borec ga je poslovenil Ciril Stani.

D. R.

radetzkyjeva koračnica

Za izid v zbirki Levstikov hram pri Mladinski knjigi je Mira Miladinovič poslovenila „Radetzkyjevo koračnico“, najvrednejši roman Josepha Rotha, pisatelja, ki s Kafko in Musilom tvori nekakšen vrh moderne avstrijske književnosti. Ta roman, na katerega poslovenjenje smo čakali pol stoletja, za Slovence ni zanimiv samo kot izvrstno pripovedno delo, tem-

To je v spremni besedi storil zgodovinar Peter Vodopivec, ki ugotavlja med drugim, da so junaki (v glavnem so to moški člani družine, katere usodo skozi tri generacije spremljamo od znane bitke pri Solferinu do konca prve svetovne vojne oz. razpada avstro-ogrske monarhije) dobili navidezno slovensko poreklo zato, ker je hotel Roth pokazati, kako so se temeljne vrednote monarhije najdlje ohranjale v tistih predelih Avstro-Ogrske, kamor so le počasno prodirali meščanstvo, elektrika, kemija, nevera in zanikanje tradicije, se pravi stvari, ki so zadale smrtni udarec monarhiji. Tak predel pa je očitno bil južnoslovanski konec, zato je „slovenstvo“ zgolj simbol, ki v sklopu romana ne dopušča stvarnega preverjanja imen ali krajev.

O „Radetzkyjevi koračnici“ je Ilya Ehrenburg v svojem portretu Rotha zapisal, „da je to eden najboljših romanov, napisanih med dvema vojnama“. Ruski sopotnik velikih ljudi je ob romanu našel primerjavo z impresionisti v slikarstvu, navduševalo ga je „veliko svetlobe in zraka“, presenečala pisateljica „liubezen do ljudi“. Ehrenburg: „Roth ni nikoli pisal pesmi, vendar so vse njegove knjige nenavadno poetične... Roth je bil poetičen v podrobnem in čisto realističnem opisu življenjskih drobnjarij.“

s „polžem“ na zeleno vejo

Iz krize, v katero je pred časom zaplula slovenska filmska proizvodnja, je slovenski film izplul — vsaj tako kaže — na preizkušnem čoinu mladinskega filma. Pri Viba filmu so namreč posneli „Učna leta izumitelja Polža“, ki je po dveletnem zastoju redne filmske proizvodnje prvi film, narejen za kinematografsko mrežo, sledi pa dolgi vrsti uspešnih mladinskih filmov od „Kekca“ do „Sreče na vrvcici“. Najbrž ni

naključje, da je režiser novega slovenskega igranega celovečerca Jane Kavčič, saj je s „Srečo na vrvcici“ dokazal, da zna narediti komercialno in tudi drugače uspešno mladinski film ter da ima posluš za delo z mladimi igralci. V takih razmerah zasluži filmska novost, da ji zaploskamo, vendar pa naj to ne pomeni, da je vse v filmu vredno zgolj pohvale in navdušenja.

Film na anekdotičen način

OH TEŽKA JE MOTIKA, KO PIJEMO TEGA MALIKA

Na Jožefovo nedeljo je miza pri Krevsovih v Biški vasi, po domače se pravi pri Matjaževih, bogato obložena. Gospodinja nanosi na mizo razne dobrote, ki jih premore hiša, mladi gospodar Jože pa postavi med te dobrote še liter ta belega in liter ta rdečega, ki ju je pridelal v domačem vinogradu. V tej „ta večji hiši“ se zberejo sorodniki in znanci, vendar pa njihova pozornost ni namenjena le bogato obloženi mizi, ampak radi posedejo tudi ob postelji v kotu izbe, kjer, podprt z mehkiimi blazinami, kraljuje stari oče Franc Krevs.

Francu Krevsu sicer ni kaj dosti do dobrot na mizi. Njegovih šestinosemdeset let ga je stisnilo v posteljo in mu tudi ne dovoljuje pokusiti kaj dosti z domače mize, zato pa je toliko bolj vesel družbe, saj sam ne more ven med ljudi. Kadar se družba zbere okoli Matjaževega očeta, jim nista potrebna radio in televizija, v lepem domačem narečju jim zna povedati marsikaj iz že zdavnaj minulih dni, da se otroci stisnejo k postelji z odprtimi usti in starejši razumevajoče prikimavajo. Še najbolj pa jih prevzame, kadar prične pripovedovati v vezani besedi. Otroci kar ne morejo verjeti. V šoli se komaj naučijo nekaj verzov, dedku pa kar žubori slap lepo po domače, verz za verzom, tudi po pol ure in več. Vesele in šegave so te kmečke pesmi, tudi takrat, kadar govorijo o nesrečah, ki so prizadele pridelek ali prosijo za božjo naklonjenost. Kmečki človek je moral v svoji revščini najti tolažbo vsaj v besedi, še najraje pa poje o svojem priljubljenem vincu, ki je spremljevalec mnogih opravil.

Komaj se stari Franc malo oddahne, že ga kdo poprosi: „Pa dajte še eno! Kaj pa tista Od kopačev?“

France se malo presede, požuli četrtnico cigarete, se odkašlja in prične pripovedovati. V sobi zavlađa tišina. Sliši se le enakomerni ritem pesmi, ki pripoveduje o tistem težkem letu, ko so morali vinograde kopati, ne da bi se lahko odžejali s sladkim vincem. Toča je pobrala ves pridelek.

Za rečt je po pravici, da v vsej Trški gorici kopač ne bodo vince pil, drugač če b' ga kupil. Manjkalo bo kopačev

ker je preveč beračev. Dost jih gre z žakljem okul, k' nočjo delat na pulj, dost jih pa tud berač, k' b' lahko živelj drgač. Takim je še toča k sreč, da imajo izgovor več. Res zdrava nej brljavka pa dost je družga davka. Včas smo sladko vince pil in zanjga smo še dnar dobil; letos je pa že streljavka, da poje le brljavka. Letos je že taki škrat, da piti nej kej dat. Oh težka je motika, ko pijemo tega malika in ni ga slišat pejtja glas pa kopajmo le počas. Matika nejma žlaka, ko pijemo tega spaka, oj vinček, vinček ljubezniv, le tebe bi rad pil.

Med recitiranjem je slišati smeh in vzklike, ko pa oče Franc recitacijo konča, nastane splošno veselje, saj so ponosni, da zna tako lepo pripovedovati. Šegavi verzi vedno znova zbudajo smeh, še hčerki, ki zna tudi veliko teh pesmi skoraj na pamet. Franc pa mora mlajšim, ki ne poznajo nekdanjih razmer, razložiti, da je brljavka nekakšno žganje zelenkaste barve in ne preveč zdravo. Včasih so ga pili, sedaj ga pa ni več. Pove tudi, da je pesem Od kopačev in še nekaj drugih sestavil še v prejšnjem stoletju rojak Rupnik, po domače Može, doma s Kala. Bil je muzikant, ki je hodil na svatbe in druge kmečke praznike in rad pel in pripovedoval svoje pesmi. Nekaj zapisov je imela tudi Francova babica. Iz njih se je naučil teh pesmi. Druge je slišal od babice, nekaj pa se jih je naučil tudi iz starih knjic. Tako tudi tisto o kmečkem stanu in tisto O kmetu in nebeški ptici. Knjige so se že zdavnaj zgubile, pesmi pa so ostale v glavi očeta Franca, saj jih je večkrat pripovedoval in jih tako obnavljal.

Franc Krevs je bil vse življenje kmet in pripovedovanje zgodb in pesmi se mu zdi še vedno tako naraven del kmečkega življenja kot druga kmečka opravila. Prav tej žilavi kmečki besedi, ki je znala brez šol življenje po svoje opisovati in ga tudi posredovati, se imamo Slovenci zahvaliti, da se je naša beseda tako trdna tudi ohranila. V mestih, kjer je življenje manj stanovitno, se je hitro omajala.

Krevsovim tudi v teh modernih časih ni žal, kadar otroci, pa tudi odrasli, pozabijo na televizijsko risanko ali nedeljsko matinejo, in prislusnejo starinskemu zvonjenju dedovih besed. Kot globok izvir so, poln neznanih lepot, in veseli so lahko, da je ta izvir še vedno tako močan.

TONE JAKŠE

zgodba je kaplja resnice
v morju domišljije

VSI IGRALCI IN GLEDALCI

Nadučitelj Tonko nekega lepega zvrzolečega jutra prejme dopis, v katerem mu višja oblast sporoča, naj povéze culo in se odpravi čez hribe in doline v Kamnito krajino, kamor je premeščen za učitelja. Tonko, ki se je zaradi najrazličnejšega masla na glavi komaj še upal pri belem dnevu gibati po Podgorju, se je novice, ki bo marsikomu dala precej misliti, kdo drug pa bi celo jokal, razveselil kot Cigan samotnega mopeda. „Kot da bi oblast vedela, da razmišljam o popolnoma prenovljenem življenju,“ je bil hvaležen naš šolnik, ko je tlačil v torbo tistih nekaj parov srajc in spodnjic, na vse skupaj pa za obtežbo in ugled navrgel „Kapital“. Slovo je bilo res bolj klavrno, je bil pa zato sprejem v tisti goličavi toliko bolj slovesen.

V Kamniti krajini učitelji niso bili na gosto posejani, naš primerek z brki in brado pa je bil sploh že na zunaj nekaj posebnega. Je že res, da je v te kraje tu in tam zašla kakšna samohranilska tovarišica, prav dolgo pa ni nobena zdržala, v teh plodnih krajih se je žensko učiteljevanje skoraj praviloma končalo s porodniškim dopustom. So bile pa ure biologije zato bolj nazorne.

In zdaj ti pošljejo pravega pravcatega učitelja! Tonkov prihod so slavili in častili skoraj en teden, nakar je deloma oživel tudi šolsko življenje. Deloma zato, ker je bil nadučitelj Tonko od tiste vrste šolnikov, ki bolj malo dajo na teorijo. Njihova moč je v praksi, ali kot so temu rekli: v popoldanskih aktivnostih. In ker je Tonko ob nagradni prestavitvi v Kamnito krajino trdno sklenil, da se s politiko (predvsem vaško) ne bo nikoli več ukvarjal, je vse svoje najboljšje in spočite moči posvetil kulturi. Tonkovo zaničevanje politike je šlo celo tako daleč, da ob veliki noči ni hotel jesti šunke, okrašene s pirhi, v vseh količinah je užival samo mesnine, garnirane z nepobarvanimi kuhanimi jajci.

Kako široka so kulturna polja, vinogradi in livade! Od predhodnice je Tonko podedoval moški zbor, ki je bil po posluhu drugi najslabši v občini, po decibelih hrupa pa najboljši. In te zapostavljene Orfeje, ki so že razmišljali o razpustitvi, je novi pevovodja kar za začetek peljal nekam v bližino bele Ljubljane, kjer se je zbralo 100 ali celo 1000 zborov, peli pa so vsi hkrati. Krajinci se danes pripovedujejo, da je njihova desetina sicer stala bolj zadaj, so pa zato toliko bolj neznansko kričali, čeprav jim je Tonko pred nastopom ukazal, naj samo odpirajo usta.

Sicer pa je zbor kar uspešno deloval, za pogreb so fantje računali samo 3 šefane vina, kar je sorazmeren poceni, če upoštevamo, da je bil s tem plačan tudi poskus oživljanja pokojnika z rjovenjem. Tu so

bile še druge kulturne prireditve. Tonko je v Kamnito krajino uvedel čaščenje 8. marca, gasilske veselice so bile trikrat na leto, po nekaj zastojnih recitalih je nadučitelj razmišljal celo o abonmaju v šolski dvoranci, vendar se zadeva ni izšla, ker Krajincan blago najprej vidi in potipa ter šele potem plača.

Višek kulturnega dviganja Kamnite krajine pa je bila ustanovitev gledališke družine. Za igralce se je javila vsa vas, staro in mlado. Vsak je tudi povedal, katere vloge so najbliže njegovemu umetniškemu talentu. Moški del prebivalstva je želel nastopati v vlogi kraljev, princev, generalov, gostilničarjev in drugih pomembnih poklicev, stare in mlade Eve pa so želele vloge kraljic, dam s kamelijami, vojvodinj, če to ne, pa vsaj trgovk.

Tonko je bil v resničnih škripcih. Za vsak primer je odhitel tudi v mesto k znancu, ki je skoval znamenito pesem Modre krave. Ko mu je ta bodoči Lorca zatrdil, da do današnjega dne še ni bila napisana in postavljena na oder igra, v kateri bi vrvelo likov po željah Tonkovega ansambla, je Tonko razbil Kolumbovo jajce in sklenil, da kar še ni bilo, še bo.

Ročno je oznanil prebivalstvu in ansamblu, da en teden ne bo pouka, ker piše tragedijo v enem dejanju. Navdušeni domačini so ga oskrbeli s klobasami in šmarnico, nakar se je Tonko zaklenil v svoje sobane. Igro so igrali že čez tri tedne, tako priročna in dopadljiva je bila.

Vse skupaj se je seveda dogajalo v gostilni, na semanji dan. Nastopili so lahko domala vsi. Na semanji dan ima vsak denar, ali pa se vsaj dela, da ga ima, kar je pomenilo, da morajo biti gostinske mize polne jedače in pijače. Igralcem je to popolnoma ustrezalo. Od stranskih dogajanj je bil tu še nek kralj s sinom. Z dvorom, v katerem je mrgolelo grofic, markizov, vitezov, proštov, priležnic in podobne plemenite ter neplemenite svojati, sta se kraljevski oče in sin ustavila v prav tisti gostilnici, princ se je takoj zaljubil v birtovo brhko hči, naprej pa je bila igra le napisana in ne tudi igrana.

Spoštovana publika namreč ni mogla več gledati, kako se njihovi igralski sovaščani v gostilno preurejenem odru bašejo in nalivajo. Najprej je eden pograbil stol in se z njim preselil na oder, nakar se je udrl kot plaz.

Tonkovo tragedijo v enem dejanju so v Kamniti krajini še večkrat uprizorili in vedno se je končala v splošno zadovoljstvo in tudi ravno prav tragedijsko z enim ali dvema rahlo oklanima ali obtolčenima, kar priča o pretanjenem okusu za mero.

MARJAN BAUER

